

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Smerek Mieczysław: Banki komunalne w Polsce w latach 1926-1928

Źródło:

Kwartalnik Statystyczny 1930 Tom 7 zeszyt 1, strony 391-490

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

MIECZYSLAW SMEREK

## BANKI KOMUNALNE W POLSCE W LATACH 1926—1928

Definicja, rozwój i stan banków komunalnych w Polsce str. 391, Cel i metoda statystyki banków komunalnych str. 393, Fundusze obrotowe: a) Składniki funduszków obrotowych str. 394, b) Kapitały własne str. 397, c) Fundusze specjalne str. 401, d) Obligacje str. 403, e) Wkłady i salda kredytowe rachunków bieżących str. 407, f) Salda kredytowe banków i inne pasywa str. 419, g) Charakterystyka ogólna funduszków obrotowych str. 420. Działalność kredytowa: a) Zakres działalności kredytowej str. 420, b) Kredyt wekslowy str. 429, c) Kredyt otwarty str. 436, d) Kredyty terminowe str. 439, e) Kredyt długoterminowy obligacyjny str. 464, f) Gwarancje str. 467, g) Ocena działalności kredytowej str. 470, Płynność aktywów str. 474, Rentowność str. 478. Wnioski ogólne str. 487.

### Definicja, rozwój i stan banków komunalnych w Polsce

Banki komunalne są to instytucje kredytowe, należące do związków samorządowych, a mające na celu organizowanie i dostarczanie kredytu pieniężnego po myśli zadań, ciążących na tych samorządach. Zadania te obejmują dziedzinę kredytu na rzecz związków samorządowych, a niekiedy również na rzecz osób i instytucji niesamorządowych, o ile udzielenie im kredytu jest podyktowane przez cele związków samorządowych, będących właścicielami banku.

Instytucje niższego rzędu, zwane komunalnymi kasami oszczędności, które również należą do związków samorządowych, różnią się od banków komunalnych pod względem terytorjalnej rozległości działania i pod względem głównego ich przeznaczenia.

Komunalne kasy oszczędności najczęściej są własnością jednego związku samorządowego i to niższego rzędu, np. jednego miasta lub powiatu, a rzadziej niewielkiej ilości takich związków (np. komunalne kasy oszczędności miasta i powiatu, albo dwu powiatów i t. p.). Tem samem terytorjalny zakres ich działania ogranicza się na mały teren odnośnych związków poręczających. Natomiast banki komunalne są własnością bądź związku samorządowego wyższego rzędu, np. samorządu wojewódzkiego, bądź większej ilości samorządów niższego rzędu, tworzących spółkę.

Pod względem głównego celu przeznaczenia różnice między komunalną kasą oszczędności a bankiem komunalnym polegają na tem, że komunalna kasa oszczędności za

główne zadanie ma gromadzenie drobnych oszczędności na terenie swego związku poręczającego, co jest działalnością bierną, a bank komunalny ma za zadanie organizowanie i dostarczanie kredytu, co jest działalnością czynną.

Fakt, że komunalne kasy oszczędności w chwili obecnej żywo zajmują się działalnością kredytową, wypływa z panującego głodu gotówkowego, który poddaje kasom oszczędności zbyt wiele okazji korzystnego lokowania gotówki w udzielaniu pożyczek. W zasadzie, w warunkach ustabilizowanych pod względem kredytowym, komunalne kasy oszczędności lokują zgromadzone u siebie oszczędności bądź w instytucjach finansowych wyższego rzędu, bądź w papierach wartościowych. Działalność kredytowa w tym wypadku jest tylko czynnością uboczną.

Wśród banków komunalnych rozróżniamy dwa typy zasadnicze. Pierwszym z nich jest bank oparty o związek samorządowy i służący do finansowania zadań, jakie dany związek ma do spełnienia. Zadania te polegają na zasilaniu kredytami samorządów, należących do odnośnego związku, a więc powiatów i gmin, a następnie korporacji i instytucji publicznych, spółdzielni, właścicieli miejskich i ziemskich oraz przemysłowców (przede wszystkim drobnych przemysłowców). Ogólnie więc zadaniem ich jest popieranie wszelkich poczynąń, mających na celu podniesienie gospodarcze ludności w obrębie swego związku poręczającego.

Instytucyj tego rodzaju mamy w Polsce dwie, a mianowicie: Wojewódzki Bank Po-

życzkowy w Poznaniu, będący organem Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego, oraz Pomorską Krajową Kasą Pożyczkową w Toruniu, założoną przez Pomorski Krajowy Związek Komunalny. Pierwsza z tych instytucji została otwartą w r. 1847 jako „Provinzial Hilfskasse der Provinz Posen“, która w r. 1920 otrzymała nazwę Krajowego Banku Pożyczkowego, a w r. 1927 zmieniła ją na Wojewódzki Bank Pożyczkowy. Instytucja pomorska została założoną w r. 1927. Pierwsza z nich zatrudnia dzisiaj 6—7 pracowników, druga 3 pracowników.

Banki komunalne drugiego typu są instytucjami znacznie młodszymi. Gdy rozwój życia gospodarczego zmuszał samorządy do inwestowania coraz to większych kwot w różne przedsiębiorstwa i urządzenia dobra publicznego, uciekały się one do różnych źródeł kredytowych lub zaopatrywały się w kredyt bezpośrednio na rynku pieniężnym, ponosząc przytem nieraz znaczne koszty. Z drugiej strony rozwijające się komunalne kasy oszczędności dysponowały znacznymi sumami, które były lokowane w rozmaity sposób, często w instytucjach finansowych prywatnych. Zaopatrywanie się związków komunalnych w kredyt bezpośrednio u swych kas oszczędności nie mogło mieć większego znaczenia, a to z tego powodu, że rzadko się trafiało, by kasa oszczędności miała tyle wolnego kapitału, by zaspokoić potrzeby swego związku poręczającego, a ponadto ze względu na konieczność utrzymania płynności swych aktywów komunalne kasy oszczędności nie mogły lokować swych funduszy w pożyczkach innych jak krótkoterminowych.

Racjonalizacja organizacji kredytu komunalnego z jednej strony, a z drugiej strony potrzeba skoncentrowania w jakiejś jednej instytucji wolnych kapitałów komunalnych kas oszczędności, wymagały z czasem powołania do życia instytucji nadrzędnych. Do tych dwu argumentów przyczynił się również trzeci, wypływający ze wzmagających się obrotów przekazowych licznie rozsianych kas oszczędności, które odczuwały potrzebę stworzenia centrali żyrowej dla obrotów bezgotówkowych. Dla tych więc powodów powstały w Niemczech w końcu ubiegłego wieku związki żyrowe komunalnych kas oszczędności, których zadania polegają z jednej strony na koncentrowaniu wolnych kapitałów kas oszczędności i ułatwianiu bezgotówkowego obrotu żyrowego, a z drugiej strony na rozwijaniu kredytu dla związków

samorządowych oraz na wyrównywaniu chwilowych zapotrzebowań gotówkowych między poszczególnymi kasami oszczędności,

Na ziemiach polskich instytucja tego rodzaju istnieje w Poznaniu od roku 1912, która początkowo, do roku 1918 nazywała się „Girozentrale der Provinz Posen“, następnie do roku 1921 „Centrala Żyrowa Kas Oszczędności“, poczem przez dwa lata funkcjonowała pod nazwą „Banku Komunalnych Kas Oszczędności“, a od roku 1923 pod nazwą „Komunalny Bank Kredytowy“.

Z analogicznych pobudek i o podobnych zadaniach powstał w Warszawie w roku 1919 Polski Bank Komunalny pod formą spółki akcyjnej, której akcjonariuszami mogą być wyłącznie samorządy, oraz ich kasy oszczędności.

Pierwsza z tych instytucji zatrudnia dzisiaj 124 pracowników, a druga 59.

Z terytorjalnego rozmieszczenia instytucji można wnioskować, że najlepiej zorganizowane źródła kredytowe posiadają samorządy województw poznańskiego i pomorskiego. Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu czynności swoje wykonywa w obrębie terytorjum Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego, t. j. woj. poznańskiego, Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu w obrębie Pomorskiego Krajowego Związku Komunalnego, t. j. woj. pomorskiego, a Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu promieniuje na oba województwa: poznańskie i pomorskie, a ostatnio również zwrócił swą uwagę i na województwo śląskie, na którego terenie jeszcze nie zdążył rozbudować stosunków finansowych.

Polski Bank Komunalny w Warszawie według statutu działalność swą rozpościera na cały teren Rzeczypospolitej. Jednak, jak to wykazuje zestawienie udzielonych kredytów według województw za rok 1928, około 97% sum pożyczonych przypada na samorządy województw centralnych i wschodnich.

Przed wojną najlepiej zorganizowane stosunki kredytowe na ziemiach polskich posiadały samorządy województw południowych, a to głównie dzięki istnieniu Banku Krajowego opartego o samorządowy Wydział Krajowy b. Galicji. Ponadto korzystały one z usług założonych podczas wojny lub po wojnie Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich i Państwowego Banku Odbudowy. Jednak z chwilą przejęcia majątku samorządu krajowego b. Galicji przez Państwo Pol-

skie i przemianowania trzech wymienionych instytucji na państwowy Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, samorządy województw południowych zostały pozbawione instytucji zajmującej się kredytem komunalnym. Zadania te poruczono wprowadzić Bankowi Gospodarstwa Krajowego, jednak ten mając zbyt szerokie zadania i będąc zbyt wysoko postawioną jednostką organizacyjną, nie może poświęcić dostatecznej uwagi lokalnym potrzebom komórek tak małych, jak niektóre związki samorządowe względnie ich kasy oszczędności. Według projektu Państwowej Rady Samorządowej z dnia 16 czerwca 1928 roku brak ten ma być usunięty przez przemianowanie jednej z tamtejszych kas oszczędności na bank komunalny województw południowych.

#### Cel i metoda statystyki banków komunalnych

Głównym celem statystyki banków komunalnych jest wykazanie roli, jaką poszczególne banki odgrywają w życiu komunalnych kas oszczędności i samorządów terytorjalnych, z podziałem na ich poszczególne stopnie: samorządów miejskich, powiatowych, wojewódzkich i związków celowych. Do tego pierwszego zadania należy wykazanie, jak wielkie są obroty bezgotówkowe z komunalnymi kasami oszczędności na rachunkach żyrowych, oraz w jakim stopniu są dokonywane wyrównania pieniężne między kasami oszczędności i samorządami, i w jakim stopniu zaspakajają one potrzeby w dziedzinie samorządowego kredytu długoterminowego. Drugim zadaniem statystyki banków komunalnych jest wykazanie ich sprawności i siły finansowej.

Podejmując to zadanie Główny Urząd Statystyczny wystosował do banków komunalnych ankietę, składającą się z 25 tablic i z kwestjonariusza, zawierającego 11 pytań.

Kwestjonariusz zawierał następujące pytania:

1. Nazwa instytucji i forma prawna .....
2. Rok założenia .....
3. Zmiany nazwy oraz formy prawnej, jakie zaszły od chwili założenia .....
4. Ilość pracowników .....

5. Z jakim terminem są przyjmowane do dyskonta weksle
  - a) samorządowe .....
  - b) prywatne .....
6. Jakie podpisy są wymagane na wekslach
  - a) samorządowych .....
  - b) prywatnych .....
7. Kto stanowi komitet dyskontowy, względnie kto decyduje o przyjęciu weksli .....
8. Na jaki termin najczęściej są udzielane pożyczki gotówkowe
  - a) krótkoterminowe (do 1 roku) .....
  - b) średnioterminowe (od 1 do 5 lat) .....
  - c) długoterminowe (ponad 5 lat) .....
9. Na jaki termin najdłuższy są udzielane pożyczki gotówkowe długoterminowe .....
10. Na jaki termin najczęściej są udzielane pożyczki obligacyjne oraz na jaki termin najdłuższy .....
11. Czy zapotrzebowanie kredytowe jest zaspakajane całkowicie, ewentualnie w jakim stopniu
  - a) samorządowe .....
  - b) inne .....

Tablice, stanowiące ankietę, nosiły następujące tytuły:

- I. Płynne aktywa banków komunalnych (kasa, sumy do dyspozycji, banki).
- II. Papiery wartościowe własne.
- III. Udziały i akcje przedsiębiorstw konsorcjalnych.
- IV. Weksle zdyskontowane.
- V. Weksle protestowane.
- VI. Salda debetowe na rachunkach bieżących.
- VII. Pożyczki gotówkowe krótkoterminowe.
- VIII. Pożyczki gotówkowe średnioterminowe.
- IX. Pożyczki gotówkowe długoterminowe.

- X. Pożyczki obligacyjne.
- XIa, XIb, XIc. Pożyczki gotówkowe według ich przeznaczenia.
- XII. Nieruchomości.
- XIII. Kapitały własne.
- XIV. Podział kapitału zakładowego.
- XV. Fundusze specjalne.
- XVI. Wkłady.
- XVII. Salda kredytowe na rachunkach bieżących.
- XVIII. Salda kredytowe banków.
- XIX. Redyskonto weksli.
- XX. Zobowiązania z tytułu obligacyj.
- XXI. Gwarancje.
- XXII. Inkaso weksli.
- XXIII. Pobierane odsetki i prowizje oraz odsetki płacone od wkładów.
- XXIV. Straty.
- XXV. Zyski.

Cała ankietę była nastawiona na okres trzechlecia 1926 — 1928, a celem uchwycenia działalności w pierwszym obserwowanym roku 1926 brano wszędzie za punkt wyjścia stan końcowy z roku 1925.

Powyższe tablice zostały wypełnione częściowo przez Główny Urząd Statystyczny na podstawie danych, zawartych w rocznych bilansach i sprawozdaniach poszczególnych instytucji, a następnie zostały uzupełnione bardzo szczegółowymi danymi przez odnośne banki. Poza tem co do niektórych pozycji celem ich wyjaśnienia przeprowadzono korespondencję.

Jak zwykle w wypadkach szczegółowych zestawień, Główny Urząd Statystyczny nie otrzymał odpowiedzi od niektórych banków co do niektórych czynności, a to głównie z powodu stosowania w latach poprzednich odrębnych zasad księgowości. Brak tych odpowiedzi dotyczy jednak tylko nieznacznej części pytań, względnie rubryk, tak że nadesłane odpowiedzi można ocenić na zadowalające w 90%.

Wyniki, jakie ankietę osiągnęła, w dużej mierze należy zawdzięczać bankom komunalnym, które dużo pracy włożyły w wypełnianie tablic Głównego Urzędu Statystycznego.

Mimo to niniejsza analiza działalności banków komunalnych będzie wykazywała pewne braki, jak np. co do wysokości obrotów bezgotówkowych z instytucjami samo-

rządowymi, co do których ankietę Głównego Urzędu Statystycznego nie była szczegółowa, co zresztą gdyby nawet miało miejsce, prawdopodobnie nie dałoby pożądaných wyników z powodu różnych typów księgowości w każdym z poszczególnych banków.

### Fundusze obrotowe

#### a) Składniki funduszy obrotowych

Fundusze obrotowe we wszelkiego rodzaju instytucjach dzielą się na kapitały własne i kapitały obce. Kapitały własne dają instytucji bankowej możność wykonywania wszelkich operacyj kredytowych. Zaś kapitały obce, zależnie od swego charakteru, określają rodzaj czynności kredytowych, jakie bank może wykonywać. Środki, zdobyte drogą emisji obligacyj, listów zastawnych, oraz niekiedy fundusze specjalne, deponowane przez państwo lub inne związki prawa publicznego, zakreślają granice, w jakich bank może sobie pozwolić na udzielanie kredytów mniej lub więcej długoterminowych. Środki, zdobyte drogą wkładów, stanowią podstawę dla działalności banku w dziedzinie kredytu krótkoterminowego. Z tego więc powodu dzielimy kapitały obce według płynności, t. j. terminu ich wypowiedzenia.

Poza tem istnieje drugie kryterjum podziału kapitałów obcych, a mianowicie według wierzycieli. Ten podział nie ma bezpośredniego znaczenia, o ile chodzi o politykę kredytową. On jedynie wskazuje, na jakich czynnikach bank opiera swą działalność. Przeprowadzając ten podział kapitałów obcych w bankach komunalnych, dowiemy się, o ile odnośne banki opierają swą działalność na funduszach państwowych, o ile na komunalnych, o ile na funduszach innych instytucji prawa publicznego i o ile potrafiły one stać się atrakcją dla ostrożnych kapitałów prywatnych. Poza tem, przez odpowiednie zestawienie, ten podział może wykazać, w jakim stopniu banki komunalne spełniają rolę centrali żyrowej i wyrównawczej dla komunalnych kas oszczędności i samych związków komunalnych.

Biorąc pod uwagę, że charakter wierzyciela bardzo często określa również płynność danego zobowiązania, Główny Urząd Statystyczny zestawiał tablicę funduszy obrotowych banków komunalnych według płynności zobowiązań ze wskazaniem charakteru wierzyciela przy niektórych pozycjach.

Tabl. 1. Fundusze obrotowe — Fonds de roulement

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Rodzaj funduszków<br><i>Fonds</i>                                                                                                                                                                                       | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie                                                             | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>znaniu          | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>znaniu                                                    | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>Pożycz-<br>kowa<br>w<br>Toruniu        | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie                                                             | Komunalny<br>Bank Kredytowy<br>w Poznaniu<br><i>Banque Commu-<br/>nale de Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu                                               | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>Pożycz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise à<br/>Varso-<br/>vie</i>                                       | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>de<br/>Crédit<br/>à<br/>Poznań</i> | <i>Banque<br/>Dépar-<br/>temen-<br/>tale de<br/>Prêts<br/>à Po-<br/>znań</i>                                     | <i>Caisse<br/>Natio-<br/>nale de<br/>Prêts<br/>de Po-<br/>morze<br/>à Toruń</i> |                        | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i>                                       | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i>                        | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i>                                       | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i> | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i>                                       | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i> | <i>Banque<br/>Com-<br/>munale<br/>Polo-<br/>naise<br/>à Var-<br/>sovie</i>                                       |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> | <i>bez<br/>uwzględ-<br/>nienia<br/>sans<br/>tenir<br/>compte</i>     | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> | <i>bez<br/>uwzględ-<br/>nienia<br/>sans<br/>tenir<br/>compte</i>                |                        | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> | <i>bez<br/>uwzględ-<br/>nienia<br/>sans<br/>tenir<br/>compte</i>                                  | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> | <i>bez<br/>uwzględ-<br/>nienia<br/>sans<br/>tenir<br/>compte</i>           | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> | <i>bez<br/>uwzględ-<br/>nienia<br/>sans<br/>tenir<br/>compte</i>           | <i>z<br/>uwzględ-<br/>nieniem<br/>należności<br/>Skarbu Państwa<br/>des sommes<br/>dues au Trésor<br/>d'Etat</i> |
| Kwoty w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i>                                                                                                                                                       |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Ogółem—Total . . . . .                                                                                                                                                                                                  | 1925                      | 60319,8                | 4746,2                                                                                                           | 42257,9                                                              | 13315,7                                                                                                          | —                                                                               | —                      | —                                                                                                                | —                                                                                                 | —                                                                                                                | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 67741,6                | 10395,5                                                                                                          | 44569,4                                                              | 12776,7                                                                                                          | —                                                                               | +12,3                  | +119,0                                                                                                           | +5,5                                                                                              | +80,7                                                                                                            | —4,0                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 90296,5                | 28938,4                                                                                                          | 46059,8                                                              | 14531,1                                                                                                          | 767,2                                                                           | +33,3                  | +178,4                                                                                                           | +3,3                                                                                              | +23,2                                                                                                            | +13,7                                                                      |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 121596,3               | 48831,0                                                                                                          | 52878,5                                                              | 18345,9                                                                                                          | 1 540,9                                                                         | +34,7                  | +68,7                                                                                                            | +14,8                                                                                             | +57,0                                                                                                            | +26,3                                                                      |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  | +100,8                                                                     |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Procent wzrostu (+) lub zmniejszenia<br>(—) w stosunku do roku poprzedniego<br><i>Pour-cent de l'accroissement (+) ou de la<br/>diminution (—) par rapport à l'année<br/>précédente</i>                                 |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Stosunki procentowe do sum<br>ogólnych funduszków<br><i>Proportions p. cent des fonds totaux</i>                                                                                                                        |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Kapitały własne . . . . .<br><i>Fonds propres</i>                                                                                                                                                                       | 1925                      | 2 066,5                | 949,4                                                                                                            | 201,7                                                                | 915,4                                                                                                            | —                                                                               | 3,4                    | 20,0                                                                                                             | 0,5                                                                                               | 2,8                                                                                                              | 6,9                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 2 963,4                | 2 253,7                                                                                                          | 424,0                                                                | 285,7                                                                                                            | —                                                                               | 4,4                    | 21,7                                                                                                             | 1,0                                                                                               | 3,3                                                                                                              | 2,2                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 4 149,9                | 2 834,0                                                                                                          | 634,2                                                                | 480,0                                                                                                            | 201,7                                                                           | 4,6                    | 9,8                                                                                                              | 1,4                                                                                               | 4,0                                                                                                              | 3,3                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 11 238,6               | 5 643,0                                                                                                          | 2 505,9                                                              | 2 871,5                                                                                                          | 218,2                                                                           | 9,2                    | 11,6                                                                                                             | 4,7                                                                                               | 10,0                                                                                                             | 15,6                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  | 26,3                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Należność Skarbu Pań-<br>stwa z tytułu dłużni-<br>ków dawnych banków<br>niemieckich . . . . .<br><i>Créance du Trésor d'Etat<br/>à titre des dettes des dé-<br/>biteurs des banques al-<br/>lemandes d'avant guerre</i> | 1925                      | 35 093,8               | —                                                                                                                | 35093,8                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 58,2                   | —                                                                                                                | 83,0                                                                                              | —                                                                                                                | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 31 664,6               | —                                                                                                                | 31664,6                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 46,7                   | —                                                                                                                | 71,0                                                                                              | —                                                                                                                | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 30 159,1               | —                                                                                                                | 30159,1                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 33,4                   | —                                                                                                                | 65,5                                                                                              | —                                                                                                                | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 27 917,8               | —                                                                                                                | 27917,8                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 23,0                   | —                                                                                                                | 52,8                                                                                              | —                                                                                                                | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Fundusze specjalne po-<br>wierzone do admini-<br>stracji . . . . .<br><i>Fonds spéciaux confiés<br/>pour l'administration</i>                                                                                           | 1925                      | 1 428,3                | 854,6                                                                                                            | 342,9                                                                | 230,8                                                                                                            | —                                                                               | 2,4                    | 18,0                                                                                                             | 0,8                                                                                               | 4,8                                                                                                              | 1,7                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 3 599,6                | 856,8                                                                                                            | 2 512,0                                                              | 230,8                                                                                                            | —                                                                               | 5,3                    | 8,2                                                                                                              | 5,6                                                                                               | 19,5                                                                                                             | 1,8                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 5 215,5                | 1 838,2                                                                                                          | 3 148,9                                                              | 228,4                                                                                                            | —                                                                               | 5,8                    | 6,4                                                                                                              | 6,8                                                                                               | 19,8                                                                                                             | 1,6                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 9 776,0                | 6 529,5                                                                                                          | 3 034,5                                                              | 212,0                                                                                                            | —                                                                               | 8,0                    | 13,4                                                                                                             | 5,7                                                                                               | 12,2                                                                                                             | 1,2                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Obligacje . . . . .<br><i>Obligations</i>                                                                                                                                                                               | 1925                      | 11 720,6               | 226,8                                                                                                            | —                                                                    | 11493,8                                                                                                          | —                                                                               | 19,4                   | 4,8                                                                                                              | —                                                                                                 | —                                                                                                                | 86,3                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 11 106,2               | 226,8                                                                                                            | —                                                                    | 10879,4                                                                                                          | —                                                                               | 16,4                   | 2,2                                                                                                              | —                                                                                                 | —                                                                                                                | 85,2                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 20 479,9               | 8 664,7                                                                                                          | —                                                                    | 11815,2 <sup>b</sup>                                                                                             | —                                                                               | 22,7                   | 29,9                                                                                                             | —                                                                                                 | —                                                                                                                | 81,3                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 23 183,0               | 9 497,7                                                                                                          | —                                                                    | 13685,3                                                                                                          | —                                                                               | 19,1                   | 19,5                                                                                                             | —                                                                                                 | —                                                                                                                | 74,6                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Wkłady z terminem po-<br>nad 3 miesiące . . . . .<br><i>Dépôts à terme au-dessus<br/>de 3 mois</i>                                                                                                                      | 1925                      | 3 277,7                | 64,9                                                                                                             | 3 212,8                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 5,4                    | 1,4                                                                                                              | 7,6                                                                                               | 44,8                                                                                                             | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 4 172,1                | 743,7                                                                                                            | 3 428,4                                                              | —                                                                                                                | —                                                                               | 6,2                    | 7,2                                                                                                              | 7,7                                                                                               | 26,6                                                                                                             | —                                                                          |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 8 551,2                | 2 377,5                                                                                                          | 5 533,9                                                              | 350,0                                                                                                            | 289,8                                                                           | 9,5                    | 8,2                                                                                                              | 12,0                                                                                              | 34,8                                                                                                             | 2,4                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 16 201,6               | 5 147,0                                                                                                          | 9 436,5                                                              | 825,0                                                                                                            | 793,1                                                                           | 13,3                   | 10,5                                                                                                             | 17,9                                                                                              | 37,8                                                                                                             | 4,5                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  | 37,8                                                                       |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
| Wkłady z terminem od<br>14 dni do 3 miesięcy<br><i>Dépôts à terme de 14 jours<br/>à 3 mois</i>                                                                                                                          | 1925                      | 1 903,4                | 777,4                                                                                                            | 760,0                                                                | 366,0                                                                                                            | —                                                                               | 3,2                    | 16,4                                                                                                             | 1,8                                                                                               | 10,6                                                                                                             | 2,8                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1926                      | 2 225,8                | 1 193,2                                                                                                          | 582,6                                                                | 450,0                                                                                                            | —                                                                               | 3,3                    | 11,5                                                                                                             | 1,3                                                                                               | 4,5                                                                                                              | 3,5                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1927                      | 4 376,7                | 1 889,8                                                                                                          | 1 470,9                                                              | 828,5                                                                                                            | 187,5                                                                           | 4,8                    | 6,5                                                                                                              | 3,2                                                                                               | 9,3                                                                                                              | 5,7                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         | 1928                      | 8 226,9                | 5 472,3                                                                                                          | 2 165,4                                                              | 459,1                                                                                                            | 130,1                                                                           | 6,8                    | 11,2                                                                                                             | 4,1                                                                                               | 8,7                                                                                                              | 2,5                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                                         |                           |                        |                                                                                                                  |                                                                      |                                                                                                                  |                                                                                 |                        |                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                                  | 8,4                                                                        |                                                                                                                  |                                                                            |                                                                                                                  |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r., a za rok 1928 — 31. III 1929 r.<sup>b</sup> W tem 2570,0 stanowią wpłaty na nową emisję obligacyj Związku Komunalnego Poznańskiego.<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.<sup>b</sup> Dont 2570,0 mille zlotys de versements pour la nouvelle émission des obligations de l'Union Communale de Poznań.

(dok.—fin)

| Rodzaj funduszków<br><i>Fonds</i>                                                        | Rok<br><i>Années</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski Bank Komunalny w Warszawie            | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu        | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu          | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu          | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski Bank Komunalny w Warszawie            | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu                                                                 | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu          | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu          |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                                                                                          |                      |                        | <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | <i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> |                        | <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i>                                                          | <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | <i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> |
|                                                                                          |                      |                        |                                              |                                            |                                                |                                                     |                        |                                              | z uwzględnieniem należności Skarbu Państwa <i>en tenant compte des sommes dues au Trésor d'Etat</i> | bez uwzględnienia <i>sans tenir</i>            |                                                     |
| Wkłady à vista (do 14 dni)<br><i>Dépôts à vue (jusqu'à 14 jours)</i>                     | 1925                 | 612,1                  | 370,3                                        | 241,8                                      | —                                              | —                                                   | 1,0                    | 7,8                                          | 0,6                                                                                                 | 3,4                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1926                 | 2 309,8                | 1 930,4                                      | 379,4                                      | —                                              | —                                                   | 3,4                    | 18,6                                         | 0,9                                                                                                 | 2,9                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1927                 | 6 141,6                | 5 277,9                                      | 781,7                                      | —                                              | 82,0                                                | 6,8                    | 18,2                                         | 1,7                                                                                                 | 4,9                                            | 10,7                                                |
|                                                                                          | 1928                 | 9 943,6                | 8 809,3                                      | 848,0                                      | —                                              | 286,3                                               | 8,2                    | 18,0                                         | 1,6                                                                                                 | 3,4                                            | 18,6                                                |
| Salda kredytowe rachunków bieżących<br><i>Soldes de crédit en comptes courants</i>       | 1925                 | 455,7                  | 7,3                                          | 448,4                                      | —                                              | —                                                   | 0,8                    | 0,1                                          | 1,1                                                                                                 | 6,3                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1926                 | 1 596,1                | 15,0                                         | 1 581,1                                    | —                                              | —                                                   | 2,4                    | 0,1                                          | 3,5                                                                                                 | 12,2                                           | —                                                   |
|                                                                                          | 1927                 | 2 285,7                | 76,8                                         | 2 208,9                                    | —                                              | —                                                   | 2,5                    | 0,3                                          | 4,8                                                                                                 | 13,9                                           | —                                                   |
|                                                                                          | 1928                 | 2 045,7                | 71,9                                         | 1 973,8                                    | —                                              | —                                                   | 1,7                    | 0,1                                          | 3,7                                                                                                 | 7,9                                            | —                                                   |
| Rachunki komunalnych kas oszczędności<br><i>Comptes des caisses d'épargne communales</i> | 1925                 | 779,3                  | 161,4                                        | 617,9                                      | —                                              | —                                                   | 1,3                    | 3,4                                          | 1,5                                                                                                 | 8,6                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1926                 | 3 962,3                | 715,1                                        | 3 247,2                                    | —                                              | —                                                   | 5,8                    | 6,9                                          | 7,3                                                                                                 | 25,2                                           | —                                                   |
|                                                                                          | 1927                 | 3 835,8                | 2 040,2                                      | 1 795,6                                    | —                                              | —                                                   | 4,2                    | 7,1                                          | 3,9                                                                                                 | 11,3                                           | —                                                   |
|                                                                                          | 1928                 | 6 689,1                | 3 357,2                                      | 3 331,9                                    | —                                              | —                                                   | 5,5                    | 6,9                                          | 6,3                                                                                                 | 13,3                                           | —                                                   |
| Salda kredytowe banków<br><i>Soldes de crédit en comptes de banque</i>                   | 1925                 | 474,2                  | 431,5                                        | 42,7                                       | —                                              | —                                                   | 0,8                    | 9,1                                          | 0,1                                                                                                 | 0,6                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1926                 | 1 567,5                | 1 564,6                                      | 2,9                                        | —                                              | —                                                   | 2,3                    | 15,0                                         | 0,0                                                                                                 | 0,0                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1927                 | 1 869,6                | 1 866,2                                      | 3,4                                        | —                                              | —                                                   | 2,1                    | 6,4                                          | 0,0                                                                                                 | 0,0                                            | —                                                   |
|                                                                                          | 1928                 | 1 001,6                | 951,3                                        | 50,3                                       | —                                              | —                                                   | 0,8                    | 1,9                                          | 0,1                                                                                                 | 0,2                                            | —                                                   |
| Inne<br><i>Autres</i>                                                                    | 1925                 | 2 508,2                | 902,6                                        | 1 295,9                                    | 309,7                                          | —                                                   | 4,1                    | 19,0                                         | 3,0                                                                                                 | 18,1                                           | 2,3                                                 |
|                                                                                          | 1926                 | 2 574,2                | 896,2                                        | 747,2                                      | 930,8                                          | —                                                   | 3,8                    | 8,6                                          | 1,7                                                                                                 | 5,8                                            | 7,3                                                 |
|                                                                                          | 1927                 | 3 231,5                | 2 073,1                                      | 323,2                                      | 829,0                                          | 6,2                                                 | 3,6                    | 7,2                                          | 0,7                                                                                                 | 2,0                                            | 5,7                                                 |
|                                                                                          | 1928                 | 5 372,4                | 3 351,8                                      | 1 614,4                                    | 293,0                                          | 113,2                                               | 4,4                    | 6,9                                          | 3,1                                                                                                 | 6,5                                            | 1,6                                                 |

a Ob. uwagę na str. 395.

a V. la note à la p. 395.

Z tablicy i wynika, że instytucją rozporządzającą największymi kapitałami jest Polski Bank Komunalny w Warszawie, który z końcem roku 1928 rozporządzał ogólną sumą funduszków obrotowych, wynoszącą złotych 48831 tys. Tablica i wykazuje, że liczbowo Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu dysponuje większymi funduszami, niż Polski Bank Komunalny w Warszawie, gdyż odnośna kwota za rok 1928 stanowi zł. 52 878,5 tys. Jednak przy bliższym przyjrzeniu się składnikom funduszków obrotowych Komunalnego Banku Kredytowego zauważymy, że więcej jak połowę funduszków obrotowych stanowi należność Skarbu Państwa z tytułu przedwojennych dłużników banków niemieckich. Należność ta stanowi wartość długów hipotecznych z terytorjum Polski, dawniej należącego do Niemiec, które Skarb Państwa wykupił od banków niemieckich i w r. 1923 przekazał Komunalnemu Bankowi Kredytowemu w Poznaniu celem zlikwidowania tych wierzytelności. Są to zatem pozycje martwe dla Komunalnego Banku Kredytowego, jako

instytucji komunalnej. Wobec tego kwoty z powyższego tytułu, jako nie mające nic wspólnego z działalnością komunalną, należałoby odjąć od sumy ogólnej funduszków obrotowych Komunalnego Banku Kredytowego. Po przeprowadzeniu tej redukcji zauważymy, że Bank ten stoi na drugim miejscu co do swych możliwości kredytowych.

Na trzecim miejscu stoi Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu z kwotą ogólną funduszków obrotowych, wynoszącą w końcu roku 1928 złotych 18345,9 tys. Na czwartym miejscu figuruje Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu z funduszami obrotowymi w końcu roku 1928 w wysokości zł. 1540,9 tys.

Ogółem więc cztery banki komunalne w Polsce obracały funduszami w końcu roku 1928 w wysokości zł. 121 596,3 tys., która to kwota po zmniejszeniu o należność Skarbu Państwa z tytułu dawnych dłużników banków niemieckich wyniesie około 93,5 milj. złotych.

Tendencje rozwojowe najsilniej wykazuje Polski Bank Komunalny w Warszawie. Jego fundusze obrotowe w końcu r. 1925 wynosiły zaledwie zł. 4746,2 tys., t. j. najmniej z pośród trzech istniejących wówczas banków komunalnych. Również w końcu r. 1926, mimo że bank ten powiększył swoje fundusze obrotowe o 119%, nie dorównywa dwu pozostałym bankom komunalnym. Tak znaczny wzrost funduszy obrotowych bank ten zawdzięcza przede wszystkim wzrostowi wkładów i powiększeniu kapitałów własnych. Pierwsze miejsce wśród banków komunalnych instytucja warszawska zdobyła dopiero w roku 1927, a to głównie dzięki wypuszczeniu dwu emisji obligacji oraz dzięki dalszemu znacznemu wzrostowi wkładów. Raptowność wzrostu funduszy obrotowych osłabła dopiero w r. 1928 do 68,7% w stosunku do roku poprzedniego, podczas gdy w r. 1927 w stosunku do r. 1926 wzrost ten wynosił 178,4%.

Drugie miejsce pod względem tendencji rozwojowej zajmuje Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, który, mimo stałego zmniejszania się należności Skarbu Państwa z tytułu dłużników hipotecznych banków niemieckich, ogólną sumę swoich funduszy obrotowych stale powiększał.

Założona w r. 1927 Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu w końcu r. 1928 dysponowała funduszami zwiększonymi zgorą o 100%, a to głównie dzięki wzrostowi wkładów komunalnych.

Wskaźnikiem siły finansowej banku jest do pewnego stopnia stosunek kapitałów własnych do sumy ogółu funduszy obrotowych. W normalnych stosunkach bankowych, u banków szwajcarskich<sup>1</sup> stosunek ten wynosi 12—14%. U banków akcyjnych w Polsce według danych Głównego Urzędu Statystycznego stosunek ten w przeciągu lat 1926—1928

uległ znacznemu spadkowi. W roku 1926 stosunek kapitałów własnych do ogólnej sumy funduszy obrotowych wynosił 16,4%, w 1927 r. 11,2% a w 1928 r. 9,6%. U banków komunalnych stosunki te ulegały znacznym wahaniom z wyjątkiem Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu, który stale stosunek ten poprawiał, jakkolwiek stosunek jego kapitałów własnych normy banków szwajcarskich jeszcze nie osiągnął. Nie biorąc pod uwagę wierzytelności hipotecznych Skarbu Państwa, stosunek kapitałów własnych Komunalnego Banku Kredytowego do sumy funduszy obrotowych na końcu poszczególnych lat 1925—1928 przedstawiał się jak następuje: 2,8%, 3,3%, 4,0% i 10,0%. W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie stosunek ten w tym samym okresie wynosił 20,0%, 21,7%, 9,8% i 11,6%. W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu stosunek kapitałów własnych do sumy funduszy obrotowych w końcu roku 1928 wynosił 15,6%, a w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu 14,2%. Stosunki procentowe z lat poprzednich w obu powyższych bankach nie są miarodajne a to z powodu, że pierwszy z nich dopiero w r. 1928 ostatecznie przevalutował najważniejsze pozycje swoich pasywów i aktywów, a drugi dopiero w r. 1927 rozpoczął swoje czynności.

#### b) Kapitały własne

Kapitały własne banków komunalnych składają się z kapitałów zakładowych złożonych bądź przez odnośny związek międzykomunalny, jak to ma miejsce w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu i Pomorskiej Kasie Pożyczkowej w Toruniu, bądź złożonych bezpośrednio przez zainteresowane związki i komunalne kasy oszczędności, jak to ma miejsce w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu.

<sup>1</sup> Porównaj *Das Schweizerische Bankwesen im Jahre 1928*, Mitteilungen des Statistischen Bureau der Schweizerischen Nationalbank, Zurich 1929.

Tabl. 2. Kapitały własne — Fonds propres

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1925—1928

| Wyszczególnienie                                                                                                 | 1925                                                   | 1926    | 1927    | 1928     | Procent wzrostu (+)<br>lub zmniejszenia (—) w<br>stosunku do roku poprzedniego<br><i>Pour-cent de l'accroissement<br/>(+) ou de la diminution (—)<br/>par rapport à l'année précédente</i> |         |           | Spécification                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------|---------|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|--------------------------------------------|
|                                                                                                                  | w liczbach bezwzględnych<br><i>en chiffres absolus</i> |         |         |          | 1926                                                                                                                                                                                       | 1927    | 1928      |                                            |
|                                                                                                                  |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem — Total                                                                                                   |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                 | 2 066,5                                                | 2 963,4 | 4 149,9 | 11 238,6 | + 43,4                                                                                                                                                                                     | + 40,0  | + 170,8   | Total                                      |
| Kapitał zakładowy . . . . .                                                                                      | 1 390,0                                                | 2 218,8 | 2 393,8 | 7 975,0  | + 59,6                                                                                                                                                                                     | + 7,9   | + 233,2   | Capital social                             |
| Wpłaty na dalsze emisje                                                                                          | 343,2                                                  | —       | 525,0   | —        | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | —         | Versements pour les<br>nouvelles émissions |
| Rezerwy . . . . .                                                                                                | 333,3                                                  | 744,6   | 1 231,1 | 3 263,6  | + 123,4                                                                                                                                                                                    | + 65,3  | + 165,1   | Réserves                                   |
| Kapitał zapasowy . . . . .                                                                                       | 228,9                                                  | 552,0   | 946,8   | 1 765,6  | + 141,2                                                                                                                                                                                    | + 71,5  | + 86,5    | Réserve statutaire                         |
| Fundusz amortyzacyjny . . . . .                                                                                  | —                                                      | 5,5     | 16,9    | 38,6     | ∞                                                                                                                                                                                          | + 207,3 | + 128,4   | Fonds d'amortissement                      |
| Fundusz zapasowy obligacyjny . . . . .                                                                           | 1,8                                                    | 3,7     | 35,4    | 129,6    | + 105,6                                                                                                                                                                                    | + 856,8 | + 266,1   | Fonds de réserve pour obligations          |
| Inne . . . . .                                                                                                   | 102,6                                                  | 183,4   | 232,0   | 1 329,8  | + 78,8                                                                                                                                                                                     | + 26,5  | + 473,2   | Autres                                     |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie — <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i>                                 |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                 | 949,4                                                  | 2 253,7 | 2 834,0 | 5 643,0  | + 137,4                                                                                                                                                                                    | + 25,7  | + 99,1    | Total                                      |
| Kapitał zakładowy . . . . .                                                                                      | 500,0                                                  | 2 000,0 | 2 000,0 | 5 000,0  | + 300,0                                                                                                                                                                                    | + 0,0   | + 150,0   | Capital social                             |
| Wpłaty na dalsze emisje                                                                                          | 343,2                                                  | —       | 525,0   | —        | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | —         | Versements pour les<br>nouvelles émissions |
| Rezerwy . . . . .                                                                                                | 106,2                                                  | 253,7   | 309,0   | 643,0    | + 138,9                                                                                                                                                                                    | + 21,8  | + 108,1   | Réserves                                   |
| Kapitał zapasowy . . . . .                                                                                       | 1,8                                                    | 61,1    | 66,5    | 102,3    | + 3 294,4                                                                                                                                                                                  | + 8,8   | + 53,8    | Réserve statutaire                         |
| Fundusz amortyzacyjny . . . . .                                                                                  | —                                                      | 5,5     | 16,9    | 38,6     | ∞                                                                                                                                                                                          | + 207,3 | + 128,4   | Fonds d'amortissement                      |
| Fundusz zapasowy obligacyjny . . . . .                                                                           | 1,8                                                    | 3,7     | 35,4    | 129,6    | + 105,6                                                                                                                                                                                    | + 856,8 | + 266,1   | Fonds de réserve pour obligations          |
| Inne . . . . .                                                                                                   | 102,6                                                  | 183,4   | 190,2   | 372,5    | + 78,8                                                                                                                                                                                     | + 3,7   | + 195,8   | Autres                                     |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i>                                 |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                 | 201,7                                                  | 424,0   | 634,2   | 2 505,9  | + 110,2                                                                                                                                                                                    | + 49,6  | + 295,1   | Total                                      |
| Kapitał zakładowy . . . . .                                                                                      | —                                                      | —       | —       | 1 500,0  | —                                                                                                                                                                                          | —       | ∞         | Capital social                             |
| Rezerwy . . . . .                                                                                                | 201,7                                                  | 424,0   | 634,2   | 1 005,9  | + 110,2                                                                                                                                                                                    | + 49,6  | + 58,6    | Réserves                                   |
| Kapitał zapasowy . . . . .                                                                                       | 201,7                                                  | 424,0   | 634,2   | 1 005,9  | + 110,2                                                                                                                                                                                    | + 49,6  | + 58,6    | Réserve statutaire                         |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> — <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></i> |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                 | 915,4                                                  | 285,7   | 480,0   | 2 871,5  | — 68,8                                                                                                                                                                                     | + 68,0  | + 498,2   | Total                                      |
| Kapitał zakładowy . . . . .                                                                                      | 890,0                                                  | 218,8   | 218,8   | 1 300,0  | — 75,4                                                                                                                                                                                     | 0,0     | + 494,1   | Capital social                             |
| Rezerwy . . . . .                                                                                                | 25,4                                                   | 66,9    | 261,2   | 1 571,5  | + 163,4                                                                                                                                                                                    | + 290,4 | + 501,6   | Réserves                                   |
| Kapitał zapasowy . . . . .                                                                                       | 25,4                                                   | 66,9    | 219,4   | 614,2    | + 163,4                                                                                                                                                                                    | + 228,0 | + 179,9   | Réserve statutaire                         |
| Inne . . . . .                                                                                                   | —                                                      | —       | 41,8    | 957,3    | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | + 2 190,2 | Autres                                     |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — <i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i>                 |                                                        |         |         |          |                                                                                                                                                                                            |         |           |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                 | —                                                      | —       | 201,7   | 218,2    | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | + 8,2     | Total                                      |
| Kapitał zakładowy . . . . .                                                                                      | —                                                      | —       | 175,0   | 175,0    | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | 0,0       | Capital social                             |
| Rezerwy . . . . .                                                                                                | —                                                      | —       | 26,7    | 43,2     | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | + 61,8    | Réserves                                   |
| Kapitał zapasowy . . . . .                                                                                       | —                                                      | —       | 26,7    | 43,2     | —                                                                                                                                                                                          | ∞       | + 61,8    | Réserve statutaire                         |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.

Tabl. 3. Podział kapitału zakładowego — Répartition du capital social

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

1928

| Kategorie wspólników                      | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |              | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |              | Catégorie des associés                            |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------------------------------------|
|                                           | Wartość nominalna udziałów<br><i>Valeur nominale des participations</i>           |              |                                                                                   |              |                                                   |
|                                           | tys. zł.<br><i>milliers de zlotys</i>                                             | %            | tys. zł.<br><i>milliers de zlotys</i>                                             | %            |                                                   |
| <b>Kapitał zakładowy ogółem . . . . .</b> | <b>5 000,0</b>                                                                    | <b>100,0</b> | <b>1 500,0</b>                                                                    | <b>100,0</b> | <b>Total du capital social</b>                    |
| Gminy miejskie ponad 100 tys. m. .        | 79,0                                                                              | 1,6          | —                                                                                 | —            | Communes urbaines de plus de 100 mille habitants  |
| Gminy miejskie poniżej 100 tys. m. .      | 888,4                                                                             | 17,8         | 100,0                                                                             | 6,7          | Communes urbaines de moins de 100 mille habitants |
| Gminy wiejskie . . . . .                  | 5,2                                                                               | 0,1          | —                                                                                 | —            | Communes rurales                                  |
| Związki powiatowe . . . . .               | 1 471,0                                                                           | 29,4         | 309,7                                                                             | 20,6         | Unions d'arrondissement                           |
| Związki wojewódzkie . . . . .             | 5,0                                                                               | 0,1          | —                                                                                 | —            | Unions départementales                            |
| Samorządowe związki celowe . . .          | 13,4                                                                              | 0,3          | —                                                                                 | —            | Associations intercommunales pour buts spéciaux   |
| Inne instytucje prawa publicznego         | 785,0                                                                             | 15,7         | —                                                                                 | —            | Autres institutions de droit public               |
| Komunalne kasy oszczędności . . .         | 1 753,0                                                                           | 35,0         | 1 090,3                                                                           | 72,7         | Caisses d'épargne communales                      |

Największy kapitał zakładowy posiada Polski Bank Komunalny w Warszawie, który wynosił z końcem roku 1928 zł. 5 000 tys. Jest to kapitał złożony przez zainteresowane związki komunalne jako akcje. W roku 1925 wynosił kapitał akcyjny tego banku 500 tys., w roku 1926 został powiększony do wysokości złotych 2 000 tys., a następnie w r. 1928 do wysokości złotych 5 000 tys. W myśl § 4 statutu tego banku, akcjonariuszami mogą być związki samorządowe Rzeczypospolitej Polskiej oraz związki i instytucje prawa publicznego. Na tabl. 3, która wykazuje podział kapitału zakładowego, widzimy, że największą część kapitału posiadają komunalne kasy oszczędności, bo aż 35%. Drugie miejsce zajmują związki powiatowe, które są właścicielami 29,4% kapitału, zaś trzecie miejsce zajmują gminy miejskie poniżej 100 tys. mieszkańców z odsetkiem wynoszącym 17,8%. Czwarte miejsce zajmują instytucje prawa publicznego, jak instytucje ubezpieczeń społecznych i t. p., których udział wynosi 15,7%. Akcje Polskiego Banku Komunalnego są imienne i opiewają na 100 złotych nominalnie.

Fundusze rezerwowe Polskiego Banku Komunalnego składają się z kapitału zapasowego zwyczajnego, funduszu zapasowego obligacyjnego, funduszu amortyzacyjnego i innych rezerw specjalnych. Kapitał zapasowy zwyczajny, tworzony przez potrącanie 10% od zysków bilansowych, który z końcem roku 1925 wynosił zaledwie złotych 1,8 tys., w końcu roku 1928 wynosił zł. 102,3 tys. Fundusz zapasowy obligacyjny, tworzony na

tych samych zasadach co fundusz zapasowy zwyczajny, osiągnął w końcu roku 1928 kwotę złotych 129,6 tys., t. j. 1,4% sumy obligacyjnej znajdujących się w obiegu. Znaczne kwoty figurują jako inne rezerwy, tworzone również z zysków bilansowych, poza wymaganiami statutu. Ogółem fundusze rezerwowe Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie stanowią około 11% kapitałów własnych. Ogólny wzrost funduszy rezerwowych wynosił w roku 1926 138,9% w stosunku do roku 1925, w roku 1927 21,8% w stosunku do roku 1926 i w roku 1928 108,1% w stosunku do roku 1927.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu jako instytucja oparta o Komunalny Związek Kredytowy, który odpowiada za zobowiązania banku całym swoim majątkiem i wszystkimi dochodami, w latach 1925 do 1927 kapitału zakładowego nie posiadał. Kapitał zakładowy Komunalnego Banku Kredytowego został ustanowiony dopiero w roku 1928 w wysokości złotych 3 miliony, podzielony na 30 000 udziałów po 100 złotych nominalnie. Z tego połowa została wpłacona do końca roku 1928, zaś termin wpłacenia reszty ma w przyszłości ustalić rada banku. Udziałowcami Komunalnego Banku Kredytowego na mocy przysługującego prawa i obowiązku są wszyscy członkowie Komunalnego Związku Kredytowego Poznańskiego, a członkiem związku może być każdy powiat i każda gmina miejska województwa poznańskiego, pomorskiego i śląskiego. Wpłaty na kapitał

zakładowy członkowie Komunalnego Związku Kredytowego dokonywują w tym samym stosunku, w jakim są obowiązani do płacenia składek na rzecz Komunalnego Związku Kredytowego, t. j. na zasadzie wymiaru podatku gruntowego i budynkowego (§§ 8 i 35 statutu Komunalnego Związku Kredytowego). Przypadające na poszczególnych członków udziały mogą wpłacać za nich ich kasy oszczędności.

Jak z tablicy 3 wynika, z prawa tego komunalne kasy oszczędności skrzętnie korzystały, bo aż 72,7% kapitału przez nie zostało wpłacone. Z pozostałej części kapitału 20,6% przypadało na związki powiatowe, a 6,7% na gminy miejskie.

Kapitały rezerwowe Komunalnego Banku Kredytowego tworzą się z potrącania 10% od zysków bilansowych, oraz z sum jakie sejmik związku z pozostałych części zysku przeznaczy. Rezerwy zaczęły się tworzyć w roku 1917, a z końcem r. 1925 wynosiły zł. 201,7 tys. Następnie wzrastały w tempie dość szybkim, bo wynoszącym w 1926 roku 110,2% w stosunku do r. 1925, w r. 1927 wzrosły o 49,6%, a w r. 1928 o 58,6%. Na koniec roku 1928 rezerwy wynosiły sumę zł. 1 005,9 tys.

Kapitały Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu należą całkowicie do Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego. Z końcem r. 1925 kapitał zakładowy tego banku wynosił 890 tys. Następnie w r. 1926 zmalał o 75,4%, t. j. do kwoty złotych 218,8 tys. Obniżenie to nastąpiło na skutek przerachowania obligacji i obniżenia waloryzacji wierzytelności banku. Znaczny wzrost zarówno kapitału zakładowego jak i rezerwowego nastąpił dopiero w r. 1928, a to dzięki nowemu przeszacowaniu obligacji i wierzytelności. Ostatecznie kapitał zakładowy Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego wynosi w końcu r. 1928 zł. 1 300 tys., zaś rezerwy zł. 1 571,5 tys. W tej ostatniej kwocie mieści się kapitał zapasowy tworzony z dodatku, wynoszącego  $\frac{1}{4}\%$  sumy pożyczki, doliczanego do odsetek pobieranych od udzielonych pożyczek. Dodatek ten przy pożyczkach długoterminowych jest rozłożony na 6 lat, a przy pożyczkach na krótszy okres jest pobierany aż do spłacenia pożyczki. Ponadto do funduszu rezerwowego dolicza się corocznie 25% czystego zysku i procenty od papierów wartościowych, w których fundusz

rezerwowy w myśl wymagań statutu jest lokowany, oraz odsetki od funduszu wolnego, jakie należałyby się od sumy ulokowanej na rachunku wkładowym. O ile kapitał zapasowy wynosi więcej jak 3% sumy wierzytelności banku z tytułu pożyczek, wówczas nadwyżkę kapitału zapasowego przenosi się na kapitał zakładowy. Kapitał zapasowy w końcu r. 1925 wynosił zł. 25,4 tys., a następnie wzrósł w r. 1926 o 163,4%, w r. 1927 o 228,0%, a w r. 1928 o 179,9%. Ostatecznie w końcu r. 1928 wynosił on zł. 614,2 tys. Ponadto Wojewódzki Bank Pożyczkowy posiada rezerwy specjalne wynoszące w roku 1928 zł. 957,3 tys., ustanowione na pokrycie ewentualnych strat przy przerachowaniu obligacji uznanych za własność obywateli niemieckich, które to przerachowanie ostatecznie ma być dokonane po podpisaniu umowy likwidacyjnej między rządem polskim i niemieckim.

Kapitał zakładowy Pomorskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Toruniu, podobnie jak i Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu, należy całkowicie do swego związku poręczającego, t. j. do Pomorskiego Krajowego Związku Komunalnego, który poza tem za zobowiązania kasy odpowiada całym swym majątkiem i wszystkimi dochodami. Kapitał ten wynosi od początku swego istnienia, t. j. od r. 1927 zł. 175 tys. Również kapitał zasobowy został ufundowany przez Pomorski Krajowy Związek Komunalny w wysokości zł. 25 tys. Odtąd kapitał zasobowy ma być powiększany przez doliczanie co roku połowy czystych zysków bilansowych oraz przez pobieranie dodatku w wysokości  $\frac{1}{4}\%$  od sumy pożyczki, który to dodatek jest ściągany od dłużników na tych samych zasadach co w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu. Odpisywanie połowy z czystych zysków bilansowych może ustać, o ile kapitał zasobowy osiągnie 50% kapitału zakładowego. W żadnym wypadku kapitał zasobowy nie może przekroczyć sumy kapitału zakładowego. O ile do stanu tego dojdzie, wówczas cały zysk kasy przechodzi do dyspozycji Pomorskiego Krajowego Związku Komunalnego. W końcu r. 1928 kapitał zapasowy Pomorskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej wynosił zł. 43,2 tys.

Ogółem cztery banki komunalne w Polsce posiadają kapitałów własnych w wysokości zł. 11 238,6 tys., w czym 70,8% stanowią kapitały zakładowe, a 29,2% rezerwy.

## c) Fundusze specjalne

Zaniedbany stan dróg, wodociągów, kanalizacji i innych urządzeń miejskich, na które państwa zaborcze nie zwracały dostatecznej uwagi i nie dopuszczały do rozwoju organizacji samorządowych, które tych inwestycji mogłyby się podjąć, spowodował po odrodzeniu Państwa Polskiego wprost nieograniczone zapotrzebowanie kredytów na pokrycie inwestycji samorządowych. Szczególnie palącą stała się kwestja w najbardziej pod tym względem zaniedbanych województwach centralnych i wschodnich. W kraju o normalnych warunkach gospodarczych zapotrzebowanie kredytowe samorządów mogłoby być pokryte bądź w całości, bądź w części przez kapitalizację wewnątrz kraju. W Polsce liczenie na wolnotworzące się prywatne kapitały krajowe, wobec niecierpiących zwłoki potrzeb samorządów, nie jest możliwem. Kapitalizacja wewnętrzna długo jeszcze nie będzie stanowiła głównego źródła kapitałów w Polsce. Wpływa na to niska stopa zarobkowa szerokich mas społeczeństwa, duża

rzesza bezrobotnych, szczególnie w rolnictwie, które przez to nie bierze udziału w ruchu oszczędnościowym, a przedewszystkiem przyrost naturalny znacznie silniejszy niż w innych państwach cywilizowanych, którego wychowanie pochłania tę część dochodu społecznego, który w innych krajach jest odkładany na kapitalizację. Kredyty zagraniczne ciągle jeszcze nie dopisują. Wobec tego tworzenie funduszy na potrzeby inwestycyjne jakimś innym sposobem stało się nakazem chwili. Funkcję tę przejęło na siebie Państwo, które w tym celu kreowało banki państwowe dla kredytu krótko i długoterminowego, a ponadto utworzyło cały szereg funduszy dysponowanych bezpośrednio przez organa państwowe. Za przykładem Państwa poszły również niektóre instytucje prawa publicznego. Tego rodzaju fundusze znalazły się również w ramach banków komunalnych. Mają one im zastąpić brakujące kapitały własne i brakujące wkłady. Są to fundusze przeznaczone na zgóry określone cele i pozostające pod kontrolą instytucji, ustanawiających dany fundusz.

Tabl. 4. Fundusze specjalne powierzone do administracji — Fonds spéciaux confiés pour l'administration

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

Tysiące złotych — Milliers de zlotys

1925—1928

| Nazwa funduszu                                                                                        | 1925           | 1926           | 1927           | 1928           | Procent wzrostu (+)<br>lub zmniejszenia (—)<br>w stosunku do roku<br>poprzedniego<br><i>Pour-cent de l'accroissement (+) ou de la diminution (—) par rapport à l'année précédente</i> |               |               | Dénomination du fonds                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                       |                |                |                |                | 1926                                                                                                                                                                                  | 1927          | 1928          |                                                                                                  |
| <b>Ogółem . . . . .</b>                                                                               | <b>1 428,3</b> | <b>3 599,6</b> | <b>5 215,5</b> | <b>9 776,0</b> | <b>+152,0</b>                                                                                                                                                                         | <b>+ 44,9</b> | <b>+ 87,4</b> | <b>Total</b>                                                                                     |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie — <i>Banque Commune Polonaise à Varsovie</i>                        |                |                |                |                |                                                                                                                                                                                       |               |               |                                                                                                  |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                                                | <b>854,6</b>   | <b>856,8</b>   | <b>1 838,2</b> | <b>6 529,5</b> | <b>+ 0,3</b>                                                                                                                                                                          | <b>+114,5</b> | <b>+255,2</b> | <b>Ensemble</b>                                                                                  |
| Komunalny fundusz pożyczkowo-zapomogowy . . . . .                                                     | —              | —              | 1 121,6        | 5 316,6        | —                                                                                                                                                                                     | ∞             | +374,0        | Fonds communal des prêts et subventions                                                          |
| Drogowy fundusz pożyczkowy Min. Robót Publicznych . . . . .                                           | 289,0          | 308,0          | 333,2          | 1 031,4        | + 6,6                                                                                                                                                                                 | + 8,2         | +209,5        | Fonds de prêts de voirie du Min. des Travaux Publics                                             |
| Fundusz inwestycyjno-budowlany Skarbu Państwa . . . . .                                               | 379,0          | 363,9          | 212,3          | 26,2           | — 4,0                                                                                                                                                                                 | — 41,7        | — 87,7        | Fonds du Trésor de l'Etat pour constructions                                                     |
| Fundusz na rozbudowę miast . . . . .                                                                  | 186,6          | 184,9          | 171,1          | 155,3          | — 0,9                                                                                                                                                                                 | — 7,5         | — 9,2         | Fonds pour l'extension des villes                                                                |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — <i>Banque Commune de Crédit à Poznań</i>                        |                |                |                |                |                                                                                                                                                                                       |               |               |                                                                                                  |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                                                | <b>342,9</b>   | <b>2 512,0</b> | <b>3 148,9</b> | <b>3 034,5</b> | <b>+632,6</b>                                                                                                                                                                         | <b>+ 25,4</b> | <b>— 3,6</b>  | <b>Ensemble</b>                                                                                  |
| Fundusz budowlany . . . . .                                                                           | 199,0          | 177,3          | 158,9          | 140,7          | — 10,9                                                                                                                                                                                | — 10,4        | — 11,5        | Fonds pour constructions                                                                         |
| Fundusz budowlany (przejęty od Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu w marcu 1924 r.) . . . . . | 143,9          | 104,9          | 80,6           | 69,6           | — 27,1                                                                                                                                                                                | — 23,2        | — 13,6        | Fonds pour constructions (transféré par la Banque Départementale de Prêts à Poznań en mars 1924) |
| Fundusz dla popierania drobnego rolnictwa, przemysłu, handlu i rzemiosła . . . . .                    | —              | 2 229,8        | 2 909,4        | 2 824,2        | ∞                                                                                                                                                                                     | + 30,5        | — 2,9         | Fonds pour l'encouragement de petits cultivateurs, industriels, commerçants et artisans          |

(dok.—fin)

| Nazwa funduszu                                                                                                   | 1925  | 1926  | 1927  | 1928  | Procent wzrostu (+)<br>lub zmniejszenia (—)<br>w stosunku do roku<br>poprzedniego<br><i>Pour-cent de l'accrois-<br/>sement (+) ou de la dimi-<br/>nution (—) par rapport<br/>à l'année précédente</i> |       |        | Dénomination du fonds                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|------------------------------------------------------|
|                                                                                                                  |       |       |       |       | 1926                                                                                                                                                                                                  | 1927  | 1928   |                                                      |
|                                                                                                                  |       |       |       |       |                                                                                                                                                                                                       |       |        |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> — <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> <sup>a</sup> |       |       |       |       |                                                                                                                                                                                                       |       |        |                                                      |
| Razem . . . . .                                                                                                  | 230,8 | 230,8 | 228,4 | 212,0 | 0,0                                                                                                                                                                                                   | — 1,0 | — 7,2  | Ensemble                                             |
| Fundusz krajowych zwią-<br>ków komunalnych w Po-<br>znaniu i w Toruniu . . .                                     | 159,2 | 159,2 | 159,2 | 159,2 | 0,0                                                                                                                                                                                                   | 0,0   | 0,0    | Fonds des unions communa-<br>les à Poznań et à Toruń |
| Fundusz 100 milj. marek . .                                                                                      | 42,2  | 42,2  | 42,2  | 33,6  | 0,0                                                                                                                                                                                                   | 0,0   | — 20,4 | Fonds de 100 millions de marks                       |
| Fundusz 120 milj. marek . .                                                                                      | 29,4  | 29,4  | 27,0  | 19,2  | 0,0                                                                                                                                                                                                   | — 8,2 | — 28,9 | Fonds de 120 millions de marks                       |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.

Jak z tablicy 4 wynika, fundusze specjalne powierzone do administracji wykazują stały i znaczny wzrost. W roku 1925 wynosiły one u trzech banków komunalnych wówczas istniejących kwotę złotych 1428,3 tys., a następnie wzrosły w roku 1926 o 152%, w r. 1927 o 44,9%, a w roku 1928 o 87,4%. Na końcu roku 1928 ogółem fundusze powierzone bankom komunalnym do administracji wynosiły złotych 9776,0 tys.

Polski Bank Komunalny posiadał w końcu roku 1928 cztery fundusze powierzone mu do administracji. Dwa z nich, a mianowicie: „Fundusz Inwestycyjno-Budowlany“, oraz „Fundusz na Rozbudowę Miast“, są to fundusze Skarbu Państwa zarządzane przez Ministerstwo Skarbu. Od roku 1923 więcej pożyczek z tych funduszy za pośrednictwem Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie nie udziela się, a kwoty ściągane od dłużników są przekazywane do Banku Gospodarstwa Krajowego na rachunek Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast. Z tego powodu odnośne kwoty stale się zmniejszają, jak to zresztą widzimy na tablicy 4.

Z trzeciego funduszu „Drogowego Funduszu Pożyczkowego Ministerstwa Robót Publicznych“ nowe pożyczki w roku bilansowym 1928 były jeszcze wydawane, a to dzięki powiększeniu funduszu przez Ministerstwo Robót Publicznych.

Najważniejszym funduszem z pośród administrowanych przez Polski Bank Komunalny w Warszawie, jest „Komunalny Fundusz Pożyczkowo-Zapomogowy“ utworzony Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 (Dz. U. R. P. r. 1927, Nr. 50 poz. 448).

Według ustępu drugiego artykułu i powyższego rozporządzenia, fundusz ten tworzy się z części wpływów z dodatków komunalnych do państwowego podatku od spożycia, zużycia, względnie produkcji oraz z 80-groszowego dodatku komunalnego, objętego opłatą skarbową, od litra 100% spirytusu. W roku budżetowym 1927/1928 część przypadająca z wpływów od tych dodatków komunalnych była określona na 5% sumy ściągniętego dodatku, zaś począwszy od r. 1928/29 na 10%.

W myśl ustępu pierwszego artykułu i powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, fundusz jest utworzony na rzecz gmin miejskich wydzielonych oraz związków powiatowych, na potrzeby własne tych związków, względnie na potrzeby gmin i miast niewydzielonych. Zasady administrowania funduszem określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87 poz. 783). Zasadniczo fundusz składa się z dwóch części, a mianowicie: z funduszu pożyczkowego i funduszu zapomogowego. Narazie czynnym jest jedynie fundusz pożyczkowy, gdyż fundusz zapomogowy, tworzący się z odsetków opłacanych przez samorządy od pożyczek zaciągniętych z Komunalnego Funduszu Pożyczkowego i z odsetków płaconych przez Polski Bank Komunalny od wolnej sumy pozostającej na rachunku, jest jeszcze zbyt małym. Na koniec roku 1928 Komunalny Fundusz Zapomogowy stanowił kwotę zł. 161 tys. Pożyczki z Komunalnego Funduszu Pożyczkowego mogą być krótko i długoterminowe. Narazie jednak, dopóki Komunalny Fundusz Pożyczkowy nie wzrośnie do sumy 8 milionów złotych, udziela się jedynie po-

życzki krótkoterminowe z terminem na 3—6—12 miesięcy, a wyjątkowo na termin dwuletni. Pierwszeństwo do otrzymania pożyczki mają związki komunalne, znajdujące się w ciężkiej sytuacji finansowej bądź z powodu zmniejszenia się dochodów, wywołanego klęskami żywiołowymi, bądź skutkiem konieczności natychmiastowego pokrycia wydatków, których nie można było przewidzieć (np. z powodu wylewów, epidemii i t. p.). Pożyczki są oprocentowane w stosunku 6% rocznie, w czym jest już zawarta prowizja Polskiego Banku Komunalnego w wysokości 1% rocznie. W wyjątkowych wypadkach pożyczki mogą być udzielane bezprocentowo. W danym razie dłużnik opłaca jedynie prowizję należącą się Polskiemu Bankowi Komunalnemu. Od sumy funduszu spoczywającej na rachunku Polski Bank Komunalny opłaca odsetki w wysokości równej odsetkom, płaconym przez Pocztową Kasę Oszczędności od rachunków czekowych.

O przyznaniu pożyczki decyduje komisja składająca się z jednego przedstawiciela Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jako przewodniczącego, jednego przedstawiciela Ministerstwa Skarbu, dwóch przedstawicieli Związku Miast Polskich, dwóch przedstawicieli Biura Zjazdu Samorządu Ziemskiego i dwóch przedstawicieli z głosem doradczym ze strony Polskiego Banku Komunalnego.

Z końcem r. 1927 Komunalny Fundusz Pożyczkowo-Zapomogowy wynosił zł. 1 121,6 tys. i w r. 1928 wzrósł o 374%, t. j. do kwoty zł. 5 316,6 tys. Przeciętnie fundusz ten wzrasta miesięcznie po zgorą 400 tys. złotych.

Ogółem fundusze, powierzone Polskiemu Bankowi Komunalnemu w Warszawie do administracji, z końcem r. 1925 wynosiły zł. 854,6 tys., a w końcu r. 1928 zł. 6 529,5 tys., co w sumie ogólnej funduszy obrotowych tego banku stanowiło, jak to wynika z tabl. 1, w 1925 r. 2,4%, a w 1928 r. 8,0%.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu posiada dwa fundusze powierzone do administracji. Oba są ustanowione przez Ministerstwo Skarbu. Pierwszy z nich, Fundusz Budowlany, ustanowiony w roku 1923, figuruje w księgach Komunalnego Banku Kredytowego w dwóch pozycjach, a mianowicie: jako Fundusz Budowlany otrzymany bezpośrednio od Ministerstwa Skarbu i jako Fundusz Budowlany przejęty w r. 1924 od Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu, wówczas noszącego nazwę Krajowego Banku

Pożyczkowego. Pożyczki z tego funduszu były udzielane na remont domów oraz na budowę i wykończenie nowych budynków. Obie części powyższego funduszu wykazują od r. 1925 stały spadek, co się tłumaczy jego likwidacją.

Drugi fundusz, powierzony przez Ministerstwo Skarbu Komunalnemu Bankowi Kredytowemu, a mianowicie fundusz dla popierania drobnego rolnictwa, przemysłu, handlu i rzemiosła został ustanowiony w roku 1926. Fundusz ten w r. 1926 wynosił zł. 2 229,8 tys., a z końcem roku 1928 zł. 2 824,2 tys.

Ogólna suma funduszy, powierzonych Komunalnemu Bankowi Kredytowemu w Poznaniu do administracji, wynosiła z końcem r. 1925 zł. 342,9 tys., co stanowiło 4,8% ogólnej sumy funduszy obrotowych, a z końcem roku 1928 wynosiła zł. 3 034,5 tys., co stanowiło 12,2% funduszy obrotowych.

Fundusze, administrowane przez Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, nie mają poważnego znaczenia. Składają się one z funduszu krajowych związków komunalnych poznańskiego i pomorskiego, oraz z funduszy 100-miljonowego i 120-miljonowego, ustanowionych w markach polskich przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej do dyspozycji Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego. W r. 1925 fundusze te razem wzięte stanowiły 1,7% funduszy obrotowych tego banku, a w r. 1928 1,2%.

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu funduszy specjalnych nie posiada.

#### d) Obligacje

Przed wojną bardzo rozpowszechnioną formą pokrywania zapotrzebowania kredytowego samorządów było emitowanie własnych obligacji. Przeważnie skuteczniały to związki samorządowe same bezpośrednio na rynku pieniężnym lub za pośrednictwem instytucji finansowych prywatnych. Dzisiaj ten sposób zdobywania kapitałów przestał być aktualnym z powodu powszechnej ciasnoty na rynku kapitałowym. Emitowanie własnych obligacji było niedostępnym dla małych związków samorządowych nawet przed wojną, a dziś przestało być dostępnym nawet dla niektórych związków większych.

Warunkiem powodzenia emisji obligacji jest to, żeby opiewała ona na jakąś większą kwotę. Małe związki samorządowe, nie po-

szukujące dużych kapitałów, napotykają na trudności w znalezieniu finansistów, którzy pokryliby małe emisje. Drugą przeszkodą dla małych emisji jest trudność w puszczeniu obligacji w obieg giełdowy i trudność w utrzymaniu jednolitego kursu. Trzecią trudność stanowią wysokie koszty małych emisji, które wypadają proporcjonalnie taniej przy emisjach większych. Tak samo ma się rzecz z kosztami prowizyj, pośrednictwa, publikacji, losowania, ściągania i konwersyj. Wobec tego dla mniejszych związków samorządowych lepiej się kalkuluje łączenie się kilku związków celem wypuszczenia wspólnie obligacji na większą kwotę. Rolę tę na siebie przejęły banki komunalne. Bezpośrednie pokrywanie swych potrzeb kredytowych na rynku pieniężnym praktykują dziś jedynie największe związki samorządowe. W Polsce sprawa emitowania obligacji napotyka na większe trudności, niż zagranicą,

a to z powodu większego ubóstwa kapitałów.

W Polsce emisją obligacji na cele samorządowe na większą skalę zajmuje się Bank Gospodarstwa Krajowego, który według pewnych projektów miał u siebie zmonopolizować prawo emitowania obligacji komunalnych. Obligacji samorządowych Banku Gospodarstwa Krajowego z końcem r. 1926 znajdowało się w obiegu na kwotę zł. 168 771 tys., w końcu r. 1927 suma ta podniosła się do zł. 306 458 tys., a w końcu r. 1928 wynosiła zł. 446 618 tys.

Poza tem emisją obligacji komunalnych zajmuje się od r. 1920 Polski Bank Komunalny w Warszawie i Wojewódzki Związek Komunalny w Poznaniu przez swój Wojewódzki Bank Pożyczkowy, który posiada w obiegu jeszcze obligacje przedwojenne, oraz Komunalny Bank Kredytowy, który pierwszą emisję wypuścił dopiero w r. 1929.

Tabl. 5. Obligacje — Obligations

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Nazwa obligacji<br><i>Dénomination des obligations</i>                                                                                                       | Data emisji<br><i>Date de l'émission</i> | Waluta nominalna<br><i>Monnaie nominale</i> | Kwota nominalna w tysiącach<br><i>Montant nominal en milliers</i> | Ostatnia rata wykupu przypadająca w roku<br><i>Dernier terme de rachat échoit en</i> | Z tego znajdowało się w obiegu z końcem roku bilansowego<br><i>Dont en circulation à la fin de l'exercice</i> |                                                           |                                    |                                                           |                                    |                                                           |                                    |                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                              |                                          |                                             |                                                                   |                                                                                      | 1925                                                                                                          |                                                           | 1926                               |                                                           | 1927                               |                                                           | 1928                               |                                                           |
|                                                                                                                                                              |                                          |                                             |                                                                   |                                                                                      | na sumę nominalną w tysiącach                                                                                 | wartość przyjęta w bilansie w tysiącach zł.               | na sumę nominalną w tysiącach      | wartość przyjęta w bilansie w tysiącach zł.               | na sumę nominalną w tysiącach      | wartość przyjęta w bilansie w tysiącach zł.               | na sumę nominalną w tysiącach      | wartość przyjęta w bilansie w tysiącach zł.               |
|                                                                                                                                                              |                                          |                                             |                                                                   |                                                                                      | <i>montant nominal en milliers</i>                                                                            | <i>valeur adoptée dans le bilan en milliers de zlotys</i> | <i>montant nominal en milliers</i> | <i>valeur adoptée dans le bilan en milliers de zlotys</i> | <i>montant nominal en milliers</i> | <i>valeur adoptée dans le bilan en milliers de zlotys</i> | <i>montant nominal en milliers</i> | <i>valeur adoptée dans le bilan en milliers de zlotys</i> |
| <b>Ogółem—Total</b>                                                                                                                                          | —                                        | —                                           | —                                                                 | —                                                                                    | —                                                                                                             | 11 720,6                                                  | —                                  | 11 186,2                                                  | —                                  | 17 909,9                                                  | —                                  | 23 183,0                                                  |
| <b>Obligacje Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie</b><br><i>Obligations de la Banque Communale Polonaise à Varsovie</i>                                   |                                          |                                             |                                                                   |                                                                                      |                                                                                                               |                                                           |                                    |                                                           |                                    |                                                           |                                    |                                                           |
| <b>Razem—Ensemble</b>                                                                                                                                        | —                                        | —                                           | —                                                                 | —                                                                                    | —                                                                                                             | 226,8                                                     | —                                  | 226,8                                                     | —                                  | 8 664,7                                                   | —                                  | 9 497,7                                                   |
| 6% Oblig. konwersyjne Polskiego Banku Komunaln. S. A. w Warszawie<br><i>Oblig. de conversion à 6% de la B-que Comm. Pol. S. A. à Varsovie</i>                | 1925                                     | zł. ob.                                     | 226,8                                                             | 1979                                                                                 | —                                                                                                             | 226,8                                                     | —                                  | 226,8                                                     | —                                  | 206,6                                                     | —                                  | 176,4                                                     |
| 8% Oblig. Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie S. A. w zł. ob.<br><i>Oblig. à 8% de la B-que Comm. Pol. S. A. à Varsovie en zlotys de valeur courante</i> | 1927                                     | zł. ob.                                     | 5 000,0                                                           | 1952                                                                                 | —                                                                                                             | —                                                         | —                                  | —                                                         | —                                  | 70,0                                                      | —                                  | 1 539,7                                                   |
| 8% Oblig. Polskiego Banku Komunaln. w Warszawie S. A. w zł. w złocie<br><i>Oblig. à 8% de la B-que Comm. Pol. S. A. à Varsovie en zlotys-or</i>              | 1927                                     | zł. w złocie                                | 5 000,0                                                           | 1937                                                                                 | —                                                                                                             | —                                                         | —                                  | —                                                         | 4 876,0                            | 8 388,1                                                   | 7 781,6 <sup>a</sup>               | 7 781,6                                                   |

<sup>a</sup> Po przewalutowaniu na złote w złocie à 900/5332 gr, w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 13. X 1927 (Dz. U. R. P. № 88, poz. 790). Dawna kwota nominalna zł. w złocie 5 000,0 tys. opiewa odtąd na zł. w złocie 8 600,0 tys.

<sup>a</sup> Après la conversion en zlotys-or à 900/5332 gr, conformément à l'ordonnance du Président de la République du 13. X 1927 (Journal des Lois № 88, par. 790). Le montant nominal ancien de 5 000,0 zł.-or. fait à partir de cette date 8 600,0 zlotys-or.

(dok.—fin)

| Nazwa obligacji<br><br><i>Dénomination des obligations</i>                                                                                                                                                                              | Data emi-<br>sji<br><br><i>Date de l'é-<br/>mis-<br/>sion</i> | Waluta<br>nomi-<br>nalna<br><br><i>Mon-<br/>naie<br/>nomi-<br/>nale</i> | Kwota<br>nominalna<br>w tysią-<br>cach<br><br><i>Montant<br/>nominal<br/>en milliers</i> | Ostat-<br>nia<br>rata<br>wy-<br>kupu<br>przy-<br>pada<br>w<br>roku<br><br><i>Dernier<br/>terme<br/>dérat-<br/>ché en</i> | Z tego znajdowało się w obiegu z końcem roku bilansowego<br><i>Dont en circulation à la fin de l'exercice</i> |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                            |                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                         |                                                               |                                                                         |                                                                                          |                                                                                                                          | 1925                                                                                                          |                                                                               | 1926                                             |                                                                               | 1927                                             |                                                                               | 1928                                       |                                                                               |
|                                                                                                                                                                                                                                         |                                                               |                                                                         |                                                                                          |                                                                                                                          | na sumę<br>nominalną<br>w tysią-<br>cach                                                                      | wartość<br>przyjęta<br>w bilan-<br>sie w ty-<br>siącach<br>zł.                | na sumę<br>nominalną<br>w tysią-<br>cach         | wartość<br>przyjęta<br>w bilan-<br>sie w ty-<br>siącach<br>zł.                | na sumę<br>nominal-<br>ną w ty-<br>siącach       | wartość<br>przy-<br>jęta w<br>bilansie<br>w tysią-<br>cach<br>zł.             | na sumę<br>nominalną<br>w tysią-<br>cach   | wartość<br>przyjęta<br>w bilan-<br>sie w ty-<br>siącach<br>zł.                |
|                                                                                                                                                                                                                                         |                                                               |                                                                         |                                                                                          |                                                                                                                          | <i>montant<br/>nominal<br/>en mil-<br/>liers</i>                                                              | <i>valeur<br/>adoptée<br/>dans le<br/>bilan en<br/>milliers<br/>de zlotys</i> | <i>montant<br/>nominal<br/>en mil-<br/>liers</i> | <i>valeur<br/>adoptée<br/>dans le<br/>bilan en<br/>milliers<br/>de zlotys</i> | <i>montant<br/>nominal<br/>en mil-<br/>liers</i> | <i>valeur<br/>adoptée<br/>dans le<br/>bilan en<br/>milliers<br/>de zlotys</i> | <i>montant<br/>nominal<br/>en milliers</i> | <i>valeur<br/>adoptée<br/>dans le<br/>bilan en<br/>milliers<br/>de zlotys</i> |
| Obligacje Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu <sup>a</sup><br><i>Obligations de la Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></i>                                                                                     |                                                               |                                                                         |                                                                                          |                                                                                                                          |                                                                                                               |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                            |                                                                               |
| Razem—Ensemble . .                                                                                                                                                                                                                      | —                                                             | —                                                                       | —                                                                                        | —                                                                                                                        | —                                                                                                             | 11 493,8                                                                      | —                                                | 10 879,4                                                                      | —                                                | 9 245,2                                                                       | —                                          | 13 685,3                                                                      |
| I. Dawne z teryt. dziś<br>należącego do Niemiec<br><i>Anciennes oblig. du terri-<br/>toire appartenant actuel-<br/>lement à l'Allemagne</i>                                                                                             | 1911                                                          | mk.                                                                     | 100 000,0                                                                                | 1955                                                                                                                     | 79 844,8                                                                                                      | 11 493,8                                                                      | 79 844,8                                         | 10 879,4                                                                      | 27 213,9                                         | 5 442,8                                                                       | zł. 5 249,7                                | 5 249,7                                                                       |
| II. Dawne z teryt. należą-<br>cego do Polski część I.<br><i>Anciennes oblig. du terri-<br/>toire appartenant à la<br/>Pologne—I-e Partie</i>                                                                                            | 1911                                                          |                                                                         |                                                                                          |                                                                                                                          |                                                                                                               |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                                  |                                                                               |                                            |                                                                               |
| III. Dawne z terytorjum<br>należącego do Polski<br>część II. . . . .<br><i>Anciennes oblig. du terri-<br/>toire appartenant à la<br/>Pologne—II-e Partie</i>                                                                            | 1911                                                          | mk.                                                                     | 10 000,0                                                                                 |                                                                                                                          |                                                                                                               |                                                                               |                                                  |                                                                               | 1 529,0                                          | 221,7                                                                         | mk 265,0                                   | 38,4                                                                          |
| IV. Pierwsza 7% pożyczka<br>annuitetowa Wojewódz.<br>Zw. Kom. Poznańskiego<br>na cele inwestycyjne .<br><i>Premier emprunt annui-<br/>taire à 7% de l'Union Com-<br/>munale Départementale<br/>de Poznań pour inve-<br/>stissements</i> | 1928                                                          | zł.                                                                     | 5 000,0                                                                                  | 1950                                                                                                                     | —                                                                                                             | —                                                                             | —                                                | —                                                                             | —                                                | —                                                                             | zł. 5 000,0                                | 5 000,0                                                                       |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.

Suma obligacji banków komunalnych, znajdujących się w obiegu w końcu r. 1928, wynosiła kwotę zł. 23 183 tys., z czego tylko zł. 14 497,7 tys. przypada na obligacje powojenne. Jest to suma znikomo mała, jeżeli się zważy, że dziesięć banków komunalnych niemieckich od r. 1925 emitowało na rynki niemieckie 36 pożyczek obligacyjnych na 578 milj. marek niemieckich, t. j. na zł. 1 227,9 milj., oraz 8 pożyczek na rynki zagraniczne, a mianowicie w Stanach Zjednoczonych, Holandji i Szwajcarji, na kwotę ogólną, przekraczającą równowartość 500 milionów złotych<sup>1</sup>.

Polski Bank Komunalny w Warszawie posiada obecnie w obiegu 3 emisje obligacji. Pierwsza emisja z r. 1925 nosi tytuł „6% obli-

gacje konwersyjne Polskiego Banku Komunalnego S-ka Akc. w Warszawie”, która została wypuszczona celem wymiany obligacji markowych z r. 1920 i 1921. Termin wykupu tych obligacji ma nastąpić najpóźniej po 54 latach, t. j. w r. 1979. Suma tych obligacji w końcu roku 1925 wynosiła zł. 226,8 tys., a w końcu r. 1928 już tylko zł. 176,4 tys., co wskazuje na to, że Polski Bank Komunalny dąży do zlikwidowania tej emisji. Wycofanie pewnej części tych obligacji z obiegu nastąpiło z tytułu rat amortyzacyjnych i spłat przedterminowych.

Druga emisja obligacji tego banku nosi tytuł „8% obligacje Polskiego Banku Komunalnego S-ka Akc. w Warszawie w złotych obiegowych”, a trzecia emisja nosi nazwę

<sup>1</sup> Dr. Walter Neumann *Das Kommunalkreditgeschäft der deutschen Girozentralen*, Greifswald 1929.

„8% obligacje Polskiego Banku Komunalnego S-ka Akc. w Warszawie w złotych w złocie”. Obie te emisje zostały wypuszczone w r. 1927.

Obligacje trzeciej emisji na sumę 5 milionów złotych w złocie według parytetu franka szwajcarskiego, po przeliczeniu na nowy parytet, opiewają na zł. w złocie 8 600 tys. Dzięki ustaleniu waluty na złotych w złocie i krótkiego terminu wykupu ostatniej raty, która przypada po latach dziesięciu, emisja ta została od razu pokryta przez kapitały krajowe przeważnie instytucyj, dysponujących w Polsce największymi kapitałami, t. j. Pocztową Kasę Oszczędności i zakłady ubezpieczeń społecznych. Równocześnie wydana druga emisja, opiewająca na złote obiegowe na sumę zł. 5 000 tys., której ostatnia rata wykupna przypada po latach 25, do końca roku 1928 została pokryta tylko do wysokości zł. 1 539,7 tys. Ogółem więc na koniec roku 1928 znajdowało się w obiegu obligacyj Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie na sumę zł. 9 497,7 tys., co stanowiło 19,5% sumy funduszy obrotowych tego banku.

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, który nie posiada swej własnej osobowości prawnej, emituje jedynie obligacje Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego. Wśród nich znajdują się obligacje z tytułu interesów przedwojennych na sumę zł. 8 685,3 tys. Obligacje, zaznaczone na tablicy 5 jako „dawne” z terytorjum dziś należącego do Niemiec, odpowiadają wierzytelnościom Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w stosunku do obywateli Rzeszy Niemieckiej, nie zamieszkujących na terytorjum Państwa Polskiego. Ta część obligacyj została przerachowana w r. 1927 po zł. 125 za obligację, opiewającą na 1 000 marek przedwojennych. Ostateczne przeliczenie tych obligacyj nastąpi po podpisaniu polsko-niemieckiej umowy likwidacyjnej. W tym celu została stworzona rezerwa na ewentualną stratę, uwidoczniła w tablicy 2.

Obligacje, zatytułowane „dawne z terytorjum należącego do Polski, część I”, są uznane za własność obywateli Państwa Polskiego i zostały skonwertowane po kursie zł. 200 za obligację, opiewającą na 1 000 marek niemieckich przedwojennych. Termin wykupu ostatniej raty tych obligacyj przypada w r. 1955. Druga część obligacyj dawnych z terytorjum należącego do Polski, która w obiegu znajduje się na minimalną kwotę, 265 tys. marek niemieckich przedwojennych,

nie została skonwertowana, lecz jest oszacowana w bilansie po kursie zł. 145 za obligację, opiewającą na 1 000 marek przedwojennych.

Powojenną emisję stanowi jedynie czwarta grupa obligacyj Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego, nosząca nazwę „Pierwsza 7% Pożyczka Annuitetowa Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego na cele inwestycyjne”. Obligacje te zostały wypuszczone w r. 1928 na kwotę zł. 5 000 tys. i całkowicie rozkupione przez różne poznańskie instytucje prawa publicznego, przeważnie ubezpieczeniowe.

Poza tem od r. 1926 Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu przygotowywał się do wypuszczenia obligacyj komunalnych, co jednak z przyczyn od niego niezależnych zostało zrealizowane dopiero w r. 1929.

Ze sprawozdań wszystkich banków wynika, że poszczególne dyrekcje usilnie zabiegały o zdobycie funduszy drogą emisji obligacyj i to nie tylko na rynkach krajowych, lecz i zagranicznych. Natrafiały w tem jednak na ciężkie warunki, których przyjęcie utrudniałoby następnie udzielanie długoterminowych pożyczek na dogodnych warunkach. Kredyt komunalny na cele inwestycyjne musi być długoterminowym i nie może być drogiem.

Poza tem emisje obligacyj banków komunalnych natrafiały na trudności ze strony Ministerstwa Skarbu, które obawiając się wprowadzania na rynek kapitałowy, a szczególnie zagraniczny, różnego typu obligacyj komunalnych, o różnym oprocentowaniu i o różnych terminach spłat, miało zamiar scentralizować wydawanie obligacyj komunalnych w jednej instytucji i w ten sposób przeszkodzić ewentualnym znacznym wahaniom kursów.

Niezależnie od wydawania obligacyj, statut Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie przewiduje dotąd niewyzyskane prawo wypuszczania listów zastawnych, które mogłyby być wydawane za zabezpieczeniem hipotecznem rządowi, związkom samorządowym, wszelkim zrzeszeniom i spółdzielniom organizowanym przez samorządy, a również prywatnym osobom fizycznym i prawnym.

Podobnie Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu nosił się przez pewien czas z zamiarem uruchomienia kredytu długoterminowego drogą wypuszczenia listów zastawnych hipotecznie zabezpieczonych na nieruchomościach.

ściach miejskich. Jednakże projekt ten doszedł do skutku w innej formie, a mianowicie przez założenie osobnej instytucji przy współudziale Komunalnego Banku Kredytowego.

**e) Wkłady i salda kredytowe rachunków bieżących**

W niniejszej części będą omawiane kapitały obce powierzone bankom przez komunalne kasy oszczędności, samorządy terytorjalne, instytucje państwowe lub inne prawno-publiczne oraz przez osoby i firmy prywatne jako wkłady, które wierzyciele mogą wycofać za wypowiedzeniem lub bez poprzedniego wypowiedzenia, oraz jako kwoty figurujące na wiecznie płynnych rachunkach bieżących.

Cechą wspólną tych kapitałów jest to, że wierzyciel może w każdej chwili swą wierzytelność wycofać pod warunkiem zastosowania się do terminu wypowiedzenia, o ile takowy został umówiony. Zupełnie inaczej

ma się sprawa z wierzycielami z tytułu obligacji i funduszy powierzonych do administracji. Bank jest zupełnie pewnym posiadania tych kapitałów w przeciągu dłuższego okresu czasu. Pewna część kapitałów, otrzymanych na rachunki wkładowe i bieżące, pod żadnym warunkiem nie może być lokowana w interesach kredytowych ze względu na konieczność wypłacenia tych kwot na żądanie.

Ze względu na to, że dla polityki kredytowej najważniejszym jest termin wypowiedzenia kapitału, sporządzono tablicę wkładów i sald kredytowych na rachunkach bieżących, trzymając się kryterjum płynności zobowiązania, a poza tem zszeregowano wkłady według kategorii wierzycieli, który to podział będzie nam służył do szczegółowej analizy ze względu na chęć wykazania, na jakich czynnikach banki komunalne opierają swą działalność.

**Tabl. 6. Wkłady i salda kredytowe rachunków bieżących — Dépôts et soldes de crédit en comptes courants**

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

1925—1928

| Właściciele rachunków<br>i rodzaje rachunków                                | Rok<br><i>Année</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Communa-<br/>le<br/>Polonaise<br/>à Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Communa-<br/>le de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu <sup>a</sup><br><i>Banque<br/>Départementale<br/>de Prêts à<br/>Poznań <sup>a</sup></i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts<br/>de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Possesseurs de comptes<br>et nature des comptes |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <b>A. Liczba rachunków — Nombre des comptes</b>                             |                     |                          |                                                                                                                     |                                                                                                                       |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |                                                 |
| <b>Ogółem . . . . .</b>                                                     | <b>1925</b>         | <b>661</b>               | <b>281</b>                                                                                                          | <b>378</b>                                                                                                            | <b>2</b>                                                                                                                                           | <b>—</b>                                                                                                                            | <b>Total</b>                                    |
|                                                                             | 1926                | 726                      | 286                                                                                                                 | 439                                                                                                                   | 1                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1927                | 860                      | 377                                                                                                                 | 475                                                                                                                   | 2                                                                                                                                                  | 6                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1928                | 1 039                    | 549                                                                                                                 | 475                                                                                                                   | 2                                                                                                                                                  | 13                                                                                                                                  |                                                 |
| <b>a. Według właścicieli rachunków — Suivant les possesseurs de comptes</b> |                     |                          |                                                                                                                     |                                                                                                                       |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |                                                 |
| Komunalne kasy oszczędności                                                 | 1925                | 94                       | 12                                                                                                                  | 82                                                                                                                    | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Caisses d'épargne communales                    |
|                                                                             | 1926                | 84                       | 19                                                                                                                  | 65                                                                                                                    | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1927                | 101                      | 51                                                                                                                  | 50                                                                                                                    | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1928                | 117                      | 78                                                                                                                  | 39                                                                                                                    | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Samorząd terytorjalny . . .                                                 | 1925                | 191                      | 146                                                                                                                 | 43                                                                                                                    | 2                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Administrations autonomes territoriales         |
|                                                                             | 1926                | 181                      | 142                                                                                                                 | 38                                                                                                                    | 1                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1927                | 247                      | 202                                                                                                                 | 38                                                                                                                    | 2                                                                                                                                                  | 5                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1928                | 311                      | 276                                                                                                                 | 27                                                                                                                    | 2                                                                                                                                                  | 6                                                                                                                                   |                                                 |
| Instytucje państwowe . . .                                                  | 1925                | 3                        | —                                                                                                                   | 3                                                                                                                     | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Institutions d'Etat                             |
|                                                                             | 1926                | 3                        | —                                                                                                                   | 3                                                                                                                     | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1927                | 3                        | —                                                                                                                   | 3                                                                                                                     | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                             | 1928                | 3                        | —                                                                                                                   | 3                                                                                                                     | —                                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 roku.  
<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.

(c. d.—suite)

| Właściciele rachunków<br>i rodzaje rachunków     | Rok<br><i>Année</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale<br/>Polonaise<br/>à Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu<br><i>Banque<br/>Départementale<br/>de Prêts à<br/>Poznań</i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts<br/>de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Possesseurs de comptes<br>et nature des comptes |
|--------------------------------------------------|---------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . . | 1925                | 22                       | 6                                                                                                                   | 16                                                                                                                    | —                                                                                                                        | —                                                                                                                                   | Autres institutions de droit<br>public          |
|                                                  | 1926                | 26                       | 11                                                                                                                  | 15                                                                                                                    | —                                                                                                                        | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                  | 1927                | 27                       | 10                                                                                                                  | 16                                                                                                                    | —                                                                                                                        | 1                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                  | 1928                | 32                       | 10                                                                                                                  | 16                                                                                                                    | —                                                                                                                        | 6                                                                                                                                   |                                                 |
| Osoby i firmy prywatne . .                       | 1925                | 351                      | 117                                                                                                                 | 234                                                                                                                   | —                                                                                                                        | —                                                                                                                                   | Personnes et institutions<br>privées            |
|                                                  | 1926                | 432                      | 114                                                                                                                 | 318                                                                                                                   | —                                                                                                                        | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                  | 1927                | 482                      | 114                                                                                                                 | 368                                                                                                                   | —                                                                                                                        | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                  | 1928                | 576                      | 185                                                                                                                 | 390                                                                                                                   | —                                                                                                                        | 1                                                                                                                                   |                                                 |

b. Według rodzajów rachunków — *Suivant la nature des comptes*

|                                                   |      |     |     |     |   |   |                                              |
|---------------------------------------------------|------|-----|-----|-----|---|---|----------------------------------------------|
| Wkłady z terminem ponad<br>3 mies. . . . .        | 1925 | 10  | 4   | 6   | — | — | Dépôts à terme de plus<br>de 3 mois          |
|                                                   | 1926 | 8   | 4   | 4   | — | — |                                              |
|                                                   | 1927 | 13  | 3   | 6   | 1 | 3 |                                              |
|                                                   | 1928 | 18  | 1   | 12  | 1 | 4 |                                              |
| Wkłady z terminem od 14<br>dni do 3 mies. . . . . | 1925 | 24  | 7   | 15  | 2 | — | Dépôts à terme de 14 jours<br>jusqu'à 3 mois |
|                                                   | 1926 | 39  | 12  | 26  | 1 | — |                                              |
|                                                   | 1927 | 56  | 11  | 43  | 1 | 1 |                                              |
|                                                   | 1928 | 73  | 16  | 55  | 1 | 1 |                                              |
| Wkłady à vista (do 14 dni)                        | 1925 | 380 | 235 | 145 | — | — | Dépôts à vue (jusqu'à 14 jours)              |
|                                                   | 1926 | 488 | 235 | 253 | — | — |                                              |
|                                                   | 1927 | 580 | 295 | 283 | — | 2 |                                              |
|                                                   | 1928 | 749 | 440 | 301 | — | 8 |                                              |
| Salda kredytowe rachunków<br>bieżących . . . . .  | 1925 | 247 | 35  | 212 | — | — | Soldes de crédit en comptes<br>courants      |
|                                                   | 1926 | 191 | 35  | 156 | — | — |                                              |
|                                                   | 1927 | 211 | 68  | 143 | — | — |                                              |
|                                                   | 1928 | 199 | 92  | 107 | — | — |                                              |

B. Kwoty w tysiącach złotych — *Montant en milliers de zlotys*

|                                                  |      |          |          |          |         |         |                                            |
|--------------------------------------------------|------|----------|----------|----------|---------|---------|--------------------------------------------|
| Ogółem . . . . .                                 | 1925 | 7 028,2  | 1 381,3  | 5 280,9  | 366,0   | —       | <b>Total</b>                               |
|                                                  | 1926 | 14 266,1 | 4 597,4  | 9 218,7  | 450,0   | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 25 191,0 | 11 662,2 | 11 791,0 | 1 178,5 | 559,3   |                                            |
|                                                  | 1928 | 43 106,9 | 22 857,7 | 17 755,6 | 1 284,1 | 1 209,5 |                                            |
| Komunalne kasy oszczędności                      | 1925 | 779,3    | 161,4    | 617,9    | —       | —       | Caisses d'épargne communales               |
|                                                  | 1926 | 3 962,3  | 715,1    | 3 247,2  | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 3 835,8  | 2 040,2  | 1 795,6  | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1928 | 6 689,1  | 3 357,2  | 3 331,9  | —       | —       |                                            |
| Samorząd terytorjalny . . .                      | 1925 | 715,0    | 153,3    | 195,7    | 366,0   | —       | Administrations autonomes<br>territoriales |
|                                                  | 1926 | 2 320,8  | 547,2    | 1 323,6  | 450,0   | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 6 019,9  | 2 371,9  | 1 917,4  | 1 178,5 | 552,1   |                                            |
|                                                  | 1928 | 5 822,6  | 2 871,6  | 1 114,6  | 1 284,1 | 552,3   |                                            |
| Instytucje państwowe . . .                       | 1925 | 2 759,4  | —        | 2 759,4  | —       | —       | Institutions d'Etat                        |
|                                                  | 1926 | 3 420,8  | —        | 3 420,8  | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 5 515,1  | —        | 5 515,1  | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1928 | 9 263,8  | —        | 9 263,8  | —       | —       |                                            |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . . | 1925 | 1 763,2  | 794,5    | 968,7    | —       | —       | Autres institutions de droit<br>public     |
|                                                  | 1926 | 3 285,4  | 2 975,8  | 309,6    | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 7 881,4  | 6 671,3  | 1 202,9  | —       | 7,2     |                                            |
|                                                  | 1928 | 17 601,6 | 14 637,3 | 2 796,2  | —       | 168,1   |                                            |
| Osoby i firmy prywatne . .                       | 1925 | 1 011,3  | 272,1    | 739,2    | —       | —       | Personnes et institutions<br>privées       |
|                                                  | 1926 | 1 276,8  | 359,3    | 917,5    | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1927 | 1 938,8  | 578,8    | 1 360,0  | —       | —       |                                            |
|                                                  | 1928 | 3 729,8  | 1 991,6  | 1 249,1  | —       | 489,1   |                                            |

(c. d.—suite)

| Właściciele rachunków<br>i rodzaje rachunków                                              | Rok<br><i>Année</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale<br/>Polonaise<br/>à Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu a<br><i>Banque<br/>Départem-<br/>entale<br/>de Prêts à<br/>Poznań a</i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts<br/>de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Possesseurs de comptes<br>et nature des comptes |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Wkłady z terminem ponad 3 mies. — <i>Dépôts à terme de plus de 3 mois</i>                 |                     |                          |                                                                                                                     |                                                                                                                       |                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |                                                 |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                                    | 1925                | 3 277,7                  | 64,9                                                                                                                | 3 212,8                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | <b>Ensemble</b>                                 |
|                                                                                           | 1926                | 4 172,1                  | 743,7                                                                                                               | 3 428,4                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 8 551,2                  | 2 377,5                                                                                                             | 5 533,9                                                                                                               | 350,0                                                                                                                              | 289,8                                                                                                                               |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 16 201,6                 | 5 147,0                                                                                                             | 9 436,5                                                                                                               | 825,0                                                                                                                              | 793,1                                                                                                                               |                                                 |
| Komunalne kasy oszczędności                                                               | 1925                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Caisses d'épargne commu-<br>nales               |
|                                                                                           | 1926                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Samorząd terytorjalny . . .                                                               | 1925                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Administrations autonomes<br>territoriales      |
|                                                                                           | 1926                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 639,8                    | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | 350,0                                                                                                                              | 289,8                                                                                                                               |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 1 129,0                  | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | 825,0                                                                                                                              | 304,0                                                                                                                               |                                                 |
| Instytucje państwowe . . .                                                                | 1925                | 2 754,5                  | —                                                                                                                   | 2 754,5                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Institutions d'Etat                             |
|                                                                                           | 1926                | 3 415,7                  | —                                                                                                                   | 3 415,7                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 5 510,0                  | —                                                                                                                   | 5 510,0                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 9 258,7                  | —                                                                                                                   | 9 258,7                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . .                                          | 1925                | 167,8                    | —                                                                                                                   | 167,8                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Autres institutions de droit<br>public          |
|                                                                                           | 1926                | 732,6                    | 720,0                                                                                                               | 12,6                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 2 358,6                  | 2 340,0                                                                                                             | 18,6                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 5 122,6                  | 4 972,0                                                                                                             | 150,6                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Osoby i firmy prywatne . .                                                                | 1925                | 355,4                    | 64,9                                                                                                                | 290,5                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Personnes et institutions<br>privées            |
|                                                                                           | 1926                | 23,8                     | 23,7                                                                                                                | 0,1                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 42,8                     | 37,5                                                                                                                | 5,3                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 691,3                    | 175,0                                                                                                               | 27,2                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | 489,1                                                                                                                               |                                                 |
| Wkłady z terminem od 14 dni do 3 mies. — <i>Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois</i> |                     |                          |                                                                                                                     |                                                                                                                       |                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |                                                 |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                                    | 1925                | 1 955,3                  | 777,4                                                                                                               | 811,9                                                                                                                 | 366,0                                                                                                                              | —                                                                                                                                   | <b>Ensemble</b>                                 |
|                                                                                           | 1926                | 2 919,7                  | 1 193,2                                                                                                             | 1 276,5                                                                                                               | 450,0                                                                                                                              | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 4 536,3                  | 1 889,8                                                                                                             | 1 630,5                                                                                                               | 828,5                                                                                                                              | 187,5                                                                                                                               |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 8 246,7                  | 5 472,3                                                                                                             | 2 185,2                                                                                                               | 459,1                                                                                                                              | 130,1                                                                                                                               |                                                 |
| Komunalne kasy oszczędności                                                               | 1925                | 51,9                     | —                                                                                                                   | 51,9                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Caisses d'épargne commu-<br>nales               |
|                                                                                           | 1926                | 693,9                    | —                                                                                                                   | 693,9                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 159,6                    | —                                                                                                                   | 159,6                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 19,8                     | —                                                                                                                   | 19,8                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Samorząd terytorjalny . . .                                                               | 1925                | 366,0                    | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | 366,0                                                                                                                              | —                                                                                                                                   | Administrations autonomes<br>territoriales      |
|                                                                                           | 1926                | 835,5                    | —                                                                                                                   | 385,5                                                                                                                 | 450,0                                                                                                                              | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 1 630,6                  | 412,7                                                                                                               | 201,9                                                                                                                 | 828,5                                                                                                                              | 187,5                                                                                                                               |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 1 199,9                  | 603,6                                                                                                               | 7,1                                                                                                                   | 459,1                                                                                                                              | 130,1                                                                                                                               |                                                 |
| Instytucje państwowe . . .                                                                | 1925                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Institutions d'Etat                             |
|                                                                                           | 1926                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | —                        | —                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . .                                          | 1925                | 1 467,1                  | 714,3                                                                                                               | 752,8                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Autres institutions de droit<br>public          |
|                                                                                           | 1926                | 1 220,1                  | 1 113,0                                                                                                             | 107,1                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 2 265,9                  | 1 204,9                                                                                                             | 1 061,0                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 6 470,5                  | 4 452,1                                                                                                             | 2 018,4                                                                                                               | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Osoby i firmy prywatne . .                                                                | 1925                | 70,3                     | 63,1                                                                                                                | 7,2                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   | Personnes et institutions<br>privées            |
|                                                                                           | 1926                | 170,2                    | 80,2                                                                                                                | 90,0                                                                                                                  | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1927                | 480,2                    | 272,2                                                                                                               | 208,0                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                           | 1928                | 556,5                    | 416,6                                                                                                               | 139,9                                                                                                                 | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                                   |                                                 |

(c. d.—suite)

| Właściciele rachunków<br>i rodzaje rachunków                                      | Rok<br><i>Année</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale<br/>Polonaise<br/>à Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu a<br><i>Banque<br/>Départementale<br/>de Prêts à<br/>Poznań a</i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts<br/>de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Possesseurs de comptes<br>et nature des comptes |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Wkłady à vista (do 14 dni) — <i>Dépôts à vue (jusqu'à 14 jours)</i>               |                     |                          |                                                                                                                       |                                                                                                                         |                                                                                                                              |                                                                                                                                     |                                                 |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                            | <b>1925</b>         | <b>774,6</b>             | <b>370,3</b>                                                                                                          | <b>404,3</b>                                                                                                            | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | <b>Ensemble</b>                                 |
|                                                                                   | 1926                | 2 388,7                  | 1 930,4                                                                                                               | 458,3                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 6 141,6                  | 5 277,9                                                                                                               | 781,7                                                                                                                   | —                                                                                                                            | 82,0                                                                                                                                |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 9 943,6                  | 8 809,3                                                                                                               | 848,0                                                                                                                   | —                                                                                                                            | 286,3                                                                                                                               |                                                 |
| Komunalne kasy oszczędności                                                       | 1925                | 162,5                    | —                                                                                                                     | 162,5                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Caisses d'épargne commu-<br>nales               |
|                                                                                   | 1926                | 78,9                     | —                                                                                                                     | 78,9                                                                                                                    | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Samorząd terytorjalny . . .                                                       | 1925                | 157,2                    | 153,1                                                                                                                 | 4,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Administrations autonomes<br>territoriales      |
|                                                                                   | 1926                | 533,8                    | 533,7                                                                                                                 | 0,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 1 982,5                  | 1 907,6                                                                                                               | 0,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | 74,8                                                                                                                                |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 2 329,8                  | 2 211,6                                                                                                               | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | 118,2                                                                                                                               |                                                 |
| Instytucje państwowe . . .                                                        | 1925                | 4,9                      | —                                                                                                                     | 4,9                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Institutions d'Etat                             |
|                                                                                   | 1926                | 5,1                      | —                                                                                                                     | 5,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 5,1                      | —                                                                                                                     | 5,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 5,1                      | —                                                                                                                     | 5,1                                                                                                                     | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . .                                  | 1925                | 94,7                     | 80,2                                                                                                                  | 14,5                                                                                                                    | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Autres institutions de droit<br>public          |
|                                                                                   | 1926                | 1 211,0                  | 1 142,8                                                                                                               | 68,2                                                                                                                    | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 3 194,7                  | 3 126,4                                                                                                               | 61,1                                                                                                                    | —                                                                                                                            | 7,2                                                                                                                                 |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 5 434,9                  | 5 213,2                                                                                                               | 53,6                                                                                                                    | —                                                                                                                            | 168,1                                                                                                                               |                                                 |
| Osoby i firmy prywatne . .                                                        | 1925                | 355,3                    | 137,0                                                                                                                 | 218,3                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Personnes et institutions<br>privées            |
|                                                                                   | 1926                | 559,9                    | 253,9                                                                                                                 | 306,0                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 959,3                    | 243,9                                                                                                                 | 715,4                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 2 173,8                  | 1 384,5                                                                                                               | 789,3                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Salda kredytowe rachunków bieżących — <i>Soldes de crédit en comptes courants</i> |                     |                          |                                                                                                                       |                                                                                                                         |                                                                                                                              |                                                                                                                                     |                                                 |
| <b>Razem . . . . .</b>                                                            | <b>1925</b>         | <b>1 020,6</b>           | <b>168,7</b>                                                                                                          | <b>851,9</b>                                                                                                            | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | <b>Ensemble</b>                                 |
|                                                                                   | 1926                | 4 785,6                  | 730,1                                                                                                                 | 4 055,5                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 5 961,9                  | 2 117,0                                                                                                               | 3 844,9                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 8 715,0                  | 3 429,1                                                                                                               | 5 285,9                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Komunalne kasy oszczędności                                                       | 1925                | 564,9                    | 161,4                                                                                                                 | 403,5                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Caisses d'épargne commu-<br>nales               |
|                                                                                   | 1926                | 3 189,5                  | 715,1                                                                                                                 | 2 474,4                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 3 676,2                  | 2 040,2                                                                                                               | 1 636,0                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 6 669,3                  | 3 357,2                                                                                                               | 3 312,1                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Samorząd terytorjalny . . .                                                       | 1925                | 191,8                    | 0,2                                                                                                                   | 191,6                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Administrations autonomes<br>territoriales      |
|                                                                                   | 1926                | 951,5                    | 13,5                                                                                                                  | 938,0                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 1 767,0                  | 51,6                                                                                                                  | 1 715,4                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 1 163,9                  | 56,4                                                                                                                  | 1 107,5                                                                                                                 | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Instytucje państwowe . . .                                                        | 1925                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Institutions d'Etat                             |
|                                                                                   | 1926                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | —                        | —                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . .                                  | 1925                | 33,6                     | —                                                                                                                     | 33,6                                                                                                                    | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Autres institutions de droit<br>public          |
|                                                                                   | 1926                | 121,7                    | —                                                                                                                     | 121,7                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 62,2                     | —                                                                                                                     | 62,2                                                                                                                    | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 573,6                    | —                                                                                                                     | 573,6                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
| Osoby i firmy prywatne . .                                                        | 1925                | 230,3                    | 7,1                                                                                                                   | 223,2                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   | Personnes et institutions<br>privées            |
|                                                                                   | 1926                | 522,9                    | 1,5                                                                                                                   | 521,4                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1927                | 456,5                    | 25,2                                                                                                                  | 431,3                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |
|                                                                                   | 1928                | 308,2                    | 15,5                                                                                                                  | 292,7                                                                                                                   | —                                                                                                                            | —                                                                                                                                   |                                                 |

(dok.—fin)

| Właściciele rachunków<br>i rodzaje rachunków | Rok<br><i>Année</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale<br/>Polonaise<br/>à Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu a<br><i>Banque<br/>Départementale<br/>de Prêts à<br/>Poznań a</i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts<br/>de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Possesseurs de comptes<br>et nature des comptes |
|----------------------------------------------|---------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
|----------------------------------------------|---------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|

C. Stosunki procentowe kwot — *Proportions p. c. des montants*

|                         |      |       |       |       |       |       |              |
|-------------------------|------|-------|-------|-------|-------|-------|--------------|
| <b>Ogółem</b> . . . . . | 1925 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | <b>Total</b> |
|                         | 1926 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |              |
|                         | 1927 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |              |
|                         | 1928 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |              |

a. Według właścicieli rachunków — *Suivant les possesseurs de comptes*

|                                                  |      |      |      |      |       |      |                                            |
|--------------------------------------------------|------|------|------|------|-------|------|--------------------------------------------|
| Komunalne kasy oszczędności                      | 1925 | 11,1 | 11,7 | 11,7 | —     | —    | Caisses d'épargne commu-<br>nales          |
|                                                  | 1926 | 27,8 | 15,6 | 35,2 | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1927 | 15,2 | 17,5 | 15,2 | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1928 | 15,5 | 14,7 | 18,8 | —     | —    |                                            |
| Samorząd terytorjalny . . .                      | 1925 | 10,2 | 11,1 | 3,7  | 100,0 | —    | Administrations autonomes<br>territoriales |
|                                                  | 1926 | 16,3 | 11,9 | 14,4 | 100,0 | —    |                                            |
|                                                  | 1927 | 23,9 | 20,3 | 16,3 | 100,0 | 98,7 |                                            |
|                                                  | 1928 | 13,5 | 12,6 | 6,3  | 100,0 | 45,7 |                                            |
| Instytucje państwowe . . .                       | 1925 | 39,2 | —    | 52,3 | —     | —    | Institutions d'Etat                        |
|                                                  | 1926 | 24,0 | —    | 37,1 | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1927 | 21,9 | —    | 46,8 | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1928 | 21,5 | —    | 52,2 | —     | —    |                                            |
| Inne instytucje prawa pu-<br>blicznego . . . . . | 1925 | 25,1 | 57,5 | 18,3 | —     | —    | Autres institutions de droit<br>public     |
|                                                  | 1926 | 23,0 | 64,7 | 3,4  | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1927 | 31,3 | 57,2 | 10,2 | —     | 1,3  |                                            |
|                                                  | 1928 | 40,8 | 64,0 | 15,7 | —     | 13,9 |                                            |
| Osoby i firmy prywatne . .                       | 1925 | 14,4 | 19,7 | 14,0 | —     | —    | Personnes et institutions<br>privées       |
|                                                  | 1926 | 8,9  | 7,8  | 9,9  | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1927 | 7,7  | 5,0  | 11,5 | —     | —    |                                            |
|                                                  | 1928 | 8,7  | 8,7  | 7,0  | —     | 40,4 |                                            |

b. Według rodzajów rachunków — *Suivant la nature des comptes*

|                                                   |      |      |      |      |       |      |                                         |
|---------------------------------------------------|------|------|------|------|-------|------|-----------------------------------------|
| Wkłady z terminem ponad<br>3 mies. . . . .        | 1925 | 46,7 | 4,7  | 60,8 | —     | —    | Dépôts à terme de plus<br>de 3 mois     |
|                                                   | 1926 | 29,2 | 16,2 | 37,2 | —     | —    |                                         |
|                                                   | 1927 | 33,9 | 20,4 | 47,0 | 29,7  | 51,8 |                                         |
|                                                   | 1928 | 37,6 | 22,5 | 53,1 | 64,2  | 65,6 |                                         |
| Wkłady z terminem od 14<br>dni do 3 mies. . . . . | 1925 | 27,8 | 56,3 | 15,4 | 100,0 | —    | Dépôts à terme de 14 jours<br>à 3 mois  |
|                                                   | 1926 | 20,5 | 25,9 | 13,8 | 100,0 | —    |                                         |
|                                                   | 1927 | 18,0 | 16,2 | 13,8 | 70,3  | 33,5 |                                         |
|                                                   | 1928 | 19,1 | 24,0 | 12,3 | 35,8  | 10,7 |                                         |
| Wkłady à vista (do 14 dni)                        | 1925 | 11,0 | 26,8 | 7,7  | —     | —    | Dépôts à vue (jusqu'à 14 jours)         |
|                                                   | 1926 | 16,7 | 42,0 | 5,0  | —     | —    |                                         |
|                                                   | 1927 | 24,4 | 45,3 | 6,6  | —     | 14,7 |                                         |
|                                                   | 1928 | 23,1 | 38,5 | 4,8  | —     | 23,7 |                                         |
| Salda kredytowe rachunków<br>bieżących . . . . .  | 1925 | 14,5 | 12,2 | 16,1 | —     | —    | Soldes de crédit en comptes<br>courants |
|                                                   | 1926 | 33,6 | 15,9 | 44,0 | —     | —    |                                         |
|                                                   | 1927 | 23,7 | 18,1 | 32,6 | —     | —    |                                         |
|                                                   | 1928 | 20,2 | 15,0 | 29,8 | —     | —    |                                         |

Z tablicy 6 wynika, że wkłady banków komunalnych w ciągu czterech lat bardzo szybko wzrastały. W końcu r. 1925 wkłady w trzech istniejących wówczas bankach komunalnych wynosiły zł. 7 028,2 tys., poczem na koniec 1926 roku wzrosły o 49,2%, na koniec 1927 r. w stosunku do 1926 r. wzrosły o 56,6%, a na koniec 1928 r. w stosunku do 1927 r. o 58,3%. W liczbach absolutnych wkłady czterech banków komunalnych w końcu 1928 r. wynosiły zł. 43 106,9 tys. Z tego wypadło na Polski Bank Komunalny w Warszawie 53,0%, na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu 41,2%, na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu 3%, a na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu 2,8%.

Biorąc pod uwagę podział wkładów według kategorii dłużników, zauważymy, że najpoważniejszą rolę w ogólnej sumie wkładów odgrywają wkłady instytucyj prawa publicznego. W największej części są to wkłady instytucyj ubezpieczeń społecznych. Ogólna suma wkładów tego rodzaju wynosiła w końcu roku 1928 zł. 17 601,6 tys., z czego 83,7% wypada na Polski Bank Komunalny w Warszawie, 15,8% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu i 0,5% na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu. Wkłady tego rodzaju odgrywają dominującą rolę wśród wkładów Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie, gdzie ostatnio wynoszą 64% ogólnej sumy wkładów tego banku. W liczbach bezwzględnych wkłady instytucyj prawa publicznego w Polskim Banku Komunalnym wynosiły w końcu roku 1928 zł. 14 637,3 tys., z czego zł. 5 213,2 tys. było ulokowanych na rachunkach *à vista*, zł. 4 452,1 tys. na rachunkach wkładowych z terminem wypowiedzenia od 14 dni do 3 miesięcy, a zł. 4 972,0 tys. na rachunkach wkładowych z terminem wypowiedzenia ponad 3 miesiące. W dużej części są to kapitały Zakładu Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie, które są przeznaczone do udzielania samorządom pożyczek na cele inwestycyjne.

Drugie miejsce w sumie ogólnej wkładów banków komunalnych zajmują wkłady instytucyj państwowych, które w końcu 1925 roku stanowiły 39,2%, a w końcu 1928 roku 21,5%. Wkłady tego typu figurują wyłącznie w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu, w którym ostatnio w końcu roku 1928 wynoszą zł. 9 263,8 tys., t. j. stanowią 52,2% ogólnej sumy wkładów tego banku. Są one ulokowane niemal w całości na rachunkach

wkładowych z terminem wypowiedzenia ponad trzy miesiące.

Trzecie miejsce w sumie wkładów wszystkich banków komunalnych razem wziętych stanowią wkłady komunalnych kas oszczędności, które w końcu roku 1925 wynosiły zł. 779,3 tys., a następnie wzrosły na koniec 1926 o 408,4%, t. j. do sumy zł. 3 962,3 tys. W końcu roku 1927 wkłady tego typu nieco zmalały, lecz na koniec roku 1928 znów wzrosły o 74,4%, t. j. do sumy zł. 6 689,1 tys. Wkłady komunalnych kas oszczędności wypadają niemal po połowie na Polski Bank Komunalny w Warszawie i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Oba pozostałe banki wkładów komunalnych kas oszczędności nie posiadają.

Czwarte miejsce wśród wkładów zajmują wkłady samorządu terytorjalnego. Wkłady tego typu w końcu roku 1925 wynosiły zł. 715,0 tys., a następnie na koniec roku 1926 wzrosły do sumy zł. 2 320,8 tys. W końcu roku 1927 osiągnęły one kwotę maksymalną zł. 6 019,9 tys., a następnie na koniec roku 1928 opadły do sumy zł. 5 822,6 tys. Z tej ostatniej kwoty 49% wypada na Polski Bank Komunalny w Warszawie, w którym stanowią one 12,6% sumy wkładów tego banku, 19% wypada na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, gdzie w ogólnej sumie wkładów mają jeszcze mniejsze znaczenie, wynosząc 6,3%. Następnie 22,5% wkładów samorządowych jest ulokowanych w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu, gdzie stanowią jedyny rodzaj wkładów, ponieważ Wojewódzki Bank Pożyczkowy innych nie posiada. Najmniejszą część wkładów samorządu terytorjalnego, bo wynoszącą zaledwie 9,5%, posiada Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu, gdzie w ogólnej sumie stanowią one 45,7% wkładów.

Piąte, t. j. ostatnie miejsce wśród wkładów banków komunalnych zajmują wkłady osób i firm prywatnych. W końcu roku 1925 wkłady tego typu wynosiły zł. 1 011,3 tys., co stanowiło 14,4% ogólnej sumy wkładów banków komunalnych. Następnie kwoty te wzrastały w liczbach bezwzględnych, ale nie dorównywały wzrostowi przeciętnemu innych wkładów, tak, że w końcu roku 1928 stanowiły tylko 8,7% ogólnej sumy wkładów, mimo że kwota ich podniosła się do zł. 3 729,8 tys. Z tej ostatniej sumy 53,4% wypada na Polski Bank Komunalny w Warszawie, 33,7% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu i 12,9% na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu. Wkłady tego typu

w sumach wkładów poszczególnych banków odgrywają poważniejszą rolę jedynie w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu, gdzie stanowią 40,4% ogólnej sumy wkładów. W dwu pozostałych bankach wkłady tego typu poważnego znaczenia nie mają, mimo że wykazują dużą ilość rachunków.

Przystępując do podziału wkładów według płynności, t. j. terminów ich wypowiedzenia, zauważymy, że w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie największe kwoty znajdują się na rachunkach wkładowych à vista, które w końcu r. 1928 posiadały 38,5% wkładów. Drugie miejsce zajmują wkłady z terminem wypowiedzenia od 14 dni do 3 miesięcy, reprezentując w końcu 1928 r. 24,0% wkładów. Na trzecim miejscu stoją wkłady z terminem wypowiedzenia ponad 3 miesiące z odsetkiem wynoszącym 22,5%. Natomiast najbardziej płynne salda na rachunkach bieżących stanowiły tylko 15%.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu najpoważniejszą rolę odgrywają wkłady z terminem wypowiedzenia ponad 3 miesiące, stanowiąc 53,1% ogólnej sumy wkładów (niemal wyłącznie dzięki wkładowi państwowym). Na drugim miejscu stoją sal-

da kredytowe rachunków bieżących z odsetkiem wynoszącym w końcu 1928 r. 29,8%. Na trzecim miejscu stoją wkłady z terminem wypowiedzenia od 14 dni do 3 miesięcy z odsetkiem wynoszącym 12,3%, a na czwartym miejscu stoją wkłady à vista z odsetkiem wynoszącym 4,8% ogólnej sumy wkładów i sald kredytowych na rachunkach bieżących.

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu i Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu nie posiadają zupełnie płynnych rachunków bieżących, a nieliczne wkłady mają przeważnie charakter wkładów długoterminowych.

Biorąc pod uwagę zadania banków komunalnych w dziedzinie obrotu bezgotówkowego między komunalnymi kasami oszczędności, względnie związkami samorządowymi, oraz biorąc pod uwagę ich rolę jako instytucji, gromadzącej rezerwy gotówkowe bądź to komunalnych kas oszczędności, bądź związków samorządowych, Główny Urząd Statystyczny zestawiał oddzielne tablice dla wkładów kas oszczędności i oddzielną dla wkładów związków samorządowych jako uzupełnienie danych zawartych w tablicy 6.

**Tabl. 7. Salda kredytowe komunalnych kas oszczędności**  
**Soldes de crédit en comptes des caisses d'épargne communales**

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Rodzaj wkładów                                                                   | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem — <i>Total</i>                        |                                      | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                      | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |                                      | Nature des dépôts                         |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------|
|                                                                                  |                     | Liczba rachunków                             | Kwota w tysiącach złotych            | Liczba rachunków                                                                  | Kwota w tysiącach złotych            | Liczba rachunków                                                                  | Kwota w tysiącach złotych            |                                           |
|                                                                                  |                     | <i>Nombre des comptes</i>                    | <i>Montant en milliers de zlotys</i> | <i>Nombre des comptes</i>                                                         | <i>Montant en milliers de zlotys</i> | <i>Nombre des comptes</i>                                                         | <i>Montant en milliers de zlotys</i> |                                           |
|                                                                                  |                     | Liczby bezwzględne — <i>Chiffres absolus</i> |                                      |                                                                                   |                                      |                                                                                   |                                      |                                           |
| Ogółem . . . . .                                                                 | 1925                | 94                                           | 779,3                                | 12                                                                                | 161,4                                | 82                                                                                | 617,9                                | Total                                     |
|                                                                                  | 1926                | 84                                           | 3 962,3                              | 19                                                                                | 715,1                                | 65                                                                                | 3 247,2                              |                                           |
|                                                                                  | 1927                | 101                                          | 3 835,8                              | 51                                                                                | 2 040,2                              | 50                                                                                | 1 795,6                              |                                           |
|                                                                                  | 1928                | 117                                          | 6 689,1                              | 78                                                                                | 3 357,2                              | 39                                                                                | 3 331,9                              |                                           |
| Rachunki bieżące . . .                                                           | 1925                | 75                                           | 564,9                                | 12                                                                                | 161,4                                | 63                                                                                | 403,5                                | Comptes courants                          |
|                                                                                  | 1926                | 80                                           | 3 189,5                              | 19                                                                                | 715,1                                | 61                                                                                | 2 474,4                              |                                           |
|                                                                                  | 1927                | 97                                           | 3 676,2                              | 51                                                                                | 2 040,2                              | 46                                                                                | 1 636,0                              |                                           |
|                                                                                  | 1928                | 116                                          | 6 669,3                              | 78                                                                                | 3 357,2                              | 38                                                                                | 3 312,1                              |                                           |
| Rachunki wkładowe à vista . . . . .                                              | 1925                | 12                                           | 162,5                                | —                                                                                 | —                                    | 12                                                                                | 162,5                                | Dépôts à vue                              |
|                                                                                  | 1926                | 1                                            | 78,9                                 | —                                                                                 | —                                    | 1                                                                                 | 78,9                                 |                                           |
|                                                                                  | 1927                | —                                            | —                                    | —                                                                                 | —                                    | —                                                                                 | —                                    |                                           |
|                                                                                  | 1928                | —                                            | —                                    | —                                                                                 | —                                    | —                                                                                 | —                                    |                                           |
| Rachunki wkładowe terminowe (z wypowiedzeniem od 14 dni do 3 miesięcy) . . . . . | 1925                | 7                                            | 51,9                                 | —                                                                                 | —                                    | 7                                                                                 | 51,9                                 | Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois |
|                                                                                  | 1926                | 3                                            | 693,9                                | —                                                                                 | —                                    | 3                                                                                 | 693,9                                |                                           |
|                                                                                  | 1927                | 4                                            | 159,6                                | —                                                                                 | —                                    | 4                                                                                 | 159,6                                |                                           |
|                                                                                  | 1928                | 1                                            | 19,8                                 | —                                                                                 | —                                    | 1                                                                                 | 19,8                                 |                                           |

(dok.—fin)

| Rodzaj wkładów                                                                                                                                                               | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem — <i>Total</i>     |                                      | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                      | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |                                      | Nature des dépôts |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------|
|                                                                                                                                                                              |                     | Liczba rachunków          | Kwota w tysiącach złotych            | Liczba rachunków                                                                  | Kwota w tysiącach złotych            | Liczba rachunków                                                                  | Kwota w tysiącach złotych            |                   |
|                                                                                                                                                                              |                     | <i>Nombre des comptes</i> | <i>Montant en milliers de zlotys</i> | <i>Nombre des comptes</i>                                                         | <i>Montant en milliers de zlotys</i> | <i>Nombre des comptes</i>                                                         | <i>Montant en milliers de zlotys</i> |                   |
|                                                                                                                                                                              |                     |                           |                                      |                                                                                   |                                      |                                                                                   |                                      |                   |
| Procent wzrostu (+) lub zmniejszenia (—) w stosunku do roku poprzedniego<br><i>Pour-cent de l'accroissement (+) ou de la diminution (—) par rapport à l'année précédente</i> |                     |                           |                                      |                                                                                   |                                      |                                                                                   |                                      |                   |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                             | 1925                | .                         | .                                    | .                                                                                 | .                                    | .                                                                                 | .                                    | Total             |
|                                                                                                                                                                              | 1926                | — 10,6                    | + 408,4                              | + 58,3                                                                            | + 343,1                              | — 20,7                                                                            | + 425,5                              |                   |
|                                                                                                                                                                              | 1927                | + 20,2                    | — 3,2                                | — 168,4                                                                           | + 185,3                              | — 23,1                                                                            | — 44,7                               |                   |
|                                                                                                                                                                              | 1928                | + 15,8                    | + 74,4                               | + 52,9                                                                            | + 64,6                               | — 22,0                                                                            | + 85,6                               |                   |
| Stosunki procentowe — <i>Proportions</i>                                                                                                                                     |                     |                           |                                      |                                                                                   |                                      |                                                                                   |                                      |                   |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                             | 1925                | 100,0                     | 100,0                                | 12,8                                                                              | 20,7                                 | 87,2                                                                              | 79,3                                 | Total             |
|                                                                                                                                                                              | 1926                | 100,0                     | 100,0                                | 22,6                                                                              | 18,0                                 | 77,4                                                                              | 82,0                                 |                   |
|                                                                                                                                                                              | 1927                | 100,0                     | 100,0                                | 50,5                                                                              | 53,2                                 | 49,5                                                                              | 46,8                                 |                   |
|                                                                                                                                                                              | 1928                | 100,0                     | 100,0                                | 66,7                                                                              | 50,2                                 | 33,3                                                                              | 49,8                                 |                   |

Jak z tablicy 7 a częściowo również z tablicy 6 wynika, Polski Bank Komunalny w Warszawie rok rocznie powiększał ilość rachunków komunalnych kas oszczędności, wykazujących salda kredytowe. W roku 1925 posiadał on tylko 12 rachunków komunalnych kas oszczędności, a w r. 1928 liczba ta podniosła się do 78. Odwrotnie ma się sprawa w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu, gdzie w roku 1925 było 82 rachunków komunalnych kas oszczędności, wykazujących salda kredytowe, a następnie liczba ta stale zmniejszała się i w końcu roku 1928 wynosiła tylko 39.

Z ogólnych sum, ulokowanych przez komunalne kasy oszczędności w bankach komunalnych, w 1925 r. przypadło 20,7% na Polski Bank Komunalny w Warszawie, a 79,3% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. W końcu roku 1928 na Polski Bank Komunalny wypadało 50,2%, a na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu 49,8% ogólnej sumy wkładów komunalnych kas oszczędności.

W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie wkłady komunalnych kas oszczędności najsilniejszy wzrost w stosunku do roku poprzedniego wykazują w roku 1926, bo wynoszący 343,1%. W następnych latach wzrost ten staje się mniej raptownym. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu wzrost wkładów komunalnych kas oszczędności w stosunku do roku poprzedniego,

w roku 1926 był jeszcze znaczniejszym, niż w instytucji warszawskiej, bo wynosił 425,5%. Natomiast w roku 1927 wkłady tego typu znacznie opadły, a mianowicie o 44,7%. Wyównanie, a nawet przekroczenie poprzedniej sumy wkładów z roku 1926 nastąpiło w końcu roku 1928.

Wahania te prawdopodobnie tem należy tłumaczyć, że znaczna część sum, zapisanych na dobro kas oszczędności w instytucji poznańskiej, należy do jednej kasy, a mianowicie do Banku Miasta Poznania, podobnie jak w instytucji warszawskiej większość wkładów należy do Kasy Oszczędności Miasta Warszawy. Wycofanie wkładów przez jedną z tych kas zmienia kompletnie strukturę wkładów.

Dla zilustrowania, w jakim stopniu banki komunalne spełniają rolę centrali żyrowej komunalnych kas oszczędności, Główny Urząd Statystyczny zestawiał tablicę 8, wykazującą rezerwy gotówkowe komunalnych kas oszczędności w różnych instytucjach finansowych i w bankach komunalnych. Dane odnośnie do sald kredytowych komunalnych kas oszczędności w różnych instytucjach zostały podane zgodnie z danymi drukowanymi w *Roczniku Statystyki R. P.* za lata 1928 i 1929.

**Tabl. 8. Rezerwy gotówkowe komunalnych kas oszczędności w różnych instytucjach i w bankach komunalnych**  
**Disponibilités des caisses d'épargne communales en différentes institutions et banques communales**

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1926—1927

| W k ł a d y                                                                              | 1 9 2 6                                 |                                                                   | 1 9 2 7                                 |                                                                   | D é p ô t s                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                          | Liczba kas<br><i>Nombre des caisses</i> | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Liczba kas<br><i>Nombre des caisses</i> | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |                                                                                                |
| A. Salda kredytowe komunalnych kas oszczędności z całej Polski:                          |                                         |                                                                   |                                         |                                                                   | A. Soldes de crédit des caisses d'épargne commun. de toute la Pologne:                         |
| a) w różnych instytucjach ogółem                                                         | 208                                     | 13 371                                                            | 243                                     | 25 211                                                            | a) en différentes insti'. au total                                                             |
| b) z tego w bankach komunalnych                                                          | 84                                      | 3 962                                                             | 101                                     | 3 836                                                             | b) dont aux banques communales                                                                 |
| c) Procent b do a . . . . .                                                              | 40,4                                    | 29,6                                                              | 41,6                                    | 15,2                                                              | c) pourcentage de b par rapport à a                                                            |
| B. Salda kredytowe komunalnych kas oszczędności z województw centralnych i wschodnich:   |                                         |                                                                   |                                         |                                                                   | B. Soldes de crédit des caisses d'épargne communales des départements du centre et de l'est:   |
| a) w różnych instytucjach ogółem                                                         | 23                                      | 1 914                                                             | 55                                      | 6 051                                                             | a) en différentes instit. au total                                                             |
| b) z tego w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie . . .                                   | 19                                      | 715                                                               | 51                                      | 2 040                                                             | b) dont à la Banque Communale Polonaise à Varsovie                                             |
| c) Procent b do a . . . . .                                                              | 82,6                                    | 37,4                                                              | 92,7                                    | 33,7                                                              | c) pourcentage de b par rapport à a                                                            |
| C. Salda kredytowe komunalnych kas oszczędności z województw poznańskiego i pomorskiego: |                                         |                                                                   |                                         |                                                                   | C. Soldes de crédit des caisses d'épargne communales des départements de Poznań et de Pomorze: |
| a) w różnych instytucjach ogółem                                                         | 117                                     | 5 347                                                             | 121                                     | 7 141                                                             | a) en différentes instit. au total                                                             |
| b) z tego w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu . .                                   | 65                                      | 3 247                                                             | 50                                      | 1 796                                                             | b) dont à la Banque Communale de Crédit à Poznań                                               |
| c) Procent b do a . . . . .                                                              | 55,6                                    | 60,7                                                              | 41,3                                    | 25,2                                                              | c) pourcentage de b par rapport à a                                                            |

W części A tablicy 8 zestawiono salda kredytowe komunalnych kas oszczędności z całej Polski za lata 1926 i 1927 i porównano z sumami sald kredytowych figurujących na rachunkach w obu bankach komunalnych, prowadzących rachunki komunalnych kas oszczędności. Cyfry odnoszące się do liczby kas oszczędności przy wszystkich pozycjach a) określają ilość czynnych komunalnych kas oszczędności, a nie ilość kas posiadających salda kredytowe. Ilości kas podane przy pozycjach b) oznaczają ilość rachunków, wykazujących salda kredytowe w bankach komunalnych. Z porównania zestawionego na tablicy 8 wynika, że banki komunalne koncentrowały u siebie w 1926 r. 29,6% rezerw gotówkowych komunalnych kas oszczędności, a w 1927 r. 15,2%.

Następnie biorąc pod uwagę, że komunalne kasy oszczędności województw południowych i województwa śląskiego w obrotach banków komunalnych udziału niemal nie biorą, zestawiono na tablicy 8 część B i C, które wykazują, w jakim stopniu Polski Bank Komunalny w Warszawie spełnia rolę centrali żyrowej dla komunalnych kas oszczędności z województw centralnych i wschodnich i w jakim stopniu spełnia tę rolę Ko-

munalny Bank Kredytowy w Poznaniu w stosunku do kas, położonych na terytorjum województw poznańskiego i pomorskiego.

Jak z tablicy 8 wynika, Polski Bank Komunalny w Warszawie w r. 1926 skupiał 37,4% wolnej gotówki komunalnych kas oszczędności z województw centralnych i wschodnich, a w 1927 r. 33,7%. Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu w r. 1926 skupiał u siebie 60,7% sumy sald kredytowych komunalnych kas oszczędności z województw poznańskiego i pomorskiego, a w r. 1927 tylko 25,2%.

Z powyższych porównań wynika, że w dziedzinie skoncentrowania rezerw gotówkowych komunalnych kas oszczędności w bankach komunalnych jest jeszcze bardzo wiele do zrobienia.

Znaczenie banków komunalnych jako instytucji, powołanej do gromadzenia rezerw gotówkowych związków samorządowych, ma wykazać tablica 9, w której wkłady samorządu terytorjalnego zostały podzielone według kategorii związków komunalnych, t. j. gmin miejskich, związków powiatowych, związków wojewódzkich i samorządowych związków celowych.

Posiadanie rezerw gotówkowych ma wielkie znaczenie wśród zagadnień z dziedziny finansów komunalnych. Coprawda rezerwami gotówkowymi w dzisiejszych czasach samorządy w Polsce nie rozporządzają w dostatecznej wysokości. Najczęściej każda otrzymana gotówka zgóry posiada swoje przeznaczenie i jest natychmiast wydatkowana. Jednak mimo to trafiają się momenty, w których poszczególne związki samorządowe posiadają gotówkę, dla której chwilowo nie mają przeznaczenia. Tworzenie rezerw gotówkowych w miarę stabilizowania się stosunków staje się coraz aktualniejsze i prawdo-

podobnie w niedalekiej przyszłości rezerwy gotówkowe samorządów, odkładane w celu zużycia tych funduszy w odpowiednim momencie, względnie na wypadek wydatków nieprzewidzianych, staną się rzeczywistością.

Głównemu Urzędowi Statystycznemu brak danych co do rezerw gotówkowych, ulokowanych przez samorządy na rachunkach w różnych instytucjach finansowych, wobec czego musimy się zadowolnić danymi, odnoszącymi się jedynie do rezerw gotówkowych samorządu terytorjalnego, spoczywających w bankach komunalnych.

Tabl. 9. Wkłady samorządu terytorjalnego — Dépôts des administrations autonomes territoriales

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Rok<br>Année                                                                         | Razem                                 | Gminy<br>miejskie | Związki<br>powia-<br>we               | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie    | Samorządowe<br>związki<br>celowe                                 | Razem                                                 | Gminy<br>miejskie | Związki<br>powia-<br>towe             | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie    | Samorządowe<br>związki<br>celowe                                 | Razem    | Gminy<br>miejskie | Związki<br>powia-<br>towe             | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie    | Samorządowe<br>związki<br>celowe                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------|---------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------|----------|-------------------|---------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
|                                                                                      | Ensemble                              | Municipalités     | Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux | Ensemble                                              | Municipalités     | Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux | Ensemble | Municipalités     | Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux |
|                                                                                      | Liczba rachunków — Nombre des comptes |                   |                                       |                                     |                                                                  | Kwoty w tys. złotych<br>Montant en milliers de zlotys |                   |                                       |                                     |                                                                  | % %      |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| Ogółem — Total                                                                       |                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |                                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |          |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| 1925                                                                                 | 191                                   | 85                | 95                                    | 4                                   | 7                                                                | 715,0                                                 | 48,0              | 272,4                                 | 382,2                               | 12,4                                                             | 100,0    | 6,7               | 38,1                                  | 53,5                                | 1,7                                                              |
| 1926                                                                                 | 181                                   | 76                | 93                                    | 4                                   | 8                                                                | 2 320,8                                               | 575,6             | 974,4                                 | 737,1                               | 33,7                                                             | 100,0    | 24,8              | 42,0                                  | 31,8                                | 1,4                                                              |
| 1927                                                                                 | 247                                   | 110               | 118                                   | 9                                   | 10                                                               | 6 019,9                                               | 1 685,6           | 2 074,3                               | 2 240,7                             | 19,3                                                             | 100,0    | 28,0              | 34,5                                  | 37,2                                | 0,3                                                              |
| 1928                                                                                 | 311                                   | 158               | 129                                   | 9                                   | 15                                                               | 5 822,6                                               | 1 608,2           | 2 111,6                               | 2 007,9                             | 94,9                                                             | 100,0    | 27,6              | 36,3                                  | 34,5                                | 1,6                                                              |
| Wkłady terminowe ponad 3 miesiące — Dépôts à terme de plus de 3 mois                 |                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |                                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |          |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| 1927                                                                                 | 4                                     | —                 | —                                     | 4                                   | —                                                                | 639,8                                                 | —                 | —                                     | 639,8                               | —                                                                | 100,0    | —                 | —                                     | 100,0                               | —                                                                |
| 1928                                                                                 | 4                                     | —                 | —                                     | 4                                   | —                                                                | 1 129,0                                               | —                 | —                                     | 1 129,0                             | —                                                                | 100,0    | —                 | —                                     | 100,0                               | —                                                                |
| Wkłady terminowe od 14 dni do 3 miesięcy — Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois |                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |                                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |          |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| 1925                                                                                 | 2                                     | —                 | —                                     | 2                                   | —                                                                | 366,0                                                 | —                 | —                                     | 366,0                               | —                                                                | 100,0    | —                 | —                                     | 100,0                               | —                                                                |
| 1926                                                                                 | 5                                     | 1                 | 1                                     | 3                                   | —                                                                | 835,5                                                 | 13,6              | 102,5                                 | 719,4                               | —                                                                | 100,0    | 1,6               | 12,3                                  | 86,1                                | —                                                                |
| 1927                                                                                 | 7                                     | 4                 | 1                                     | 2                                   | —                                                                | 1 630,6                                               | 414,6             | 200,0                                 | 1 016,0                             | —                                                                | 100,0    | 25,4              | 12,3                                  | 62,3                                | —                                                                |
| 1928                                                                                 | 10                                    | 8                 | —                                     | 2                                   | —                                                                | 1 139,9                                               | 610,7             | —                                     | 589,2                               | —                                                                | 100,0    | 50,9              | —                                     | 49,1                                | —                                                                |
| Wkłady à vista (do 14 dni) — Dépôts à vue (jusqu'à 14 jours)                         |                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |                                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |          |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| 1925                                                                                 | 146                                   | 63                | 76                                    | —                                   | 7                                                                | 157,2                                                 | 41,1              | 103,7                                 | —                                   | 12,4                                                             | 100,0    | 26,1              | 66,0                                  | —                                   | 7,9                                                              |
| 1926                                                                                 | 141                                   | 56                | 77                                    | —                                   | 8                                                                | 533,8                                                 | 94,1              | 406,0                                 | —                                   | 33,7                                                             | 100,0    | 17,6              | 76,1                                  | —                                   | 6,3                                                              |
| 1927                                                                                 | 199                                   | 86                | 102                                   | 1                                   | 10                                                               | 1 982,5                                               | 567,4             | 1 321,0                               | 74,8                                | 19,3                                                             | 100,0    | 28,6              | 66,6                                  | 3,8                                 | 1,0                                                              |
| 1928                                                                                 | 272                                   | 138               | 118                                   | 2                                   | 14                                                               | 2 329,8                                               | 536,8             | 1 623,0                               | 118,2                               | 51,8                                                             | 100,0    | 23,0              | 69,7                                  | 5,1                                 | 2,2                                                              |
| Salda kredytowe rachunków bieżących — Soldes de crédit en comptes courants           |                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |                                                       |                   |                                       |                                     |                                                                  |          |                   |                                       |                                     |                                                                  |
| 1925                                                                                 | 43                                    | 22                | 19                                    | 2                                   | —                                                                | 191,8                                                 | 6,9               | 168,7                                 | 16,2                                | —                                                                | 100,0    | 3,6               | 88,0                                  | 8,4                                 | —                                                                |
| 1926                                                                                 | 35                                    | 19                | 15                                    | 1                                   | —                                                                | 951,5                                                 | 467,9             | 465,9                                 | 17,7                                | —                                                                | 100,0    | 49,2              | 49,0                                  | 1,8                                 | —                                                                |
| 1927                                                                                 | 37                                    | 20                | 15                                    | 2                                   | —                                                                | 1 767,0                                               | 703,6             | 553,3                                 | 510,1                               | —                                                                | 100,0    | 39,8              | 31,3                                  | 28,9                                | —                                                                |
| 1928                                                                                 | 25                                    | 12                | 11                                    | 1                                   | 1                                                                | 1 163,9                                               | 460,7             | 488,6                                 | 171,5                               | 43,1                                                             | 100,0    | 39,6              | 42,0                                  | 14,7                                | 3,7                                                              |

(c. d.—suite)

| Rok<br>Année | Razem<br>Ensemble                     | Gminy<br>miej-<br>skie<br>Municipi-<br>palités | Związki<br>powia-<br>towe<br>Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br>Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br>Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux | Razem<br>Ensemble                                     | Gminy<br>miej-<br>skie<br>Municipi-<br>palités | Związki<br>powia-<br>towe<br>Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br>Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br>Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux | Razem<br>Ensemble | Gminy<br>miej-<br>skie<br>Municipi-<br>palités | Związki<br>powia-<br>towe<br>Unions<br>d'ar-<br>rondis-<br>sements | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br>Unions<br>dépar-<br>temen-<br>tales | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br>Associa-<br>tions<br>intercom-<br>munes<br>pour buts<br>spéciaux |
|--------------|---------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | Liczba rachunków — Nombre des comptes |                                                |                                                                    |                                                                         |                                                                                                           | Kwoty w tys. złotych<br>Montant en milliers de zlotys |                                                |                                                                    |                                                                         |                                                                                                           | % %               |                                                |                                                                    |                                                                         |                                                                                                           |

## Polski Bank Komunalny w Warszawie — Banque Communale Polonaise à Varsovie

## Razem — Ensemble

|      |     |     |     |   |    |         |         |         |   |      |       |      |      |   |     |
|------|-----|-----|-----|---|----|---------|---------|---------|---|------|-------|------|------|---|-----|
| 1925 | 146 | 62  | 77  | — | 7  | 153,3   | 37,0    | 103,9   | — | 12,4 | 100,0 | 24,1 | 67,8 | — | 8,1 |
| 1926 | 142 | 57  | 77  | — | 8  | 547,2   | 94,2    | 419,3   | — | 33,7 | 100,0 | 17,2 | 76,6 | — | 6,2 |
| 1927 | 202 | 89  | 103 | — | 10 | 2 371,9 | 780,2   | 1 572,4 | — | 19,3 | 100,0 | 32,9 | 66,3 | — | 0,8 |
| 1928 | 276 | 142 | 119 | — | 15 | 2 871,6 | 1 141,1 | 1 635,6 | — | 94,9 | 100,0 | 39,7 | 57,0 | — | 3,3 |

Wkłady terminowe od 14 dni do 3 miesięcy — Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois

|      |   |   |   |   |   |       |       |       |   |   |       |       |      |   |   |
|------|---|---|---|---|---|-------|-------|-------|---|---|-------|-------|------|---|---|
| 1927 | 3 | 2 | 1 | — | — | 412,7 | 212,7 | 200,0 | — | — | 100,0 | 51,5  | 48,5 | — | — |
| 1928 | 2 | 2 | — | — | — | 603,6 | 603,6 | —     | — | — | 100,0 | 100,0 | —    | — | — |

Wkłady à vista — Dépôts à vue

|      |     |     |     |   |    |         |       |         |   |      |       |      |      |   |     |
|------|-----|-----|-----|---|----|---------|-------|---------|---|------|-------|------|------|---|-----|
| 1925 | 145 | 62  | 73  | — | 7  | 153,1   | 37,0  | 103,7   | — | 12,4 | 100,0 | 24,1 | 67,8 | — | 8,1 |
| 1926 | 140 | 56  | 76  | — | 8  | 533,7   | 94,1  | 405,9   | — | 33,7 | 100,0 | 17,6 | 76,1 | — | 6,3 |
| 1927 | 197 | 86  | 101 | — | 10 | 1 907,6 | 567,4 | 1 320,9 | — | 19,3 | 100,0 | 29,8 | 69,2 | — | 1,0 |
| 1928 | 270 | 138 | 118 | — | 14 | 2 211,6 | 536,8 | 1 623,0 | — | 51,8 | 100,0 | 24,3 | 73,4 | — | 2,3 |

Salda kredytowe rachunków bieżących — Soldes de crédit en comptes courants

|      |   |   |   |   |   |      |     |      |   |      |       |     |       |   |      |
|------|---|---|---|---|---|------|-----|------|---|------|-------|-----|-------|---|------|
| 1925 | 1 | — | 1 | — | — | 0,2  | —   | 0,2  | — | —    | 100,0 | —   | 100,0 | — | —    |
| 1926 | 2 | 1 | 1 | — | — | 13,5 | 0,1 | 13,4 | — | —    | 100,0 | 0,7 | 99,3  | — | —    |
| 1927 | 2 | 1 | 1 | — | — | 51,6 | 0,1 | 51,5 | — | —    | 100,0 | 0,2 | 99,8  | — | —    |
| 1928 | 4 | 2 | 1 | — | 1 | 56,4 | 0,7 | 12,6 | — | 43,1 | 100,0 | 1,3 | 22,3  | — | 76,4 |

## Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — Banque Communale de Crédit à Poznań

## Razem — Ensemble

|      |    |    |    |   |   |         |       |       |       |   |       |      |      |      |   |
|------|----|----|----|---|---|---------|-------|-------|-------|---|-------|------|------|------|---|
| 1925 | 43 | 23 | 18 | 2 | — | 195,7   | 11,0  | 168,5 | 16,2  | — | 100,0 | 5,6  | 86,1 | 8,3  | — |
| 1926 | 38 | 19 | 16 | 3 | — | 1 323,6 | 481,4 | 555,1 | 287,1 | — | 100,0 | 36,4 | 41,9 | 21,7 | — |
| 1927 | 38 | 21 | 15 | 2 | — | 1 917,4 | 905,4 | 501,9 | 510,1 | — | 100,0 | 47,2 | 26,2 | 26,6 | — |
| 1928 | 27 | 16 | 10 | 1 | — | 1 114,6 | 467,1 | 476,0 | 171,5 | — | 100,0 | 41,9 | 42,7 | 15,4 | — |

Wkłady terminowe od 14 dni do 3 miesięcy — Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois

|      |   |   |   |   |   |       |       |       |       |   |       |       |      |      |   |
|------|---|---|---|---|---|-------|-------|-------|-------|---|-------|-------|------|------|---|
| 1926 | 4 | 1 | 1 | 2 | — | 385,5 | 13,6  | 102,5 | 269,4 | — | 100,0 | 3,5   | 26,6 | 69,9 | — |
| 1927 | 2 | 2 | — | — | — | 201,9 | 201,9 | —     | —     | — | 100,0 | 100,0 | —    | —    | — |
| 1928 | 6 | 6 | — | — | — | 7,1   | 7,1   | —     | —     | — | 100,0 | 100,0 | —    | —    | — |

Wkłady à vista — Dépôts à vue

|      |   |   |   |   |   |     |     |     |   |   |       |       |       |   |   |
|------|---|---|---|---|---|-----|-----|-----|---|---|-------|-------|-------|---|---|
| 1925 | 1 | 1 | — | — | — | 4,1 | 4,1 | —   | — | — | 100,0 | 100,0 | —     | — | — |
| 1926 | 1 | — | 1 | — | — | 0,1 | —   | 0,1 | — | — | 100,0 | —     | 100,0 | — | — |
| 1927 | 1 | — | 1 | — | — | 0,1 | —   | 0,1 | — | — | 100,0 | —     | 100,0 | — | — |

Salda kredytowe rachunków bieżących — Soldes de crédit en comptes courants

|      |    |    |    |   |   |         |       |       |       |   |       |      |      |      |   |
|------|----|----|----|---|---|---------|-------|-------|-------|---|-------|------|------|------|---|
| 1925 | 42 | 22 | 18 | 2 | — | 191,6   | 6,9   | 168,5 | 16,2  | — | 100,0 | 3,6  | 87,9 | 8,5  | — |
| 1926 | 33 | 18 | 14 | 1 | — | 938,0   | 467,8 | 452,5 | 17,7  | — | 100,0 | 49,9 | 48,2 | 1,9  | — |
| 1927 | 35 | 19 | 14 | 2 | — | 1 715,4 | 703,5 | 501,8 | 510,1 | — | 100,0 | 41,0 | 29,3 | 29,7 | — |
| 1928 | 21 | 10 | 10 | 1 | — | 1 107,5 | 460,0 | 476,0 | 171,5 | — | 100,0 | 41,5 | 43,0 | 15,5 | — |

(dok.—fin)

| Rok<br><i>Année</i>                                                                                       | Razem<br><i>Ensemble</i>                     | Gminy<br>miej-<br>skie<br><i>Municipi-<br/>palités</i> | Związki<br>powia-<br>we<br><i>Unions<br/>d'ar-<br/>rondis-<br/>sements</i> | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>Unions<br/>dépar-<br/>temen-<br/>tales</i> | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br><i>Associa-<br/>tions<br/>intercom-<br/>munales<br/>pour buts<br/>spéciaux</i> | Razem<br><i>Ensemble</i>                                     | Gminy<br>miej-<br>skie<br><i>Municipi-<br/>palités</i> | Związki<br>powia-<br>towe<br><i>Unions<br/>d'ar-<br/>rondis-<br/>sements</i> | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>Unions<br/>dépar-<br/>temen-<br/>tales</i> | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br><i>Associa-<br/>tions<br/>intercom-<br/>munales<br/>pour buts<br/>spéciaux</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Gminy<br>miej-<br>skie<br><i>Municipi-<br/>palités</i> | Związki<br>powia-<br>towe<br><i>Unions<br/>d'ar-<br/>rondis-<br/>sements</i> | Związki<br>woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>Unions<br/>dépar-<br/>temen-<br/>tales</i> | Samo-<br>rządowe<br>związki<br>celowe<br><i>Associa-<br/>tions<br/>intercom-<br/>munales<br/>pour buts<br/>spéciaux</i> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                           | Liczba rachunków — <i>Nombre des comptes</i> |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         | Kwoty w tys. złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         | % %                      |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> — Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| Razem — Ensemble                                                                                          |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1925                                                                                                      | 2                                            | —                                                      | —                                                                          | 2                                                                                 | —                                                                                                                       | 366,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 366,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1926                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 450,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 450,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1927                                                                                                      | 2                                            | —                                                      | —                                                                          | 2                                                                                 | —                                                                                                                       | 1 178,5                                                      | —                                                      | —                                                                            | 1 178,5                                                                           | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 2                                            | —                                                      | —                                                                          | 2                                                                                 | —                                                                                                                       | 1 284,1                                                      | —                                                      | —                                                                            | 1 284,1                                                                           | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Wkłady terminowe ponad 3 miesiące — <i>Dépôts à terme de plus de 3 mois</i>                               |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1927                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 350,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 350,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 825,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 825,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Wkłady terminowe od 14 dni do 3 miesięcy — <i>Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois</i>               |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1925                                                                                                      | 2                                            | —                                                      | —                                                                          | 2                                                                                 | —                                                                                                                       | 366,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 366,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1926                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 450,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 450,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1927                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 828,5                                                        | —                                                      | —                                                                            | 828,5                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 459,1                                                        | —                                                      | —                                                                            | 459,1                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń                 |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| Razem — Ensemble                                                                                          |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1927                                                                                                      | 5                                            | —                                                      | —                                                                          | 5                                                                                 | —                                                                                                                       | 552,1                                                        | —                                                      | —                                                                            | 552,1                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 6                                            | —                                                      | —                                                                          | 6                                                                                 | —                                                                                                                       | 552,3                                                        | —                                                      | —                                                                            | 552,3                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Wkłady terminowe ponad 3 miesiące — <i>Dépôts à terme de plus de 3 mois</i>                               |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1927                                                                                                      | 3                                            | —                                                      | —                                                                          | 3                                                                                 | —                                                                                                                       | 289,8                                                        | —                                                      | —                                                                            | 289,8                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 3                                            | —                                                      | —                                                                          | 3                                                                                 | —                                                                                                                       | 304,0                                                        | —                                                      | —                                                                            | 304,0                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Wkłady terminowe od 14 dni do 3 miesięcy — <i>Dépôts à terme de 14 jours jusqu'à 3 mois</i>               |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1927                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 187,5                                                        | —                                                      | —                                                                            | 187,5                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 130,1                                                        | —                                                      | —                                                                            | 130,1                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| Wkłady à vista — <i>Dépôts à vue</i>                                                                      |                                              |                                                        |                                                                            |                                                                                   |                                                                                                                         |                                                              |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |                          |                                                        |                                                                              |                                                                                   |                                                                                                                         |
| 1927                                                                                                      | 1                                            | —                                                      | —                                                                          | 1                                                                                 | —                                                                                                                       | 74,8                                                         | —                                                      | —                                                                            | 74,8                                                                              | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |
| 1928                                                                                                      | 2                                            | —                                                      | —                                                                          | 2                                                                                 | —                                                                                                                       | 118,2                                                        | —                                                      | —                                                                            | 118,2                                                                             | —                                                                                                                       | 100,0                    | —                                                      | —                                                                            | 100,0                                                                             | —                                                                                                                       |

<sup>a</sup> Zamknięcie Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego za rok 1927 zostało sporządzone 31. III 1928 r. a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de la Banque Départementale de Prêts a été établi le 31 mars 1928 pour l'année 1927 et le 31 mars 1929 pour l'année 1928.

Z tablicy tej wynika, że najwięcej rachunków wkładowych posiadają gminy miejskie, zaś co do kwot, to najwyższe rezerwy posiadają związki powiatowe. Na ogólną kwotę wkładów samorządowych z końca roku 1928 w wysokości zł. 5 822,6 tys., 36,3% wypada na związki powiatowe. Z wkładów tych 77,4% jest ulokowanych na 119 rachunkach w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie, a tylko 22,6% w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu na 10 rachunkach.

Drugie miejsce wśród wkładów samorządowych zajmują wkłady związków wojewódzkich, które w końcu roku 1928 stanowiły 34,5% ogólnej sumy wkładów samorządowych. Z tej kwoty 63,8% jest ulokowanych na 2 rachunkach w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu, 27,5% na 6 rachunkach w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu, a 8,7% na jednym rachunku w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu. Polski Bank Komunalny w War-

szawie wkładów związków wojewódzkich nie posiada.

Trzecie miejsce wśród wkładów samorządowych zajmują gminy miejskie, których suma na końcu roku 1928 wynosiła zł. 1 608,2 tys., z czego 70,9% znajduje się w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie, a reszta, t. j. 29,1% w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu.

Samorządowe związki celowe posiadały w końcu 1928 r. 15 rachunków ze saldami kredytowymi w wysokości zł. 94,9 tys., co stanowi zaledwie 1,6% ogólnej sumy wkładów samorządowych. Wszystkie wkłady tego typu znajdują się w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie.

Z powyższego zestawienia stanu wkładów wynika, że wszystkie związki samorządowe, z wyjątkiem związków wojewódzkich, lokują swe rezerwy, podobnie jak komunalne kasy oszczędności, wyłącznie w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu z zupełnym pominięciem dwu pozostałych banków komunalnych.

Przystępując do podziału wkładów samorządowych według terminów ich wypowiedzenia, zauważamy, że wszystkie kwoty związków powiatowych i samorządowych związków celowych są umieszczone bądź na rachunkach wkładowych à vista, bądź na płynnych rachunkach bieżących. Z pośród wkładów gmin miejskich tylko 38,0% jest ulokowanych na rachunkach wkładowych z terminem wypowiedzenia od 14 dni do 3 miesięcy, reszta zaś na rachunkach wkładowych à vista i na rachunkach bieżących. Fakt ten dowodzi, że wkłady samorządów składają się z sum tylko chwilowo zbędnych, a zatem nie stanowią one właściwych rezerw gotówkowych.

Inaczej ma się sprawa z wkładami związków wojewódzkich. Związki wojewódzkie 56% swojej gotówki lokują na rachunkach wkładowych z terminem wypowiedzenia ponad 3 miesiące, 29% na rachunkach wkładowych z terminem wypowiedzenia od 14 dni do 3 miesięcy, a tylko 15% na rachunkach wkładowych à vista i na rachunkach bieżących. Długoterminowość wkładów związków wojewódzkich tem się tłumaczy, że niekiedy są one kredytami, udzielonemi bankowi na cele związane z jego działalnością.

#### f) Salda kredytowe banków i inne pasywa

Salda kredytowe banków znajdujemy tylko u dwu instytucji, a mianowicie w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu, w których zresztą nie odgrywają poważnego znaczenia. Najwyższe kwoty na rachunkach bankowych figurują u instytucji warszawskiej, a to głównie dzięki kredytom banków państwowych na ogólne cele kredytowe na rzecz samorządu i komunalnych kas oszczędności. W ogólnej sumie funduszy obrotowych Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie salda kredytowe banków w końcu r. 1928 stanowiły 1,9%.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu znaczenie sald kredytowych banków w ogólnej sumie funduszy obrotowych jest jeszcze mniejsze, gdyż w końcu r. 1928 stanowiły tylko 0,1%.

Do pozycji innych pasywów, uwidocznionej na tablicy 1, wstawiono sumę weksli znajdujących się w redyskoncie, oraz inne drobne pozycje ze strony biernej bilansu z pominięciem sum przechodnich. Sumy z tytułu redyskonta figurują jedynie w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu. W tym ostatnim sumy weksli w redyskoncie wypełniają całkowicie pozycję innych pasywów.

Tabl. 10. Redyskonto -- Réescompte

| 1925—1928           |                        |                                                  |                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Redyskontowano<br><i>Réescompte</i>              |                                                                              | Procent<br>wzrostu (+)<br>lub zmniejszenia (—) w stosunku do roku poprzedniego ogółem<br><i>Pourcentage de l'accroissement (+) ou de la diminution (—) par rapport à l'année précédente—total</i> |
|                     |                        | w Banku Polskim<br><i>à la Banque de Pologne</i> | w Banku Gospodarstwa Krajowego<br><i>à la Banque de l'Economie Nationale</i> |                                                                                                                                                                                                   |

#### Stan redyskonta z końcem roku bilansowego

*Réescompte situation à la fin de l'exercice*

| Ogółem — Total |         |         |         |         |
|----------------|---------|---------|---------|---------|
| 1925           | 1 322,5 | 1 322,5 | —       | —       |
| 1926           | 1 581,9 | 1 581,9 | —       | + 19,6  |
| 1927           | 2 144,8 | 1 065,8 | 1 079,0 | + 35,6  |
| 1928           | 4 728,3 | 3 971,3 | 757,0   | + 120,5 |

  

|                                                                                   |         |         |         |        |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|--------|
| Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |         |         |         |        |
| 1925                                                                              | 861,2   | 861,2   | —       | —      |
| 1926                                                                              | 834,7   | 834,7   | —       | — 3,   |
| 1927                                                                              | 1 822,6 | 743,6   | 1 079,0 | + 118, |
| 1928                                                                              | 3 113,9 | 2 356,9 | 757,0   | + 70,  |

(dok.—fin)

| Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Redyskontowano<br><i>Réescompte</i>                     |                                                                                                         | Procent<br>wzrostu (+)<br>lub zmniejsze-<br>nia (—) w sto-<br>sunku do roku<br>poprzedniego<br>ogółem<br><i>Pourcentage<br/>de l'accrois-<br/>sement (+)<br/>ou de la dimi-<br/>nution (—) par<br/>rapport à<br/>l'année précé-<br/>dente—total</i> |
|---------------------|------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | w Banku<br>Polskim<br><i>à la Banque<br/>de Pologne</i> | w Banku<br>Gospodar-<br>stwa Kra-<br>jowego<br><i>à la Banque<br/>de l'Eco-<br/>nomie<br/>Nationale</i> |                                                                                                                                                                                                                                                     |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu  
*Banque Communale de Crédit à Poznań*

|      |         |         |   |         |
|------|---------|---------|---|---------|
| 1925 | 461,3   | 461,3   | — | —       |
| 1926 | 747,2   | 747,2   | — | + 62,0  |
| 1927 | 322,2   | 322,2   | — | — 56,9  |
| 1928 | 1 614,4 | 1 614,4 | — | + 401,1 |

Odesłano do redyskonta w ciągu roku bilansowego

*Réescompte opérations au cours de l'exercice*

Ogółem — *Total*

|      |          |          |         |        |
|------|----------|----------|---------|--------|
| 1926 | 6 523,3  | 6 523,3  | —       | —      |
| 1927 | 8 363,9  | 6 960,8  | 1 403,1 | + 28,2 |
| 1928 | 16 000,0 | 13 460,0 | 2 540,0 | + 91,3 |

Polski Bank Komunalny w Warszawie  
*Banque Communale Polonaise à Varsovie*

|      |         |         |         |        |
|------|---------|---------|---------|--------|
| 1926 | 3 595,1 | 3 595,1 | —       | —      |
| 1927 | 5 990,2 | 4 587,1 | 1 403,1 | + 66,6 |
| 1928 | 7 470,8 | 4 930,8 | 2 540,0 | + 24,7 |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu  
*Banque Communale de Crédit à Poznań*

|      |         |         |   |         |
|------|---------|---------|---|---------|
| 1926 | 2 928,2 | 2 928,2 | — | —       |
| 1927 | 2 373,7 | 2 373,7 | — | — 18,9  |
| 1928 | 8 529,2 | 8 529,2 | — | + 259,3 |

Tablica powyższa wskazuje, że pierwszy z banków, t. j. Polski Bank Komunalny w Warszawie w końcu r. 1928 rozporządzał redyskontem w wysokości zł. 3 113,9 tys., z czego 75,7% przypada na redyskonto w Banku Polskim, a reszta na redyskonto w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu rozporządzał jedynie redyskontem w Banku Polskim, który w końcu roku 1928 wynosił zł. 1 614,4 tys.

g) Charakterystyka ogólna funduszy obrotowych

Ogólnie z analizy funduszy obrotowych wynika, że dwa pierwsze banki, a mianowicie Polski Bank Komunalny w Warszawie i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu znajdują się jeszcze w stadium organizowania podstaw dla swej przyszłej działalności samodzielnej. Za tem twierdzeniem przemawia fakt posiadania stosunkowo małych wkładów komunalnych kas oszczędności i samorządu terytorjalnego i, co za tem idzie, dużego uzależnienia się od kapitałów niekomunalnych, a przede wszystkim państwowych i instytucyj prawa publicznego. Wojewódzki

Bank Pożyczkowy w Poznaniu i Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu opierają swoją działalność niemal wyłącznie o kapitały samorządowe, ale te dwie instytucje z powodu szczupłości funduszy obrotowych nie mają wielkiego znaczenia. Niewątpliwie winę tego stanu należy kłaść raczej na karb ciężkich stosunków gospodarczych kraju, niż niezabiegliwości banków.

Działalność kredytowa

a) Zakres działalności kredytowej

Niejednokrotnie już nadmienialiśmy, że potrzeby samorządów zwracają się przede wszystkim w kierunku kredytu długoterminowego. Największa część potrzeb samorządowych bierze swój początek z braków urządzeń komunikacyjnych jak ulic i dróg, z braku urządzeń takich jak wodociągi, rzeźnie, kanalizacje, szpitale, z konieczności elektryfikowania miast i całych okręgów, rozbudowy szkolnictwa i wreszcie z konieczności popierania budownictwa mieszkaniowego celem zaradzenia tej najbardziej palącej kwestji doby powojennej. Spełnienie zadań w tych rozlicznych dziedzinach pracy samorządowej wymaga dużych kapitałów. Amortyzacja tych wkładów niejednokrotnie musi być rozłożona na dłuższy szereg lat, a nieraz na więcej niż jedno pokolenie. Co do tego niema rozbieżności. Pozostaje jedynie trudność znalezienia środków, które pozwoliłyby samorządom w Polsce dogonić poziom stanu technicznego, istniejącego w państwach zachodnich o dawnej i ciągłej organizacji.

Ponad to na samorządach ciążyą jeszcze inne zadania, które dziś zajmują bardzo poczesne miejsce wśród gospodarki komunalnej. Do tych zadań należy opieka społeczna, przeciwdziałanie bezrobociu, polityka aprowizacyjna, zaradzanie klęskom żywiołowym i t. p. Wydatki związane z tą działalnością samorządów znacznie wzrosły i zajmują w budżetach samorządów większe miejsce niż przed wojną. W braku środków budżetowych na spełnienie tych zadań, które bardzo często wymagają bezzwłocznych zabiegów, samorządy muszą się uciekać do pomocy kredytu krótko lub średnioterminowego.

Jest jeszcze trzecia skala potrzeb samorządowych, jeszcze bardziej bezpośrednich i jeszcze bardziej niecierpiących zwłoki. Do tej skali należy chwilowy brak środków na wykonanie budżetu, wynikający z przewidzianego lub nieprzewidzianego opóźnienia się wpływów podatkowych. W tych wypadkach samorządy uciekają się do kredytu krótko-terminowego paromiesięcznego.

Pominąwszy sprawę samej organizacji kredytu samorządowego, pozostaje do rozstrzygnięcia inna sprawa, wynikająca z wzajemnej zależności różnych komórek jednego i tego samego organizmu gospodarczego, t. j. sprawa celowości kredytów komunalnych na tle panujących stosunków gospodarczych. Gospodarstwo społeczne posiadające duże potrzeby i małe środki na ich zaspokojenie, podobnie jak w budżecie człowieka pojedynczego, musi ustalić kolejność zaspakajania swych potrzeb, w której na pierwszym miejscu znajdują się potrzeby najbardziej bezpośrednie, najbardziej niecierpiące zwłoki. Wszelkie wydatki z punktu widzenia społeczno-gospodarczego można podzielić na produktywne, na produktywne pośrednio i na nieproduktywne czyli konsumpcyjne. Racjonalne programy naprawy ustroju gospodarczego na pierwszym miejscu stawiają wydatki produktywne i mają tendencję do jak największego ograniczania wydatków konsumpcyjnych. Stąd też pochodzi spotykany u wielu autorów pogląd o niecelowości popierania inwestycji samorządowych, jako noszących charakter nieproduktywny.

Istotnie budowa dróg, wodociągów i tanich mieszkań nie jest produktywną w takiej mierze, jak fabryka, lub inne przedsiębiorstwo dochodowe, ale pogląd ten jest słusznym tylko z punktu widzenia gospodarstwa indywidualnego.

Z punktu widzenia gospodarstwa społecznego wydatek na budowę dróg, wodociągów, czy tanich mieszkań jest wydatkiem produktywnym przez podnoszenie wytwórczości w różnych dziedzinach przemysłowych, przez podnoszenie większej wydajności pracy człowieka, mieszkającego w odpowiednich warunkach i t. p. A zatem wydatek tego rodzaju jest produktywnym pośrednio.

Poglądy o nieproduktywności inwestycji komunalnych nie wpłynęły na zatamowanie kredytu długoterminowego dla samorządów, gdyż on i tak dostatecznie jest hamowany przez słabą podaż kapitałów. Niemniej nie przyczyniły się one do przyspieszenia organizacji długoterminowego kredytu komunalnego. Prawdopodobnie następstwem tych obaw projektowano zmonopolizowanie w Banku Gospodarstwa Krajowego obligacyjnego kredytu długoterminowego dla samorządów i objawiano tendencję do ograniczenia banków komunalnych do kredytu krótko i średnioterminowego. W ten sposób rozrzutność samorządów w dziedzinie inwestycji miała być ograniczona przez ściślejszą kontrolę czynników państwowych. Istotnie rola Banku Gospodarstwa Krajowego w dziedzinie kredytu samorządowego jest i długo pozostanie

dominującą, na co wskazuje stan pożyczek obligacyjnych wydanych do końca r. 1928, który dochodził do sumy prawie 450 milionów złotych. Sumy pożyczek długoterminowych, wydanych przez banki komunalne, wobec tej kwoty wydawać się będą istotnie małymi. W tym układzie stosunków banki komunalne mają do spełnienia rolę czynnika uzupełniającego: winny one działać przede wszystkim tam, gdzie kredyt Banku Gospodarstwa Krajowego nie dociera.

Poza tem na bankach komunalnych zawsze ciążyć będzie zadanie usługiwania w zakresie kredytu krótko i średnioterminowego, w której to dziedzinie Bank Gospodarstwa Krajowego również ma przewagę, lecz prawdopodobnie roli tej nie potrafi wykonać tak dobrze, jak lepiej znające stosunki miejscowe banki komunalne. Do tej roli banki komunalne bezsprzecznie lepiej będą się nadawały dzięki mniejszemu zakresowi działań, zarówno pod względem agend, jak i terenu. Dzięki bezpośredniej styczności z samorządami i dzięki lepszej znajomości miejscowych stosunków, mogą banki komunalne udzielać kredytów bez kosztownych zabezpieczeń i mogą gospodarczo racjonalniej pieniądze rozprowadzać. To zadanie w każdym razie bankom komunalnym pozostanie bez względu na to, jak ułożą się w przyszłości stosunki w dziedzinie kredytu długoterminowego.

Poza tem pozostaje bankom komunalnym jeszcze jedna ważna dziedzina działalności kredytowej, a mianowicie wyrównywanie przepływu i odpływu kapitałów w poszczególnych okręgach za pośrednictwem komunalnych kas oszczędności, które spełniają nieraz zadania związane z gospodarką samorządową lub powierzone im przez samorządy. Pod tym względem banki komunalne również będą okazywały wyższość nad instytucją centralną kredytu komunalnego, obejmującą duży zakres działań.

Przy szczegółowej analizie działalności kredytowej banków komunalnych, należy działalność tę rozpatrywać według dwu kryteriów analogicznych do tych, którymi posługiwano się przy analizie funduszków obrotowych. Pierwszy z nich stanowi podział kredytów według kategorii operacji bankowych, drugi—podział kredytów według kategorii dłużników. Ze względu na specjalne zadania banków komunalnych szczególnie ważnym jest podział według kategorii dłużników: on wykaże, w jakiej mierze banki komunalne stanowią oparcie finansowe dla samorządów.

W nomenklaturze operacji kredytowych będziemy rozróżniali sześć rodzajów kredytów. Kredyt wekslowy obejmuje wyłącznie kredyty udzielone na weksle obiegowe bądź kupieckie, bądź samorządowe. Otwarty kredyt oznacza kredyt udzielony na rachunkach bieżących niezabezpieczonych lub zabezpieczonych wekslem kaucyjnym, listem gwarancyjnym, hipoteką lub innego rodzaju wartościami. Ten rodzaj kredytu zazwyczaj nie ma określonego terminu płatności, względnie jego termin zależy wyłącznie od banku udzielającego kredyt; innemu słowu bank może żądać natychmiastowego wyrównania długu.

Z kolei następują kredyty terminowe, które znów dzielą się na trzy rodzaje kredytów gotówkowych i kredyty obligacyjne. Kredyty terminowe gotówkowe, w nomenklaturze przyjętej w niniejszej analizie, podzielono na kredyty krótkoterminowe, t. j. wydane na termin krótszy od jednego roku, kredyty średnioterminowe, t. j. wydane na okres od jednego do pięciu lat i kredyty długoterminowe z terminem płatności przy-

padającym po pięciu latach. Kredyty te mogą być niezabezpieczone lub wydane na skrypta dłużne, albo zabezpieczone listem gwarancyjnym, a często również kaucją lub wpisem hipotecznym. Cechą wspólną tych trzech rodzajów kredytów terminowych jest to, że są wypłacane w gotówce w odróżnieniu od kredytów obligacyjnych, które są wypłacane w obligacjach. Fakt, że banki najczęściej same spieniężają wydawane obligacje, a dłużnikowi wydają gotówkę, nie wpływa na zmianę charakteru pożyczki obligacyjnej. Pożyczki terminowe mają umówione spłaty bądź ratalnie, bądź w całości po upływie terminu, na który zostały wydane. Przy pożyczkach długoterminowych najczęściej są stosowane spłaty ratalne.

Krzyżowe zestawienie udzielonych kredytów według rodzajów pożyczek i rodzaju dłużników wykaże nam, z jakiego rodzaju kredytów każda kategoria dłużników najwięcej korzysta. W tym celu sporządzono według tych dwóch kryteriów tablicę 11, ilustrującą całość działalności kredytowej banków komunalnych.

Tabl 11. Działalność kredytowa — *Crédits accordés*Stan na końcu roku — *Etat à la fin de l'année*

1925—1928

| Dłużnicy<br><i>Débiteurs</i>                                                                   |      | Rok<br><i>An-<br/>née</i>                    | Rodzaje kredytów — <i>Nature des crédits</i> |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              |                                                                |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------|----------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
|                                                                                                |      |                                              | Razem<br><i>Ensemble</i>                     | Weksło-<br>we<br><i>Lettres<br/>de<br/>change</i> | Otwar-<br>ty<br>kredyt<br><i>Crédit<br/>à dé-<br/>couvert</i> | Krót-<br>koter-<br>mino-<br>we<br><i>A<br/>courte<br/>éché-<br/>ance</i> | Śred-<br>nio-<br>termi-<br>nowe<br><i>A mo-<br/>yenne<br/>éché-<br/>ance</i> | Długo-<br>termi-<br>nowe<br><i>A lon-<br/>gue<br/>échéance</i> | Obli-<br>gacje<br><i>Obliga-<br/>tions</i> | Ra-<br>zem<br><i>En-<br/>sem-<br/>ble</i> | Wek-<br>słowe<br><i>Let-<br/>tres de<br/>chan-<br/>ge</i> | Otwar-<br>ty<br>kredyt<br><i>Cré-<br/>dit à<br/>dé-<br/>couvert</i> | Krót-<br>ko-<br>ter-<br>mino-<br>we<br><i>A<br/>cour-<br/>te<br/>éché-<br/>ance</i> | Śred-<br>nio-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>mo-<br/>yenne<br/>éché-<br/>ance</i> | Dłu-<br>go-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>lon-<br/>gue<br/>éché-<br/>ance</i> | Obli-<br>gacje<br><i>Obli-<br/>ga-<br/>tions</i> |
|                                                                                                |      |                                              |                                              |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              |                                                                |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
|                                                                                                |      |                                              |                                              |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              |                                                                |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
|                                                                                                |      |                                              |                                              |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              |                                                                |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
| Suma<br>wtys. zł.<br><i>Montant<br/>en milli-<br/>ers de zł.</i>                               | %    | Tysiące złotych<br><i>Milliers de zlotys</i> |                                              |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              | Stosunki procentowe<br><i>Proportions</i>                      |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
| Ogółem — Total                                                                                 |      |                                              |                                              |                                                   |                                                               |                                                                          |                                                                              |                                                                |                                            |                                           |                                                           |                                                                     |                                                                                     |                                                                                  |                                                                               |                                                  |
| Razem—Ensemble                                                                                 | 1925 | 19834,5                                      | 100,0                                        | 3520,0                                            | 2361,7                                                        | —                                                                        | 964,2                                                                        | 12763,9                                                        | 224,7                                      | 100,0                                     | 17,7                                                      | 11,9                                                                | —                                                                                   | 4,9                                                                              | 64,4                                                                          | 1,1                                              |
|                                                                                                | 1926 | 25106,3                                      | 100,0                                        | 5894,4                                            | 4184,2                                                        | —                                                                        | 3338,9                                                                       | 11469,6                                                        | 219,2                                      | 100,0                                     | 23,5                                                      | 16,6                                                                | —                                                                                   | 13,3                                                                             | 45,7                                                                          | 0,9                                              |
|                                                                                                | 1927 | 46792,3                                      | 100,0                                        | 9805,3                                            | 8143,9                                                        | 180,2                                                                    | 7296,5                                                                       | 12701,8                                                        | 8664,6                                     | 100,0                                     | 21,0                                                      | 17,4                                                                | 0,4                                                                                 | 15,6                                                                             | 27,1                                                                          | 18,5                                             |
|                                                                                                | 1928 | 74994,2                                      | 100,0                                        | 20268,1                                           | 14473,4                                                       | 4483,1                                                                   | 9406,6                                                                       | 13778,4                                                        | 12584,6                                    | 100,0                                     | 27,0                                                      | 19,3                                                                | 6,0                                                                                 | 12,5                                                                             | 18,4                                                                          | 16,8                                             |
| Komunalne kasy<br>oszczędności<br><i>Caisses d'épargne<br/>communales</i>                      | 1925 | 1636,5                                       | 8,3                                          | 795,4                                             | 841,1                                                         | —                                                                        | —                                                                            | —                                                              | —                                          | 100,0                                     | 48,6                                                      | 51,4                                                                | —                                                                                   | —                                                                                | —                                                                             | —                                                |
|                                                                                                | 1926 | 4845,8                                       | 19,3                                         | 1 353,6                                           | 1 262,3                                                       | —                                                                        | 2229,9                                                                       | —                                                              | —                                          | 100,0                                     | 27,9                                                      | 26,1                                                                | —                                                                                   | 46,0                                                                             | —                                                                             | —                                                |
|                                                                                                | 1927 | 9182,5                                       | 19,6                                         | 3 066,3                                           | 2 373,8                                                       | —                                                                        | 3742,4                                                                       | —                                                              | —                                          | 100,0                                     | 33,4                                                      | 25,8                                                                | —                                                                                   | 40,8                                                                             | —                                                                             | —                                                |
|                                                                                                | 1928 | 12986,6                                      | 17,3                                         | 6 030,9                                           | 3 752,4                                                       | —                                                                        | 3203,3                                                                       | —                                                              | —                                          | 100,0                                     | 46,4                                                      | 28,9                                                                | —                                                                                   | 24,7                                                                             | —                                                                             | —                                                |
| Samorząd tery-<br>torjalny . . .<br><i>Administrations<br/>autonomies terri-<br/>toriales</i>  | 1925 | 12628,2                                      | 63,7                                         | 2111,2                                            | 538,4                                                         | —                                                                        | 547,8                                                                        | 9 206,1                                                        | 224,7                                      | 100,0                                     | 16,7                                                      | 4,3                                                                 | —                                                                                   | 4,3                                                                              | 72,9                                                                          | 1,8                                              |
|                                                                                                | 1926 | 14080,0                                      | 56,1                                         | 3514,4                                            | 1 604,1                                                       | —                                                                        | 757,8                                                                        | 7 984,5                                                        | 219,2                                      | 100,0                                     | 25,0                                                      | 11,4                                                                | —                                                                                   | 5,4                                                                              | 56,7                                                                          | 1,5                                              |
|                                                                                                | 1927 | 28669,2                                      | 61,3                                         | 5307,6                                            | 3 473,8                                                       | 10,3                                                                     | 2696,4                                                                       | 8 516,5                                                        | 8664,6                                     | 100,0                                     | 18,5                                                      | 12,1                                                                | 0,0                                                                                 | 9,4                                                                              | 29,7                                                                          | 30,3                                             |
|                                                                                                | 1928 | 50336,1                                      | 67,1                                         | 11418,6                                           | 7 517,0                                                       | 4231,0                                                                   | 5163,0                                                                       | 9 513,8                                                        | 12492,7                                    | 100,0                                     | 22,7                                                      | 14,9                                                                | 8,4                                                                                 | 10,3                                                                             | 18,9                                                                          | 24,8                                             |
| Instytut państw. i<br>inne prawa publ.<br><i>Institut. d'Etat et<br/>autres de droit publ.</i> | 1925 | 983,0                                        | 4,9                                          | 47,0                                              | 36,2                                                          | —                                                                        | —                                                                            | 899,8                                                          | —                                          | 100,0                                     | 4,8                                                       | 3,7                                                                 | —                                                                                   | —                                                                                | 91,5                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1926 | 1 056,8                                      | 4,2                                          | 168,5                                             | 73,7                                                          | —                                                                        | 16,0                                                                         | 798,6                                                          | —                                          | 100,0                                     | 15,9                                                      | 7,0                                                                 | —                                                                                   | 1,5                                                                              | 75,6                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1927 | 1 635,4                                      | 3,5                                          | 387,1                                             | 64,9                                                          | 154,9                                                                    | —                                                                            | 1 028,5                                                        | —                                          | 100,0                                     | 23,6                                                      | 4,0                                                                 | 9,5                                                                                 | —                                                                                | 62,9                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1928 | 1 980,1                                      | 2,7                                          | 441,1                                             | 250,9                                                         | 183,9                                                                    | 25,0                                                                         | 1 069,2                                                        | 10,0                                       | 100,0                                     | 22,3                                                      | 12,6                                                                | 9,3                                                                                 | 1,3                                                                              | 54,0                                                                          | 0,5                                              |
| Osoby i firmy<br>prywatne . . .<br><i>Personnes et insti-<br/>tutions privées</i>              | 1925 | 4 586,8                                      | 23,1                                         | 566,4                                             | 946,0                                                         | —                                                                        | 416,4                                                                        | 2 658,0                                                        | —                                          | 100,0                                     | 12,3                                                      | 20,6                                                                | —                                                                                   | 9,1                                                                              | 58,0                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1926 | 5 123,7                                      | 20,4                                         | 857,9                                             | 1 244,1                                                       | —                                                                        | 335,2                                                                        | 2 686,5                                                        | —                                          | 100,0                                     | 16,8                                                      | 24,3                                                                | —                                                                                   | 6,5                                                                              | 52,4                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1927 | 7 305,2                                      | 15,6                                         | 1 044,3                                           | 2 231,4                                                       | 15,0                                                                     | 857,7                                                                        | 3 156,8                                                        | —                                          | 100,0                                     | 14,3                                                      | 30,6                                                                | 0,2                                                                                 | 11,7                                                                             | 43,2                                                                          | —                                                |
|                                                                                                | 1928 | 9 691,4                                      | 12,9                                         | 2 377,5                                           | 2 953,1                                                       | 68,2                                                                     | 1015,3                                                                       | 3 195,4                                                        | 81,9                                       | 100,0                                     | 24,5                                                      | 30,5                                                                | 0,7                                                                                 | 10,5                                                                             | 33,0                                                                          | 0,8                                              |

| Dłużnicy<br><i>Débiteurs</i> |  | Rok<br><i>Année</i> | Rodzaje kredytów — <i>Nature des crédits</i>                      |                                                   |                                                               |                                                                     |                                                                              |                                                                      |                                            |                                           |                                                               |                                                                               |                                                                           |                                                                            |                                                                    |
|------------------------------|--|---------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
|                              |  |                     | Razem<br><i>Ensemble</i>                                          | Wekslo-<br>we<br><i>Lettres<br/>de<br/>change</i> | Otwar-<br>ty<br>kredyt<br><i>Crédit<br/>à dé-<br/>couvert</i> | Krótko-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>courte<br/>éché-<br/>ance</i> | Śred-<br>nio-<br>termi-<br>nowe<br><i>A mo-<br/>yenne<br/>éché-<br/>ance</i> | Długo-<br>termi-<br>nowe<br><i>A lon-<br/>gue<br/>éché-<br/>ance</i> | Obli-<br>gacje<br><i>Obliga-<br/>tions</i> | Ra-<br>zem<br><i>En-<br/>sem-<br/>ble</i> | Wek-<br>słowe<br><i>Let-<br/>tres<br/>de<br/>chan-<br/>ge</i> | Otar-<br>ty<br>kre-<br>dyt<br><i>Cré-<br/>dit à<br/>dé-<br/>cou-<br/>vert</i> | Krótko-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>cour-<br/>te<br/>éché-<br/>ance</i> | Śred-<br>nio-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>moyenne<br/>éché-<br/>ance</i> | Długo-<br>termi-<br>nowe<br><i>A<br/>longue<br/>éché-<br/>ance</i> |
|                              |  |                     | Suma<br>w tys. zł.<br><i>Montant<br/>en milli-<br/>ers de zł.</i> |                                                   |                                                               |                                                                     | %                                                                            | Tysiące złotych<br><i>Milliers de zlotys</i>                         |                                            |                                           | Stosunki procentowe<br><i>Proportions</i>                     |                                                                               |                                                                           |                                                                            |                                                                    |

| Razem—Ensemble                                  | 1925 | 3299,1  | 100,0 | 2008,1  | 34,1    | —      | 832,5  | 199,7   | 224,7   | 100,0 | 60,9  | 1,0  | —    | 25,2 | 6,1 | 6,8  |
|-------------------------------------------------|------|---------|-------|---------|---------|--------|--------|---------|---------|-------|-------|------|------|------|-----|------|
|                                                 | 1926 | 5383,3  | 100,0 | 3810,8  | 43,4    | —      | 1021,7 | 288,2   | 219,2   | 100,0 | 70,8  | 0,8  | —    | 18,9 | 5,4 | 4,1  |
|                                                 | 1927 | 20259,8 | 100,0 | 6932,6  | 585,0   | —      | 3778,8 | 298,8   | 664,6   | 100,0 | 34,2  | 2,9  | —    | 18,6 | 1,5 | 42,8 |
|                                                 | 1928 | 37683,0 | 100,0 | 15581,7 | 592,0   | 4216,0 | 5794,4 | 1 001,3 | 9 497,6 | 100,0 | 41,3  | 4,2  | 11,2 | 15,4 | 2,7 | 25,2 |
| Komunalne kasy<br>oszczędności . .              | 1925 | 120,8   | 3,7   | 120,8   | —       | —      | —      | —       | —       | 100,0 | 100,0 | —    | —    | —    | —   | —    |
|                                                 | 1926 | 314,2   | 5,8   | 314,2   | —       | —      | —      | —       | —       | 100,0 | 100,0 | —    | —    | —    | —   | —    |
| Caisses d'épargne<br>communales                 | 1927 | 2 204,3 | 10,9  | 1 371,3 | —       | —      | 833,0  | —       | —       | 100,0 | 62,2  | —    | —    | 37,8 | —   | —    |
|                                                 | 1928 | 3 566,3 | 9,5   | 3 187,3 | —       | —      | 379,0  | —       | —       | 100,0 | 89,4  | —    | —    | 10,6 | —   | —    |
| Samorząd tery-<br>torjalny . . . .              | 1925 | 2630,6  | 79,7  | 1658,4  | —       | —      | 547,8  | 199,7   | 224,7   | 100,0 | 63,0  | —    | —    | 20,8 | 7,6 | 8,6  |
|                                                 | 1926 | 4204,6  | 78,1  | 2962,2  | 2,2     | —      | 732,8  | 288,2   | 219,2   | 100,0 | 70,5  | 0,1  | —    | 17,4 | 6,8 | 5,2  |
| Administrations<br>autonomes terri-<br>toriales | 1927 | 16927,8 | 83,5  | 4984,7  | 328,3   | —      | 2651,4 | 298,8   | 664,6   | 100,0 | 29,4  | 1,9  | —    | 15,7 | 1,8 | 51,2 |
|                                                 | 1928 | 32002,3 | 84,9  | 11056,2 | 1 113,2 | 4216,0 | 5118,0 | 1 001,3 | 9 497,6 | 100,0 | 34,5  | 3,5  | 13,2 | 16,0 | 3,1 | 29,7 |
| Instyt. państw. i<br>inne prawa publ.           | 1925 | —       | —     | —       | —       | —      | —      | —       | —       | —     | —     | —    | —    | —    | —   | —    |
|                                                 | 1926 | 105,5   | 2,0   | 105,5   | —       | —      | —      | —       | —       | 100,0 | 100,0 | —    | —    | —    | —   | —    |
| Institut. d'Etat et<br>autres de droit publ.    | 1927 | 194,3   | 1,0   | 194,3   | —       | —      | —      | —       | —       | 100,0 | 100,0 | —    | —    | —    | —   | —    |
|                                                 | 1928 | 300,0   | 0,8   | 300,0   | —       | —      | —      | —       | —       | 100,0 | 100,0 | —    | —    | —    | —   | —    |
| Osoby i firmy<br>prywatne . . .                 | 1925 | 547,7   | 16,6  | 228,9   | 34,1    | —      | 284,7  | —       | —       | 100,0 | 41,8  | 6,2  | —    | 52,0 | —   | —    |
|                                                 | 1926 | 759,0   | 14,1  | 428,9   | 41,2    | —      | 288,9  | —       | —       | 100,0 | 56,5  | 5,4  | —    | 38,1 | —   | —    |
| Personnes et insti-<br>tutions privées          | 1927 | 933,4   | 4,6   | 382,3   | 256,7   | —      | 294,4  | —       | —       | 100,0 | 41,0  | 27,5 | —    | 31,5 | —   | —    |
|                                                 | 1928 | 1 814,4 | 4,8   | 1 038,2 | 478,8   | —      | 297,4  | —       | —       | 100,0 | 57,2  | 26,4 | —    | 16,4 | —   | —    |

| Razem — Ensemble                                | 1925 | 4076,5  | 100,0 | 1 264,3 | 2327,6  | — | 131,7  | 352,9 | — | 100,0 | 31,0 | 57,1 | — | 3,2  | 8,7  | — |
|-------------------------------------------------|------|---------|-------|---------|---------|---|--------|-------|---|-------|------|------|---|------|------|---|
|                                                 | 1926 | 8559,8  | 100,0 | 1 833,0 | 4140,8  | — | 2292,2 | 293,8 | — | 100,0 | 21,4 | 48,4 | — | 26,8 | 3,4  | — |
|                                                 | 1927 | 13229,8 | 100,0 | 2 334,3 | 7558,9  | — | 3092,7 | 243,9 | — | 100,0 | 17,7 | 57,1 | — | 23,4 | 1,8  | — |
|                                                 | 1928 | 20351,8 | 100,0 | 4 093,1 | 12881,4 | — | 3157,2 | 220,1 | — | 100,0 | 20,1 | 63,3 | — | 15,5 | 1,1  | — |
| Komunalne kasy<br>oszczędności . .              | 1925 | 1 515,7 | 37,2  | 674,6   | 841,1   | — | —      | —     | — | 100,0 | 44,5 | 55,5 | — | —    | —    | — |
|                                                 | 1926 | 4 531,6 | 52,9  | 1 039,4 | 1 262,3 | — | 2229,9 | —     | — | 100,0 | 22,9 | 27,9 | — | 49,2 | —    | — |
| Caisses d'épargne<br>communales                 | 1927 | 6 855,5 | 51,8  | 1 572,3 | 2 373,8 | — | 2909,4 | —     | — | 100,0 | 22,9 | 34,6 | — | 42,5 | —    | — |
|                                                 | 1928 | 9 126,8 | 44,8  | 2 550,1 | 3 752,4 | — | 2824,3 | —     | — | 100,0 | 27,9 | 41,1 | — | 31,0 | —    | — |
| Samorząd tery-<br>torjalny . . . .              | 1925 | 1 045,0 | 25,6  | 401,2   | 538,4   | — | —      | 105,4 | — | 100,0 | 38,4 | 51,5 | — | —    | 10,1 | — |
|                                                 | 1926 | 2 209,4 | 25,8  | 505,7   | 1 601,9 | — | —      | 101,8 | — | 100,0 | 22,9 | 72,5 | — | —    | 4,6  | — |
| Administrations<br>autonomes terri-<br>toriales | 1927 | 3 492,9 | 26,4  | 284,9   | 3 145,5 | — | —      | 62,5  | — | 100,0 | 8,2  | 90,1 | — | —    | 1,7  | — |
|                                                 | 1928 | 6 794,2 | 33,4  | 337,9   | 6 403,8 | — | —      | 52,5  | — | 100,0 | 5,0  | 94,3 | — | —    | 0,7  | — |
| Instyt. państw. i<br>inne prawa publ.           | 1925 | 77,6    | 1,9   | 5,0     | 36,2    | — | —      | 36,4  | — | 100,0 | 6,4  | 46,7 | — | —    | 46,9 | — |
|                                                 | 1926 | 111,9   | 1,3   | 21,0    | 73,7    | — | 16,0   | 1,2   | — | 100,0 | 18,8 | 65,9 | — | 14,3 | 1,0  | — |
| Institut. d'Etat et<br>autres de droit publ.    | 1927 | 87,9    | 0,7   | 23,0    | 64,9    | — | —      | —     | — | 100,0 | 26,2 | 73,8 | — | —    | —    | — |
|                                                 | 1928 | 275,9   | 1,4   | —       | 250,9   | — | 25,0   | —     | — | 100,0 | —    | 90,9 | — | 9,1  | —    | — |
| Osoby i firmy<br>prywatne . . .                 | 1925 | 1 438,2 | 35,3  | 183,5   | 911,9   | — | 131,7  | 211,1 | — | 100,0 | 12,8 | 63,4 | — | 9,2  | 14,6 | — |
|                                                 | 1926 | 1 706,9 | 20,0  | 266,9   | 1 202,9 | — | 46,3   | 190,8 | — | 100,0 | 15,6 | 70,5 | — | 2,7  | 11,2 | — |
| Persomnes et insti-<br>tutions privées          | 1927 | 2 793,5 | 21,1  | 454,1   | 1 974,7 | — | 183,3  | 181,4 | — | 100,0 | 16,3 | 70,7 | — | 6,5  | 6,5  | — |
|                                                 | 1928 | 4 154,9 | 20,4  | 1 205,1 | 2 474,3 | — | 307,9  | 167,6 | — | 100,0 | 29,0 | 59,6 | — | 7,4  | 4,0  | — |

(dok.—fin)

|                       |              | Rodzaje kredytów — Nature des crédits                   |                         |                                       |                                |                                 |                           |                  |                                    |                              |                                  |                                     |                                      |                                    |                       |
|-----------------------|--------------|---------------------------------------------------------|-------------------------|---------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------|---------------------------|------------------|------------------------------------|------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------|------------------------------------|-----------------------|
| Dłużnicy<br>Débiteurs | Rok<br>Année | Razem                                                   | Wekslo-<br>we           | Otwar-<br>ty<br>kredyt                | Krót-<br>koter-<br>mino-<br>we | Śred-<br>nio-<br>termi-<br>nowe | Długo-<br>termi-<br>nowe  | Obli-<br>gacje   | Ra-<br>zem                         | Wek-<br>słowe                | Ot-<br>war-<br>ty<br>kre-<br>dyt | Krót-<br>ko-<br>ter-<br>mino-<br>we | Śred-<br>nio-<br>ter-<br>mino-<br>we | Dłu-<br>go-<br>ter-<br>mino-<br>we | Obli-<br>gacje        |
|                       |              | Ensemble                                                | Lettres<br>de<br>change | Crédit<br>à dé-<br>couvert            | A<br>courte<br>éché-<br>ance   | A mo-<br>yenne<br>éché-<br>ance | A lon-<br>gue<br>échéance | Obli-<br>gations | En-<br>sem-<br>ble                 | Lettres<br>de<br>chan-<br>ge | Crédit<br>à dé-<br>cou-<br>vert  | A<br>cour-<br>te<br>éché-<br>ance   | A<br>mo-<br>yenne<br>éché-<br>ance   | A<br>lon-<br>gue<br>éché-<br>ance  | Obli-<br>ga-<br>tions |
|                       |              | Suma<br>wtys. zł.<br>Montant<br>en milli-<br>ers de zł. | %                       | Tysiące złotych<br>Milliers de zlotys |                                |                                 |                           |                  | Stosunki procentowe<br>Proportions |                              |                                  |                                     |                                      |                                    |                       |

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu — *Banque Départementale de Prêts à Poznań*<sup>a</sup>

|                                                  |      |         |       |       |   |      |       |         |         |       |     |   |     |      |           |
|--------------------------------------------------|------|---------|-------|-------|---|------|-------|---------|---------|-------|-----|---|-----|------|-----------|
| <b>Razem—Ensemble</b>                            | 1925 | 12458,9 | 100,0 | 247,6 | — | —    | —     | 12211,3 | —       | 100,0 | 2,0 | — | —   | 98,0 | —         |
|                                                  | 1926 | 11163,2 | 100,0 | 250,6 | — | —    | 25,0  | 10887,6 | —       | 100,0 | 2,3 | — | —   | 97,5 | —         |
|                                                  | 1927 | 12790,0 | 100,0 | 205,9 | — | —    | 425,0 | 12159,1 | —       | 100,0 | 1,6 | — | —   | 95,1 | —         |
|                                                  | 1928 | 16190,8 | 100,0 | 71,8  | — | 20,0 | 455,0 | 12557,0 | 3 087,0 | 100,0 | 0,4 | — | 0,1 | 2,8  | 77,6 19,1 |
| Komunalne kasy oszczędności . . .                | 1925 | —       | —     | —     | — | —    | —     | —       | —       | —     | —   | — | —   | —    | —         |
| <i>Caisses d'épargne communales</i>              | 1926 | —       | —     | —     | — | —    | —     | —       | —       | —     | —   | — | —   | —    | —         |
|                                                  | 1927 | —       | —     | —     | — | —    | —     | —       | —       | —     | —   | — | —   | —    | —         |
|                                                  | 1928 | —       | —     | —     | — | —    | —     | —       | —       | —     | —   | — | —   | —    | —         |
| Samorząd terytorjalny . . . .                    | 1925 | 8952,6  | 71,9  | 51,6  | — | —    | —     | 8 901,0 | —       | 100,0 | 0,6 | — | —   | 99,4 | —         |
|                                                  | 1926 | 7666,0  | 68,7  | 46,5  | — | —    | 25,0  | 7 594,5 | —       | 100,0 | 0,6 | — | —   | 99,1 | —         |
| <i>Administrations autonomes territoriales</i>   | 1927 | 8218,2  | 64,2  | 18,0  | — | —    | 45,0  | 8 155,2 | —       | 100,0 | 0,2 | — | —   | 99,2 | —         |
|                                                  | 1928 | 11514,6 | 71,1  | 14,5  | — | —    | 45,0  | 8 460,0 | 2 995,1 | 100,0 | 0,1 | — | —   | 73,5 | 26,0      |
| Instyt. państw. i inne prawa publ.               | 1925 | 905,4   | 7,2   | 42,0  | — | —    | —     | 863,4   | —       | 100,0 | 4,6 | — | —   | 95,4 | —         |
|                                                  | 1926 | 839,4   | 7,5   | 42,0  | — | —    | —     | 797,4   | —       | 100,0 | 5,0 | — | —   | 95,0 | —         |
| <i>Institut. d'Etat et autres de droit publ.</i> | 1927 | 1 058,5 | 8,3   | 30,0  | — | —    | —     | 1 028,5 | —       | 100,0 | 2,8 | — | —   | 97,2 | —         |
|                                                  | 1928 | 1 079,2 | 6,7   | —     | — | —    | —     | 1 069,2 | 10,0    | 100,0 | —   | — | —   | 99,1 | 0,9       |
| Osoby i firmy prywatne . . .                     | 1925 | 2 600,9 | 20,9  | 154,0 | — | —    | —     | 2 446,9 | —       | 100,0 | 5,9 | — | —   | 94,1 | —         |
|                                                  | 1926 | 2 657,8 | 23,8  | 162,1 | — | —    | —     | 2 495,7 | —       | 100,0 | 6,1 | — | —   | 93,9 | —         |
| <i>Personnes et institutions privées</i>         | 1927 | 3 513,3 | 27,5  | 157,9 | — | —    | 380,0 | 2 975,4 | —       | 100,0 | 4,5 | — | —   | 84,7 | —         |
|                                                  | 1928 | 3 597,0 | 22,2  | 57,3  | — | 20,0 | 410,0 | 3 027,8 | 81,9    | 100,0 | 1,6 | — | 0,6 | 11,4 | 84,2 2,2  |

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — *Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń*

|                                                  |      |       |       |       |   |       |   |   |       |       |   |      |   |   |   |
|--------------------------------------------------|------|-------|-------|-------|---|-------|---|---|-------|-------|---|------|---|---|---|
| <b>Razem—Ensemble</b>                            | 1925 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1926 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1927 | 512,7 | 100,0 | 332,5 | — | 180,2 | — | — | 100,0 | 64,9  | — | 35,1 | — | — | — |
|                                                  | 1928 | 768,6 | 100,0 | 521,5 | — | 247,1 | — | — | 100,0 | 67,9  | — | 32,1 | — | — | — |
| Komunalne kasy oszczędności . .                  | 1925 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
| <i>Caisses d'épargne communales</i>              | 1926 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1927 | 122,7 | 23,9  | 122,7 | — | —     | — | — | 100,0 | 100,0 | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1928 | 293,5 | 38,2  | 293,5 | — | —     | — | — | 100,0 | 100,0 | — | —    | — | — | — |
| Samorząd terytorjalny . . . .                    | 1925 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1926 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
| <i>Administrations autonomes territoriales</i>   | 1927 | 30,3  | 5,9   | 20,0  | — | 10,3  | — | — | 100,0 | 66,0  | — | 34,0 | — | — | — |
|                                                  | 1928 | 25,0  | 3,2   | 10,0  | — | 15,0  | — | — | 100,0 | 40,0  | — | 60,0 | — | — | — |
| Instyt. państw. i inne prawa publ.               | 1925 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1926 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
| <i>Institut. d'Etat et autres de droit publ.</i> | 1927 | 294,7 | 57,5  | 139,8 | — | 154,9 | — | — | 100,0 | 47,4  | — | 52,6 | — | — | — |
|                                                  | 1928 | 325,0 | 42,3  | 141,1 | — | 183,9 | — | — | 100,0 | 43,4  | — | 56,6 | — | — | — |
| Osoby i firmy prywatne . . .                     | 1925 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
|                                                  | 1926 | —     | —     | —     | — | —     | — | — | —     | —     | — | —    | — | — | — |
| <i>Personnes et institutions privées</i>         | 1927 | 65,0  | 12,7  | 50,0  | — | 15,0  | — | — | 100,0 | 76,9  | — | 23,1 | — | — | — |
|                                                  | 1928 | 125,1 | 16,3  | 76,9  | — | 48,2  | — | — | 100,0 | 61,5  | — | 38,5 | — | — | — |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de l'année 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Jak z tablicy tej wynika, stan kredytów banków komunalnych na koniec roku 1925 wynosił w sumie ogólnej zł. 19 834,5 tys., poczem w r. 1926 wzrósł o 79%, w r. 1927 w stosunku do 1926 o 53,6%, w roku 1928 w stosunku do r. 1927 o 62,4%. W cyfrach absolutnych stan kredytów udzielonych przez banki komunalne, w końcu r. 1928 wynosił złotych 74 994,2 tys. Najwięcej z kredytów banków komunalnych korzystają, zgodnie z powołaniem tych banków, samorządy terytorjalne, a na drugim miejscu komunalne kasy oszczędności. Odsetek kredytów, udzielonych samorządom terytorjalnym w stosunku do ogólnej sumy udzielonych przez te banki kredytów, waha się od 56,1% w r. 1926 do 67,1% w końcu r. 1928. Odsetek kredytów, udzielonych komunalnym kasom oszczędności, w końcu r. 1925 wynosił 8,3%, w końcu 1926 r. 19,3%, w końcu 1927 r. 19,6%, a w końcu 1928 r. 17,3%. Ogółem więc kredyty, udzielone tym obu rodzajom dłużników, dla których banki komunalne zostały powołane, zajmowały w ogólnej sumie kredytów w końcu 1925 r. 72,0%, w końcu 1926 r. 75,4%, w końcu 1927 r. 80,9%, a w końcu 1928 r. 84,4%. Odsetki te najwymowniej świadczą, że banki komunalne niemal całkowicie uwagę swoją poświęcają instytucjom samorządowym, oraz że stale stosunki te rozwijają kosztem operacyj kredytowych na rzecz instytucyj niekomunalnych.

Niemal połowa kredytów, udzielonych przez cztery banki komunalne, wypada na Polski Bank Komunalny w Warszawie, którego aktywa z tytułu kredytów w końcu roku 1928 wynosiły zł. 37 683,0 tys. Z tej sumy 84,9% przypada na kredyty, udzielone samorządom terytorjalnym. Stosunek ten jest najwyższym, jaki spotykamy wśród czterech banków komunalnych. Na komunalne kasy oszczędności wypada 9,5%, na instytucje państwowe i inne prawa publicznego 0,8%, a na osoby i firmy prywatne 4,8%. Stosunek procentowy kredytów, udzielonych osobom i firmom prywatnym, w końcu r. 1925 wynosił 16,6%, w końcu 1926 r. 14,1%, a następnie znacznie opada do 4,6% w końcu r. 1927 i 4,8% w końcu r. 1928. Odsetki te świadczą, że Polski Bank Komunalny w Warszawie coraz mniej poświęca uwagi stosunkom z osobami i firmami prywatnymi, jakkolwiek kwoty absolutne kredytów wykazują również stały wzrost. To samo można powiedzieć o kredytach, udzielanych innym instytucjom prawa publicznego.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu, którego stan kredytu na końcu roku 1928 wynosił zł. 20 351,8 tys., największa część wypada na komunalne kasy oszczędności. W końcu r. 1925 komunalne kasy oszczędności zajmowały 37,2% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez ten bank. W końcu roku 1926 stosunek ten wynosi jeszcze więcej, stanowiąc 52,9%, poczem na koniec r. 1927 opada do 51,8%, a na koniec r. 1928 na 44,8%.

Udział samorządu terytorjalnego w kredytach Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu w końcu r. 1925 wynosił 25,6%, t. j. mniej, niż udział osób i firm prywatnych w kredytach tego banku, który w tym czasie wynosił 35,3%, następnie w ciągu czterech lat udział samorządu terytorjalnego w kredytach, udzielanych przez Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, stale wzrasta do 33,4% w końcu r. 1928, podczas gdy udział osób i firm prywatnych spada w tym czasie do 20,4%. Poza tem do działalności w dziedzinie kredytu samorządowego należy wliczyć kredyty, udzielone komunalnym kasom oszczędności, które w r. 1925 wynoszą 37,2%, w 1926 r. 52,9%, w 1927 r. 51,8%, a w 1928 r. 44,8%. Kredyty, udzielone instytucjom państwowym i innym prawa publicznego, przedstawiają się w tym banku równie niepokojąco, jak w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie.

Jakkolwiek część kredytu, przypadająca na instytucje samorządowe, t. j. na samorządy terytorjalne i komunalne kasy oszczędności, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu nie jest tak znaczna, jak w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie, to jednak jest ona dość pokaźna, gdyż przekracza w ciągu ostatnich trzech lat 78% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez ten bank.

Wierzytelności Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu z tytułu udzielonych pożyczek w końcu roku 1928 wynosiły złotych 16 190,8 tys. Z tej sumy na samorządy terytorjalne w ciągu czterech lat, od 1925 do 1928, wypadało od 64,2% do 71,9% ogólnej sumy kredytów. Na osoby i firmy prywatne w tym czasie wypadało od 20,9% do 27,5%, a na instytucje państwowe i inne prawa publicznego od 6,7 do 8,3%.

Zauważyć należy, że w zakresie działania Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu leży nie tylko zasilanie kredytem samorządu terytorjalnego, lecz również popieranie

wszelkich poczynañ, mających na celu podniesienie gospodarcze ludności w obrębie poręczającego Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego. Tem się więc tłumaczy dość znaczny odsetek kredytów, udzielonych osobom i firmom prywatnym. Natomiast komunalnym kasom oszczędności bank ten kredytów zupełnie nie udziela.

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu, która rozpoczęła swoje czynności dopiero w roku 1927, jeszcze nie odgrywa poważnej roli w dziedzinie kredytu samorządowego. Ogólna suma wierzytelności tego banku z tytułu udzielonych pożyczek w końcu roku 1928 wynosiła zł. 768,6 tys., z czego 42,3% przypadało na instytucje prawa publicznego, 38,2% na komunalne kasy oszczędności, 3,2% na samorządy terytorjalne, a 16,3% na osoby i firmy prywatne.

Przystępując do podziału działalności kredytowej według rodzajów kredytów, zauważamy, że w końcu roku 1925 największe sumy banków komunalnych były zaangażowane w pożyczkach długoterminowych. Następnie jakkolwiek na koniec roku 1928 nieco wzrosły w liczbach bezwzględnych, w stosunku do innych rodzajów kredytów spadły do roli trzeciorzędnej. W końcu roku 1928 największą część wierzytelności banków komunalnych stanowią kredyty wekslowe, wynosząc zł. 20 268,1 tys., t. j. 27,0% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez banki komunalne. Drugim rodzajem kredytu często uprawianym przez banki komunalne są kredyty otwarte na rachunkach bieżących. W końcu roku 1928 wynoszą one zł. 14 473,4 tys., t. j. 19,3% ogólnej sumy kredytów. Trzecie miejsce zajmują pożyczki gotówkowe długoterminowe z kwotą zł. 13 778,4 tys. Czwarte miejsce zajmują pożyczki obligacyjne z kwotą zł. 12 584,6 tys. Piąte miejsce zajmują pożyczki średnioterminowe z kwotą zł. 9 406,6 tys., a najmniej zaangażowanych kapitałów posiadają banki komunalne w kredytach krótkoterminowych, które wynoszą zł. 4 483,1 tys., t. j. 6% ogólnej kwoty udzielonych pożyczek.

Polski Bank Komunalny w Warszawie najchętniej poświęca się kredytom wekslowym, które w roku 1925 zajmowały 60,9% ogólnej sumy jego wierzytelności z tytułu pożyczek, w roku 1926—70,8%. W roku 1927 z powodu rozpoczęcia wydawania pożyczek obligacyjnych stosunek portfeli wekslowego do ogólnej sumy wierzytelności spadł

do 34,2%, a na koniec roku 1928 wzrósł do 41,3%, zajmując ponownie utracone w roku poprzednim pierwsze miejsce wśród wierzytelności z tytułu pożyczek. Następnie duży odsetek wykazują pożyczki obligacyjne, a mianowicie 42,8% w końcu roku 1927 i 25,2% w końcu roku 1928. Trzecie miejsce zajmują pożyczki gotówkowe średnioterminowe, t. j. wydane na termin od 1 do 5 lat. Pożyczki gotówkowe długoterminowe angażują kapitały Polskiego Banku Komunalnego tylko w nieznacznym stopniu wynoszącym 2,7%. To samo odnosi się do kredytu otwartego na rachunkach bieżących. Kredyt gotówkowy krótkoterminowy, t. j. do jednego roku został uruchomiony dopiero w roku 1928 i zajmuje 11,2% ogólnej sumy wierzytelności.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu najwięcej kredytu udziela na rachunkach bieżących. Odsetek tego rodzaju wierzytelności do ogólnej sumy wierzytelności Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu wynosi 63,3%. Odsetek ten prawdopodobnie dlatego jest tak znaczny, że bank ten nie wykazuje zupełnie kredytów krótkoterminowych, których udziela pod formą kredytu otwartego.

Pożyczki wekslowe w tym banku zajmują 20,1%, a pożyczki średnioterminowe 15,5% ogólnej sumy wierzytelności. Natomiast pożyczki długoterminowe nie mają w tym banku większego znaczenia, gdyż kwoty ich w ciągu czterech lat od 1925 do 1928 stale się zmniejszają i ostatnio zajmowały tylko 1,1% ogólnej sumy wierzytelności. Są to pozostałości z pożyczek dawniej udzielonych.

Kredytom gotówkowym długoterminowym najwięcej uwagi poświęca Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, którego wierzytelności z tego tytułu wynosiły w końcu roku 1928 zł. 12 557,0 tys., t. j. 77,6% ogólnej sumy wierzytelności z tytułu kredytów. W latach poprzednich, przed rozpoczęciem wydawania pożyczek obligacyjnych, stosunek kredytów długoterminowych do ogólnej sumy wierzytelności wypadał jeszcze wyżej, a mianowicie w latach 1925 do 1927 wahał się od 98 do 95% ogólnej sumy wierzytelności. W omawianych sumach kredytu długoterminowego największą część stanowią wierzytelności przedwojenne, o których jeszcze będzie mowa poniżej.

Pożyczki obligacyjne, których wydawanie rozpoczęto w roku 1928, zajmują 19,1% ogólnej sumy wierzytelności. Stały spadek sum

wyказuje portfel wekslowy, który w końcu roku 1925 wynosił 247,6 tys., a w końcu roku 1928—71,8 tys. Spadek ten nastąpił skutkiem zaprzestania wydawania nowych pożyczek wekslowych.

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu 67,9% swych operacyj kredytowych przeprowadza w drodze pożyczek wekslowych, a tylko 32,1% stanowią pożyczki krótkoterminowe.

Z powyższego zestawienia wynika, że Polski Bank Komunalny w Warszawie poświęca najwięcej uwagi kredytowi wekslowemu, a ponadto okazuje dużą żywotność w dziale kredytów obligacyjnych. Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu oraz Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu zajmują się niemal wyłącznie kredytem krótkoterminowym bądź w postaci kredytu otwartego, bądź wekslowego. Natomiast Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu całkowicie poświęca się operacjom długoterminowym.

Zkolei należy omówić formy kredytu, z jakich każda kategoria dłużników najchętniej korzysta.

Najczęściej posługujący się z pożyczek banków komunalnych samorząd terytorjalny korzysta z wszystkich rodzajów kredytów od wekslowych do obligacyjnych. Ponieważ kredyt długoterminowy ma dla niego największe znaczenie, jako pomagający mu w spełnieniu jego zadań na polu inwestycyj t. zw. samorządowych, które w samej rzeczy są inwestycjami o charakterze dobra społecznego, przeto kredyty długoterminowe stanowią największą część zaciągniętych w bankach komunalnych pożyczek. W końcu roku 1928 na ogólną sumę wierzytelności banków komunalnych w stosunku do samorządów terytorjalnych, która wynosiła 50 336,1 tys. zł., 24,8% wypada na pożyczki obligacyjne, a 18,9% na pożyczki gotówkowe długoterminowe, czyli razem pożyczki długoterminowe stanowią 42,7% ogólnej sumy kredytów udzielonych samorządom.

Poza tem samorządy terytorjalne chętnie korzystają z pożyczek wekslowych, które w końcu roku 1928 osiągnęły kwotę 11 418,6 tys. zł. co stanowiło 22,7% ogólnej sumy kredytów udzielonych samorządom terytorjalnym.

Również w dosyć dużej mierze korzystają samorządy z kredytu otwartego na rachunkach bieżących, który stanowił 14,9%

ogólnej sumy pożyczek udzielonych samorządom, a pożyczki średnioterminowe stanowiły tylko 10,3%. Najrzadziej korzystają samorządy z kredytów gotówkowych krótkoterminowych, które wynoszą 8,4% w ogólnej sumie kredytów. W latach poprzednich banki komunalne kredytów krótkoterminowych nie uruchamiały, względnie tylko w nieznacznej kwocie i to dopiero w roku 1927, co prawdopodobnie tem należy tłumaczyć, że kredyty na okres krótszy były udzielane w innej formie, jak np. kredytu otwartego, lub pożyczek wekslowych.

Formy kredytu, z jakiego samorządy terytorjalne najczęściej korzystają, zmieniają się zależnie od banku udzielającego pożyczki, innemi słowy od funduszków, jakimi bank rozporządza. Naprzykład w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie samorząd terytorjalny najczęściej korzysta z pożyczek wekslowych, które w końcu roku 1928 wynosiły kwotę zł. 11 056,2 tys., co stanowiło 34,5% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez ten bank samorządom. Stosunek tego rodzaju kredytu był jeszcze wyższym w roku 1925 i 1926, kiedy Polski Bank Komunalny nie posiadał jeszcze funduszków, pozwalających na udzielanie pożyczek długoterminowych. Pożyczki długoterminowe samorządów odgrywały dominującą rolę wśród ogólnej sumy kredytów udzielonych samorządom w roku 1927, kiedy stanowiły 53,0%, z czego na pożyczki obligacyjne wypadało 51,2%, a na pożyczki gotówkowe 1,8%. W roku 1928 z powodu znacznego wzrostu kredytów samorządowych w formie wekslowej pożyczki długoterminowe stanowiły już tylko 32,8% ogólnej sumy wierzytelności Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie w stosunku do samorządów terytorjalnych. Najmniej kredytów bank ten udziela w formie kredytu otwartego na rachunkach bieżących.

Inny układ pożyczek samorządu terytorjalnego spotykamy w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu. O ile w instytucji warszawskiej kredyt otwarty dla samorządów stanowił tylko minimalną część zadłużenia samorządów, to w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu stanowi on najważniejszą formę kredytu samorządowego. W końcu 1928 r. 94,3% ogólnej sumy wierzytelności Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu w stosunku do samorządów terytorjalnych było wydanych w ciężar rachunków bieżących. Kredyty wekslowe w tym samym czasie stanowiły tylko 5%. Kre-

dytów długoterminowych bank ten do końca roku 1928 nie uruchomił. Drobne kwoty, figurujące jako pożyczki długoterminowe, mają charakter szcątkowy pożyczek dawniej udzielonych.

Odrębną strukturę kredytu samorządowego przedstawia Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu. Ten znów zgodnie ze swoim programem zajmuje się wyłącznie kredytem długoterminowym. Z ogólnej sumy wierzytelności tego banku w stosunku do samorządu terytorjalnego, która w końcu roku 1928 wynosiła zł. 11 514,6 tys., 99,5% wypada na kredyt długoterminowy, z czego 73,5% na pożyczki gotówkowe, a 26% na pożyczki obligacyjne. Zadłużenie wekslowe samorządów w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu ma charakter szcątkowy, ponieważ nowych pożyczek wekslowych, ani innych krótkoterminowych bank ten nie udziela, o czym zresztą wyżej była już mowa.

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu nie odgrywa dużej roli w dziedzinie kredytu samorządowego, a drobne pożyczki, jakie przez nią zostały udzielone, mają charakter krótkoterminowy.

Inny charakter zadłużenia posiadają komunalne kasy oszczędności. Wynika to z ich natury. Nie mają one żadnych zadań inwestycyjnych, to też kredyt długoterminowy jest dla nich bezprzedmiotowy. Komunalne kasy oszczędności same rozporządzają dużymi funduszami i same udzielają pożyczek długoterminowych wbrew teoretycznej zasadzie, w myśl której powinny ograniczać się do interesów biernych. Aktywne interesy komunalnych kas oszczędności mogłyby stanowić jedynie czynność uboczną i to ograniczoną do interesów krótkoterminowych. Powyższą rozbieżność między teorią a praktyką należy kłaść na karb nieustabilizowanych stosunków gospodarczych w Polsce. Komunalne kasy oszczędności z powodu głodu gotówkowego zbyt łatwo znajdują lokatę dla swoich funduszy i prawdopodobnie to powoduje angażowanie się w czynnych interesach. Zapotrzebowanie gotówkowe komunal-

nych kas oszczędności w warunkach normalnych jest objawem częstym, ale przejściowym. Dlatego też reflektują one najczęściej na kredyty krótkoterminowe i to przeważnie w formie redyskonta weksli. Zapotrzebowanie na kredyt dłuższy np. na średnioterminowy może mieć miejsce, gdy komunalna kasa oszczędności zbyt unieruchomi swoje aktywa przez zaangażowanie się w interesach długoterminowych lub gdy ma do kredytowania potrzeby samorządowe.

Ogólnie komunalne kasy oszczędności najczęściej korzystają z kredytu wekslowego. W końcu 1928 roku 46,4% ogólnej sumy zadłużenia komunalnych kas oszczędności w bankach komunalnych wypadało na kredyt wekslowy. Poza tem 28,9% było udzielonych w formie kredytu otwartego, a 24,7% w formie kredytu średnioterminowego. Należy przytem zauważyć, że udział pożyczek średnioterminowych w ogólnym zadłużeniu komunalnych kas oszczędności odgrywał znacznie większą rolę w latach poprzednich, niż w końcu omawianego roku 1928.

Najwyższą sumę zadłużenia wekslowego komunalnych kas oszczędności spotykamy w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie, który w tej formie w końcu r. 1928 był wierzycielem komunalnych kas oszczędności na sumę zł. 3 187,3 tys. mimo, że ogólna suma kredytów udzielonych komunalnym kasom oszczędności jest  $2\frac{1}{2}$  raza wyższa w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu. Instytucja warszawska 89,4% kredytów komunalnych kas oszczędności udzieliła w formie wekslowej, a tylko 10,6% jako kredyt średnioterminowy.

Inaczej przedstawia się struktura zadłużenia komunalnych kas oszczędności w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu. W końcu 1928 r. 41,1% wypada na kredyt otwarty, 31,0% na kredyt średnioterminowy, a tylko 27,9% na kredyt wekslowy.

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu udzielała komunalnym kasom oszczędności jedynie kredytu wekslowego. Natomiast Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Po-

znaniu żadnego stosunku z komunalnymi kasami oszczędności nie utrzymywał.

Trzecie miejsce wśród dłużników banków komunalnych zajmują osoby i firmy prywatne. Ta kategoria dłużników najczęściej korzysta z pożyczek długoterminowych gotówkowych, na które wypada 33,0% ogólnej sumy ich zadłużenia wobec banków komunalnych. Następnie 30,5% wypada na kredyty otwarte na rachunkach bieżących, 24,5% na kredyty wekslowe i 10,5% na pożyczki średnioterminowe.

W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie osoby i firmy prywatne 57,2% swego zadłużenia mają w formie wekslowej, 26,4% na rachunkach bieżących, a 16,4% jako pożyczki średnioterminowe.

W Komunalnym Banku Kredytowym największą część zadłużenia osób i firm prywatnych, a mianowicie 59,6% wypada na rachunki bieżące, 29,0% na formę wekslową, a 11,4% na kredyty długo i średnioterminowe. W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu największa część zadłużenia osób i firm prywatnych wypada na kredyt długoterminowy gotówkowy, a mianowicie 84,2%, a 11,4% wypada na kredyty średnioterminowe. W największej części są to wierzytelności Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu jeszcze z czasów przedwojennych.

W Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu zadłużenie osób i firm prywatnych w formie wekslowej wynosi 61,5%, a w formie kredytu krótkoterminowego 38,5% ogólnej sumy ich zadłużenia.

Zadłużenie instytucji państwowych i innych prawa publicznego obejmuje salda debetowe różnych instytucji państwowych, które w ogólnej kwocie zadłużenia stanowią tylko drobny odsetek, oraz salda debetowe i pożyczki terminowe i wekslowe udzielone różnym instytucjom publicznym, jak związkowi kościelnemu (w województwach zachodnich), instytucjom ubezpieczeń społecznych

i t. p. Dłużnicy tej kategorii wykazują największe zadłużenie w kredytach długoterminowych, a następnie w kredytach wekslowych. Polski Bank Komunalny w Warszawie instytucjom prawa publicznego udzielał jedynie kredytów wekslowych. Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu udzielił tej kategorii dłużników najczęściej kredytów otwartych, a Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu pożyczala im zarówno w formie pożyczek krótkoterminowych, jak i wekslowych. Natomiast w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu całe zadłużenie instytucji prawa publicznego figuruje na kredytach długoterminowych, z czego 99,1% wypada na pożyczki gotówkowe, a 0,9% na pożyczki obligacyjne.

Reasumując analizę różnych form kredytowych, przypadających na cztery kategorie dłużników, stwierdzamy, że samorządy terytorjalne najczęściej korzystają z pożyczek długoterminowych, przyczem również chętnie, choć w mniejszej mierze, zabiegają o kredyty wekslowe oraz kredyty otwarte na rachunkach bieżących i pożyczki średnioterminowe. Komunalne kasy oszczędności najczęściej korzystają z kredytów wekslowych, a w mniejszym stopniu z kredytów otwartych na rachunkach bieżących i z pożyczek średnioterminowych.

Zadłużenie osób i firm prywatnych oraz instytucji prawa publicznego trafiają się we wszelkich formach, ale najczęściej w postaci pożyczek długoterminowych gotówkowych.

#### b) Kredyt wekslowy

Celem wykazania, jak poszczególne banki operowały kredytem wekslowym, oraz w jakim stopniu korzystały z tej formy kredytowej poszczególne rodzaje związków samorządowych, zestawiono tablicę 12, w której część A zawiera dane odnośnie do stanu zadłużenia poszczególnych dłużników na końcu lat bilansowych, zaś część B—odnośnie do kredytów udzielonych w ciągu poszczególnych lat.

Tabl. 12. Kredyt wekslowy — Crédit en lettres de change

1925—1928

| Podawcy weksli<br><i>Institutions ayant présenté des effets à escompter</i>                              | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i>                                                       | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu<br><i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu<br><i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> | Ogółem<br><i>Total</i>                                                                                                                                         | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu<br><i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu<br><i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A. Stan weksli w portfelu z końcem roku bilansowego — Etat du portefeuille à la fin de l'exercice</b> |                     |                                                                              |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |                                                                                                                                                                |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |
|                                                                                                          |                     | Tysiące złotych<br><i>Milliers de zlotys</i>                                 |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   | % wzrostu (+) lub zmniejszenia (—) w stosunku do roku poprzedniego<br><i>% de l'accroissement (+) ou de la diminution (—) par rapport à l'année précédente</i> |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |
| <b>Ogółem — Total . . . . .</b>                                                                          | 1925                | 3 520,0                                                                      | 2 008,1                                                                           | 1 264,3                                                                           | 247,6                                                                                   | —                                                                                                 |                                                                                                                                                                |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |
|                                                                                                          | 1926                | 5 894,4                                                                      | 3 810,8                                                                           | 1 833,0                                                                           | 250,6                                                                                   | —                                                                                                 | + 67,5                                                                                                                                                         | + 89,8                                                                            | + 45,0                                                                            | + 1,2                                                                                   | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 9 805,3                                                                      | 6 932,6                                                                           | 2 334,3                                                                           | 205,9                                                                                   | 332,5                                                                                             | + 66,3                                                                                                                                                         | + 81,9                                                                            | + 27,3                                                                            | + 17,8                                                                                  | ∞                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1928                | 20 268,1                                                                     | 15 581,7                                                                          | 4 093,1                                                                           | 71,8                                                                                    | 521,5                                                                                             | + 106,7                                                                                                                                                        | + 124,8                                                                           | + 75,4                                                                            | + 65,1                                                                                  | + 56,8                                                                                            |
|                                                                                                          |                     | % do sumy ogólnej banku<br><i>% par rapport au montant total à la banque</i> |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |                                                                                                                                                                |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |
| Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i>                                       | 1925                | 795,4                                                                        | 120,8                                                                             | 674,6                                                                             | —                                                                                       | —                                                                                                 | 22,6                                                                                                                                                           | 6,0                                                                               | 53,4                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 1 353,6                                                                      | 314,2                                                                             | 1 039,4                                                                           | —                                                                                       | —                                                                                                 | 23,0                                                                                                                                                           | 8,2                                                                               | 56,7                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 3 066,3                                                                      | 1 371,3                                                                           | 1 572,3                                                                           | —                                                                                       | 122,7                                                                                             | 31,3                                                                                                                                                           | 19,8                                                                              | 67,4                                                                              | —                                                                                       | 36,9                                                                                              |
|                                                                                                          | 1928                | 6 030,9                                                                      | 3 187,3                                                                           | 2 550,1                                                                           | —                                                                                       | 293,5                                                                                             | 29,8                                                                                                                                                           | 20,4                                                                              | 62,3                                                                              | —                                                                                       | 56,3                                                                                              |
| Samorząd terytorjalny . . . . .<br><i>Administrations autonomes territoriales</i>                        | 1925                | 2 111,2                                                                      | 1 658,4                                                                           | 401,2                                                                             | 51,6                                                                                    | —                                                                                                 | 60,0                                                                                                                                                           | 82,6                                                                              | 31,7                                                                              | 20,8                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 3 514,4                                                                      | 2 962,2                                                                           | 505,7                                                                             | 46,5                                                                                    | —                                                                                                 | 59,6                                                                                                                                                           | 77,7                                                                              | 27,6                                                                              | 18,6                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 5 307,6                                                                      | 4 984,7                                                                           | 284,9                                                                             | 18,0                                                                                    | 20,0                                                                                              | 54,1                                                                                                                                                           | 71,9                                                                              | 12,2                                                                              | 8,7                                                                                     | 6,0                                                                                               |
|                                                                                                          | 1928                | 11 418,6                                                                     | 11 056,2                                                                          | 337,9                                                                             | 14,5                                                                                    | 10,0                                                                                              | 56,3                                                                                                                                                           | 71,0                                                                              | 8,3                                                                               | 20,2                                                                                    | 1,9                                                                                               |
| a. miasta . . . . .<br><i>municipalités</i>                                                              | 1925                | 732,0                                                                        | 367,3                                                                             | 338,1                                                                             | 26,6                                                                                    | —                                                                                                 | 20,8                                                                                                                                                           | 18,3                                                                              | 26,7                                                                              | 10,7                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 1 539,1                                                                      | 1 037,9                                                                           | 454,7                                                                             | 46,5                                                                                    | —                                                                                                 | 26,1                                                                                                                                                           | 27,2                                                                              | 24,8                                                                              | 18,6                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 1 782,0                                                                      | 1 479,1                                                                           | 284,9                                                                             | 18,0                                                                                    | —                                                                                                 | 18,1                                                                                                                                                           | 21,3                                                                              | 12,2                                                                              | 8,7                                                                                     | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1928                | 3 550,5                                                                      | 3 205,6                                                                           | 332,9                                                                             | 12,0                                                                                    | —                                                                                                 | 17,5                                                                                                                                                           | 20,6                                                                              | 8,2                                                                               | 16,7                                                                                    | —                                                                                                 |
| b. powiaty . . . . .<br><i>arrondissements</i>                                                           | 1925                | 1 244,2                                                                      | 1 181,1                                                                           | 63,1                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | 35,4                                                                                                                                                           | 58,8                                                                              | 5,0                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 1 881,1                                                                      | 1 830,1                                                                           | 51,0                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | 31,9                                                                                                                                                           | 48,0                                                                              | 2,8                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 3 203,8                                                                      | 3 183,8                                                                           | —                                                                                 | —                                                                                       | 20,0                                                                                              | 32,7                                                                                                                                                           | 45,9                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                       | 6,0                                                                                               |
|                                                                                                          | 1928                | 7 149,5                                                                      | 7 134,5                                                                           | 5,0                                                                               | —                                                                                       | 10,0                                                                                              | 35,3                                                                                                                                                           | 45,8                                                                              | 0,1                                                                               | —                                                                                       | 1,9                                                                                               |
| c. województwa . . . . .<br><i>départements</i>                                                          | 1925                | —                                                                            | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | —                                                                                                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | —                                                                            | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | —                                                                                                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | —                                                                            | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | —                                                                                                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1928                | 2,5                                                                          | —                                                                                 | —                                                                                 | 2,5                                                                                     | —                                                                                                 | 0,0                                                                                                                                                            | —                                                                                 | —                                                                                 | 3,5                                                                                     | —                                                                                                 |
| d. związki celowe . . . . .<br><i>associations intercommunales pour buts spéciaux</i>                    | 1925                | 135,0                                                                        | 110,0                                                                             | —                                                                                 | 25,0                                                                                    | —                                                                                                 | 3,8                                                                                                                                                            | 5,5                                                                               | —                                                                                 | 10,1                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 94,2                                                                         | 94,2                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | 1,6                                                                                                                                                            | 2,5                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 321,8                                                                        | 321,8                                                                             | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | 3,3                                                                                                                                                            | 4,7                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1928                | 716,1                                                                        | 716,1                                                                             | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | 3,5                                                                                                                                                            | 4,6                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |
| Inne instytucje prawa publ. .<br><i>Autres institutions de droit public</i>                              | 1925                | 47,0                                                                         | —                                                                                 | 5,0                                                                               | 42,0                                                                                    | —                                                                                                 | 1,3                                                                                                                                                            | —                                                                                 | 0,4                                                                               | 17,0                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 168,5                                                                        | 105,5                                                                             | 21,0                                                                              | 42,0                                                                                    | —                                                                                                 | 2,9                                                                                                                                                            | 2,8                                                                               | 1,1                                                                               | 16,7                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 387,1                                                                        | 194,3                                                                             | 23,0                                                                              | 30,0                                                                                    | 139,8                                                                                             | 3,9                                                                                                                                                            | 2,8                                                                               | 1,0                                                                               | 14,6                                                                                    | 42,1                                                                                              |
|                                                                                                          | 1928                | 441,1                                                                        | 300,0                                                                             | —                                                                                 | —                                                                                       | 141,1                                                                                             | 2,2                                                                                                                                                            | 1,9                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | 27,1                                                                                              |
| Osoby i firmy prywatne . . .<br><i>Personnes et institutions privées</i>                                 | 1925                | 566,4                                                                        | 228,9                                                                             | 183,5                                                                             | 154,0                                                                                   | —                                                                                                 | 16,1                                                                                                                                                           | 11,4                                                                              | 14,5                                                                              | 62,2                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1926                | 857,9                                                                        | 428,9                                                                             | 266,9                                                                             | 162,1                                                                                   | —                                                                                                 | 14,5                                                                                                                                                           | 11,3                                                                              | 14,6                                                                              | 64,7                                                                                    | —                                                                                                 |
|                                                                                                          | 1927                | 1 044,3                                                                      | 382,3                                                                             | 454,1                                                                             | 157,9                                                                                   | 50,0                                                                                              | 10,7                                                                                                                                                           | 5,5                                                                               | 19,4                                                                              | 76,7                                                                                    | 15,0                                                                                              |
|                                                                                                          | 1928                | 2 377,5                                                                      | 1 038,2                                                                           | 1 205,1                                                                           | 57,3                                                                                    | 76,9                                                                                              | 11,7                                                                                                                                                           | 6,7                                                                               | 29,4                                                                              | 79,8                                                                                    | 14,7                                                                                              |

a Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.

a Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928—le 31 mars 1929.

(dok.—fin)

| Podawcy weksli<br><i>Institutions ayant présenté<br/>des effets à escompter</i> | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale Po-<br/>lonaise<br/>à Var-<br/>sowie</i> | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Po-<br/>znań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Dépar-<br/>temen-<br/>tale de<br/>Prêts<br/>à Po-<br/>znań a</i> | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa Kasa<br>Pożycz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu<br><i>Caisse<br/>Natio-<br/>nale de<br/>Prêts<br/>de Po-<br/>morsze<br/>à Toruń</i> | Ogółem | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale Po-<br/>lonaise<br/>à Var-<br/>sowie</i> | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Po-<br/>znań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Dépar-<br/>temen-<br/>tale de<br/>Prêts<br/>à Po-<br/>znań a</i> | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa Kasa<br>Pożycz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu<br><i>Caisse<br/>Natio-<br/>nale de<br/>Prêts<br/>de Po-<br/>morsze<br/>à Toruń</i> |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## B. Weksle przyjęte do dyskonta w ciągu lat bilansowych—Effets escomptés au cours des exercices successifs

|                                                                                             |      | T y s i ą c e z ł o t y c h<br><i>Milliers de zlotys</i> |          |         |       |         | % wzrostu (+) lub zmniejszenia (—) w sto-<br>sunku do roku poprzedniego<br><i>% de l'accroissement (+) ou de la diminu-<br/>tion (—) par rapport à l'année précédente</i> |         |        |        |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------|----------------------------------------------------------|----------|---------|-------|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|--------|---------|
|                                                                                             |      |                                                          |          |         |       |         |                                                                                                                                                                           |         |        |        |         |
| Ogółem — Total . . . .                                                                      | 1926 | 16 975,1                                                 | 8 280,2  | 8506,5  | 188,4 | —       | —                                                                                                                                                                         | —       | —      | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | 27 296,1                                                 | 16 579,2 | 9963,6  | 139,3 | 614,0   | + 60,8                                                                                                                                                                    | + 100,2 | + 17,1 | — 26,1 | ∞       |
|                                                                                             | 1928 | 51 648,0                                                 | 33 290,9 | 16177,4 | 2,5   | 2 177,2 | + 89,2                                                                                                                                                                    | + 100,8 | + 62,4 | — 98,2 | + 254,6 |
| % do sumy ogólnej banku<br><i>% par rapport au montant total<br/>à la banque</i>            |      |                                                          |          |         |       |         |                                                                                                                                                                           |         |        |        |         |
| Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i>                          | 1926 | 5 937,1                                                  | 1 056,9  | 4880,2  | —     | —       | 35,0                                                                                                                                                                      | 12,8    | 57,4   | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | 11 185,0                                                 | 3 672,0  | 7229,1  | —     | 283,9   | 41,0                                                                                                                                                                      | 22,1    | 72,5   | —      | 46,2    |
|                                                                                             | 1928 | 23 474,0                                                 | 10 599,8 | 11762,7 | —     | 1 111,5 | 45,5                                                                                                                                                                      | 31,8    | 72,7   | —      | 51,1    |
| Samorząd terytorjalny . . . .<br><i>Administrations autonomes<br/>territoriales</i>         | 1926 | 8 702,0                                                  | 6 578,2  | 2 095,8 | 28,0  | —       | 51,3                                                                                                                                                                      | 79,4    | 24,6   | 14,9   | —       |
|                                                                                             | 1927 | 12 941,3                                                 | 11 690,7 | 1 230,6 | —     | 20,0    | 47,4                                                                                                                                                                      | 70,5    | 12,4   | —      | 3,3     |
|                                                                                             | 1928 | 19 265,6                                                 | 17 911,9 | 1 286,2 | 2,5   | 65,0    | 37,2                                                                                                                                                                      | 53,8    | 7,9    | 100,0  | 3,0     |
| a. miasta . . . . .<br><i>municipalités</i>                                                 | 1926 | 3 252,6                                                  | 1 386,8  | 1 837,8 | 28,0  | —       | 19,2                                                                                                                                                                      | 16,7    | 21,6   | 14,9   | —       |
|                                                                                             | 1927 | 3 305,9                                                  | 2 142,3  | 1 163,6 | —     | —       | 12,1                                                                                                                                                                      | 12,9    | 11,7   | —      | —       |
|                                                                                             | 1928 | 5 493,3                                                  | 4 243,5  | 1 249,8 | —     | —       | 10,6                                                                                                                                                                      | 12,7    | 7,7    | —      | —       |
| b. powiaty . . . . .<br><i>arrondissements</i>                                              | 1926 | 5 219,3                                                  | 4 961,3  | 258,0   | —     | —       | 30,7                                                                                                                                                                      | 59,9    | 3,0    | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | 8 588,2                                                  | 8 501,2  | 67,0    | —     | 20,0    | 31,5                                                                                                                                                                      | 51,3    | 0,7    | —      | 3,3     |
|                                                                                             | 1928 | 11 741,3                                                 | 11 639,9 | 36,4    | —     | 65,0    | 22,7                                                                                                                                                                      | 35,0    | 0,2    | —      | 3,0     |
| c. województwa . . . . .<br><i>départements</i>                                             | 1926 | —                                                        | —        | —       | —     | —       | —                                                                                                                                                                         | —       | —      | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | —                                                        | —        | —       | —     | —       | —                                                                                                                                                                         | —       | —      | —      | —       |
|                                                                                             | 1928 | 2,5                                                      | —        | —       | 2,5   | —       | 0,0                                                                                                                                                                       | —       | —      | 100,0  | —       |
| d. związki celowe . . . . .<br><i>associations intercommu-<br/>nales pour buts spéciaux</i> | 1926 | 230,1                                                    | 230,1    | —       | —     | —       | 1,4                                                                                                                                                                       | 2,8     | —      | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | 1 047,2                                                  | 1 047,2  | —       | —     | —       | 3,8                                                                                                                                                                       | 6,3     | —      | —      | —       |
|                                                                                             | 1928 | 2 028,5                                                  | 2 028,5  | —       | —     | —       | 3,9                                                                                                                                                                       | 6,1     | —      | —      | —       |
| Inne instytucje prawa publ..<br><i>Autres institutions de droit<br/>public</i>              | 1926 | 328,3                                                    | 205,5    | 122,8   | —     | —       | 1,9                                                                                                                                                                       | 2,5     | 1,4    | —      | —       |
|                                                                                             | 1927 | 522,0                                                    | 279,9    | 82,0    | —     | 160,1   | 1,9                                                                                                                                                                       | 1,7     | 0,8    | —      | 26,1    |
|                                                                                             | 1928 | 1 015,1                                                  | 367,5    | 73,7    | —     | 573,9   | 2,0                                                                                                                                                                       | 1,1     | 0,5    | —      | 26,3    |
| Osoby i firmy prywatne . . . .<br><i>Personnes et institutions privées</i>                  | 1926 | 2 007,7                                                  | 439,6    | 1 407,7 | 160,4 | —       | 11,8                                                                                                                                                                      | 5,3     | 16,6   | 85,1   | —       |
|                                                                                             | 1927 | 2 647,8                                                  | 936,6    | 1 421,9 | 139,3 | 150,0   | 9,7                                                                                                                                                                       | 5,7     | 14,3   | 100,0  | 24,4    |
|                                                                                             | 1928 | 7 893,3                                                  | 4 411,7  | 3 054,8 | —     | 426,8   | 15,3                                                                                                                                                                      | 13,3    | 18,9   | —      | 19,6    |

a Ob. uwagę a na str. 430. a Voir la note a à la page 430.

Zarówno z części A jak i B tablicy 12 wynika, że kredytem wekslowym operuje najwięcej Polski Bank Komunalny w Warszawie. Jego portfel wekslowy w końcu roku 1925 wynosił zł. 2 008,1 tys., a następnie wzrastał w stosunku do lat poprzednich w roku 1926 o 89,8%, w roku 1927 o 81,9%, a w roku 1928 o 124,8%. Tak silnego wzrostu portfelu wekslowego nie wykazuje ani Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, ani Pomorska

Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu. Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, jak to już wyżej dwukrotnie nadmieniliśmy, likwiduje swe pożyczki wekslowe, wobec czego stan jego portfelu wekslowego z roku na rok się zmniejsza.

Na ogólną sumę weksli, znajdujących się w portfelu w końcu roku 1928, na kwotę zł. 20 268,1 tys. było 56,3% weksli złożonych przez samorządy terytorjalne, a 29,8% weksli

złożonych przez komunalne kasy oszczędności. O ile weźmiemy pod uwagę nie stan weksli na końcu roku, lecz weksle przyjęte w ciągu roku do dyskonta, zauważymy, że na ogólną kwotę zł. 51 648,0 tys. weksli zdyskontowanych przez banki komunalne było weksli złożonych przez komunalne kasy oszczędności 45,5%, a weksli złożonych przez samorządy terytorjalne tylko 37,2%. Fakt, że w stanie weksli na końcu roku największą część stanowią weksle samorządu, terytorjalnego, a wśród weksli przyjętych do dyskonta weksle te stanowią znacznie mniejszy odsetek, dowodzi, że weksle komunalnych kas oszczędności w porównaniu z wekslami samorządów terytorjalnych stanowią większy obrót, czyli opiekują na krótsze terminy. Ten sam fakt daje się zaobserwować przy porównywaniu sum Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu. Jest to wynikiem tego, że komunalne kasy oszczędności operują wekslami kupieckimi, podczas gdy samorządy terytorjalne dyskontują przeważnie weksle własne, które opiekują na terminy dłuższe niż kupieckie, t. j. od 1 do 6 miesięcy.

Wśród samorządów terytorjalnych najwięcej z kredytu wekslowego korzystają związki powiatowe, na które z ogólnego odsetka weksli samorządu terytorjalnego wynoszącego 37,2% wypada 22,7%, podczas gdy na miasta—tylko 10,6%, a na związki celowe 3,9%. Związki wojewódzkie z kredytu wekslowego niemal nie korzystają, ponieważ wśród weksli samorządowych znalazł się tylko jeden weksel tego rodzaju na kwotę zł. 2,5 tys. zdyskontowany przez Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu.

Głównemu Urzędowi Statystycznemu nie udało się zebrać danych odnośnie do stosunku, jaki wśród weksli samorządowych stanowią weksle własne samorządów. Odnośne liczby znajdują się tylko w sprawozdaniach rocznych Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie, z których wynika, że wśród weksli, zdyskontowanych związkom powiatowym, weksle własne tych związków stanowiły w roku bilansowym 1926—32,5%, w 1927 roku—54,8%, a w 1928 roku—73,9%. Wśród weksli, zdyskontowanych gminom miejskim, weksle własne tych gmin stanowiły w 1926 roku—73,3%, w 1927 roku—77,6% i w 1928 roku—88,9%. Pozostałe części stanowią weksle obce, żyrowane przez odnośne związki komunalne.

Fakt wzrastania sum weksli własnych samorządu wskazuje, że zdobywanie kredytu

w tej formie staje się coraz pospolitszym zjawiskiem. Z tych samych sprawozdań Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie wynika, że z ogólnej sumy weksli własnych powiatów i miast na bieżące potrzeby, przewidziane budżetem, w roku 1926 było zdyskontowanych 62,0% ogólnej sumy weksli własnych samorządów, w 1927 roku 43,5% i w 1928 roku 56,7%. Pozostałe części były zdyskontowane na różne cele inwestycyjne, w tem najwięcej na cele drogowe. Wystawianie weksli na potrzeby bieżące ma swoje uzasadnienie w tem, że wpływy podatkowe samorządów nieraz się opóźniają, a odkładanie wydatków przewidzianych budżetem nie jest wskazanem, a często wręcz niemożliwym. Natomiast wystawianie weksli własnych na cele inwestycyjne, na które z reguły potrzebny jest kredyt długoterminowy, ma miejsce w wypadkach, gdy otrzymanie kredytu długoterminowego jest przewidziane lecz z opóźnieniem. Trafia się jednak, że samorządy, nie mając zapewnionego kredytu długoterminowego, za pieniądze, zdobyte drogą kredytu wekslowego lub innego krótkoterminowego, rozpoczynają nieopatrzenie budowy urządzeń, bezwzględnie wymagających kredytu długoterminowego. Skutkiem takiej gospodarki są niewypłacalności samorządów. W takich wypadkach kredyt krótkoterminowy z konieczności staje się długoterminowym.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu weksle komunalnych kas oszczędności stanowią największą część zarówno weksli, znajdujących się w portfelu z końcem poszczególnych lat bilansowych, jak i weksli przyjętych do dyskonta. Natomiast weksle samorządu terytorjalnego stanowią nikły odsetek, który w ogólnej sumie weksli, przyjętych do dyskonta w ciągu roku 1928, stanowił 7,9%, z czego na weksle gmin miejskich wypadało 7,7%, a na weksle związków powiatowych 0,2%. Tak znikomą część weksli samorządowych w porównaniu z obrotem tych weksli tem należy tłumaczyć, że Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu więcej operuje w stosunku do samorządów kredytem otwartym, który jest równie krótkoterminowym jak i wekslowy, a zatem wywiera jednakowy skutek gospodarczy.

Poza tem w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu charakterystycznym jest zmniejszanie się z roku na rok sumy weksli samorządowych, podczas gdy w instytucji

warszawskiej weksle tego typu znacznie wzrastają.

W Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu w połowie przyjmowane są weksle komunalnych kas oszczędności, a na resztę składają się weksle instytucyj prawa publicznego, oraz osób i firm prywatnych. Weksle samorządowe, a mianowicie związków powiatowych, stanowią znikomą odsetkę 3% w stosunku do ogólnej sumy weksli, przyjętych do dyskonta w ciągu roku bilansowego 1928.

Celem wykazania, w jakim stosunku banki komunalne operują dyskontem weksli dzięki swoim własnym zasobom pieniężnym, zestawiono tablicę 13, wykazującą stosunek weksli zdyskontowanych do weksli zredyskontowanych. W części „ogółem” w rubrykach weksli „zdyskontowanych” i „zredyskontowano” mieszczą się sumy odnośne do czterech banków komunalnych, podczas gdy w rubrykach „w redyskoncie” i „zredyskontowano” znajdują się sumy, dotyczące tylko Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu, ponieważ dwa pozostałe banki, mając małe sumy weksli zdyskontowanych, z redyskonta nie korzystają.

**Tabl. 13. Stosunek weksli w redyskoncie do weksli zdyskontowanych**

**Proportion des effets réescomptés par rapport aux effets escomptés**

Tysiące złotych—*Milliers de zlotys* 1925—1928

| Rok<br><i>Année</i> | Stan weksli z końcem roku bilansowego<br><i>État du portefeuille à la fin de l'exercice</i> |                                            |   | W ciągu roku bilansowego<br><i>Au cours de l'exercice</i> |                                              |   |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------|---|
|                     | zdyskontowanych<br><i>effets escomptés</i>                                                  | w redyskoncie<br><i>effets réescomptés</i> | % | zdyskontowano<br><i>effets escomptés</i>                  | zredyskontowano<br><i>effets réescomptés</i> | % |

**Ogółem (4 banki) — Total (4 banques)**

|      |          |         |      |          |          |      |
|------|----------|---------|------|----------|----------|------|
| 1925 | 3 520,0  | 1 322,5 | 37,8 | 16 975,1 | 6 523,3  | 38,4 |
| 1926 | 5 894,4  | 1 581,9 | 26,8 | 27 296,1 | 8 363,9  | 30,6 |
| 1927 | 9 805,3  | 2 144,8 | 21,9 | 51 648,0 | 16 000,0 | 31,0 |
| 1928 | 20 268,1 | 4 728,3 | 23,3 |          |          |      |

(dok.—fin)

| Rok<br><i>Année</i> | Stan weksli z końcem roku bilansowego<br><i>État du portefeuille à la fin de l'exercice</i> |                                            |   | W ciągu roku bilansowego<br><i>Au cours de l'exercice</i> |                                              |   |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------|---|
|                     | zdyskontowanych<br><i>effets escomptés</i>                                                  | w redyskoncie<br><i>effets réescomptés</i> | % | zdyskontowano<br><i>effets escomptés</i>                  | zredyskontowano<br><i>effets réescomptés</i> | % |

Polski Bank Komunalny w Warszawie

*Banque Communale Polonaise à Varsovie*

|      |          |         |      |          |         |      |
|------|----------|---------|------|----------|---------|------|
| 1925 | 2 008,1  | 861,2   | 42,9 | 8 280,2  | 3 595,1 | 43,4 |
| 1926 | 3 810,8  | 834,7   | 21,9 | 16 579,2 | 5 990,2 | 36,1 |
| 1927 | 6 932,6  | 1 822,6 | 26,3 | 33 290,9 | 7 470,8 | 22,5 |
| 1928 | 15 581,7 | 3 113,9 | 19,9 |          |         |      |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu

*Banque Communale de Crédit à Poznań*

|      |         |         |      |          |         |      |
|------|---------|---------|------|----------|---------|------|
| 1925 | 1 264,3 | 461,3   | 36,5 | 8 506,5  | 2 928,2 | 34,4 |
| 1926 | 1 833,0 | 747,2   | 40,2 | 9 963,6  | 2 373,7 | 23,8 |
| 1927 | 2 334,3 | 322,2   | 13,8 | 16 177,4 | 8 529,2 | 52,7 |
| 1928 | 4 093,1 | 1 614,4 | 39,4 |          |         |      |

Z powyższej tablicy wynika, że Polski Bank Komunalny w Warszawie w ciągu roku bilansowego 1926 odesłał do redyskonta 43,4% weksli zdyskontowanych, a w roku bilansowym 1928 już tylko 22,5%. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu stosunek ten w roku 1926 wynosił 34,4%, a w roku 1928—52,7%.

W końcu r. 1928 ze sumy weksli zdyskontowanych Polski Bank Komunalny posiadał w redyskoncie 19,9%, podczas gdy Komunalny Bank Kredytowy 39,4%.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu korzysta jedynie z redyskonta w Banku Polskim, a Polski Bank Komunalny w Warszawie korzysta z redyskonta w Banku Polskim i Banku Gospodarstwa Krajowego (porównaj z tablicą 10 str. 419).

Dla wykazania, w jakim stopniu weksle dyskontowane przez banki komunalne są protestowane, zestawiono tablicę 14, w której porównano weksle protestowane z weksłami, podlegającymi wykupowi, t. j. z weksłami faktycznie wykupionymi, prolongowanymi i protestowanymi.

Tabl. 14. Weksle protestowane — Effets protestés

W ciągu roku — Au cours de l'exercice

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926 — 1928

| Podawcy<br>weksli<br><br><i>Institutions<br/>ayant présenté<br/>des effets<br/>à escompter</i> | Rok        | Razem         | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie                 | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>znaniu | Woje-<br>wódz-<br>ki<br>Bank<br>Po-<br>życz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu a    | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>Po-<br>życzko-<br>wa w<br>Toru-<br>niu | Ra-<br>zem                                     | Pol-<br>ski<br>Bank<br>Ko-<br>mu-<br>nalny<br>w War-<br>sza-<br>wie        | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kre-<br>dyto-<br>wy w<br>Po-<br>znaniu    | Woje-<br>wódz-<br>ki<br>Bank<br>Po-<br>życz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu a | Po-<br>mor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>Po-<br>życz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu | Ra-<br>zem         | Pol-<br>ski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>sza-<br>wie             | Ko-<br>munal-<br>ny<br>Bank<br>Kre-<br>dyto-<br>wy w Po-<br>znaniu  | Woje-<br>wódz-<br>ki<br>Bank<br>Po-<br>życz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu a | Po-<br>mor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>Po-<br>życz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------|----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                | An-<br>née | En-<br>semble | Banque<br>Com-<br>munale<br>Polo-<br>naise à<br>Var-<br>sovie        | Banque<br>Com-<br>munale<br>de<br>Crédit<br>à<br>Poznań     | Ban-<br>que<br>Dé-<br>parte-<br>men-<br>tale<br>de<br>Prêts<br>à Po-<br>znań<br>a | Caisse<br>Natio-<br>nale<br>de<br>Prêts<br>de Po-<br>morze<br>à<br>Toruń        | En-<br>sem-<br>ble                             | Ban-<br>que<br>Com-<br>mu-<br>nale<br>Polo-<br>naise<br>à<br>Var-<br>sovie | Ban-<br>que<br>Com-<br>mu-<br>nale<br>de<br>Crédit<br>à Po-<br>znań | Ban-<br>que<br>Dépar-<br>temen-<br>tale de<br>Prêts<br>à Po-<br>znań a         | Caisse<br>Natio-<br>nale<br>de<br>Prêts<br>de Po-<br>morze<br>à<br>Toruń             | En-<br>sem-<br>ble | Ban-<br>que<br>Com-<br>mu-<br>nale<br>Polo-<br>naise<br>à<br>Var-<br>sovie | Ban-<br>que<br>Com-<br>mu-<br>nale<br>de<br>Crédit<br>à Po-<br>znań | Ban-<br>que<br>Dépar-<br>temen-<br>tale de<br>Prêts<br>à Po-<br>znań           | Caisse<br>Natio-<br>nale<br>de<br>Prêts<br>de Po-<br>morze<br>à<br>Toruń             |
|                                                                                                |            |               | Weksle podlegające wykupowi<br><i>Total des effets remboursables</i> |                                                             |                                                                                   |                                                                                 | Weksle protestowane<br><i>Effets protestés</i> |                                                                            |                                                                     |                                                                                | % weksli protestowanych<br><i>% des effets protestés</i>                             |                    |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |
| Ogółem — Total                                                                                 | 1926       | 14 600,6      | 6 477,4                                                              | 7 937,8                                                     | 185,4                                                                             | —                                                                               | 318,4                                          | 48,4                                                                       | 270,0                                                               | —                                                                              | —                                                                                    | 2,2                | 0,7                                                                        | 3,4                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1927       | 23 385,3      | 13 457,4                                                             | 9 462,4                                                     | 184,0                                                                             | 281,5                                                                           | 264,6                                          | 65,2                                                                       | 199,4                                                               | —                                                                              | —                                                                                    | 1,1                | 0,5                                                                        | 2,1                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1928       | 41 185,2      | 24 641,9                                                             | 14 418,5                                                    | 136,6                                                                             | 1988,2                                                                          | 253,4                                          | 26,3                                                                       | 224,5                                                               | —                                                                              | 2,6                                                                                  | 0,6                | 0,1                                                                        | 1,6                                                                 | —                                                                              | 0,1                                                                                  |
| Komunalne<br>kasy oszczęd-<br>ności . . . . .                                                  | 1926       | 5 378,9       | 863,5                                                                | 4 515,4                                                     | —                                                                                 | —                                                                               | 126,7                                          | 3,0                                                                        | 123,7                                                               | —                                                                              | —                                                                                    | 2,4                | 0,3                                                                        | 2,7                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1927       | 9 472,3       | 2 614,9                                                              | 6 696,2                                                     | —                                                                                 | 161,2                                                                           | 175,5                                          | —                                                                          | 175,5                                                               | —                                                                              | —                                                                                    | 1,9                | —                                                                          | 2,6                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1928       | 20 509,5      | 8 783,9                                                              | 10 784,9                                                    | —                                                                                 | 940,7                                                                           | 206,0                                          | —                                                                          | 203,4                                                               | —                                                                              | 2,6                                                                                  | 1,0                | —                                                                          | 1,9                                                                 | —                                                                              | 0,3                                                                                  |
| <i>Caisses d'épar-<br/>gne communa-<br/>les</i>                                                |            |               |                                                                      |                                                             |                                                                                   |                                                                                 |                                                |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |                    |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |
| Samorząd<br>terytorjalny .                                                                     | 1926       | 7 298,8       | 5 274,4                                                              | 1 991,3                                                     | 33,1                                                                              | —                                                                               | 40,3                                           | 30,3                                                                       | 10,0                                                                | —                                                                              | —                                                                                    | 0,6                | 0,6                                                                        | 0,5                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1927       | 11 148,2      | 9 668,2                                                              | 1 451,5                                                     | 28,5                                                                              | —                                                                               | 23,5                                           | 17,0                                                                       | 6,5                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    | 0,2                | 0,2                                                                        | 0,4                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1928       | 13 154,5      | 11 840,4                                                             | 1 233,1                                                     | 6,0                                                                               | 75,0                                                                            | —                                              | —                                                                          | —                                                                   | —                                                                              | —                                                                                    | —                  | —                                                                          | —                                                                   | —                                                                              | —                                                                                    |
| <i>Administrations<br/>autonomes<br/>territoriales</i>                                         |            |               |                                                                      |                                                             |                                                                                   |                                                                                 |                                                |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |                    |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |
| Inne instytucje<br>prawa publicz-<br>nego . . . . .                                            | 1926       | 206,8         | 100,0                                                                | 106,8                                                       | —                                                                                 | —                                                                               | 22,5                                           | —                                                                          | 22,5                                                                | —                                                                              | —                                                                                    | 10,9               | —                                                                          | 21,1                                                                | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1927       | 303,4         | 191,1                                                                | 80,0                                                        | 12,0                                                                              | 20,3                                                                            | —                                              | —                                                                          | —                                                                   | —                                                                              | —                                                                                    | —                  | —                                                                          | —                                                                   | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1928       | 961,1         | 261,8                                                                | 96,7                                                        | 30,0                                                                              | 572,6                                                                           | 1,2                                            | —                                                                          | 1,2                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    | 0,1                | —                                                                          | 1,2                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
| <i>Autres institu-<br/>tions de droit<br/>public</i>                                           |            |               |                                                                      |                                                             |                                                                                   |                                                                                 |                                                |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |                    |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |
| Osoby i firmy<br>prywatne . .                                                                  | 1926       | 1 716,1       | 239,5                                                                | 1 324,3                                                     | 152,3                                                                             | —                                                                               | 128,9                                          | 15,1                                                                       | 113,8                                                               | —                                                                              | —                                                                                    | 7,5                | 6,3                                                                        | 8,6                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1927       | 2 461,4       | 983,2                                                                | 1 234,7                                                     | 143,5                                                                             | 100,0                                                                           | 65,6                                           | 48,2                                                                       | 17,4                                                                | —                                                                              | —                                                                                    | 2,7                | 4,9                                                                        | 1,4                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
|                                                                                                | 1928       | 6 560,1       | 3 755,8                                                              | 2 303,8                                                     | 100,6                                                                             | 399,9                                                                           | 46,2                                           | 26,3                                                                       | 19,9                                                                | —                                                                              | —                                                                                    | 0,7                | 0,7                                                                        | 0,9                                                                 | —                                                                              | —                                                                                    |
| <i>Personnes et in-<br/>stitutions pri-<br/>vées</i>                                           |            |               |                                                                      |                                                             |                                                                                   |                                                                                 |                                                |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |                    |                                                                            |                                                                     |                                                                                |                                                                                      |

a Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928 — 31. III 1929.

a Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Z tablicy powyższej wynika, że protesto-  
wane weksle najczęściej trafiają się w Ko-  
munalnym Banku Kredytowym w Poznaniu.  
Z tego najwięcej wypada na weksle, oddane  
do dyskonta przez komunalne kasy oszczęd-  
ności, a następnie przez osoby i firmy pry-  
watne. W Polskim Banku Komunalnym w  
Warszawie w ostatnich dwóch latach 1927  
i 1928 żaden z weksli komunalnych kas  
oszczędności zaprotestowany nie został. Na-  
tomiał najwyższy odsetek weksli protesto-  
wanych wykazują weksle osób i firm pry-

watnych. Z weksli samorządu terytorjalnego  
w 1926 roku protestowanych było 0,6%, w  
1927 r. 0,2%, a w 1928 r. protestów weksli  
samorządowych w żadnym z banków nie  
było, co dowodzi, że związki samorządowe  
coraz lepiej ze swoich zobowiązań się wy-  
wiązują. Wysokie odsetki weksli, protesto-  
wanych w r. 1926, należy tłumaczyć ogólnym  
kryzysem gospodarczym. W tym sa-  
mym czasie weksle protestowane w Banku  
Polskim, a zatem weksle najlepszych płatni-  
ków, stanowiły w pewnych miesiącach po-

nad 6%. W r. 1928 odsetek weksli protestowanych w Banku Polskim wynosił miesięcznie od 2,0% do 2,7%, a zatem znacznie więcej, niż w bankach komunalnych.

Po analizie obrotu wekslowego w poszczególnych bankach staje się ciekawym wykazanie, w jakim stopniu banki komunalne w stosunku do komunalnych kas oszczędności spełniają rolę instytucji centralnej dla ich obrotów wekslowych. W tym celu sporządzono tablicę 15 na zasadach podobnych jak tablicę 8 dla rezerw gotówkowych komunalnych kas oszczędności, t. j. zaczerpnięto sumy stanu weksli, zredyskontowanych przez komunalne kasy oszczędności na końcu roku 1926 i 1927, z bilansów tych kas, publikowanych w *Roczniku Statystyki R. P.* za lata 1928 i 1929. W części A tablicy 15 zestawiono sumę weksli, zredyskontowanych

przez wszystkie działające w Polsce komunalne kasy oszczędności i porównano z sumami weksli, zdyskontowanych kasom oszczędności przez banki komunalne. Następnie, biorąc pod uwagę, że województwa południowe i województwo śląskie nie utrzymują stosunków z omawianymi bankami komunalnymi, zestawiono w części B dane, dotyczące komunalnych kas oszczędności województw centralnych i wschodnich i porównano z sumami weksli, zdyskontowanych komunalnym kasom oszczędności przez Polski Bank Komunalny w Warszawie. W części C postąpiono analogicznie odnośnie do województw poznańskiego i pomorskiego i porównano ze stanem weksli, zdyskontowanych komunalnym kasom oszczędności przez Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu i Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu.

**Tabl. 15. Redyskonto weksli komunalnych kas oszczędności w różnych instytucjach i w bankach komunalnych**  
**Réescompte des effets des caisses d'épargne communales en différentes institutions et banques communales**

Stan na końcu roku -- Etat à la fin de l'année

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1927

| Redyskonto                                                                                                     | 1926  | 1927   | Réescompte                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A. Stan redyskonta komunalnych kas oszczędności z całej Polski:                                                |       |        | A. Etat du réescompte des caisses d'épargne communales dans toute la Pologne                          |
| a) Ogółem . . . . .                                                                                            | 6 333 | 14 767 | a) Total                                                                                              |
| b) z tego w bankach komunalnych . . . . .                                                                      | 1 354 | 3 066  | b) dont aux banques communales                                                                        |
| c) <i>Procent b do a</i> . . . . .                                                                             | 21,4  | 20,8   | c) <i>pourcentage de b par rapport à a</i>                                                            |
| B. Stan redyskonta komunalnych kas oszczędności z województw centralnych i wschodnich                          |       |        | B. Etat du réescompte des caisses d'épargne communales des départements du centre et de l'est         |
| a) Ogółem . . . . .                                                                                            | 342   | 1 952  | a) Total                                                                                              |
| b) z tego w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie . . . . .                                                     | 314   | 1 371  | b) dont à la Banque Communale Polonaise à Varsovie                                                    |
| c) <i>Procent b do a</i> . . . . .                                                                             | 91,8  | 70,2   | c) <i>pourcentage de b par rapport à a</i>                                                            |
| C. Stan redyskonta komunalnych kas oszczędności z województw poznańskiego i pomorskiego                        |       |        | C. Etat du réescompte des caisses d'épargne communales des départements de Poznań et de Pomorze       |
| a) Ogółem . . . . .                                                                                            | 1 777 | 5 844  | a) Total                                                                                              |
| b) z tego w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu i Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu . . . . . | 1 039 | 1 695  | b) dont à la Banque Communale de Crédit à Poznań et à la Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń |
| c) <i>Procent b do a</i> . . . . .                                                                             | 58,5  | 29,0   | c) <i>pourcentage de b par rapport à a</i>                                                            |

Z tablicy tej wynika, że banki komunalne koncentrowały u siebie w 1926 r. 21,4%, a w 1927 r. 20,8% ogólnej sumy weksli zredyskontowanych przez komunalne kasy oszczędności w różnych instytucjach finan-

sowych. Stosunek ten wypada korzystniej dla banków komunalnych po wyeliminowaniu komunalnych kas oszczędności województw południowych i województwa śląskiego. W roku 1926, gdy na terenie woje-





(dok.—fin)

| Dłużnicy<br><i>Débiteurs</i>                           | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i>                       |                                                                   | Razem — Ensemble                                                                  |                                                                   |                                                                                   |                                                                   | Zabezpieczone — Garantis                                                          |                                                                   |                                                                                   |                                                                   | Niezabezpiecz. — Non garantis                                                     |                                                                   |                                                                                   |                                                                   |
|--------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
|                                                        |                     |                                              |                                                                   | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                                                   | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |                                                                   | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                                                   | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |                                                                   | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                                                   | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> |                                                                   |
|                                                        |                     | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i> | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> | Ilość rachunków<br><i>Nombre des comptes</i>                                      | Kwota w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |
| Samorządy terytorjalne razem .                         | 1925                | 17,8                                         | 22,8                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 19,2                                                                              | 23,1                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 33,5                                                                              | 36,1                                                              |
| <i>Administrations autonomes territoriales</i>         | 1926                | 23,4                                         | 38,3                                                              | 7,2                                                                               | 5,1                                                               | 25,1                                                                              | 38,7                                                              | 7,2                                                                               | 5,1                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 41,7                                                                              | 54,6                                                              |
|                                                        | 1927                | 28,9                                         | 42,7                                                              | 51,5                                                                              | 56,1                                                              | 26,3                                                                              | 41,6                                                              | 44,4                                                                              | 79,1                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 83,3                                                                              | 1,6                                                               | 40,5                                                                              | 49,5                                                              |
|                                                        | 1928                | 32,5                                         | 51,9                                                              | 53,1                                                                              | 69,9                                                              | 30,6                                                                              | 49,7                                                              | 50,0                                                                              | 86,4                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 62,5                                                                              | 1,4                                                               | 49,5                                                                              | 58,2                                                              |
| a. miasta . . . . .                                    | 1925                | 13,6                                         | 13,3                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 14,6                                                                              | 13,5                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 25,5                                                                              | 21,1                                                              |
| <i>municipalités</i>                                   | 1926                | 18,3                                         | 28,0                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 20,2                                                                              | 28,3                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 33,6                                                                              | 40,0                                                              |
|                                                        | 1927                | 18,8                                         | 27,2                                                              | 15,1                                                                              | 14,5                                                              | 19,3                                                                              | 28,1                                                              | 18,5                                                                              | 20,7                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 29,7                                                                              | 33,4                                                              |
|                                                        | 1928                | 21,7                                         | 32,7                                                              | 28,1                                                                              | 38,7                                                              | 21,1                                                                              | 32,0                                                              | 25,0                                                                              | 47,8                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 37,5                                                                              | 1,1                                                               | 34,1                                                                              | 37,5                                                              |
| b. gminy wiejskie . . . . .                            | 1925                | —                                            | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 |
| <i>communes rurales</i>                                | 1926                | —                                            | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 |
|                                                        | 1927                | 0,3                                          | 0,3                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,3                                                                               | 0,3                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,5                                                                               | 0,4                                                               |
|                                                        | 1928                | 0,3                                          | 0,2                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,3                                                                               | 0,2                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,5                                                                               | 0,2                                                               |
| c. powiaty . . . . .                                   | 1925                | 3,9                                          | 8,8                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 4,3                                                                               | 8,9                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 7,5                                                                               | 13,9                                                              |
| <i>arrondissements</i>                                 | 1926                | 4,8                                          | 10,3                                                              | 3,6                                                                               | 1,4                                                               | 4,9                                                                               | 10,4                                                              | 3,6                                                                               | 1,4                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 8,1                                                                               | 14,6                                                              |
|                                                        | 1927                | 8,2                                          | 15,2                                                              | 21,3                                                                              | 41,1                                                              | 6,7                                                                               | 13,2                                                              | 25,9                                                                              | 58,4                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 10,3                                                                              | 15,7                                                              |
|                                                        | 1928                | 10,5                                         | 19,0                                                              | 25,0                                                                              | 31,2                                                              | 9,2                                                                               | 17,5                                                              | 25,0                                                                              | 38,6                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 25,0                                                                              | 0,3                                                               | 14,9                                                                              | 20,5                                                              |
| d. związki celowe . . . . .                            | 1925                | 0,3                                          | 0,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,3                                                                               | 0,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,5                                                                               | 1,1                                                               |
| <i>associations intercommunales pour buts spéciaux</i> | 1926                | 0,3                                          | 0,0                                                               | 3,6                                                                               | 3,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 3,6                                                                               | 3,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 |
|                                                        | 1927                | 1,6                                          | 0,0                                                               | 15,1                                                                              | 0,5                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 83,3                                                                              | 1,6                                                               | —                                                                                 | —                                                                 |
|                                                        | 1928                | —                                            | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 |
| Instytucje państwowe . . . . .                         | 1925                | —                                            | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 |
| <i>Institutions d'Etat</i>                             | 1926                | 0,3                                          | 0,1                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,4                                                                               | 0,1                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,6                                                                               | 0,1                                                               |
|                                                        | 1927                | 0,3                                          | 0,2                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,3                                                                               | 0,2                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,5                                                                               | 0,3                                                               |
|                                                        | 1928                | 0,3                                          | 0,1                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,3                                                                               | 0,1                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | —                                                                                 | —                                                                 | 0,5                                                                               | 0,1                                                               |
| Inne instytucje prawa publiczn.                        | 1925                | 0,8                                          | 1,5                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,9                                                                               | 1,6                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 0,7                                                                               | 2,5                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,1                                                                               | 1,0                                                               |
| <i>Autres institutions de droit public</i>             | 1926                | 1,7                                          | 1,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,9                                                                               | 1,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,9                                                                               | 2,3                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,8                                                                               | 1,5                                                               |
|                                                        | 1927                | 1,0                                          | 0,6                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,1                                                                               | 0,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,0                                                                               | 2,2                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,1                                                                               | 0,3                                                               |
|                                                        | 1928                | 1,3                                          | 1,7                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 1,5                                                                               | 1,9                                                               | —                                                                                 | —                                                                 | 2,3                                                                               | 12,5                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 1,0                                                                               | 0,1                                                               |
| Osoby i firmy prywatne . . . . .                       | 1925                | 65,0                                         | 40,1                                                              | 100,0                                                                             | 100,0                                                             | 62,3                                                                              | 39,2                                                              | 100,0                                                                             | 100,0                                                             | 99,3                                                                              | 97,5                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 34,6                                                                              | 6,5                                                               |
| <i>Personnes et institutions privées</i>               | 1926                | 52,2                                         | 29,7                                                              | 92,8                                                                              | 94,9                                                              | 47,9                                                                              | 29,0                                                              | 92,8                                                                              | 94,9                                                              | 98,1                                                                              | 97,7                                                              | —                                                                                 | —                                                                 | 14,9                                                                              | 0,7                                                               |
|                                                        | 1927                | 43,1                                         | 27,4                                                              | 48,5                                                                              | 43,9                                                              | 42,5                                                                              | 26,1                                                              | 55,6                                                                              | 20,9                                                              | 99,0                                                                              | 97,8                                                              | 16,7                                                                              | 98,4                                                              | 11,9                                                                              | 12,5                                                              |
|                                                        | 1928                | 42,3                                         | 20,4                                                              | 46,9                                                                              | 30,1                                                              | 41,9                                                                              | 19,2                                                              | 50,0                                                                              | 13,6                                                              | 97,7                                                                              | 87,5                                                              | 37,5                                                                              | 98,6                                                              | 7,4                                                                               | 7,5                                                               |

Z tablicy 16 wynika, że z ogólnej sumy kredytów otwartych w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu w końcu roku 1928 wypada 49,7% na samorządy terytorjalne, z czego 32% na miasta, 17,5% na powiaty i 0,2% na gminy wiejskie. Następnie 29,1% kredytów otwartych wypada na komunalne kasy oszczędności, 19,2% na osoby i firmy prywatne, a 2,0% na instytucje państwowe i inne prawa publicznego.

W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie z kredytu otwartego korzystają jedynie samorządy terytorjalne, oraz osoby i firmy

prywatne. Kredyty na rachunkach bieżących samorządów terytorjalnych wynoszą 69,9% ogólnej sumy kredytów otwartych, z czego 38,7% wypada na miasta, a 31,2% na związki powiatowe. Rachunki osób i firm prywatnych zajmują 30,1% sumy kredytów otwartych tego banku.

Następnie z tablicy 16 wynika, że Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu w końcu roku 1928 na 346 rachunkach udzielił kredytu w wysokości zł. 12881,4 tys., z czego 85,4% wypada na 214 rachunków niezabezpieczonych, a 14,6% na 132 rachunki zabezpieczone.

Polski Bank Komunalny w Warszawie w tym samym czasie na 32 rachunkach udzielił kredytu otwartego w wysokości zł. 1 592,0 tys., z czego 19,4% wypada na 8 rachunków niezabezpieczonych, a 80,6% na 24 rachunki zabezpieczone.

Przy bliższem przyjrzeniu się układowi rachunków zabezpieczonych i niezabezpieczonych w poszczególnych bankach widzimy, że w Komunalnym Banku Kredytowym wszystkie rachunki samorządów terytorjalnych i komunalnych kas oszczędności są niezabezpieczone. Zabezpieczone bywają tylko rachunki osób i firm prywatnych, oraz instytucyj prawa publicznego. Najczęstszem zabezpieczeniem jest zabezpieczenie hipoteczne, na które wypada 70,1% ogólnej sumy rachunków zabezpieczonych.

Udzielanie samorządom i komunalnym kasom oszczędności kredytu na rachunkach niezabezpieczonych może mieć miejsce dzięki znajomości stosunków lokalnych, jakie banki, działający na niewielkim terenie może posiadać. Pod tym względem objawia się wyższość banków komunalnych, działających na małym terenie, od banków centralnych, które w zasadzie powinny odgrywać rolę banku banków komunalnych.

Inaczej ma się sprawa w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie. Tutaj rachunki samorządowe bywają zabezpieczane listami gwarancyjnymi. Sumy na rachunkach niezabezpieczonych są minimalne. Rachunki osób i firm prywatnych są zabezpieczane papierami wartościowymi lub hipoteką, ale większość

kwot kredytu otwartego, udzielonego osobom i firmom prywatnym, figuruje na rachunkach niezabezpieczonych.

#### d) Kredyty terminowe

W dziale niniejszym będą omawiane pożyczki gotówkowe, podlegające umorzeniu w terminie zgóry określonym. Będą więc omawiane równocześnie pożyczki krótkoterminowe, opiewające na okres krótszy niż 12 miesięcy, średnioterminowe wydane na okres od 1 do 5 lat i długoterminowe, których ostateczne umorzenie przypada po okresie dłuższym niż 5 lat. Drugą cechą wspólną tych pożyczek jest to, że są one wypłacane w gotówce, co odróżnia je od pożyczek również terminowych obligacyjnych.

Pożyczki tego typu według stanu z końca roku 1928 wynoszą 36,9% ogólnej sumy kredytów udzielonych. W poszczególnych bankach w tym samym okresie odsetek ten w stosunku do sumy kredytów, udzielonych przez każdy z banków, wypada jak następuje: w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie 29,3%, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu 16,1%, w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu 80,5%, a w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu 32,1%.

Tablice statystyczne, mające ilustrować obrót pożyczkami terminowymi, zostały zestawione według trzech kryteriów: dłużników i terminów, dłużników i zabezpieczeń, oraz terminów i zabezpieczeń.

Tabl. 17. Pożyczki terminowe według dłużników i terminów — Prêts à terme suivant les débiteurs et les termes

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Nazwa banku                                   | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komu-<br>nalne<br>kasy<br>oszczęd-<br>ności<br><i>Caisses<br/>d'épar-<br/>gne<br/>commu-<br/>nales</i> | S a m o r z ą d y<br><i>Administrations autonomes<br/>territoriales</i> |                                                           |                                                 |                                                |                                                                                | Inne<br>instru-<br>kcje<br>prawa<br>publicz-<br>nego<br><i>Autres<br/>institu-<br/>tions de<br/>droit<br/>public</i> | Osoby<br>i firmy<br>prywat-<br>ne<br><i>Person-<br/>nes et<br/>institu-<br/>tions<br/>privées</i> | Dénomination de la<br>banque             |
|-----------------------------------------------|---------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|
|                                               |                           |                        |                                                                                                        | miejskie<br><i>municipalités</i>                                        | wielkie<br>komu-<br>nality<br><i>communes<br/>rurales</i> | powiatowe<br><i>arron-<br/>disse-<br/>ments</i> | wojewódzkie<br><i>dé-<br/>partement-<br/>s</i> | związki<br>celowe<br><i>associa-<br/>tions<br/>inter-<br/>commu-<br/>nales</i> |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                          |
|                                               |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                           |                                                 |                                                |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                          |
| A. Ilość pożyczek — Nombre des prêts          |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                           |                                                 |                                                |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                          |
| Ogółem — Total                                |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                           |                                                 |                                                |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                          |
| Razem . . . . .                               | 1925                      | 2 401                  | —                                                                                                      | 254                                                                     | 133                                                       | 129                                             | 23                                             | 4                                                                              | 673                                                                                                                  | 1 185                                                                                             | Ensemble                                 |
|                                               | 1926                      | 2 218                  | 37                                                                                                     | 229                                                                     | 117                                                       | 124                                             | 24                                             | 4                                                                              | 607                                                                                                                  | 1 076                                                                                             |                                          |
|                                               | 1927                      | 2 070                  | 69                                                                                                     | 182                                                                     | 115                                                       | 128                                             | 25                                             | 5                                                                              | 564                                                                                                                  | 982                                                                                               |                                          |
|                                               | 1928                      | 2 047                  | 68                                                                                                     | 186                                                                     | 114                                                       | 188                                             | 28                                             | —                                                                              | 536                                                                                                                  | 927                                                                                               |                                          |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie             | 1925                      | 167                    | —                                                                                                      | 79                                                                      | 2                                                         | 81                                              | —                                              | 4                                                                              | —                                                                                                                    | 1                                                                                                 | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie |
|                                               | 1926                      | 145                    | —                                                                                                      | 61                                                                      | 1                                                         | 78                                              | —                                              | 4                                                                              | —                                                                                                                    | 1                                                                                                 |                                          |
|                                               | 1927                      | 140                    | 31                                                                                                     | 24                                                                      | —                                                         | 80                                              | —                                              | 4                                                                              | —                                                                                                                    | 1                                                                                                 |                                          |
|                                               | 1928                      | 205                    | 31                                                                                                     | 33                                                                      | —                                                         | 140                                             | —                                              | —                                                                              | —                                                                                                                    | 1                                                                                                 |                                          |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . . | 1925                      | 87                     | —                                                                                                      | 15                                                                      | —                                                         | 3                                               | —                                              | —                                                                              | 3                                                                                                                    | 66                                                                                                | Banque Communale<br>de Crédit à Poznań   |
|                                               | 1926                      | 102                    | 37                                                                                                     | 14                                                                      | —                                                         | 2                                               | —                                              | —                                                                              | 2                                                                                                                    | 47                                                                                                |                                          |
|                                               | 1927                      | 92                     | 38                                                                                                     | 7                                                                       | —                                                         | 1                                               | —                                              | —                                                                              | —                                                                                                                    | 46                                                                                                |                                          |
|                                               | 1928                      | 86                     | 37                                                                                                     | 6                                                                       | —                                                         | 1                                               | —                                              | —                                                                              | 1                                                                                                                    | 41                                                                                                |                                          |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku                                                  | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                        | Inne instytucje prawa publicznego<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                            |
|--------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                              |                     |                        |                                                                    | miej-<br>skie<br><i>municipalités</i>                       | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations inter-communales</i> |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1925                | 2 147                  | —                                                                  | 160                                                         | 131                                 | 45                                  | 23                                 | —                                                      | 670                                                                             | 1 118                                                              | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                              | 1926                | 1 971                  | —                                                                  | 154                                                         | 116                                 | 44                                  | 24                                 | —                                                      | 605                                                                             | 1 028                                                              |                                                      |
|                                                              | 1927                | 1 835                  | —                                                                  | 151                                                         | 115                                 | 47                                  | 25                                 | —                                                      | 563                                                                             | 934                                                                |                                                      |
|                                                              | 1928                | 1 750                  | —                                                                  | 147                                                         | 114                                 | 47                                  | 27                                 | —                                                      | 534                                                                             | 881                                                                |                                                      |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . . . .         | 1927                | 3                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 1                                                      | 1                                                                               | 1                                                                  | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                              | 1928                | 6                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 1                                  | —                                                      | 1                                                                               | 4                                                                  |                                                      |
| Krótkoterminowe — <i>Prêts à court terme</i>                 |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                        |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                              | 1927                | 3                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 1                                                      | 1                                                                               | 1                                                                  | Ensemble                                             |
|                                                              | 1928                | 64                     | —                                                                  | 14                                                          | —                                   | 43                                  | 1                                  | —                                                      | 1                                                                               | 5                                                                  |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                            | 1928                | 57                     | —                                                                  | 14                                                          | —                                   | 43                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1928                | 1                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 1                                                                  |                                                      |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . . . .         | 1927                | 3                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 1                                                      | 1                                                                               | 1                                                                  | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                              | 1928                | 6                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 1                                  | —                                                      | 1                                                                               | 4                                                                  |                                                      |
| Średnioterminowe — <i>Prêts à terme moyen</i>                |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                        |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                              | 1925                | 116                    | —                                                                  | 76                                                          | 2                                   | 14                                  | —                                  | 4                                                      | —                                                                               | 20                                                                 | Ensemble                                             |
|                                                              | 1926                | 126                    | 37                                                                 | 58                                                          | 1                                   | 14                                  | 1                                  | 4                                                      | 1                                                                               | 10                                                                 |                                                      |
|                                                              | 1927                | 147                    | 69                                                                 | 23                                                          | —                                   | 29                                  | 1                                  | 4                                                      | —                                                                               | 21                                                                 |                                                      |
|                                                              | 1928                | 148                    | 68                                                                 | 18                                                          | —                                   | 39                                  | 1                                  | —                                                      | 1                                                                               | 21                                                                 |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                            | 1925                | 97                     | —                                                                  | 76                                                          | 2                                   | 14                                  | —                                  | 4                                                      | —                                                                               | 1                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                              | 1926                | 78                     | —                                                                  | 58                                                          | 1                                   | 14                                  | —                                  | 4                                                      | —                                                                               | 1                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1927                | 87                     | 31                                                                 | 23                                                          | —                                   | 28                                  | —                                  | 4                                                      | —                                                                               | 1                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1928                | 88                     | 31                                                                 | 18                                                          | —                                   | 38                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 1                                                                  |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .                | 1925                | 19                     | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 19                                                                 | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                              | 1926                | 47                     | 37                                                                 | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                      | 1                                                                               | 9                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1927                | 55                     | 38                                                                 | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 17                                                                 |                                                      |
|                                                              | 1928                | 54                     | 37                                                                 | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                      | 1                                                                               | 16                                                                 |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1926                | 1                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 1                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                              | 1927                | 5                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 1                                   | 1                                  | —                                                      | —                                                                               | 3                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1928                | 6                      | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 1                                   | 1                                  | —                                                      | —                                                                               | 4                                                                  |                                                      |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>                   |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                        |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                              | 1925                | 2 285                  | —                                                                  | 178                                                         | 131                                 | 115                                 | 23                                 | —                                                      | 673                                                                             | 1 165                                                              | Ensemble                                             |
|                                                              | 1926                | 2 092                  | —                                                                  | 171                                                         | 116                                 | 110                                 | 23                                 | —                                                      | 606                                                                             | 1 066                                                              |                                                      |
|                                                              | 1927                | 1 920                  | —                                                                  | 159                                                         | 115                                 | 99                                  | 24                                 | —                                                      | 563                                                                             | 960                                                                |                                                      |
|                                                              | 1928                | 1 835                  | —                                                                  | 154                                                         | 114                                 | 106                                 | 26                                 | —                                                      | 534                                                                             | 901                                                                |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                            | 1925                | 70                     | —                                                                  | 3                                                           | —                                   | 67                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                              | 1926                | 67                     | —                                                                  | 3                                                           | —                                   | 64                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1927                | 53                     | —                                                                  | 1                                                           | —                                   | 52                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  |                                                      |
|                                                              | 1928                | 60                     | —                                                                  | 1                                                           | —                                   | 59                                  | —                                  | —                                                      | —                                                                               | —                                                                  |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .                | 1925                | 68                     | —                                                                  | 15                                                          | —                                   | 3                                   | —                                  | —                                                      | 3                                                                               | 47                                                                 | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                              | 1926                | 55                     | —                                                                  | 14                                                          | —                                   | 2                                   | —                                  | —                                                      | 1                                                                               | 38                                                                 |                                                      |
|                                                              | 1927                | 37                     | —                                                                  | 7                                                           | —                                   | 1                                   | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 29                                                                 |                                                      |
|                                                              | 1928                | 32                     | —                                                                  | 6                                                           | —                                   | 1                                   | —                                  | —                                                      | —                                                                               | 25                                                                 |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1925                | 2 147                  | —                                                                  | 160                                                         | 131                                 | 45                                  | 23                                 | —                                                      | 670                                                                             | 1 118                                                              | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                              | 1926                | 1 970                  | —                                                                  | 154                                                         | 116                                 | 44                                  | 23                                 | —                                                      | 605                                                                             | 1 028                                                              |                                                      |
|                                                              | 1927                | 1 830                  | —                                                                  | 151                                                         | 115                                 | 46                                  | 24                                 | —                                                      | 563                                                                             | 931                                                                |                                                      |
|                                                              | 1928                | 1 743                  | —                                                                  | 147                                                         | 114                                 | 46                                  | 26                                 | —                                                      | 534                                                                             | 876                                                                |                                                      |

<sup>a</sup> Zamknięcie za r. 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(c. d. — suite)

| Nazwa banku                                                                     | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publicznego<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                            |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                                                 |                     |                        |                                                                    | miejskie<br><i>municipalités</i>                            | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — Montant des prêts en milliers de zlotys |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Ogółem — Total                                                                  |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                                                 | 1925                | 13 728,1               | —                                                                  | 3 348,5                                                     | 133,5                               | 1 153,6                             | 5 004,4                            | 113,9                                                 | 899,8                                                                           | 3 074,4                                                            | Ensemble                                             |
|                                                                                 | 1926                | 14 808,5               | 2 229,9                                                            | 3 484,5                                                     | 125,3                               | 1 249,7                             | 3 768,9                            | 113,9                                                 | 814,6                                                                           | 3 021,7                                                            |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 20 178,5               | 3 742,4                                                            | 3 681,9                                                     | 137,0                               | 3 217,6                             | 4 077,4                            | 109,3                                                 | 1 183,4                                                                         | 4 029,5                                                            |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 27 668,1               | 3 203,3                                                            | 6 314,2                                                     | 135,5                               | 8 024,6                             | 4 433,5                            | —                                                     | 1 278,1                                                                         | 4 278,9                                                            |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                                               | 1925                | 1 032,2                | —                                                                  | 343,1                                                       | 0,6                                 | 289,9                               | —                                  | 113,9                                                 | —                                                                               | 284,7                                                              | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                                                 | 1926                | 1 309,9                | —                                                                  | 481,0                                                       | 0,2                                 | 425,9                               | —                                  | 113,9                                                 | —                                                                               | 288,9                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 4 077,6                | 833,0                                                              | 565,8                                                       | —                                   | 2 285,4                             | —                                  | 99,0                                                  | —                                                                               | 294,4                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 11 011,7               | 379,0                                                              | 3 268,7                                                     | —                                   | 7 066,6                             | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 297,4                                                              |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .                                   | 1925                | 484,6                  | —                                                                  | 76,4                                                        | —                                   | 29,0                                | —                                  | —                                                     | 36,4                                                                            | 342,8                                                              | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                                                 | 1926                | 2 586,0                | 2 229,9                                                            | 74,9                                                        | —                                   | 26,9                                | —                                  | —                                                     | 17,2                                                                            | 237,1                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 3 336,6                | 2 909,4                                                            | 47,5                                                        | —                                   | 15,0                                | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 364,7                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 3 377,3                | 2 824,3                                                            | 42,5                                                        | —                                   | 10,0                                | —                                  | —                                                     | 25,0                                                                            | 475,5                                                              |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . .                    | 1925                | 12 211,3               | —                                                                  | 2 929,0                                                     | 132,9                               | 834,7                               | 5 004,4                            | —                                                     | 863,4                                                                           | 2 446,9                                                            | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                                                 | 1926                | 10 912,6               | —                                                                  | 2 928,6                                                     | 125,1                               | 796,9                               | 3 768,9                            | —                                                     | 797,4                                                                           | 2 495,7                                                            |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 12 584,1               | —                                                                  | 3 068,6                                                     | 137,0                               | 917,2                               | 4 077,4                            | —                                                     | 1 028,5                                                                         | 3 355,4                                                            |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 13 032,0               | —                                                                  | 3 003,0                                                     | 135,5                               | 948,0                               | 4 418,5                            | —                                                     | 1 069,2                                                                         | 3 457,8                                                            |                                                      |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . . . .                            | 1927                | 180,2                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 10,3                                                  | 154,9                                                                           | 15,0                                                               | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                                                 | 1928                | 247,1                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 15,0                               | —                                                     | 183,9                                                                           | 48,2                                                               |                                                      |
| Krótkoterminowe — Prêts à court terme                                           |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                                                 | 1927                | 180,2                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 10,3                                                  | 154,9                                                                           | 15,0                                                               | Ensemble                                             |
|                                                                                 | 1928                | 4 483,1                | —                                                                  | 1 130,0                                                     | —                                   | 3 086,0                             | 15,0                               | —                                                     | 183,9                                                                           | 68,2                                                               |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                                               | 1928                | 4 216,0                | —                                                                  | 1 130,0                                                     | —                                   | 3 086,0                             | —                                  | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . .                    | 1928                | 20,0                   | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 20,0                                                               | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . . . .                            | 1927                | 180,2                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | 10,3                                                  | 154,9                                                                           | 15,0                                                               | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                                                 | 1928                | 247,1                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 15,0                               | —                                                     | 183,9                                                                           | 48,2                                                               |                                                      |
| Średnioterminowe — Prêts à terme moyen                                          |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                                                 | 1925                | 964,2                  | —                                                                  | 334,5                                                       | 0,6                                 | 98,8                                | —                                  | 113,9                                                 | —                                                                               | 416,4                                                              | Ensemble                                             |
|                                                                                 | 1926                | 3 338,9                | 2 229,9                                                            | 473,8                                                       | 0,2                                 | 144,9                               | 25,0                               | 113,9                                                 | 16,0                                                                            | 335,2                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 7 296,5                | 3 742,4                                                            | 560,4                                                       | —                                   | 2 012,0                             | 25,0                               | 99,0                                                  | —                                                                               | 857,7                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 9 406,6                | 3 203,3                                                            | 2 133,6                                                     | —                                   | 3 004,4                             | 25,0                               | —                                                     | 25,0                                                                            | 1 015,3                                                            |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                                               | 1925                | 832,5                  | —                                                                  | 334,5                                                       | 0,6                                 | 98,8                                | —                                  | 113,9                                                 | —                                                                               | 284,7                                                              | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                                                 | 1926                | 1 021,7                | —                                                                  | 473,8                                                       | 0,2                                 | 144,9                               | —                                  | 113,9                                                 | —                                                                               | 288,9                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 3 778,8                | 833,0                                                              | 560,4                                                       | —                                   | 1 992,0                             | —                                  | 99,0                                                  | —                                                                               | 294,4                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 5 794,4                | 379,0                                                              | 2 133,6                                                     | —                                   | 2 984,4                             | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 297,4                                                              |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .                                   | 1925                | 131,7                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 131,7                                                              | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                                                 | 1926                | 2 292,2                | 2 229,9                                                            | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | 16,0                                                                            | 46,3                                                               |                                                      |
|                                                                                 | 1927                | 3 092,7                | 2 909,4                                                            | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 183,3                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 3 157,2                | 2 824,3                                                            | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | 25,0                                                                            | 307,9                                                              |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . .                    | 1926                | 25,0                   | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | 25,0                               | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                                                 | 1927                | 425,0                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 20,0                                | 25,0                               | —                                                     | —                                                                               | 380,0                                                              |                                                      |
|                                                                                 | 1928                | 455,0                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 20,0                                | 25,0                               | —                                                     | —                                                                               | 410,0                                                              |                                                      |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku                                       | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | S a m o r z ą d y<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publicznego<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                 |
|---------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|                                                   |                     |                        |                                                                    | miejskie<br><i>municipalités</i>                                    | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                                 |                                                                    |                                           |
|                                                   |                     |                        |                                                                    |                                                                     |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                           |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>        |                     |                        |                                                                    |                                                                     |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                                 |                                                                    |                                           |
| Razem . . . . .                                   | 1925                | 12 763,9               | —                                                                  | 3 014,0                                                             | 132,9                               | 1 054,8                             | 5 004,4                            | —                                                     | 899,8                                                                           | 2 658,0                                                            | Ensemble                                  |
|                                                   | 1926                | 11 469,6               | —                                                                  | 3 010,7                                                             | 125,1                               | 1 104,8                             | 3 743,9                            | —                                                     | 798,6                                                                           | 2 686,5                                                            |                                           |
|                                                   | 1927                | 12 701,8               | —                                                                  | 3 121,5                                                             | 137,0                               | 1 205,6                             | 4 052,4                            | —                                                     | 1 028,5                                                                         | 3 156,8                                                            |                                           |
|                                                   | 1928                | 13 778,4               | —                                                                  | 3 050,6                                                             | 135,5                               | 1 934,2                             | 4 393,5                            | —                                                     | 1 069,2                                                                         | 3 195,4                                                            |                                           |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie                 | 1925                | 199,7                  | —                                                                  | 8,6                                                                 | —                                   | 191,1                               | —                                  | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie     |
|                                                   | 1926                | 288,2                  | —                                                                  | 7,2                                                                 | —                                   | 281,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  |                                           |
|                                                   | 1927                | 298,8                  | —                                                                  | 5,4                                                                 | —                                   | 293,4                               | —                                  | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  |                                           |
|                                                   | 1928                | 1 001,3                | —                                                                  | 5,1                                                                 | —                                   | 996,2                               | —                                  | —                                                     | —                                                                               | —                                                                  |                                           |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .     | 1925                | 352,9                  | —                                                                  | 76,4                                                                | —                                   | 29,0                                | —                                  | —                                                     | 36,4                                                                            | 211,1                                                              | Banque Communale de Crédit à Poznań       |
|                                                   | 1926                | 293,8                  | —                                                                  | 74,9                                                                | —                                   | 26,9                                | —                                  | —                                                     | 1,2                                                                             | 190,8                                                              |                                           |
|                                                   | 1927                | 243,9                  | —                                                                  | 47,5                                                                | —                                   | 15,0                                | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 181,4                                                              |                                           |
|                                                   | 1928                | 220,1                  | —                                                                  | 42,5                                                                | —                                   | 10,0                                | —                                  | —                                                     | —                                                                               | 167,6                                                              |                                           |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu " . . . . . | 1925                | 12 211,3               | —                                                                  | 2 929,0                                                             | 132,9                               | 834,7                               | 5 004,4                            | —                                                     | 863,4                                                                           | 2 446,9                                                            | Banque Départementale de Prêts à Poznań " |
|                                                   | 1926                | 10 887,6               | —                                                                  | 2 928,6                                                             | 125,1                               | 796,9                               | 3 743,9                            | —                                                     | 797,4                                                                           | 2 495,7                                                            |                                           |
|                                                   | 1927                | 12 159,1               | —                                                                  | 3 068,6                                                             | 137,0                               | 897,2                               | 4 052,4                            | —                                                     | 1 028,5                                                                         | 2 975,4                                                            |                                           |
|                                                   | 1928                | 12 557,0               | —                                                                  | 3 003,0                                                             | 135,5                               | 928,0                               | 4 393,5                            | —                                                     | 1 069,2                                                                         | 3 027,8                                                            |                                           |

C. Stosunki procentowe kwot — *Montants des prêts en pourcentages*Ogółem — *Total*

|                                                            |      |       |      |      |     |      |      |      |      |      |                                                     |
|------------------------------------------------------------|------|-------|------|------|-----|------|------|------|------|------|-----------------------------------------------------|
| <b>Razem . . . . .</b>                                     | 1925 | 100,0 | —    | 24,4 | 1,0 | 8,4  | 36,4 | 0,8  | 6,6  | 22,4 | <b>Ensemble</b>                                     |
|                                                            | 1926 | 100,0 | 15,1 | 23,5 | 0,8 | 8,4  | 25,5 | 0,8  | 5,5  | 20,4 |                                                     |
|                                                            | 1927 | 100,0 | 18,5 | 18,3 | 0,7 | 15,9 | 20,2 | 0,5  | 5,9  | 20,0 |                                                     |
|                                                            | 1928 | 100,0 | 11,6 | 22,8 | 0,5 | 29,0 | 16,0 | —    | 4,6  | 15,5 |                                                     |
| Polski Bank Komu-<br>nalny w Warszawie                     | 1925 | 100,0 | —    | 33,2 | 0,1 | 28,1 | —    | 11,0 | —    | 27,6 | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie            |
|                                                            | 1926 | 100,0 | —    | 36,7 | 0,0 | 32,5 | —    | 8,7  | —    | 22,1 |                                                     |
|                                                            | 1927 | 100,0 | 20,4 | 13,9 | —   | 56,1 | —    | 2,4  | —    | 7,2  |                                                     |
|                                                            | 1928 | 100,0 | 3,4  | 29,7 | —   | 64,2 | —    | —    | —    | 2,7  |                                                     |
| Komunalny Bank<br>Kredytowy w Po-<br>znaniu . . . . .      | 1925 | 100,0 | —    | 15,8 | —   | 6,0  | —    | —    | 7,5  | 70,7 | Banque Communale<br>de Crédit à Poznań              |
|                                                            | 1926 | 100,0 | 86,2 | 2,9  | —   | 1,0  | —    | —    | 0,7  | 9,2  |                                                     |
|                                                            | 1927 | 100,0 | 87,2 | 1,4  | —   | 0,5  | —    | —    | —    | 10,9 |                                                     |
|                                                            | 1928 | 100,0 | 83,6 | 1,3  | —   | 0,3  | —    | —    | 0,7  | 14,1 |                                                     |
| Wojewódzki Bank<br>Pożyczkowy w Po-<br>znaniu " . . . . .  | 1925 | 100,0 | —    | 24,0 | 1,1 | 6,8  | 41,0 | —    | 7,1  | 20,0 | Banque Départemen-<br>tale de Prêts à Po-<br>znań " |
|                                                            | 1926 | 100,0 | —    | 26,8 | 1,2 | 7,3  | 34,5 | —    | 7,3  | 22,9 |                                                     |
|                                                            | 1927 | 100,0 | —    | 24,4 | 1,1 | 7,3  | 32,4 | —    | 8,2  | 26,6 |                                                     |
|                                                            | 1928 | 100,0 | —    | 23,1 | 1,0 | 7,3  | 33,9 | —    | 8,2  | 26,5 |                                                     |
| Pomorska Krajowa<br>Kasa Pożyczkowa<br>w Toruniu . . . . . | 1927 | 100,0 | —    | —    | —   | —    | —    | 5,7  | 86,0 | 8,3  | Caisse Nationale de<br>Prêts de Pomorze<br>à Toruń  |
|                                                            | 1928 | 100,0 | —    | —    | —   | —    | 6,1  | —    | 74,4 | 19,5 |                                                     |

Krótkoterminowe — *Prêts à court terme*

|                                                            |      |       |   |      |   |      |     |     |      |       |                                                     |
|------------------------------------------------------------|------|-------|---|------|---|------|-----|-----|------|-------|-----------------------------------------------------|
| <b>Razem . . . . .</b>                                     | 1927 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | 5,7 | 86,0 | 8,3   | <b>Ensemble</b>                                     |
|                                                            | 1928 | 100,0 | — | 25,2 | — | 68,9 | 0,3 | —   | 4,1  | 1,5   |                                                     |
| Polski Bank Komu-<br>nalny w Warszawie                     | 1928 | 100,0 | — | 26,8 | — | 73,2 | —   | —   | —    | —     | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie            |
| Wojewódzki Bank<br>Pożyczkowy w Po-<br>znaniu " . . . . .  | 1928 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | —   | —    | 100,0 | Banque Départemen-<br>tale de Prêts à Po-<br>znań " |
| Pomorska Krajowa<br>Kasa Pożyczkowa<br>w Toruniu . . . . . | 1927 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | 5,7 | 86,0 | 8,3   | Caisse Nationale de<br>Prêts de Pomorze<br>à Toruń  |
|                                                            | 1928 | 100,0 | — | —    | — | —    | 6,1 | —   | 74,4 | 19,5  |                                                     |

(dok.—fin)

| Nazwa banku                                                          | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komu-<br>nalne<br>kasy<br>oszczęd-<br>ności<br><i>Caisses<br/>d'épar-<br/>gne<br/>commu-<br/>nales</i> | S a m o r z ą d y<br><i>Administrations autonomes<br/>territoriales</i> |                                                    |                                                      |                                                          |                                                                                | Inne<br>insty-<br>tucje<br>prawa<br>publicz-<br>nego<br><i>Autres<br/>institu-<br/>tions de<br/>droit<br/>public</i> | Osoby<br>i firmy<br>prywat-<br>ne<br><i>Person-<br/>nes et<br/>institu-<br/>tions<br/>privées</i> | Dénomination de la<br><br>banque |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
|                                                                      |                           |                        |                                                                                                        | miej-<br>skie<br><i>municipi-<br/>alités</i>                            | wiej-<br>skie<br><i>com-<br/>munes<br/>rurales</i> | powia-<br>towe<br><i>arron-<br/>disse-<br/>ments</i> | woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>dé-<br/>parte-<br/>ments</i> | związki<br>celowe<br><i>associa-<br/>tions<br/>inter-<br/>commu-<br/>nales</i> |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                  |
|                                                                      |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                    |                                                      |                                                          |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                  |
| Średnioterminowe — <i>Prêts à terme moyen</i>                        |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                    |                                                      |                                                          |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                  |
| Razem . . . . .                                                      | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 34,7                                                                    | 0,1                                                | 10,2                                                 | —                                                        | 11,8                                                                           | —                                                                                                                    | 43,2                                                                                              | Ensemble                         |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | 66,8                                                                                                   | 14,2                                                                    | 0,0                                                | 4,4                                                  | 0,7                                                      | 3,4                                                                            | 0,5                                                                                                                  | 10,0                                                                                              |                                  |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | 51,3                                                                                                   | 7,7                                                                     | —                                                  | 27,6                                                 | 0,3                                                      | 1,4                                                                            | —                                                                                                                    | 11,7                                                                                              |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | 34,0                                                                                                   | 22,7                                                                    | —                                                  | 31,9                                                 | 0,3                                                      | —                                                                              | 0,3                                                                                                                  | 10,8                                                                                              |                                  |
| Polski Bank Komu-<br>nalny w Warszawie                               | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 40,2                                                                    | 0,1                                                | 11,8                                                 | —                                                        | 13,7                                                                           | —                                                                                                                    | 34,2                                                                                              | Banque Communale                 |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 46,4                                                                    | 0,0                                                | 14,2                                                 | —                                                        | 11,1                                                                           | —                                                                                                                    | 28,3                                                                                              | Polonaise à Varsovie             |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | 22,1                                                                                                   | 14,8                                                                    | —                                                  | 52,7                                                 | —                                                        | 2,6                                                                            | —                                                                                                                    | 7,8                                                                                               |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | 6,6                                                                                                    | 36,8                                                                    | —                                                  | 51,5                                                 | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | 5,1                                                                                               |                                  |
| Komunalny Bank<br>Kredytowy w Po-<br>znaniu . . . . .                | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | —                                                                       | —                                                  | —                                                    | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | 100,0                                                                                             | Banque Communale                 |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | 97,3                                                                                                   | —                                                                       | —                                                  | —                                                    | —                                                        | —                                                                              | 0,7                                                                                                                  | 2,0                                                                                               | de Crédit à Poznań               |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | 94,1                                                                                                   | —                                                                       | —                                                  | —                                                    | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | 5,9                                                                                               |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | 89,5                                                                                                   | —                                                                       | —                                                  | —                                                    | —                                                        | —                                                                              | 0,8                                                                                                                  | 9,7                                                                                               |                                  |
| Wojewódzki Bank<br>Pożyczkowy w Po-<br>znaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | —                                                                       | —                                                  | —                                                    | 100,0                                                    | —                                                                              | —                                                                                                                    | —                                                                                                 | Banque Départemen-               |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | —                                                                                                      | —                                                                       | —                                                  | 4,7                                                  | 5,9                                                      | —                                                                              | —                                                                                                                    | 89,4                                                                                              | tales de Prêts à Po-             |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | —                                                                                                      | —                                                                       | —                                                  | 4,4                                                  | 5,5                                                      | —                                                                              | —                                                                                                                    | 90,1                                                                                              | znań <sup>a</sup>                |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>                           |                           |                        |                                                                                                        |                                                                         |                                                    |                                                      |                                                          |                                                                                |                                                                                                                      |                                                                                                   |                                  |
| Razem . . . . .                                                      | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 23,6                                                                    | 1,0                                                | 8,3                                                  | 39,2                                                     | —                                                                              | 7,1                                                                                                                  | 20,8                                                                                              | Ensemble                         |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 26,3                                                                    | 1,1                                                | 9,6                                                  | 32,6                                                     | —                                                                              | 7,0                                                                                                                  | 23,4                                                                                              |                                  |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 24,6                                                                    | 1,1                                                | 9,5                                                  | 31,9                                                     | —                                                                              | 8,1                                                                                                                  | 24,8                                                                                              |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 22,1                                                                    | 1,0                                                | 14,0                                                 | 31,9                                                     | —                                                                              | 7,8                                                                                                                  | 23,2                                                                                              |                                  |
| Polski Bank Komu-<br>nalny w Warszawie                               | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 4,3                                                                     | —                                                  | 95,7                                                 | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | —                                                                                                 | Banque Communale                 |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 2,5                                                                     | —                                                  | 97,5                                                 | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | —                                                                                                 | Polonaise à Varsovie             |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 1,8                                                                     | —                                                  | 98,2                                                 | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | —                                                                                                 |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 0,5                                                                     | —                                                  | 99,5                                                 | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | —                                                                                                 |                                  |
| Komunalny Bank<br>Kredytowy w Po-<br>znaniu . . . . .                | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 21,7                                                                    | —                                                  | 8,2                                                  | —                                                        | —                                                                              | 10,3                                                                                                                 | 59,8                                                                                              | Banque Communale                 |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 25,5                                                                    | —                                                  | 9,2                                                  | —                                                        | —                                                                              | 0,4                                                                                                                  | 64,9                                                                                              | de Crédit à Poznań               |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 19,5                                                                    | —                                                  | 6,1                                                  | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | 74,4                                                                                              |                                  |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 19,3                                                                    | —                                                  | 4,5                                                  | —                                                        | —                                                                              | —                                                                                                                    | 76,2                                                                                              |                                  |
| Wojewódzki Bank<br>Pożyczkowy w Po-<br>znaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1925                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 24,0                                                                    | 1,1                                                | 6,8                                                  | 41,0                                                     | —                                                                              | 7,1                                                                                                                  | 20,0                                                                                              | Banque Départemen-               |
|                                                                      | 1926                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 26,9                                                                    | 1,2                                                | 7,3                                                  | 34,4                                                     | —                                                                              | 7,3                                                                                                                  | 22,9                                                                                              | tales de Prêts à Po-             |
|                                                                      | 1927                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 25,2                                                                    | 1,1                                                | 7,4                                                  | 33,3                                                     | —                                                                              | 8,5                                                                                                                  | 24,5                                                                                              | znań <sup>a</sup>                |
|                                                                      | 1928                      | 100,0                  | —                                                                                                      | 23,9                                                                    | 1,1                                                | 7,4                                                  | 35,0                                                     | —                                                                              | 8,5                                                                                                                  | 24,1                                                                                              |                                  |

U w a g a. Banki i lata opuszczone oznaczają brak odnośnych pozycji.

N o t e. L'omission d'une banque ou d'une année signifie que les postes respectifs n'existent pas

Z tablicy powyższej wynika, że w końcu roku 1925 w bankach komunalnych ciążyło 2401 pożyczek nieumorzonych. Następnie rok rocznie stan ten się zmniejszał, i w końcu roku 1928 pozostało jeszcze pożyczek nieumorzonych 2047. Zmniejszenie to uwidoczniło się w ogólnej ilości, mimo wydawania nowych pożyczek, głównie dzięki zlikwidowaniu pewnej części pożyczek dawniejszych, a przede wszystkim przedwojennych, ciążących w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu.

Największą ilość, bo wynoszącą około 87% ogólnej ilości pożyczek, przypada na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu. Są to niemal w całości długoterminowe pożyczki przedwojenne. Drugie miejsce co do ilości pożyczek zajmuje Polski Bank Komunalny w Warszawie, który w końcu roku 1925 posiadał 167 pożyczek nieumorzonych. Następnie w ciągu dwu lat t. j. na końcu roku 1927 liczba pożyczek terminowych zmniejszyła się do 140 i wzrosła na końcu roku 1928 do 205. W latach 1925 do 1927 Polski Bank Komu-

nalny wykazywał jedynie pożyczki, średnio- i długoterminowe, a krótkoterminowe pojawiły się dopiero w roku 1928.

Na trzecim miejscu co do ilości pożyczek terminowych stoi Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, który z końcem roku 1925 posiadał 87 pożyczek terminowych nieumorzonych, w końcu 1926 roku 102 pożyczki, a następnie w ciągu dwu lat liczbę tę pomniejszył do 86 na koniec roku 1928. Są to wyłącznie pożyczki średnio i długoterminowe.

Na czwartym miejscu stoi Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu, która w końcu 1928 roku wykazywała nieumorzonych 6 pożyczek krótkoterminowych.

Najwięcej nieumorzonych pożyczek terminowych obciąża osoby i firmy prywatne, niemal wyłącznie z powodu Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu. Nieco mniej pożyczek obciąża różne instytucje prawa publicznego, również z powodu długoterminowych przeważnie przedwojennych pożyczek Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu.

Na trzecim miejscu stoją pożyczki udzielone gminom miejskim, oraz związkom powiatowym a następnie pożyczki gmin wiejskich i związków wojewódzkich. W liczbach pożyczek samorządów miejskich i powiatowych odgrywają już dość poważną rolę pożyczki powojenne, jakkolwiek znaczną większość stanowią pożyczki przedwojenne Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu. Pożyczki obciążające samorządy wiejskie i wojewódzkie pochodzą w większej części z przed wojny.

Całkowicie powojennymi pożyczkami są pożyczki-obciążające komunalne kasy oszczędności. Do końca roku 1925 żaden z banków komunalnych pożyczek terminowych komunalnym kasom oszczędności nie udzielił. Pierwszych 37 pożyczek tego typu pojawiło się dopiero w roku 1926, a w końcu roku 1928 liczba ich wynosiła 68 pożyczek średnio-terminowych.

Kwoty pożyczek terminowych, które w końcu roku 1925 wynosiły zł. 13 728,1 tys., na koniec roku 1928 wzrosły do sumy zł. 27 668,1 tys., mimo że w tym samym czasie ilości pożyczek zmalały. Z ogólnej sumy pożyczek z końca 1928 roku 47,1% wypada na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, 39,8% na Polski Bank Komunalny w Warszawie, 12,2% na Komunalny Bank Kredyto-

wy w Poznaniu i 0,9% na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę podział tej samej kwoty pożyczek terminowych z końca roku 1928 według kategorii dłużników, zauważymy, że 68,3% wypada na samorządy terytorjalne, 15,5% na osoby i firmy prywatne, 11,6% na komunalne kasy oszczędności i 4,6% na różne instytucje prawa publicznego.

Wśród związków samorządowych największą kwotę zadłużenia wykazują związki powiatowe, a mianowicie kwotę zł. 8 024,6 tys., z czego 88,1% wypada na Polski Bank Komunalny w Warszawie, 11,8% na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, a tylko 0,1% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Gminy miejskie w tym samym czasie wykazują zadłużenie z tytułu pożyczek terminowych w wysokości zł. 6314,2 tys., z czego na Polski Bank Komunalny w Warszawie wypada 51,8%, na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu 47,5% i na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu 0,7%.

Następnie duże zadłużenie wykazują samorządy wojewódzkie, a mianowicie w wysokości zł. 4 433,5 tys. całkowicie w stosunku do Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu. Gminy wiejskie wykazują zadłużenie w wysokości zł. 135,5 tys. również niemal całkowicie w stosunku do Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu. Zadłużenie samorządowych związków celowych, figurujące w latach 1925 do 1927, zostało do końca roku 1928 spłacone.

Z kwoty zadłużenia komunalnych kas oszczędności, wynoszącej w końcu roku 1928 zł. 3 203,3 tys., wypadało 88,1% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu i 11,9% na Polski Bank Komunalny w Warszawie.

Z zadłużenia osób i firm prywatnych, wynoszącego w końcu roku 1928 zł. 4 278,9 tys., wypadało 80,8% na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, 11,1% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, 6,9% na Polski Bank Komunalny w Warszawie i 1,2% na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu. Z zadłużenia instytucji prawa publicznego wynoszącego zł. 1 278,1 tys. wypadało 83,7% na Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, 14,5% na Pomorską Krajową Kasę Pożyczkową w Toruniu i 1,8% na Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu.

Biorąc obecnie pod uwagę podział pożyczek terminowych według ich znaczenia gospodarczego, co odzwierciadla się do pew-

nego stopnia przez terminy pożyczek, zauważamy, że pożyczki krótkoterminowe odgrywają najmniejszą rolę. Banki komunalne uprawiają kredyt krótkoterminowy znacznie więcej w formie kredytu wekslowego, względnie otwartego na rachunkach bieżących. W latach 1925 i 1926 pożyczki krótkoterminowe wogóle w żadnym z banków nie figurują. Udzielanie tego rodzaju pożyczek rozpoczęła Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu w roku 1927, a Polski Bank Komunalny w Warszawie w roku 1928.

Znacznie większe znaczenie mają pożyczki średnioterminowe, które najwięcej są udzielane przez Polski Bank Komunalny w Warszawie. Z kredytu tego najwięcej w banku tym korzystają związki powiatowe, a następnie gminy miejskie.

Z kredytów średnioterminowych Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu korzystają niemal wyłącznie komunalne kasy oszczędności.

Kredyty średnioterminowe w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu są udzielane jedynie sporadycznie; korzystają z nich najwięcej osoby i firmy prywatne, a wśród nich przede wszystkim własność rolą.

Największe wierzytelności z tytułu kredytu długoterminowego wykazuje Wojewódzki Bank Pożyczkowy. Odnośna kwota za rok 1928 wynosi zł. 12 557,0 tys. Są to przeważnie wierzytelności, wśród których najwięcej wypada na związki wojewódzkie, a następnie gminy miejskie. Wśród sumy

zadłużenia, wykazanego w rubryce osób i firm prywatnych, największa część wypada na własność nieruchomą miejską, następnie na firmy meljoracyjne, oraz na własność rolną. Na sumę zadłużenia instytucji prawa publicznego składają się pożyczki długoterminowe, udzielone gminom kościelnym, wyższym uczelniom, związkom i korporacjom prawa publicznego i t. p.

Znacznie mniejszą sumę wierzytelności z tytułu kredytu długoterminowego wykazuje Polski Bank Komunalny w Warszawie, a mianowicie w wysokości zł. 1 001,3 tys., z czego 99,5 % wypada na związki powiatowe, a reszta na gminy miejskie.

Jeszcze mniejszą sumę kredytu długoterminowego wykazuje Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Odnośna kwota za rok 1928 wynosi zł. 220,1 tys. Wierzytelność ta pochodzi z pożyczek, udzielonych swego czasu z funduszu budowlanego Ministerstwa Skarbu. Z porównania z latami poprzednimi wynika, że są to dzisiaj pozycje pożyczek, podlegających likwidacji. Z tej sumy 76,2 % wypada na osoby i firmy prywatne, w tem połowa na firmy budowlane.

Stany bilansowe pożyczek wykazują, z jakimi dłużnikami bank ma do czynienia, ale nie mówią zupełnie o czynnej działalności banków w obserwowanym czasokresie. Wobec tego na podstawie ankiety sporządzono zestawienie pożyczek nowoudzielonych w ciągu lat bilansowych 1926—1928.

Tabl. 18. Pożyczki terminowe według dłużników i terminów — Prêts à terme suivant les débiteurs et les termes  
Udzielone w ciągu roku — Recordés au cours de l'exercice 1926—1928

| Nazwa banku                           | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publ.<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque             |
|---------------------------------------|---------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
|                                       |                           |                        |                                                                    | miejskie<br><i>municipalités</i>                            | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                           |                                                                    |                                       |
| A. Ilość pożyczek — Nombre de prêts   |                           |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                       |
| Ogółem — Total                        |                           |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                       |
| Razem . . . . .                       | 1926                      | 96                     | 37                                                                 | 2                                                           | 2                                   | 10                                  | 1                                  | —                                                     | 2                                                                         | 42                                                                 | Ensemble                              |
|                                       | 1927                      | 167                    | 32                                                                 | 5                                                           | 4                                   | 36                                  | 2                                  | 1                                                     | 8                                                                         | 79                                                                 |                                       |
|                                       | 1928                      | 145                    | —                                                                  | 25                                                          | 1                                   | 74                                  | 3                                  | 1                                                     | 6                                                                         | 35                                                                 |                                       |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . . | 1926                      | 12                     | —                                                                  | 2                                                           | —                                   | 10                                  | —                                  | —                                                     | —                                                                         | .                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie |
|                                       | 1927                      | 66                     | 31                                                                 | 3                                                           | —                                   | 32                                  | —                                  | —                                                     | —                                                                         | .                                                                  |                                       |
|                                       | 1928                      | 97                     | —                                                                  | 25                                                          | —                                   | 72                                  | —                                  | —                                                     | —                                                                         | .                                                                  |                                       |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku                                             | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komu-<br>nalne<br>kasy<br>oszczęd-<br>ności<br><i>Caisse<br/>d'épar-<br/>gne<br/>commu-<br/>nales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes<br/>territoriales</i> |                                                                |                                                      |                                                          |                                                                                          | Inne<br>insty-<br>tucje<br>prawa<br>publ.<br><i>Autres<br/>insti-<br/>tutions<br/>de<br/>droit<br/>public</i> | Osoby<br>i firmy<br>pry-<br>watne<br><i>Person-<br/>nes et<br/>institu-<br/>tions<br/>privées</i> | Dénomination de la<br>banque                    |
|---------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
|                                                         |                           |                        |                                                                                                       | miej-<br>skie<br><i>municipi-<br/>palités</i>                   | wiej-<br>skie<br><i>com-<br/>mu-<br/>nes<br/>rura-<br/>les</i> | powia-<br>towe<br><i>arron-<br/>disse-<br/>ments</i> | woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>dé-<br/>parte-<br/>ments</i> | zwią-<br>zki<br>celowe<br><i>asso-<br/>cia-<br/>tions<br/>inter-<br/>commu-<br/>nals</i> |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                 |
| Komunalny Bank Kre-<br>dytowy w Poznaniu .              | 1926                      | 39                     | 37                                                                                                    | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Banque Communale de<br>crédit à Poznań          |
|                                                         | 1927                      | 14                     | 1                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 13                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 7                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 6                                                                                                 |                                                 |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                      | 45                     | —                                                                                                     | .                                                               | 2                                                              | —                                                    | 1                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 41                                                                                                | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań "    |
|                                                         | 1927                      | 84                     | —                                                                                                     | 2                                                               | 4                                                              | 4                                                    | 2                                                        | —                                                                                        | 7                                                                                                             | 65                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 35                     | —                                                                                                     | —                                                               | 1                                                              | 2                                                    | 2                                                        | —                                                                                        | 4                                                                                                             | 26                                                                                                |                                                 |
| Pomorska Krajowa Kasa<br>Pożyczkowa w Toruniu           | 1927                      | 3                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Caisse Nationale de Prêts<br>de Pomorze à Toruń |
|                                                         | 1928                      | 6                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | 1                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 3                                                                                                 |                                                 |
| Krótkoterminowe — <i>Prêts à court terme</i>            |                           |                        |                                                                                                       |                                                                 |                                                                |                                                      |                                                          |                                                                                          |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                 |
| Razem . . . . .                                         | 1927                      | 3                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Ensemble                                        |
|                                                         | 1928                      | 66                     | —                                                                                                     | 15                                                              | —                                                              | 44                                                   | 1                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 4                                                                                                 |                                                 |
| Polski Bank Komunal-<br>ny w Warszawie . .              | 1928                      | 59                     | —                                                                                                     | 15                                                              | —                                                              | 44                                                   | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie        |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1928                      | 1                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 1                                                                                                 |                                                 |
| Pomorska Krajowa Kasa<br>Pożyczkowa w Toruniu           | 1927                      | 3                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Caisse Nationale de Prêts<br>de Pomorze à Toruń |
|                                                         | 1928                      | 6                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | 1                                                        | 1                                                                                        | 1                                                                                                             | 3                                                                                                 |                                                 |
| Średnioterminowe — <i>Prêts à terme moyen</i>           |                           |                        |                                                                                                       |                                                                 |                                                                |                                                      |                                                          |                                                                                          |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                 |
| Razem . . . . .                                         | 1926                      | 43                     | 37                                                                                                    | 2                                                               | —                                                              | 1                                                    | 1                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Ensemble                                        |
|                                                         | 1927                      | 78                     | 32                                                                                                    | 3                                                               | —                                                              | 27                                                   | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 16                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 28                     | —                                                                                                     | 10                                                              | —                                                              | 10                                                   | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 7                                                                                                 |                                                 |
| Polski Bank Komunal-<br>ny w Warszawie . .              | 1926                      | 3                      | —                                                                                                     | 2                                                               | —                                                              | 1                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | .                                                                                                 | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie        |
|                                                         | 1927                      | 60                     | 31                                                                                                    | 3                                                               | —                                                              | 26                                                   | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | .                                                                                                 |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 20                     | —                                                                                                     | 10                                                              | —                                                              | 10                                                   | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | .                                                                                                 |                                                 |
| Komunalny Bank Kre-<br>dytowy w Poznaniu .              | 1926                      | 39                     | 37                                                                                                    | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 1                                                                                                 | Banque Communale<br>de Crédit à Poznań          |
|                                                         | 1927                      | 14                     | 1                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 13                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 7                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 6                                                                                                 |                                                 |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                      | 1                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | 1                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań "    |
|                                                         | 1927                      | 4                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | 1                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 3                                                                                                 |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 1                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | 1                                                                                                 |                                                 |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>              |                           |                        |                                                                                                       |                                                                 |                                                                |                                                      |                                                          |                                                                                          |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                 |
| Razem . . . . .                                         | 1926                      | 53                     | —                                                                                                     | .                                                               | 2                                                              | 9                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 41                                                                                                | Ensemble                                        |
|                                                         | 1927                      | 86                     | —                                                                                                     | 2                                                               | 4                                                              | 9                                                    | 2                                                        | —                                                                                        | 7                                                                                                             | 62                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 51                     | —                                                                                                     | —                                                               | 1                                                              | 20                                                   | 2                                                        | —                                                                                        | 4                                                                                                             | 24                                                                                                |                                                 |
| Polski Bank Komunal-<br>ny w Warszawie . .              | 1926                      | 9                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | 9                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie        |
|                                                         | 1927                      | 6                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | 6                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 18                     | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | 18                                                   | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                 |
| Komunalny Bank Kre-<br>dytowy w Poznaniu .              | 1926                      | .                      | —                                                                                                     | —                                                               | —                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | —                                                                                                             | .                                                                                                 | Banque Communale<br>de Crédit à Poznań          |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                      | 44                     | —                                                                                                     | .                                                               | 2                                                              | —                                                    | —                                                        | —                                                                                        | 1                                                                                                             | 41                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1927                      | 80                     | —                                                                                                     | 2                                                               | 4                                                              | 3                                                    | 2                                                        | —                                                                                        | 7                                                                                                             | 62                                                                                                |                                                 |
|                                                         | 1928                      | 33                     | —                                                                                                     | —                                                               | 1                                                              | 2                                                    | 2                                                        | —                                                                                        | 4                                                                                                             | 24                                                                                                |                                                 |

<sup>a</sup> Zamknięcie za r. 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1926—31.III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1926—le 31 mars 1929.

(c. d.—suite)

| Nazwa banku | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publ.<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque |
|-------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------|
|             |                     |                        |                                                                    | miejskie<br><i>municipalités</i>                            | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                           |                                                                    |                           |

## B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — Montant des prêts en milliers de zlotys

## Ogółem — Total

|                                                    |      |         |         |         |      |         |       |      |       |         |                                                         |
|----------------------------------------------------|------|---------|---------|---------|------|---------|-------|------|-------|---------|---------------------------------------------------------|
| <b>Razem . . . . .</b>                             | 1926 | 3 004,0 | 2 229,9 | 219,8   | 3,5  | 213,0   | 25,0  | —    | 28,0  | 284,8   | <b>Ensemble</b>                                         |
|                                                    | 1927 | 6 536,3 | 1 814,9 | 439,7   | 18,4 | 2 139,5 | 369,2 | 10,3 | 439,5 | 1 304,8 |                                                         |
|                                                    | 1928 | 9 525,4 | 15,0    | 2 840,0 | 3,0  | 5 101,0 | 495,4 | 89,6 | 302,5 | 678,9   |                                                         |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926 | 387,2   | —       | 170,0   | —    | 213,0   | —     | —    | —     | 4,2     | Banque Communale<br>Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927 | 3 375,4 | 1 135,4 | 235,0   | —    | 1 999,5 | —     | —    | —     | 5,5     |                                                         |
|                                                    | 1928 | 7 894,0 | —       | 2 840,0 | —    | 5 051,0 | —     | —    | —     | 3,0     |                                                         |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926 | 2 257,9 | 2 229,9 | —       | —    | —       | —     | —    | 16,0  | 12,0    | Banque Communale<br>de Crédit à Poznań                  |
|                                                    | 1927 | 874,4   | 679,5   | —       | —    | —       | —     | —    | —     | 194,9   |                                                         |
|                                                    | 1928 | 261,8   | 15,0    | —       | —    | —       | —     | —    | 25,0  | 221,8   |                                                         |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926 | 358,9   | —       | 49,8    | 3,5  | —       | 25,0  | —    | 12,0  | 268,6   | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927 | 2 106,3 | —       | 204,7   | 18,4 | 140,0   | 369,2 | —    | 284,6 | 1 089,4 |                                                         |
|                                                    | 1928 | 1 033,4 | —       | —       | 3,0  | 50,0    | 475,0 | —    | 95,0  | 410,4   |                                                         |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu         | 1927 | 180,2   | —       | —       | —    | —       | —     | 10,3 | 154,9 | 15,0    | Caisse Nationale de Prêts<br>de Pomorze à Toruń         |
|                                                    | 1928 | 336,2   | —       | —       | —    | —       | 20,4  | 89,6 | 182,5 | 43,7    |                                                         |

## Krótkoterminowe — Prêts à court terme

|                                                    |      |         |   |         |   |         |      |       |       |                                                      |                    |
|----------------------------------------------------|------|---------|---|---------|---|---------|------|-------|-------|------------------------------------------------------|--------------------|
| <b>Razem . . . . .</b>                             | 1927 | 180,2   | — | —       | — | —       | 10,3 | 154,9 | 15,0  | <b>Ensemble</b>                                      |                    |
|                                                    | 1928 | 4 777,2 | — | 1 220,0 | — | 3 191,0 | 20,4 | 89,6  | 182,5 | 73,7                                                 |                    |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1928 | 4 411,0 | — | 1 220,0 | — | 3 191,0 | —    | —     | —     | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |                    |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1928 | 50,0    | — | —       | — | —       | —    | —     | 30,0  | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |                    |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu         | 1927 | 180,2   | — | —       | — | —       | 10,3 | 154,9 | 15,0  | Caisse Nationale de Prêts                            |                    |
|                                                    | 1928 | 336,2   | — | —       | — | —       | 20,4 | 89,6  | 182,5 | 43,7                                                 | de Pomorze à Toruń |

## Średnioterminowe — Prêts à terme moyen

|                                                    |      |         |         |         |   |         |      |   |      |       |                                                      |
|----------------------------------------------------|------|---------|---------|---------|---|---------|------|---|------|-------|------------------------------------------------------|
| <b>Razem . . . . .</b>                             | 1926 | 2 505,2 | 2 229,9 | 170,0   | — | 50,0    | 25,0 | — | 16,0 | 14,3  | <b>Ensemble</b>                                      |
|                                                    | 1927 | 4 535,3 | 1 814,9 | 235,0   | — | 1 905,0 | —    | — | —    | 580,4 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 2 951,8 | 15,0    | 1 620,0 | — | 1 037,0 | —    | — | 25,0 | 254,8 |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926 | 224,2   | —       | 170,0   | — | 50,0    | —    | — | —    | 4,2   | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927 | 3 260,9 | 1 135,4 | 235,0   | — | 1 885,0 | —    | — | —    | 5,5   |                                                      |
|                                                    | 1928 | 2 660,0 | —       | 1 620,0 | — | 1 037,0 | —    | — | —    | 3,0   |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926 | 2 256,0 | 2 229,9 | —       | — | —       | —    | — | 16,0 | 10,1  | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                    | 1927 | 874,4   | 679,5   | —       | — | —       | —    | — | —    | 194,9 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 261,8   | 15,0    | —       | — | —       | —    | — | 25,0 | 221,8 |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926 | 25,0    | —       | —       | — | —       | 25,0 | — | —    | —     | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927 | 400,0   | —       | —       | — | 20,0    | —    | — | —    | 380,0 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 30,0    | —       | —       | — | —       | —    | — | —    | 30,0  |                                                      |

<sup>a</sup> Obacz uwagę na str. 446. Voir note à la page 46.

(c. d.—suite)

| Nazwa banku                                        | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasy oszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publ.<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                            |
|----------------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                    |                     |                        |                                                                    | miejskie<br><i>municipalités</i>                            | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                           |                                                                    |                                                      |
|                                                    |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>         |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                    | 1926                | 498,8                  | —                                                                  | 49,8                                                        | 3,5                                 | 163,0                               | —                                  | —                                                     | 12,0                                                                      | 270,5                                                              | Ensemble                                             |
|                                                    | 1927                | 1 820,8                | —                                                                  | 204,7                                                       | 18,4                                | 234,5                               | 369,2                              | —                                                     | 284,6                                                                     | 709,4                                                              |                                                      |
|                                                    | 1928                | 1 796,4                | —                                                                  | —                                                           | 3,0                                 | 873,0                               | 475,0                              | —                                                     | 95,0                                                                      | 350,4                                                              |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926                | 163,0                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 163,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927                | 114,5                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 114,5                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  |                                                      |
|                                                    | 1928                | 823,0                  | —                                                                  | —                                                           | —                                   | 823,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926                | 1,9                    | —                                                                  | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 1,9                                                                | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                    |                     |                        |                                                                    |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                | 333,9                  | —                                                                  | 49,8                                                        | 3,5                                 | —                                   | —                                  | —                                                     | 12,0                                                                      | 268,6                                                              | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927                | 1 706,3                | —                                                                  | 204,7                                                       | 18,4                                | 120,0                               | 369,2                              | —                                                     | 284,6                                                                     | 709,4                                                              |                                                      |
|                                                    | 1928                | 973,4                  | —                                                                  | —                                                           | 3,0                                 | 50,0                                | 475,0                              | —                                                     | 95,0                                                                      | 350,4                                                              |                                                      |

C. Stosunki procentowe kwot — *Montants des prêts en pourcentages*Ogółem — *Total*

|                                                    |      |       |      |      |     |      |      |      |      |      |                                                      |
|----------------------------------------------------|------|-------|------|------|-----|------|------|------|------|------|------------------------------------------------------|
| Razem . . . . .                                    | 1926 | 100,0 | 74,3 | 7,3  | 0,1 | 7,1  | 0,8  | —    | 0,9  | 9,5  | Ensemble                                             |
|                                                    | 1927 | 100,0 | 27,8 | 6,7  | 0,3 | 32,7 | 5,6  | 0,2  | 6,7  | 20,0 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 100,0 | 0,2  | 29,8 | 0,0 | 53,6 | 5,2  | 0,9  | 3,2  | 7,1  |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926 | 100,0 | —    | 43,9 | —   | 55,0 | —    | —    | —    | 1,1  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927 | 100,0 | 33,6 | 7,0  | —   | 59,2 | —    | —    | —    | 0,2  |                                                      |
|                                                    | 1928 | 100,0 | —    | 36,0 | —   | 64,0 | —    | —    | —    | 0,0  |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926 | 100,0 | 98,8 | —    | —   | —    | —    | —    | 0,7  | 0,5  | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                    | 1927 | 100,0 | 77,7 | —    | —   | —    | —    | —    | —    | 22,3 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 100,0 | 5,7  | —    | —   | —    | —    | —    | 9,6  | 84,7 |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926 | 100,0 | —    | 13,9 | 1,0 | —    | 7,0  | —    | 3,3  | 74,8 | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927 | 100,0 | —    | 9,7  | 0,9 | 6,7  | 17,5 | —    | 13,5 | 51,7 |                                                      |
|                                                    | 1928 | 100,0 | —    | —    | 0,3 | 4,6  | 45,9 | —    | 9,2  | 40,0 |                                                      |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu         | 1927 | 100,0 | —    | —    | —   | —    | —    | 5,7  | 86,0 | 8,3  | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                    | 1928 | 100,0 | —    | —    | —   | —    | 6,1  | 26,6 | 54,3 | 13,0 |                                                      |

Krótkoterminowe — *Prêts à court terme*

|                                                    |      |       |   |      |   |      |     |      |      |       |                                                      |
|----------------------------------------------------|------|-------|---|------|---|------|-----|------|------|-------|------------------------------------------------------|
| Razem . . . . .                                    | 1927 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | 5,7  | 86,0 | 8,3   | Ensemble                                             |
|                                                    | 1928 | 100,0 | — | 25,5 | — | 66,8 | 0,4 | 1,9  | 3,8  | 1,6   |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1928 | 100,0 | — | 27,7 | — | 72,3 | —   | —    | —    | —     | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1928 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | —    | —    | 100,0 | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu         | 1927 | 100,0 | — | —    | — | —    | —   | 5,7  | 86,0 | 8,3   | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
|                                                    | 1928 | 100,0 | — | —    | — | —    | 6,1 | 26,6 | 54,3 | 13,0  |                                                      |

<sup>a</sup> Obacz uwagę na str. 446. Voir note à la page 446.

(dok.—fin)

| Nazwa banku                                        | Rok<br><i>Années</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Komunalne kasoszczędności<br><i>Caisses d'épargne communales</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                     |                                     |                                    |                                                       | Inne instytucje prawa publ.<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                            |
|----------------------------------------------------|----------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                    |                      |                        |                                                                  | miejskie<br><i>municipalités</i>                            | wiejskie<br><i>communes rurales</i> | powiatowe<br><i>arrondissements</i> | wojewódzkie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations intercommunales</i> |                                                                           |                                                                    |                                                      |
|                                                    |                      |                        |                                                                  |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Średnioterminowe — <i>Prêts à terme moyen</i>      |                      |                        |                                                                  |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                    | 1926                 | 100,0                  | 89,0                                                             | 6,8                                                         | —                                   | 2,0                                 | 1,0                                | —                                                     | 0,6                                                                       | 0,6                                                                | Ensemble                                             |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | 40,0                                                             | 5,2                                                         | —                                   | 42,0                                | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 12,8                                                               |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | 0,5                                                              | 54,9                                                        | —                                   | 35,1                                | —                                  | —                                                     | 0,9                                                                       | 8,6                                                                |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | 75,8                                                        | —                                   | 22,3                                | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 1,9                                                                | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | 34,8                                                             | 7,2                                                         | —                                   | 57,8                                | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 0,2                                                                |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | —                                                                | 60,9                                                        | —                                   | 39,0                                | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 0,1                                                                |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926                 | 100,0                  | 98,9                                                             | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | 0,7                                                                       | 0,4                                                                | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | 77,7                                                             | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 22,3                                                               |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | 5,7                                                              | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | 9,6                                                                       | 84,7                                                               |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | —                                   | 100,0                              | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | 5,0                                 | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 95,0                                                               |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 100,0                                                              |                                                      |
| Długoterminowe — <i>Prêts à long terme</i>         |                      |                        |                                                                  |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Razem . . . . .                                    | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | 10,0                                                        | 0,7                                 | 32,7                                | —                                  | —                                                     | 2,4                                                                       | 54,2                                                               | Ensemble                                             |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | —                                                                | 11,2                                                        | 1,0                                 | 12,9                                | 20,3                               | —                                                     | 15,6                                                                      | 39,0                                                               |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | 0,2                                 | 48,6                                | 26,4                               | —                                                     | 5,3                                                                       | 19,5                                                               |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .              | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | 100,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | 100,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | 100,0                               | —                                  | —                                                     | —                                                                         | —                                                                  |                                                      |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu .              | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | —                                   | —                                   | —                                  | —                                                     | —                                                                         | 100,0                                                              | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
|                                                    |                      |                        |                                                                  |                                                             |                                     |                                     |                                    |                                                       |                                                                           |                                                                    |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> | 1926                 | 100,0                  | —                                                                | 14,9                                                        | 1,0                                 | —                                   | —                                  | —                                                     | 3,6                                                                       | 80,5                                                               | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
|                                                    | 1927                 | 100,0                  | —                                                                | 12,0                                                        | 1,1                                 | 7,0                                 | 21,6                               | —                                                     | 16,7                                                                      | 41,6                                                               |                                                      |
|                                                    | 1928                 | 100,0                  | —                                                                | —                                                           | 0,3                                 | 5,1                                 | 48,8                               | —                                                     | 9,8                                                                       | 36,0                                                               |                                                      |

<sup>a</sup> Obacz uwagę na str. 446. Voir note à la page 446.

Z zestawienia na tablicy tej wynika, że w roku 1926 na 96 wydanych pożyczek 42 pożyczki udzielone były osobom i firmom prywatnym, głównie przez Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, 37 — komunalnym kasom oszczędności przez Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, 15 — samorządom i 2 — instytucjom prawa publicznego. W roku 1927 na 167 udzielonych pożyczek 79 udzielonych zostało osobom i firmom prywatnym, 38 udzielono samorządom, 32 — komunalnym kasom oszczędności i 8 — instytucjom prawa publicznego. Na 145 pożyczek, wydanych w r. 1928, 104 pożyczek udzielono samorządom, 35 — osobom i firmom prywatnym i 6 — instytucjom prawa publicznego.

Rozwój kredytu terminowego lepiej się odzwierciadla przy porównywaniu kwot po-

życzek nowoudzielonych. W roku 1926 ogólna suma pożyczek nowoudzielonych przez banki komunalne wynosiła zł. 3 004,0 tys. Następnie w roku 1927 kwota ta wzrosła o 117,6% a w roku 1928 o 45,7%, t. zn. do kwoty zł. 9 525,4 tys. Wzrost ten miał miejsce głównie dzięki pożyczkom wydany przez Polski Bank Komunalny w Warszawie. Suma pożyczek, wydanych przez ten bank, w roku 1926 wynosiła zł. 387,2 tys., następnie w roku 1927 wzrosła o 772,2% a w roku 1928 o 133,9%, t. zn., że w roku 1928 bank ten udzielił pożyczek na kwotę ogólną zł. 7 894,0 tys. W innych bankach komunalnych kwoty nowowydanych pożyczek doznawały fluktuacji zależnych od przypływu funduszy. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu w roku 1926 udzielono

pożyczek na kwotę ogólną zł. 2 257,9 tys., następnie suma ta zmniejszała się i w r. 1928 wydano nowych pożyczek tylko na kwotę zł. 261,8 tys. W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu nowych pożyczek wydano w roku 1927 na zł. 2 106,3 tys., co w porównaniu z rokiem 1926 stanowi wzrost o 489,5%, a następnie kwota ta znów zmalała o przeszło 50%. Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu w pierwszym roku swego istnienia t. j. w roku 1927 wydała pożyczek terminowych na zł. 180,2 tys., a w roku następnym na zł. 336,2 tys.

Z kwoty ogólnej wydanych pożyczek w roku 1928 t. j. z kwoty zł. 9 525,4 tys., 89,5% wydano samorządom, z czego na związki powiatowe wypada 53,6%, na gminy miejskie 29,8%, na związki wojewódzkie 5,2%, a na związki celowe 0,9%. Komunalne kasy oszczędności, które w latach poprzednich korzystały z pożyczek terminowych w dużej mierze, w roku 1928 otrzymały z ogólnej kwoty pożyczek terminowych tylko 0,2%. Osoby i firmy prywatne w tym samym czasie otrzymały 7,1% a instytucje prawa publicznego 3,2%.

Z kolei przystąpimy do omawiania kredytów zgrupowanych według ich terminów.

W roku 1927 pożyczki krótkoterminowe wydawała jedynie Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu. Ogółem wydała ona 3 pożyczki na kwotę zł. 180,2 tys., z czego 86,0% wypada na instytucje prawa publicznego, 8,3% na firmę meljoracyjną i 5,7% na samorządowy związek celowy.

W roku 1928 przystąpił do wydawania pożyczek krótkoterminowych Polski Bank Komunalny w Warszawie głównie dzięki ustanowieniu przez rząd Komunalnego Funduszu Pożyczkowego. Pożyczek krótkoterminowych wydano 59 na kwotę zł. 4 411,0 tys., z czego 15 na kwotę zł. 1 220,0 tys. wypada na gminy miejskie, a 44 na sumę zł. 3 191,0 tys. na związki powiatowe. Są to pożyczki wydane na okresy 3—6—12 miesięczne i oprocentowane w wysokości 6% w stosunku rocznym.

W tym samym czasie Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu wydała ze swoich funduszy 6 pożyczek krótkoterminowych na kwotę zł. 336,2 tys., z czego 54,3% wypada na instytucje prawa publicznego, 26,6% na samorządowe związki celowe, 13,0% na osoby i firmy prywatne, a 6,1% na związki powiatowe.

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu udzielił w tym czasie tylko 1 po-

życzkę krótkoterminową na sumę złotych 30,0 tys.

Pożyczek średnioterminowych, t. j. wydawanych na okres od 1 do 5 lat, w roku 1926 najwięcej wydał Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, a mianowicie 39 na kwotę zł. 2 256,0 tys., z czego 98,9% otrzymały komunalne kasy oszczędności. Komunalny Bank Kredytowy pożyczki te wydawał dzięki otrzymaniu funduszy skarbowych, oraz dzięki uzyskaniu kredytu Pocztovej Kasy Oszczędności w wysokości zł. 1 500,0 tys. W roku następnym pożyczek średnioterminowych bank ten wydał znacznie mniej, bo tylko 14 na kwotę zł. 874,4 tys., z czego 77,7% wypada na komunalne kasy oszczędności, a 22,3% na osoby i firmy prywatne. W roku 1928 wydano tych pożyczek jeszcze mniej, bo tylko 7 na kwotę zł. 261,8 tys., z czego 84,7% wypadało na osoby i firmy prywatne, 9,6% na instytucje prawa publicznego, a na komunalne kasy oszczędności już tylko 5,7%.

Pożyczki tego typu wydawane były przeważnie na okres od 1 do 3 lat za zabezpieczeniem weksłami kaucyjnymi i za oprocentowaniem, wynoszącym w 1926 roku 16—18% w stosunku rocznym. W roku 1927 pobierano 12—16% zależnie od dłużnika i kwartału, w którym pożyczka została zaciągnięta. W roku 1928 stopa procentowa wynosiła 12% w ciągu całego roku.

Polski Bank Komunalny w Warszawie w roku 1926 pożyczek średnioterminowych wydał trzy na kwotę zł. 224,2 tys., z czego 75,8% wypadało na samorządy wiejskie, a 22,3% na samorządy powiatowe. W roku następnym t. j. 1927 akcja w dziedzinie kredytu średnioterminowego znacznie się wzmogła, głównie dzięki uzyskaniu na ten cel funduszy Zakładu Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie. Poza tem pożyczki tego typu były wydawane z funduszy Ministerstwa Skarbu, a mianowicie: z funduszu inwestycyjno-budowlanego, z funduszu na rozbudowę miast i z drogowego funduszu pożyczkowego Ministerstwa Robót Publicznych. Ogółem w roku 1927 pożyczek średnioterminowych wydano 60—na kwotę ogólną zł. 3 260,9 tys., z czego 57,8% wypada na samorządy powiatowe, 34,8% na komunalne kasy oszczędności, 7,2% na gminy miejskie, a 0,2% na osoby i firmy prywatne. Pożyczki, udzielane z funduszy skarbowych na cele inwestycyjne, były oprocentowane w wysokości 4% w stosunku rocznym, na cele rozbudowy miast w wysokości 6% w stosunku rocznym, zaś pożyczki drogowe w r. 1926 w wysokości

od 5—12%, a w r. 1928 od 5—8% w stosunku rocznym. Pożyczki z funduszków Zakładu Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie, które stanowią około 72% sumy udzielonych pożyczek średnioterminowych, były oprocentowane o 2% powyżej każdorazowej stopy dyskontowej Banku Polskiego.

W roku 1928 akcja Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie w dziedzinie kredytu średnioterminowego nieco zmalała. Wydano w tym roku tylko 20 pożyczek na sumę ogólną zł. 2660 tysięcy prawie wyłącznie z funduszu Zakładu Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie. Z sumy tej prawie 61% wypada na gminy miejskie, a 39% na samorządy powiatowe.

W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu pożyczki średnioterminowe poważnej roli nie odgrywają. W roku 1926 udzielił on jedną pożyczkę w kwocie 25 tys. złotych na rzecz samorządu wojewódzkiego. W roku 1927 udzielił 4 pożyczki średnioterminowe na sumę zł. 400 tys., z czego 95,0% wypada na osoby i firmy prywatne, głównie na nieruchomości ziemskie, a 5% na samorząd powiatowy. W r. 1928 wydano tylko jedną pożyczkę średnioterminową w kwocie zł. 30,0 tys. na nieruchomość miejską.

W dziedzinie kredytu gotówkowego długoterminowego ma ustaloną tradycję Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu. Bank ten zdobywa fundusze drogą wypuszczania obligacji, ale pożyczek w przeważnej części udziela gotówkowo. Po wojnie z powodu zdewastowania kapitałów, działalność jego znacznie osłabła.

Według ostatnio ustalonego programu głównym zadaniem banku jest udzielanie pożyczek długoterminowych osobom i instytucjom, które nie mogą korzystać z kredytu innych banków publicznych — państwowych lub komunalnych. Zgodnie z tem Wojewódzki Bank Pożyczkowy ma się ograniczać do kredytów udzielanych drobnym rolnikom na spłaty rodzinne i inwestycje gospodarcze, związkom rolniczym, o ile te nie zajmują się osadnictwem lub melioracjami, drobnym i wielkim przemysłowcom na rozszerzenie przedsiębiorstw, właścicielom nieruchomości miejskich na cele budowlane, przebudowy budynków lub spłatę innych długów krótkoterminowych, zaciągniętych na te cele. Następnie Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu ma udzielać kredytów na inwestycje gospodarcze instytucjom prawa publicznego, a mianowicie związkom samorządowym, gminom kościelnym, przedsiębiorstwom komunal-

nym i t. p., przyczem instytucje o tym charakterze mają pierwszeństwo przy rozdziale kredytów przed innymi.

W roku 1926 wydał ten bank 44 pożyczki długoterminowe, t. j. z terminem płatności ponad 5 lat na kwotę ogólną zł. 333,9 tys., z której 80,5% wypada na osoby prywatne, głównie właścicieli nieruchomości miejskich, 14,9% wypada na samorządy miejskie, 3,6% na instytucje prawa publicznego i 1% na samorządy wiejskie. W roku 1927 akcja tego banku w dziedzinie kredytu długoterminowego gotówkowego znacznie się wzmogła, czego objawem jest udzielenie 80 pożyczek na kwotę zł. 1706,3 tys., z czego 41,6% wypada na osoby prywatne, głównie właścicieli nieruchomości miejskich, 16,7% wypada na instytucje prawa publicznego, jak związki religijne, gminy kościelne, wyższe uczelnie i t. p., 21,6% na samorząd wojewódzki, 12,0% na samorząd miejski, 7,0% na samorząd powiatowy i 1,1% na samorząd wiejski.

W roku 1928 ilość wydanych pożyczek długoterminowych zmalała do 33, a sumy pożyczek zmalały mniej więcej o połowę, a mianowicie do kwoty zł. 973,4 tys., z czego 48,8% wypada na samorząd wojewódzki, 5,1% na samorząd powiatowy, 0,3% na samorząd wiejski. Na osoby prywatne z nieruchomości miejskich i wiejskich wypadało 36,0%, a na związki prawa publicznego 9,8%. Pożyczki te oprocentowane są w wysokości 7—8% w stosunku rocznym.

Działalność Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie w dziedzinie kredytu długoterminowego oparta jest głównie na zasobach drogowego funduszu pożyczkowego Ministerstwa Robót Publicznych. Z pożyczek tych korzystały wyłącznie samorządy powiatowe. Termin ich ostatecznej spłaty przypada po latach dziesięciu. Zresztą kredyt długoterminowy gotówkowy w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie wielkiego znaczenia nie posiada.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu do końca r. 1928 kredytu długoterminowego nie uruchomił. Również Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu pożyczek ani średnio, ani długoterminowych nie wydaje. Cała jej działalność ogranicza się do kredytu krótkoterminowego.

Reasumując analizę tablicy 18, spostrzegamy, że w latach 1926 i 1927 największą rolę w bankach komunalnych wśród kredytów terminowych odgrywały kredyty średnioterminowe, oparte o fundusze państwowe względnie fundusze instytucji ubezpieczenio-

wych. W roku 1928 pojawia się nowy czynnik, t. j. Komunalny Fundusz Pożyczkowo-Zapomogowy, tworzony drogą podatków, który dzisiaj jest podstawą dla kredytu krótkoterminowego. Kredyt długoterminowy jest oparty częściowo o fundusze państwowe, powierzone Polskiemu Bankowi Komunalnemu, a częściowo o fundusze zdobyte drogą emisji obligacyj Polskiego Banku Komunalnego i Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego oraz o fundusze własne Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego.

Zkolei przystąpimy do omawiania tychże samych pożyczek gotówkowych terminowych pod względem ich zabezpieczenia. Warunki zabezpieczenia pożyczek mogą się zmieniać zależnie od instytucji udzielającej pożyczkę, zależnie od dłużnika i zależnie od terminu płatności. Zagadnienie to omówimy kolejno na podstawie trzech tablic, z których dwie pierwsze będą się odnosiły do zabezpieczenia zależnego od dłużnika, a trzecia będzie się odnosiła do zabezpieczenia zależnego od terminu pożyczki.

Tabl. 19. Pożyczki terminowe według dłużników i zabezpieczenia

Prêts à terme suivant les débiteurs et d'après l'espèce de garantie

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

1925 — 1926

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                            | 1925                     |                                                               |                                                  |                                          | 1926                     |                                                               |                                                  |                                          | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs          |
|----------------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------|
|                                                    | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezabezpieczone<br><i>Sans garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezabezpieczone<br><i>Sans garantie</i> |                                                    |
| <b>Ogółem . . . . .</b>                            | <b>13 728,1</b>          | <b>2 018,4</b>                                                | <b>11 574,1</b>                                  | <b>135,6</b>                             | <b>14 808,5</b>          | <b>2 120,1</b>                                                | <b>10 341,0</b>                                  | <b>2 347,4</b>                           | <b>Total</b>                                       |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .           | .                        | —                                                             | —                                                | —                                        | 2 229,9                  | —                                                             | —                                                | 2 229,9                                  | a) Caisses d'épargne communales                    |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                    | 3 348,5                  | 1,7                                                           | 3 299,2                                          | 47,6                                     | 3 484,5                  | 1,4                                                           | 3 435,4                                          | 47,7                                     | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                    | 133,5                    | —                                                             | 133,5                                            | —                                        | 125,3                    | —                                                             | 125,3                                            | —                                        | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                   | 1 153,6                  | 21,9                                                          | 1 129,6                                          | 2,1                                      | 1 249,7                  | 21,9                                                          | 1 227,8                                          | —                                        | d) Arrondissements autonomes                       |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .                 | 5 004,4                  | —                                                             | 5 004,4                                          | —                                        | 3 768,9                  | —                                                             | 3 768,9                                          | —                                        | e) Administrations autonomes départementales       |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .            | 113,9                    | —                                                             | 113,9                                            | —                                        | 113,9                    | —                                                             | 113,9                                            | —                                        | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .     | 899,8                    | 34,4                                                          | 865,4                                            | —                                        | 814,6                    | 9,7                                                           | 804,9                                            | —                                        | g) Autres institutions de droit public             |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                | 3 074,4                  | 1 960,4                                                       | 1 028,1                                          | 85,9                                     | 3 021,7                  | 2 087,1                                                       | 864,8                                            | 69,8                                     | h) Personnes et institutions privées               |
| <b>Polski Bank Komunalny w Warszawie . . . . .</b> | <b>1 032,2</b>           | <b>284,7</b>                                                  | <b>747,5</b>                                     | <b>—</b>                                 | <b>1 309,9</b>           | <b>288,9</b>                                                  | <b>1 021,0</b>                                   | <b>—</b>                                 | <b>Banque Communale Polonaise à Varsovie</b>       |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                    | 343,1                    | —                                                             | 343,1                                            | —                                        | 481,0                    | —                                                             | 481,0                                            | —                                        | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                    | 0,6                      | —                                                             | 0,6                                              | —                                        | 0,2                      | —                                                             | 0,2                                              | —                                        | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                   | 289,9                    | —                                                             | 289,9                                            | —                                        | 425,9                    | —                                                             | 425,9                                            | —                                        | d) Arrondissements autonomes                       |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .            | 113,9                    | —                                                             | 113,9                                            | —                                        | 113,9                    | —                                                             | 113,9                                            | —                                        | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                | 284,7                    | 284,7                                                         | —                                                | —                                        | 288,9                    | 288,9                                                         | —                                                | —                                        | h) Personnes et institutions privées               |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                            | 1 9 2 5                  |                                                               |                                                  |                                         | 1 9 2 6                  |                                                               |                                                  |                                         | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs      |
|----------------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------|
|                                                    | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> |                                                |
| <b>Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . .</b>   | 484,6                    | 143,8                                                         | 205,2                                            | 135,6                                   | 2 586,0                  | 114,3                                                         | 124,3                                            | 2 347,4                                 | <b>Banque Communale de Crédit à Poznań</b>     |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .           | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 2 229,9                  | —                                                             | —                                                | 2 229,9                                 | a) Caisses d'épargne communales                |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                    | 76,4                     | 1,7                                                           | 27,1                                             | 47,6                                    | 74,9                     | 1,4                                                           | 25,8                                             | 47,7                                    | b) Municipalités                               |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                   | 29,0                     | 21,9                                                          | 5,0                                              | 2,1                                     | 26,9                     | 21,9                                                          | 5,0                                              | —                                       | d) Arrondissements autonomes                   |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .     | 36,4                     | 25,3                                                          | 11,1                                             | —                                       | 17,2                     | 1,2                                                           | 16,0                                             | —                                       | g) Autres institutions de droit public         |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                | 342,8                    | 94,9                                                          | 162,0                                            | 85,9                                    | 237,1                    | 89,8                                                          | 77,5                                             | 69,8                                    | h) Personnes et institutions privées           |
| <b>Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu . . .</b> | 12 211,3                 | 1 589,9                                                       | 10 621,4                                         | —                                       | 10 912,6                 | 1 716,9                                                       | 9 195,7                                          | —                                       | <b>Banque Départementale de Prêts à Poznań</b> |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                    | 2 929,0                  | —                                                             | 2 929,0                                          | —                                       | 2 928,6                  | —                                                             | 2 928,6                                          | —                                       | b) Municipalités                               |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                    | 132,9                    | —                                                             | 132,9                                            | —                                       | 125,1                    | —                                                             | 125,1                                            | —                                       | c) Communes rurales                            |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                   | 834,7                    | —                                                             | 834,7                                            | —                                       | 796,9                    | —                                                             | 796,9                                            | —                                       | d) Arrondissements autonomes                   |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .                 | 5 004,4                  | —                                                             | 5 004,4                                          | —                                       | 3 768,9                  | —                                                             | 3 768,9                                          | —                                       | e) Administrations autonomes départementales   |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .     | 863,4                    | 9,1                                                           | 854,3                                            | —                                       | 797,4                    | 8,5                                                           | 788,9                                            | —                                       | g) Autres institutions de droit public         |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                | 2 446,9                  | 1 580,8                                                       | 866,1                                            | —                                       | 2 495,7                  | 1 708,4                                                       | 787,3                                            | —                                       | h) Personnes et institutions privées           |

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                  | 1 9 2 7                  |                                                               |                                                  |                                         | 1 9 2 8                  |                                                               |                                                  |                                         | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs          |
|------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|----------------------------------------------------|
|                                          | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> |                                                    |
| <b>Ogółem . . . . .</b>                  | 20 178,5                 | 3 181,3                                                       | 13 992,8                                         | 3 004,4                                 | 27 668,1                 | 3 417,5                                                       | 21 338,1                                         | 2 912,5                                 | <b>Total</b>                                       |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . . | 3 742,4                  | —                                                             | 833,0                                            | 2 909,4                                 | 3 203,3                  | —                                                             | 379,0                                            | 2 824,3                                 | a) Caisses d'épargne communales                    |
| b) Samorządy miejskie . . . . .          | 3 681,9                  | —                                                             | 3 656,4                                          | 25,5                                    | 6 314,2                  | —                                                             | 6 292,8                                          | 21,4                                    | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .          | 137,0                    | —                                                             | 137,0                                            | —                                       | 135,5                    | —                                                             | 135,5                                            | —                                       | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .         | 3 217,6                  | 15,0                                                          | 3 202,6                                          | —                                       | 8 024,6                  | 10,0                                                          | 8 014,6                                          | —                                       | d) Arrondissements autonomes                       |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .       | 4 077,4                  | —                                                             | 4 077,4                                          | —                                       | 4 433,5                  | —                                                             | 4 433,5                                          | —                                       | e) Administrations autonomes départementales       |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .  | 109,3                    | —                                                             | 109,3                                            | —                                       | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux |

Kwoty w tysiącach złotych — *Montant en milliers de zlotys*

(c. d. — suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                                             | 1 9 2 7         |                           |                      |                 | 1 9 2 8         |                           |                      |                 | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs                   |
|---------------------------------------------------------------------|-----------------|---------------------------|----------------------|-----------------|-----------------|---------------------------|----------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------|
|                                                                     | Razem           | Zabezpieczone hipotecznie | Na skrypta dłużne    | Niezbezpieczone | Razem           | Zabezpieczone hipotecznie | Na skrypta dłużne    | Niezbezpieczone |                                                             |
|                                                                     | Ensemble        | Sur garantie hypothécaire | Sur engagement écrit | Sans garantie   | Ensemble        | Sur garantie hypothécaire | Sur engagement écrit | Sans garantie   |                                                             |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 1 183,4         | 8,1                       | 1 175,3              | —               | 1 278,1         | 7,8                       | 1 270,3              | —               | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                                 | 4 029,5         | 3 158,2                   | 801,8                | 69,5            | 4 278,9         | 3 399,7                   | 812,4                | 66,8            | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Polski Bank Komunalny w Warszawie . . . . .</b>                  | <b>4 077,6</b>  | <b>294,4</b>              | <b>3 783,2</b>       | <b>—</b>        | <b>11 011,7</b> | <b>297,4</b>              | <b>10 714,3</b>      | <b>—</b>        | <b>Banque Communale Polonaise à Varsovie</b>                |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .                            | 833,0           | —                         | 833,0                | —               | 379,0           | —                         | 379,0                | —               | a) Caisses d'épargne communales                             |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                     | 565,8           | —                         | 565,8                | —               | 3 268,7         | —                         | 3 268,7              | —               | b) Municipalités                                            |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                                    | 2 285,4         | —                         | 2 285,4              | —               | 7 066,6         | —                         | 7 066,6              | —               | d) Arrondissements autonomes                                |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .                             | 99,0            | —                         | 99,0                 | —               | —               | —                         | —                    | —               | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux          |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                                 | 294,4           | 294,4                     | —                    | —               | 297,4           | 297,4                     | —                    | —               | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .</b>                | <b>3 336,6</b>  | <b>211,7</b>              | <b>120,5</b>         | <b>3 004,4</b>  | <b>3 377,3</b>  | <b>310,1</b>              | <b>154,7</b>         | <b>2 912,5</b>  | <b>Banque Communale de Crédit à Poznań</b>                  |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .                            | 2 909,4         | —                         | —                    | 2 909,4         | 2 824,3         | —                         | —                    | 2 824,3         | a) Caisse d'épargne communales                              |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                     | 47,5            | —                         | 22,0                 | 25,5            | 42,5            | —                         | 21,1                 | 21,4            | b) Municipalités                                            |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                                    | 15,0            | 15,0                      | —                    | —               | 10,0            | 10,0                      | —                    | —               | d) Arrondissements autonomes                                |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | —               | —                         | —                    | —               | 25,0            | —                         | 25,0                 | —               | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                                 | 364,7           | 196,7                     | 98,5                 | 69,5            | 475,5           | 300,1                     | 108,6                | 66,8            | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . .</b> | <b>12 584,1</b> | <b>2 675,2</b>            | <b>9 908,9</b>       | <b>—</b>        | <b>13 032,0</b> | <b>2 810,0</b>            | <b>10 222,0</b>      | <b>—</b>        | <b>Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></b> |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                     | 3 068,6         | —                         | 3 068,6              | —               | 3 003,0         | —                         | 3 003,0              | —               | b) Municipalités                                            |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                                     | 137,0           | —                         | 137,0                | —               | 135,5           | —                         | 135,5                | —               | c) Communes rurales                                         |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                                    | 917,2           | —                         | 917,2                | —               | 948,0           | —                         | 948,0                | —               | d) Arrondissements autonomes                                |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .                                  | 4 077,4         | —                         | 4 077,4              | —               | 4 418,5         | —                         | 4 418,5              | —               | e) Administrations autonomes départementales                |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 1 028,5         | 8,1                       | 1 020,4              | —               | 1 069,2         | 7,8                       | 1 061,4              | —               | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                                 | 3 355,4         | 2 667,1                   | 688,3                | —               | 3 457,8         | 2 802,2                   | 655,6                | —               | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . . . .</b>         | <b>180,2</b>    | <b>—</b>                  | <b>180,2</b>         | <b>—</b>        | <b>247,1</b>    | <b>—</b>                  | <b>247,1</b>         | <b>—</b>        | <b>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</b>         |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .                                  | —               | —                         | —                    | —               | 15,0            | —                         | 15,0                 | —               | e) Administrations autonomes départementales                |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .                             | 10,3            | —                         | 10,3                 | —               | —               | —                         | —                    | —               | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux          |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 154,9           | —                         | 154,9                | —               | 183,9           | —                         | 183,9                | —               | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .                                 | 15,0            | —                         | 15,0                 | —               | 48,2            | —                         | 48,2                 | —               | h) Personnes et institutions privées                        |

<sup>a</sup> Zamknięcie za r. 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(c. d.—suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                         | 1 9 2 5            |                                                        |                                           |                                   | 1 9 2 6            |                                                        |                                           |                                   | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs          |
|-------------------------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------|----------------------------------------------------|
|                                                 | Razem<br>En-semble | Zabezpieczone hipotecznie<br>Sur garantie hypothécaire | Na skrypta dłużne<br>Sur engagement écrit | Niezabezpieczone<br>Sans garantie | Razem<br>En-semble | Zabezpieczone hipotecznie<br>Sur garantie hypothécaire | Na skrypta dłużne<br>Sur engagement écrit | Niezabezpieczone<br>Sans garantie |                                                    |
| Stosunki procentowe — Proportions p. cent       |                    |                                                        |                                           |                                   |                    |                                                        |                                           |                                   |                                                    |
| Ogółem . . . . .                                | 100,0              | 14,7                                                   | 84,3                                      | 1,0                               | 100,0              | 14,3                                                   | 69,8                                      | 15,9                              | Total                                              |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .        | —                  | —                                                      | —                                         | —                                 | 100,0              | —                                                      | —                                         | 100,0                             | a) Caisses d'épargne communales                    |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                 | 100,0              | 0,1                                                    | 98,5                                      | 1,4                               | 100,0              | 0,0                                                    | 98,6                                      | 1,4                               | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                | 100,0              | 1,9                                                    | 97,9                                      | 0,2                               | 100,0              | 1,8                                                    | 98,2                                      | —                                 | d) Arrondissements autonomes                       |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .              | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | e) Administrations autonomes départementales       |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .         | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .  | 100,0              | 3,8                                                    | 96,2                                      | —                                 | 100,0              | 1,2                                                    | 98,8                                      | —                                 | g) Autres institutions de droit public             |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .             | 100,0              | 63,8                                                   | 33,4                                      | 2,8                               | 100,0              | 69,1                                                   | 28,6                                      | 2,3                               | h) personnes et institutions privées               |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . . . . .     | 100,0              | 27,6                                                   | 72,4                                      | —                                 | 100,0              | 22,1                                                   | 77,9                                      | —                                 | Banque Communale Polonaise à Varsovie              |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | d) Arrondissements autonomes                       |
| f) Samorządowe związki celowe . . . . .         | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .             | 100,0              | 100,0                                                  | —                                         | —                                 | 100,0              | 100,0                                                  | —                                         | —                                 | h) Personnes et institutions privées               |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .   | 100,0              | 29,7                                                   | 42,3                                      | 28,0                              | 100,0              | 4,4                                                    | 4,8                                       | 90,8                              | Banque Communale de Crédit à Poznań                |
| a) Komunalne kasy oszczędności . . . . .        | —                  | —                                                      | —                                         | —                                 | 100,0              | —                                                      | —                                         | 100,0                             | a) Caisse d'épargne communales                     |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                 | 100,0              | 2,2                                                    | 35,5                                      | 62,3                              | 100,0              | 1,9                                                    | 34,4                                      | 63,7                              | b) Municipalités                                   |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                | 100,0              | 75,5                                                   | 17,2                                      | 7,3                               | 100,0              | 81,4                                                   | 18,6                                      | —                                 | d) Arrondissements autonomes                       |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .  | 100,0              | 69,5                                                   | 30,5                                      | —                                 | 100,0              | 7,0                                                    | 93,0                                      | —                                 | g) Autres institutions de droit public             |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .             | 100,0              | 27,7                                                   | 47,3                                      | 25,0                              | 100,0              | 37,9                                                   | 32,7                                      | 29,4                              | h) Personnes et institutions privées               |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu . . . . . | 100,0              | 13,0                                                   | 87,0                                      | —                                 | 100,0              | 15,7                                                   | 84,3                                      | —                                 | Banque Départementale de Prêts à Poznań            |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | b) Municipalités                                   |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | c) Communes rurales                                |
| d) Samorządy powiatowe . . . . .                | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | d) Arrondissements autonomes                       |
| e) Samorządy wojewódzkie . . . . .              | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | 100,0              | —                                                      | 100,0                                     | —                                 | e) Administrations autonomes départementales       |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .  | 100,0              | 1,1                                                    | 98,9                                      | —                                 | 100,0              | 1,1                                                    | 98,9                                      | —                                 | g) Autres institutions de droit public             |
| h) Osoby i firmy prywatne . . . . .             | 100,0              | 64,6                                                   | 35,4                                      | —                                 | 100,0              | 68,5                                                   | 31,5                                      | —                                 | h) Personnes et institutions privées               |

(c. d. — suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                                                  | 1 9 2 7       |                                             |                                 |                            | 1 9 2 8       |                                             |                                 |                            | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs                      |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|---------------|---------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|----------------------------------------------------------------|
|                                                                          | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone |                                                                |
|                                                                          | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire      | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire      | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      |                                                                |
| Stosunki procentowe — Proportions p. cent                                |               |                                             |                                 |                            |               |                                             |                                 |                            |                                                                |
| Ogółem . . . . .                                                         | 100,0         | 15,8                                        | 69,3                            | 14,9                       | 100,0         | 12,4                                        | 77,1                            | 10,5                       | Total                                                          |
| a) Komunalne kasy<br>oszczędności . . . . .                              | 100,0         | —                                           | 22,3                            | 77,7                       | 100,0         | —                                           | 11,8                            | 88,2                       | a) Caisses d'épargne<br>communales                             |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 99,3                            | 0,7                        | 100,0         | —                                           | 99,7                            | 0,3                        | b) Municipalités                                               |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | c) Communes rurales                                            |
| d) Samorządy powiato-<br>we . . . . .                                    | 100,0         | 0,5                                         | 99,5                            | —                          | 100,0         | 0,1                                         | 99,9                            | —                          | d) Arrondissements<br>autonomes                                |
| e) Samorządy woje-<br>wódzkie . . . . .                                  | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | e) Administrations auto-<br>nome départementa-<br>les          |
| f) Samorządowe związ-<br>ki celowe . . . . .                             | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | —             | —                                           | —                               | —                          | f) Associations inter-<br>communales pour<br>buts spéciaux     |
| g) Inne instytucje prawa<br>publicznego . . . . .                        | 100,0         | 0,7                                         | 99,3                            | —                          | 100,0         | 0,6                                         | 99,4                            | —                          | g) Autres institutions de<br>droit public                      |
| h) Osoby i firmy pry-<br>watne . . . . .                                 | 100,0         | 78,4                                        | 19,9                            | 1,7                        | 100,0         | 79,4                                        | 19,0                            | 1,6                        | h) Personnes et institu-<br>tions privées                      |
| <b>Polski Bank Komunalny<br/>w Warszawie . . . . .</b>                   | 100,0         | 7,2                                         | 92,8                            | —                          | 100,0         | 2,7                                         | 97,3                            | —                          | <b>Bnnque Communale Polo-<br/>naise à Varsovie</b>             |
| a) Komunalne kasy<br>oszczędności . . . . .                              | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | a) Caisses d'épargne<br>communales                             |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | b) Municipalités                                               |
| d) Samorządy powia-<br>towe . . . . .                                    | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | d) Arrondissements<br>autonomes                                |
| f) Samorządowe związ-<br>ki celowe . . . . .                             | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | —             | —                                           | —                               | —                          | f) Associations inter-<br>communales pour<br>buts spéciaux     |
| h) Osoby i firmy pry-<br>watne . . . . .                                 | 100,0         | 100,0                                       | —                               | —                          | 100,0         | 100,0                                       | —                               | —                          | h) Personnes et institu-<br>tions privées                      |
| <b>Komunalny Bank Kredy-<br/>towy w Poznaniu . . . . .</b>               | 100,0         | 6,3                                         | 3,6                             | 90,1                       | 100,0         | 9,2                                         | 4,6                             | 86,2                       | <b>Banque Communale de Cré-<br/>dit à Poznań</b>               |
| a) Komunalne kasy<br>oszczędności . . . . .                              | 100,0         | —                                           | —                               | 100,0                      | 100,0         | —                                           | —                               | 100,0                      | a) Caisses d'épargne<br>communales                             |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 46,3                            | 53,7                       | 100,0         | —                                           | 49,6                            | 50,4                       | b) Municipalités                                               |
| d) Samorządy powiato-<br>we . . . . .                                    | 100,0         | 100,0                                       | —                               | —                          | 100,0         | 100,0                                       | —                               | —                          | d) Arrondissements<br>autonomes                                |
| g) Inne instytucje prawa<br>publicznego . . . . .                        | —             | —                                           | —                               | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | g) Autres institutions de<br>droit public                      |
| h) Osoby i firmy pry-<br>watne . . . . .                                 | 100,0         | 53,9                                        | 27,0                            | 19,1                       | 100,0         | 63,1                                        | 22,8                            | 14,1                       | h) Personnes et institu-<br>tions privées                      |
| <b>Wojewódzki Bank Pożycz-<br/>kowy w Poznaniu<sup>a</sup> . . . . .</b> | 100,0         | 21,3                                        | 78,7                            | —                          | 100,0         | 21,6                                        | 78,4                            | —                          | <b>Banque Départementale<br/>de Prêts à Poznań<sup>a</sup></b> |
| b) Samorządy miejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | b) Municipalités                                               |
| c) Samorządy wiejskie . . . . .                                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | c) Communes rurales                                            |
| d) Samorządy powiato-<br>we . . . . .                                    | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | d) Arrondissements<br>autonomes                                |
| e) Samorządy woje-<br>wódzkie . . . . .                                  | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | e) Administrations auto-<br>nomes départementa-<br>les         |
| g) Inne instytucje pra-<br>wa publicznego . . . . .                      | 100,0         | 0,8                                         | 99,2                            | —                          | 100,0         | 0,7                                         | 99,3                            | —                          | g) Autres institutions de<br>droit public                      |
| h) Osoby i firmy pry-<br>watne . . . . .                                 | 100,0         | 79,5                                        | 20,5                            | —                          | 100,0         | 81,0                                        | 19,0                            | —                          | h) Personnes et institu-<br>tions privées                      |

<sup>a</sup> Zamknięcie za r. 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(dok. — fin)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                               | 1927          |                                             |                                 |                            | 1928          |                                             |                                 |                            | Dénomination de la<br>banque<br>Débiteurs                  |
|-------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|---------------|---------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------|
|                                                       | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone |                                                            |
|                                                       | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire      | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire      | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      |                                                            |
| <b>Pomorska Krajowa Kasa<br/>Pożyczkowa w Toruniu</b> | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | <b>Caisse Nationale de Prêts<br/>de Pomorze à Toruń</b>    |
| e) Samorządy woje-<br>wódzkie . . . . .               | —             | —                                           | —                               | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | e) Administrations auto-<br>nomes départementa-<br>les     |
| f) Samorządowe związ-<br>ki celowe . . . . .          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | —             | —                                           | —                               | —                          | f) Associations inter-<br>communales pour<br>buts spéciaux |
| g) Inne instytucje prawa<br>publicznego . . . . .     | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | g) Autres institutions de<br>droit public                  |
| h) Osoby i firmy pry-<br>watne . . . . .              | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | 100,0         | —                                           | 100,0                           | —                          | h) Personnes et institu-<br>tions privées                  |

U w a g a. Banki i lata opuszczone oznaczają brak odnośnych pozycji.

N o t e. L'omission d'une banque d'une année signifie que les postes respectifs n'existent pas.

Z tablicy 19 wynika, że największa część pożyczek banków komunalnych jest wydana na skrypta dłużne. Procent pożyczek w ten sposób zabezpieczonych według stanu z końca lat 1925—1928 waha się od 69,3% do 84,3%. Zabezpieczenie skryptowe pożyczek stanowi niemal wyłączną formę dla pożyczek samorządu terytorjalnego. Pożyczki samorządowe zabezpieczone hipotecznie trafiają się tylko w r. 1925 w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu w stosunku do pożyczek samorządów powiatowych i w mniej-

szym stopniu w stosunku do samorządów miejskich. Częściej trafiają się pożyczki samorządowe niezabezpieczone, które trafiają się również tylko w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu.

Natomiast pożyczki udzielone osobom i firmom prywatnym najczęściej są zabezpieczane hipotecznie, a tylko w nieznacznym stopniu skryptami dłużnymi.

Zabezpieczenia, jakie były wymagane od dłużników w ciągu badanego okresu od 1926—1928 roku, wykazuje tablica 20.

**Tabl. 20. Pożyczki terminowe udzielone w ciągu roku według dłużników i zabezpieczenia**  
**Prêts à terme accordés au cours de l'année suivant les débiteurs et d'après l'espèce de garantie**

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1925—1928

| Nazwa banku<br>Dłużnicy | 1926          |                                             |                                      |                            | 1927          |                                             |                                 |                                      | 1928          |                                             |                                      |                                      | Dénomination<br>de la banque<br>Débiteurs |
|-------------------------|---------------|---------------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------|---------------|---------------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------|---------------|---------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------|
|                         | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skryp-<br>ta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone | Razem         | Zabez-<br>pieczo-<br>ne<br>hipo-<br>tecznie | Na<br>skrypta<br>dłużne              | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone |                                           |
|                         | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécai-<br>re | Sur<br>enga-<br>ge-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      | En-<br>semble | Sur<br>garan-<br>tie hy-<br>pothé-<br>caire | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>ga-<br>ran-<br>tie           | En-<br>semble | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécai-<br>re | Sur<br>enga-<br>ge-<br>ment<br>écrit | Sans<br>ga-<br>ran-<br>tie           |                                           |

A. Liczby bezwzględne — *Chiffres absolus*

|                                     |               |              |              |               |               |               |               |              |               |              |               |             |                                           |
|-------------------------------------|---------------|--------------|--------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------|---------------|--------------|---------------|-------------|-------------------------------------------|
| <b>Ogółem . . . . .</b>             | <b>3004,0</b> | <b>273,6</b> | <b>500,3</b> | <b>2230,1</b> | <b>6536,3</b> | <b>1215,9</b> | <b>4640,9</b> | <b>679,5</b> | <b>9525,4</b> | <b>518,3</b> | <b>8992,1</b> | <b>15,0</b> | <b>Total</b>                              |
| a) Komunalne ka-<br>sy oszczędności | 2229,9        | —            | —            | 2229,9        | 1814,9        | —             | 1135,4        | 679,5        | 15,0          | —            | —             | 15,0        | a) Caisses d'épar-<br>gne communa-<br>les |
| b) Samorządy<br>miejskie . . . . .  | 219,8         | —            | 219,8        | —             | 439,7         | —             | 439,7         | —            | 2840,0        | —            | 2840,0        | —           | b) Municipalités                          |
| c) Samorządy<br>wiejskie . . . . .  | 3,5           | —            | 3,5          | —             | 18,4          | —             | 18,4          | —            | 3,0           | —            | 3,0           | —           | c) Communes ru-<br>rales                  |
| d) Samorządy<br>powiatowe . . . . . | 213,0         | —            | 213,0        | —             | 2139,5        | —             | 2139,5        | —            | 5101,0        | —            | 5101,0        | —           | d) Arrondisse-<br>ments auto-<br>nomes    |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                                             | 1926                     |                                                               |                                                  |                                         | 1927                     |                                                               |                                                  |                                         | 1928                     |                                                               |                                                  |                                         | Dénomination<br>de la banque<br>Débiteurs                   |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|                                                                     | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur-garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur-engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans-garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur-garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur-engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans-garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur-garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur-engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans-garantie</i> |                                                             |
| e) Samorządy wojewódzkie .                                          | 25,0                     | —                                                             | 25,0                                             | —                                       | 369,2                    | —                                                             | 369,2                                            | —                                       | 495,4                    | —                                                             | 495,4                                            | —                                       | e) Administrations autonomes département.                   |
| f) Samorządowe związki celowe                                       | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 10,3                     | —                                                             | 10,3                                             | —                                       | 89,6                     | —                                                             | 89,6                                             | —                                       | f) Associations intercommunales pour buts spéciaux          |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 28,0                     | —                                                             | 28,0                                             | —                                       | 439,5                    | —                                                             | 439,5                                            | —                                       | 302,5                    | —                                                             | 302,5                                            | —                                       | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . .                                       | 284,8                    | 273,6                                                         | 11,0                                             | 0,2                                     | 1304,8                   | 1215,9                                                        | 88,9                                             | —                                       | 678,9                    | 518,3                                                         | 160,6                                            | —                                       | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Polski Bank Komunalny w Warszawie . . . . .</b>                  | <b>387,2</b>             | <b>4,2</b>                                                    | <b>383,0</b>                                     | —                                       | <b>3375,4</b>            | <b>5,5</b>                                                    | <b>3369,9</b>                                    | —                                       | <b>7894,0</b>            | <b>3,0</b>                                                    | <b>7891,0</b>                                    | —                                       | <b>Banque Communale Polonaise à Varsovie . . . . .</b>      |
| a) Komunalne kasy oszczędności                                      | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 1135,4                   | —                                                             | 1135,4                                           | —                                       | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | a) Caisses d'épargne communales                             |
| b) Samorządy miejskie . . .                                         | 170,0                    | —                                                             | 170,0                                            | —                                       | 235,0                    | —                                                             | 235,0                                            | —                                       | 2840,0                   | —                                                             | 2840,0                                           | —                                       | b) Municipalités                                            |
| d) Samorządy powiatowe . .                                          | 213,0                    | —                                                             | 213,0                                            | —                                       | 1999,5                   | —                                                             | 1999,5                                           | —                                       | 5051,0                   | —                                                             | 5051,0                                           | —                                       | d) Arrondissements autonomes                                |
| h) Osoby i firmy prywatne . .                                       | 4,2                      | 4,2                                                           | —                                                | —                                       | 5,5                      | 5,5                                                           | —                                                | —                                       | 3,0                      | 3,0                                                           | —                                                | —                                       | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .</b>                | <b>2257,9</b>            | <b>0,8</b>                                                    | <b>27,0</b>                                      | <b>2230,1</b>                           | <b>874,4</b>             | <b>121,0</b>                                                  | <b>73,9</b>                                      | <b>679,5</b>                            | <b>261,8</b>             | <b>134,9</b>                                                  | <b>111,9</b>                                     | <b>15,0</b>                             | <b>Banque Communale de Crédit à Poznań</b>                  |
| a) Komunalne kasy oszczędności                                      | 2229,9                   | —                                                             | —                                                | 2229,9                                  | 679,5                    | —                                                             | —                                                | 679,5                                   | 15,0                     | —                                                             | —                                                | 15,0                                    | a) Caisses d'épargne communales                             |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 16,0                     | —                                                             | 16,0                                             | —                                       | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 25,0                     | —                                                             | 25,0                                             | —                                       | g) Autres institutions de droit public                      |
| h) Osoby i firmy prywatne . .                                       | 12,0                     | 0,8                                                           | 11,0                                             | 0,2                                     | 194,9                    | 121,0                                                         | 73,9                                             | —                                       | 221,8                    | 134,9                                                         | 86,9                                             | —                                       | h) Personnes et institutions privées                        |
| <b>Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . .</b> | <b>358,9</b>             | <b>268,6</b>                                                  | <b>90,3</b>                                      | —                                       | <b>2106,3</b>            | <b>1089,4</b>                                                 | <b>1016,9</b>                                    | —                                       | <b>1033,4</b>            | <b>380,4</b>                                                  | <b>653,0</b>                                     | —                                       | <b>Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></b> |
| b) Samorządy miejskie . . .                                         | 49,8                     | —                                                             | 49,8                                             | —                                       | 204,7                    | —                                                             | 204,7                                            | —                                       | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | b) Municipalités                                            |
| c) Samorządy wiejskie . . .                                         | 3,5                      | —                                                             | 3,5                                              | —                                       | 18,4                     | —                                                             | 18,4                                             | —                                       | 3,0                      | —                                                             | 3,0                                              | —                                       | c) Communes rurales                                         |
| d) Samorządy powiatowe . .                                          | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 140,0                    | —                                                             | 140,0                                            | —                                       | 50,0                     | —                                                             | 50,0                                             | —                                       | d) Arrondissements autonomes                                |
| e) Samorządy wojewódzkie .                                          | 25,0                     | —                                                             | 25,0                                             | —                                       | 369,2                    | —                                                             | 369,2                                            | —                                       | 475,0                    | —                                                             | 475,0                                            | —                                       | e) Administrations autonomes département.                   |
| g) Inne instytucje prawa publicznego . . . . .                      | 12,0                     | —                                                             | 12,0                                             | —                                       | 284,6                    | —                                                             | 284,6                                            | —                                       | 95,0                     | —                                                             | 95,0                                             | —                                       | g) Autres institutions de droit public                      |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928, et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(c. d.—suite)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                                 | 1926               |                                                                                                         |                                                                      |                                                     | 1927               |                                                                                                 |                                                            |                                                                    | 1928               |                                                                                                         |                                                                 |                                                                    | Dénomination<br>de la banque<br>Débiteurs                       |
|---------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
|                                                         | Razem<br>En-semble | Zabez-<br>pie-<br>czone<br>hipo-<br>tecz-<br>nie<br>Sur<br>ga-<br>ran-<br>tie<br>hypo-<br>thécai-<br>re | Na<br>skryp-<br>ta<br>dłużne<br>Sur<br>enga-<br>ge-<br>ment<br>écrit | Nieza-<br>bezpie-<br>czone<br>Sans<br>garan-<br>tie | Razem<br>En-semble | Zabez-<br>pie-<br>czone<br>hipo-<br>tecz-<br>nie<br>Sur<br>garan-<br>tie hy-<br>pothé-<br>caire | Na<br>skrypta<br>dłużne<br>Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone<br>Sans<br>ga-<br>ran-<br>tie | Razem<br>En-semble | Zabez-<br>pie-<br>czone<br>hipo-<br>tecz-<br>nie<br>Sur<br>ga-<br>ran-<br>tie<br>hypo-<br>thécai-<br>re | Na<br>skrypta<br>dłużne<br>Sur<br>enga-<br>ge-<br>ment<br>écrit | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone<br>Sans<br>ga-<br>ran-<br>tie |                                                                 |
| h) Osoby i firmy prywatne . .                           | 268,6              | 268,6                                                                                                   | —                                                                    | —                                                   | 1089,4             | 1089,4                                                                                          | —                                                          | —                                                                  | 410,4              | 380,4                                                                                                   | 30,0                                                            | —                                                                  | h) Personnes et institutions privées                            |
| <b>Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu . . .</b> | —                  | —                                                                                                       | —                                                                    | —                                                   | 180,2              | —                                                                                               | 180,2                                                      | —                                                                  | 336,2              | —                                                                                                       | 336,2                                                           | —                                                                  | <b>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</b>             |
| e) Samorządy wojewódzkie .                              | —                  | —                                                                                                       | —                                                                    | —                                                   | —                  | —                                                                                               | —                                                          | —                                                                  | 20,4               | —                                                                                                       | 20,4                                                            | —                                                                  | e) Administra-<br>tions autonomes<br>département.               |
| f) Samorządowe związki celowe                           | —                  | —                                                                                                       | —                                                                    | —                                                   | 10,3               | —                                                                                               | 10,3                                                       | —                                                                  | 89,6               | —                                                                                                       | 89,6                                                            | —                                                                  | f) Associations in-<br>tercommunales<br>pour buts spé-<br>ciaux |
| g) Inne instytucje prawa publicz-<br>nego . . . . .     | —                  | —                                                                                                       | —                                                                    | —                                                   | 154,9              | —                                                                                               | 154,9                                                      | —                                                                  | 182,5              | —                                                                                                       | 182,5                                                           | —                                                                  | g) Autres institu-<br>tions de droit<br>public                  |
| h) Osoby i firmy prywatne . .                           | —                  | —                                                                                                       | —                                                                    | —                                                   | 15,0               | —                                                                                               | 15,0                                                       | —                                                                  | 43,7               | —                                                                                                       | 43,7                                                            | —                                                                  | h) Personnes et institutions privées                            |

## B. Liczby względne — Proportions p. cent

|                                                                |       |      |       |       |       |      |       |      |       |      |       |       |                                                               |
|----------------------------------------------------------------|-------|------|-------|-------|-------|------|-------|------|-------|------|-------|-------|---------------------------------------------------------------|
| <b>Ogółem . . . . .</b>                                        | 100,0 | 9,1  | 16,7  | 74,2  | 100,0 | 18,6 | 71,0  | 10,4 | 100,0 | 5,4  | 94,4  | 0,2   | <b>Total</b>                                                  |
| a) Komunalne ka-<br>sy oszczędności                            | 100,0 | —    | —     | 100,0 | 100,0 | —    | 62,6  | 37,4 | 100,0 | —    | —     | 100,0 | a) Caisses d'épar-<br>gne commu-<br>nales                     |
| b) Samorządy<br>miejskie . . . .                               | 100,0 | —    | 100,0 | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | b) Municipalités                                              |
| c) Samorządy<br>wiejskie . . . .                               | 100,0 | —    | 100,0 | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | c) Communes<br>rurales                                        |
| d) Samorządy<br>powiatowe . . .                                | 100,0 | —    | 100,0 | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | d) Arrondisse-<br>ments autono-<br>mes                        |
| e) Samorządy<br>wojewódzkie . .                                | 100,0 | —    | 100,0 | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | e) Administrations<br>autonomes<br>département.               |
| f) Samorządowe<br>związki celowe                               | —     | —    | —     | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | f) Associations<br>intercommuna-<br>les pour buts<br>spéciaux |
| g) Inne instytucje<br>prawa publicz-<br>nego . . . . .         | 100,0 | —    | 100,0 | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —    | 100,0 | —     | g) Autres institu-<br>tions de droit<br>public                |
| h) Osoby i firmy<br>prywatne . . .                             | 100,0 | 96,0 | 3,9   | 0,1   | 100,0 | 93,2 | 6,8   | —    | 100,0 | 76,3 | 23,7  | —     | h) Personnes et institutions privées                          |
| <b>Polski Bank Ko-<br/>munalny w War-<br/>szawie . . . . .</b> | 100,0 | 1,1  | 98,9  | —     | 100,0 | 0,2  | 99,8  | —    | 100,0 | 0,0  | 100,0 | —     | <b>Banque Communale<br/>Polonaise à Var-<br/>sovie</b>        |
| a) Komunalne ka-<br>sy oszczędności                            | —     | —    | —     | —     | 100,0 | —    | 100,0 | —    | —     | —    | —     | —     | a) Caisses d'épar-<br>gne commu-<br>nales                     |

(dok. — fin)

| Nazwa banku<br>Dłużnicy                                                       | 1926                     |                                                                                                            |                                                                             |                                                                | 1927                     |                                                                                                           |                                                                        |                                                                          | 1928                     |                                                                                                            |                                                                        |                                                                          | Dénomination<br>de la banque<br>Débiteurs                             |
|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
|                                                                               | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabez-<br>pie-<br>czone<br>hipo-<br>tecz-<br>nie<br><i>Sur ga-<br/>rantie<br/>hypo-<br/>thécai-<br/>re</i> | Na<br>skryp-<br>ta<br>dłużne<br><i>Sur en-<br/>gage-<br/>ment<br/>écrit</i> | Nieza-<br>bezpie-<br>czone<br><i>Sans ga-<br/>ran-<br/>tie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabez-<br>pieczo-<br>ne hi-<br>potech-<br>nie<br><i>Sur ga-<br/>ran-<br/>tie hy-<br/>pothé-<br/>caire</i> | Na<br>skrypta<br>dłużne<br><i>Sur en-<br/>gage-<br/>ment<br/>écrit</i> | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone<br><i>Sans ga-<br/>ran-<br/>tie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabez-<br>pie-<br>czone<br>hipo-<br>tecz-<br>nie<br><i>Sur ga-<br/>rantie<br/>hypo-<br/>thécai-<br/>re</i> | Na<br>skrypta<br>dłużne<br><i>Sur en-<br/>gage-<br/>ment<br/>écrit</i> | Nie-<br>za-<br>bez-<br>pie-<br>czone<br><i>Sans ga-<br/>ran-<br/>tie</i> |                                                                       |
| b) Samorządy<br>miejskie . . . .                                              | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | b) Municipalités                                                      |
| d) Samorządy<br>powiatowe . . .                                               | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | d) Arrondisse-<br>ments autono-<br>mes                                |
| h) Osoby i firmy<br>prywatne . . .                                            | 100,0                    | 100,0                                                                                                      | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | 100,0                                                                                                     | —                                                                      | —                                                                        | 100,0                    | 100,0                                                                                                      | —                                                                      | —                                                                        | h) Personnes et<br>institutions pri-<br>vées                          |
| <b>Komunalny Bank<br/>Kredytowy w Po-<br/>znaniu . . . . .</b>                | 100,0                    | 0,0                                                                                                        | 1,2                                                                         | 98,8                                                           | 100,0                    | 13,8                                                                                                      | 8,5                                                                    | 77,7                                                                     | 100,0                    | 51,5                                                                                                       | 42,8                                                                   | 5,7                                                                      | <b>Banque Communale<br/>de Crédit à Po-<br/>znań</b>                  |
| a) Komunalne ka-<br>sy oszczędności                                           | 100,0                    | —                                                                                                          | —                                                                           | 100,0                                                          | 100,0                    | —                                                                                                         | —                                                                      | 100,0                                                                    | 100,0                    | —                                                                                                          | —                                                                      | 100,0                                                                    | a) Caisses d'épar-<br>gne commu-<br>nales                             |
| g) Inne instytucje<br>prawa publicz-<br>nego . . . . .                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | —                        | —                                                                                                         | —                                                                      | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | g) Autres institu-<br>tions de droit<br>public                        |
| h) Osoby i firmy<br>prywatne . . .                                            | 100,0                    | 6,7                                                                                                        | 91,7                                                                        | 1,6                                                            | 100,0                    | 62,1                                                                                                      | 37,9                                                                   | —                                                                        | 100,0                    | 60,8                                                                                                       | 39,2                                                                   | —                                                                        | h) Personnes et<br>institutions pri-<br>vées                          |
| <b>Wojewódzki Bank<br/>Pożyczkowy w Po-<br/>znaniu <sup>a</sup> . . . . .</b> | 100,0                    | 74,8                                                                                                       | 25,2                                                                        | —                                                              | 100,0                    | 51,7                                                                                                      | 48,3                                                                   | —                                                                        | 100,0                    | 36,8                                                                                                       | 63,2                                                                   | —                                                                        | <b>Banque Départe-<br/>mentale de Prêts<br/>à Poznań <sup>a</sup></b> |
| b) Samorządy<br>miejskie . . . .                                              | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | —                        | —                                                                                                          | —                                                                      | —                                                                        | b) Municipalités                                                      |
| c) Samorządy<br>wiejskie . . . .                                              | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | c) Communes<br>rurales                                                |
| d) Samorządy<br>powiatowe . . .                                               | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | d) Arrondisse-<br>ments autono-<br>mes                                |
| e) Samorządy<br>wojewódzkie . .                                               | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | e) Administrations<br>autonomes<br>département.                       |
| g) Inne instytucje<br>prawa publicz-<br>nego . . . . .                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                       | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | g) Autres institu-<br>tions de droit<br>public                        |
| h) Osoby i firmy<br>prywatne . . .                                            | 100,0                    | 100,0                                                                                                      | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | 100,0                                                                                                     | —                                                                      | —                                                                        | 100,0                    | 92,7                                                                                                       | 7,3                                                                    | —                                                                        | h) Personnes et<br>institutions pri-<br>vées                          |
| <b>Pomorska Krajowa<br/>Kasa Pożyczkowa<br/>w Toruniu . . . .</b>             | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | <b>Caisse Nationale<br/>de Prêts de Pomo-<br/>rze à Toruń</b>         |
| e) Samorządy<br>wojewódzkie . .                                               | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | —                        | —                                                                                                         | —                                                                      | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | e) Administrations<br>autonomes dé-<br>partementales                  |
| f) Samorządowe<br>związki celowe                                              | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | f) Associations<br>intercommuna-<br>les pour buts<br>spéciaux         |
| g) Inne instytucje<br>prawa publicz-<br>nego . . . . .                        | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | g) Autres institu-<br>tions de droit<br>public                        |
| h) Osoby i firmy<br>prywatne . . .                                            | —                        | —                                                                                                          | —                                                                           | —                                                              | 100,0                    | —                                                                                                         | 100,0                                                                  | —                                                                        | 100,0                    | —                                                                                                          | 100,0                                                                  | —                                                                        | h) Personnes et<br>institutions pri-<br>vées                          |

Z tablicy tej wynika, że w latach 1927—1928 najczęściej pożyczki były wydawane na skrypta dłużne. Odnosi się to szczególnie do pożyczek samorządowych, które nie dawały w tym okresie żadnego innego zabezpieczenia. W roku 1926 najwięcej pożyczek było wydanych jako niezabezpieczonych. Komunalne kasy oszczędności korzystają wyłącznie z kre-

dytów w tej formie. Instytucje prawa publicznego pod względem zabezpieczenia pożyczek są traktowane na równi ze związkami samorządowymi, t. zn. otrzymują je za złożeniem skryptu dłużnego. Zabezpieczenie hipoteczne jest wymagane jedynie tylko od osób i firm prywatnych.

Tabl. 21. Pożyczki terminowe według rodzaju pożyczek i zabezpieczenia

Prêts à terme d'après la nature des prêts et l'espèce de garantie

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Nazwa banku<br>Rodzaj pożyczek                                                         | 1925                           |                                                                                                   |                                                                      |                                                              | 1926                           |                                                                                                   |                                                                      |                                                              | Dénomination de la<br>banque<br>Nature des prêts   |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
|                                                                                        | Razem<br><i>En-<br/>semble</i> | Zabez-<br>pieczo-<br>ne hi-<br>potecz-<br>nie<br><i>Sur ga-<br/>rantie<br/>hypo-<br/>thécaire</i> | Na<br>skrypta<br>dłużne<br><i>Sur<br/>engage-<br/>ment<br/>écrit</i> | Nieza-<br>bezpie-<br>czone<br><i>Sans<br/>garan-<br/>tie</i> | Razem<br><i>En-<br/>semble</i> | Zabez-<br>pieczo-<br>ne hi-<br>potecz-<br>nie<br><i>Sur ga-<br/>rantie<br/>hypo-<br/>thécaire</i> | Na<br>skrypta<br>dłużne<br><i>Sur<br/>engage-<br/>ment<br/>écrit</i> | Nieza-<br>bezpie-<br>czone<br><i>Sans<br/>garan-<br/>tie</i> |                                                    |
| A. Ilość pożyczek — <i>Nombre des prêts</i>                                            |                                |                                                                                                   |                                                                      |                                                              |                                |                                                                                                   |                                                                      |                                                              |                                                    |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 2 401                          | 1 044                                                                                             | 1 340                                                                | 17                                                           | 2 218                          | 955                                                                                               | 1 214                                                                | 49                                                           | Total                                              |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 116                            | 1                                                                                                 | 115                                                                  | —                                                            | 126                            | 1                                                                                                 | 88                                                                   | 37                                                           | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 2 285                          | 1 043                                                                                             | 1 225                                                                | 17                                                           | 2 092                          | 954                                                                                               | 1 126                                                                | 12                                                           | Prêts à long terme                                 |
| <b>Polski Bank Komunalny<br/>w Warszawie . . . . .</b>                                 | <b>167</b>                     | <b>1</b>                                                                                          | <b>166</b>                                                           | <b>—</b>                                                     | <b>145</b>                     | <b>1</b>                                                                                          | <b>144</b>                                                           | <b>—</b>                                                     | <b>Banque Communale Polo-<br/>naise à Varsovie</b> |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 97                             | 1                                                                                                 | 96                                                                   | —                                                            | 78                             | 1                                                                                                 | 77                                                                   | —                                                            | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 70                             | —                                                                                                 | 70                                                                   | —                                                            | 67                             | —                                                                                                 | 67                                                                   | —                                                            | Prêts à long terme                                 |
| <b>Komunalny Bank Kredy-<br/>towy w Poznaniu . . . . .</b>                             | <b>87</b>                      | <b>37</b>                                                                                         | <b>33</b>                                                            | <b>17</b>                                                    | <b>102</b>                     | <b>32</b>                                                                                         | <b>21</b>                                                            | <b>49</b>                                                    | <b>Banque Communale de<br/>Crédit à Poznań</b>     |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 19                             | —                                                                                                 | 19                                                                   | —                                                            | 47                             | —                                                                                                 | 10                                                                   | 37                                                           | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 68                             | 37                                                                                                | 14                                                                   | 17                                                           | 55                             | 32                                                                                                | 11                                                                   | 12                                                           | Prêts à long terme                                 |
| <b>Wojewódzki Bank Pożycz-<br/>kowy w Poznaniu . . . . .</b>                           | <b>2 147</b>                   | <b>1 006</b>                                                                                      | <b>1 141</b>                                                         | <b>—</b>                                                     | <b>1 971</b>                   | <b>922</b>                                                                                        | <b>1 049</b>                                                         | <b>—</b>                                                     | <b>Banque Départementale de<br/>Prêts à Poznań</b> |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | —                              | —                                                                                                 | —                                                                    | —                                                            | 1                              | —                                                                                                 | 1                                                                    | —                                                            | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 2 147                          | 1 006                                                                                             | 1 141                                                                | —                                                            | 1 970                          | 922                                                                                               | 1 048                                                                | —                                                            | Prêts à long terme                                 |
| B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des prêts en milliers de zlotys</i> |                                |                                                                                                   |                                                                      |                                                              |                                |                                                                                                   |                                                                      |                                                              |                                                    |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 13 728,1                       | 2 018,4                                                                                           | 11 574,1                                                             | 135,6                                                        | 14 808,5                       | 2 120,1                                                                                           | 10 341,0                                                             | 2 347,4                                                      | Total                                              |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 964,2                          | 284,7                                                                                             | 679,5                                                                | —                                                            | 3 338,9                        | 288,9                                                                                             | 820,1                                                                | 2 229,9                                                      | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 12 763,9                       | 1 733,7                                                                                           | 10 894,6                                                             | 135,6                                                        | 11 469,6                       | 1 831,2                                                                                           | 9 520,9                                                              | 117,5                                                        | Prêts à long terme                                 |
| <b>Polski Bank Komunalny<br/>w Warszawie . . . . .</b>                                 | <b>1 032,2</b>                 | <b>284,7</b>                                                                                      | <b>747,5</b>                                                         | <b>—</b>                                                     | <b>1 309,9</b>                 | <b>288,9</b>                                                                                      | <b>1 021,0</b>                                                       | <b>—</b>                                                     | <b>Banque Communale Polo-<br/>naise à Varsovie</b> |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 832,5                          | 284,7                                                                                             | 547,8                                                                | —                                                            | 1 021,7                        | 288,9                                                                                             | 732,8                                                                | —                                                            | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 199,7                          | —                                                                                                 | 199,7                                                                | —                                                            | 288,2                          | —                                                                                                 | 288,2                                                                | —                                                            | Prêts à long terme                                 |
| <b>Komunalny Bank Kredy-<br/>towy w Poznaniu . . . . .</b>                             | <b>484,6</b>                   | <b>143,8</b>                                                                                      | <b>205,2</b>                                                         | <b>135,6</b>                                                 | <b>2 586,0</b>                 | <b>114,3</b>                                                                                      | <b>124,3</b>                                                         | <b>2 347,4</b>                                               | <b>Banque Communale de<br/>Crédit à Poznań</b>     |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | 131,7                          | —                                                                                                 | 131,7                                                                | —                                                            | 2 292,2                        | —                                                                                                 | 62,3                                                                 | 2 229,9                                                      | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 352,9                          | 143,8                                                                                             | 73,5                                                                 | 135,6                                                        | 293,8                          | 114,3                                                                                             | 62,0                                                                 | 117,5                                                        | Prêts à long terme                                 |
| <b>Wojewódzki Bank Pożycz-<br/>kowy w Poznaniu . . . . .</b>                           | <b>12 211,3</b>                | <b>1 589,9</b>                                                                                    | <b>10 621,4</b>                                                      | <b>—</b>                                                     | <b>10 912,6</b>                | <b>1 716,9</b>                                                                                    | <b>9 195,7</b>                                                       | <b>—</b>                                                     | <b>Banque Départementale de<br/>Prêts à Poznań</b> |
| Średnioterminowe . . . . .                                                             | —                              | —                                                                                                 | —                                                                    | —                                                            | 25,0                           | —                                                                                                 | 25,0                                                                 | —                                                            | Prêts à terme moyen                                |
| Długoterminowe . . . . .                                                               | 12 211,3                       | 1 589,9                                                                                           | 10 621,4                                                             | —                                                            | 10 887,6                       | 1 716,9                                                                                           | 9 170,7                                                              | —                                                            | Prêts à long terme                                 |

(c. d.—suite)

| Nazwa banku<br>Rodzaj pożyczek                         | 1 9 2 5  |                           |                      |                  | 1 9 2 6  |                           |                      |                  | Dénomination de la<br>banque<br><br>Nature des prêts |
|--------------------------------------------------------|----------|---------------------------|----------------------|------------------|----------|---------------------------|----------------------|------------------|------------------------------------------------------|
|                                                        | Razem    | Zabezpieczone hipotecznie | Na skrypta dłużne    | Niezabezpieczone | Razem    | Zabezpieczone hipotecznie | Na skrypta dłużne    | Niezabezpieczone |                                                      |
|                                                        | Ensemble | Sur garantie hypothécaire | Sur engagement écrit | Sans garantie    | Ensemble | Sur garantie hypothécaire | Sur engagement écrit | Sans garantie    |                                                      |
| C. Stosunki procentowe kwot — Proportions des montants |          |                           |                      |                  |          |                           |                      |                  |                                                      |
| Ogółem . . . . .                                       | 100,0    | 14,7                      | 84,3                 | 1,0              | 100,0    | 14,3                      | 69,8                 | 15,9             | Total                                                |
| Średnioterminowe . .                                   | 100,0    | 29,5                      | 70,5                 | —                | 100,0    | 8,6                       | 24,6                 | 66,8             | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                     | 100,0    | 13,6                      | 85,4                 | 1,0              | 100,0    | 16,0                      | 83,0                 | 1,0              | Prêts à long terme                                   |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . . . . .            | 100,0    | 27,6                      | 72,4                 | —                | 100,0    | 22,1                      | 77,9                 | —                | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
| Średnioterminowe . .                                   | 100,0    | 34,2                      | 65,8                 | —                | 100,0    | 28,3                      | 71,7                 | —                | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                     | 100,0    | —                         | 100,0                | —                | 100,0    | —                         | 100,0                | —                | Prêts à long terme                                   |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu . . . . .          | 100,0    | 29,7                      | 42,3                 | 28,0             | 100,0    | 4,4                       | 4,8                  | 90,8             | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
| Średnioterminowe . .                                   | 100,0    | —                         | 100,0                | —                | 100,0    | —                         | 2,7                  | 97,3             | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                     | 100,0    | 40,8                      | 20,8                 | 38,4             | 100,0    | 38,9                      | 21,1                 | 40,0             | Prêts à long terme                                   |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu . . . . .        | 100,0    | 13,0                      | 87,0                 | —                | 100,0    | 15,7                      | 84,3                 | —                | Banque Départementale de Prêts à Poznań              |
| Średnioterminowe . .                                   | —        | —                         | —                    | —                | 100,0    | —                         | 100,0                | —                | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                     | 100,0    | 13,0                      | 87,0                 | —                | 100,0    | 15,8                      | 84,2                 | —                | Prêts à long terme                                   |

| Nazwa banku<br>Rodzaj pożyczek                                  | 1927                     |                                                               |                                                  |                                         | 1928                     |                                                               |                                                  |                                         | Dénomination de la<br>banque<br>Nature des prêts     |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                                 | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> | Razem<br><i>Ensemble</i> | Zabezpieczone hipotecznie<br><i>Sur garantie hypothécaire</i> | Na skrypta dłużne<br><i>Sur engagement écrit</i> | Niezbezpieczone<br><i>Sans garantie</i> |                                                      |
| A. Ilość pożyczek — <i>Nombre des prêts</i>                     |                          |                                                               |                                                  |                                         |                          |                                                               |                                                  |                                         |                                                      |
| Ogółem . . . .                                                  | 2 070                    | 857                                                           | 1 165                                            | 48                                      | 2 047                    | 808                                                           | 1 192                                            | 47                                      | Total                                                |
| Krótkoterminowe .                                               | 3                        | —                                                             | 3                                                | —                                       | 64                       | —                                                             | 64                                               | —                                       | Prêts à court terme                                  |
| Średnioterminowe .                                              | 147                      | 7                                                             | 102                                              | 38                                      | 148                      | 9                                                             | 102                                              | 37                                      | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                              | 1 920                    | 850                                                           | 1 060                                            | 10                                      | 1 835                    | 799                                                           | 1 026                                            | 10                                      | Prêts à long terme                                   |
| Polski Bank Komunalny<br>w Warszawie . . . . .                  | 140                      | 1                                                             | 139                                              | —                                       | 205                      | 1                                                             | 204                                              | —                                       | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
| Krótkoterminowe . .                                             | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 57                       | —                                                             | 57                                               | —                                       | Prêts à court terme                                  |
| Średnioterminowe . .                                            | 87                       | 1                                                             | 86                                               | —                                       | 88                       | 1                                                             | 87                                               | —                                       | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                              | 53                       | —                                                             | 53                                               | —                                       | 60                       | —                                                             | 60                                               | —                                       | Prêts à long terme                                   |
| Komunalny Bank Kredytowy<br>w Poznaniu . . . . .                | 92                       | 24                                                            | 20                                               | 48                                      | 86                       | 21                                                            | 18                                               | 47                                      | Banque Communale de Crédit à Poznań                  |
| Średnioterminowe . .                                            | 55                       | 3                                                             | 14                                               | 38                                      | 54                       | 4                                                             | 13                                               | 37                                      | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                              | 37                       | 21                                                            | 6                                                | 10                                      | 32                       | 17                                                            | 5                                                | 10                                      | Prêts à long terme                                   |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy<br>w Poznaniu <sup>a</sup> . . . . . | 1 835                    | 832                                                           | 1 003                                            | —                                       | 1 750                    | 786                                                           | 964                                              | —                                       | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| Krótkoterminowe . .                                             | —                        | —                                                             | —                                                | —                                       | 1                        | —                                                             | 1                                                | —                                       | Prêts à court terme                                  |
| Średnioterminowe . .                                            | 5                        | 3                                                             | 2                                                | —                                       | 6                        | 4                                                             | 2                                                | —                                       | Prêts à terme moyen                                  |
| Długoterminowe . .                                              | 1 830                    | 829                                                           | 1 001                                            | —                                       | 1 743                    | 782                                                           | 961                                              | —                                       | Prêts à long terme                                   |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa<br>w Toruniu . . . . .         | 3                        | —                                                             | 3                                                | —                                       | 6                        | —                                                             | 6                                                | —                                       | Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń         |
| Krótkoterminowe . .                                             | 3                        | —                                                             | 3                                                | —                                       | 6                        | —                                                             | 6                                                | —                                       | Prêts à court terme                                  |

(dok.—fin)

| Nazwa banku<br>Rodzaj pożyczek                                                         | 1927            |                                               |                                 |                            | 1928            |                                               |                                 |                            | Dénomination de la<br>banque<br>Nature des prêts                |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|-----------------|-----------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------------------|
|                                                                                        | Razem           | Zabez-<br>pieczo-<br>ne hi-<br>potech-<br>nie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone | Razem           | Zabez-<br>pieczo-<br>ne hi-<br>potech-<br>nie | Na<br>skrypta<br>dłużne         | Nieza-<br>bezpie-<br>czone |                                                                 |
|                                                                                        | En-<br>semble   | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire        | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      | En-<br>semble   | Sur ga-<br>rantie<br>hypo-<br>thécaire        | Sur<br>engage-<br>ment<br>écrit | Sans<br>garan-<br>tie      |                                                                 |
| B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des prêts en milliers de zlotys</i> |                 |                                               |                                 |                            |                 |                                               |                                 |                            |                                                                 |
| Ogółem . . . .                                                                         | 20 178,5        | 3 181,3                                       | 13 992,8                        | 3 004,4                    | 27 668,1        | 3 417,5                                       | 21 338,1                        | 2 912,5                    | Total                                                           |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | 180,2           | —                                             | 180,2                           | —                          | 4 483,1         | —                                             | 4 483,1                         | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 7 296,5         | 790,4                                         | 3 596,7                         | 2 909,4                    | 9 406,6         | 937,4                                         | 5 644,9                         | 2 824,3                    | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 12 701,8        | 2 390,9                                       | 10 215,9                        | 95,0                       | 13 778,4        | 2 480,1                                       | 11 210,1                        | 88,2                       | Prêts à long terme                                              |
| <b>Polski Bank Komunalny<br/>w Warszawie . . . . .</b>                                 | <b>4 077,6</b>  | <b>294,4</b>                                  | <b>3 783,2</b>                  | <b>—</b>                   | <b>11 011,7</b> | <b>297,4</b>                                  | <b>10 714,3</b>                 | <b>—</b>                   | <b>Banque Communale Polo-<br/>naise à Varsovie</b>              |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | —               | —                                             | —                               | —                          | 4 216,0         | —                                             | 4 216,0                         | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 3 778,8         | 294,4                                         | 3 484,4                         | —                          | 5 794,4         | 297,4                                         | 5 497,0                         | —                          | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 298,8           | —                                             | 298,8                           | —                          | 1 001,3         | —                                             | 1 001,3                         | —                          | Prêts à long terme                                              |
| <b>Komunalny Bank Kredy-<br/>towy w Poznaniu . . .</b>                                 | <b>3 336,6</b>  | <b>211,7</b>                                  | <b>120,5</b>                    | <b>3 004,4</b>             | <b>3 377,3</b>  | <b>310,1</b>                                  | <b>154,7</b>                    | <b>2 912,5</b>             | <b>Banque Communale de<br/>Crédit à Poznań</b>                  |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 3 092,7         | 116,0                                         | 67,3                            | 2 909,4                    | 3 157,2         | 230,0                                         | 102,9                           | 2 824,3                    | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 243,9           | 95,7                                          | 53,2                            | 95,0                       | 220,1           | 80,1                                          | 51,8                            | 88,2                       | Prêts à long terme                                              |
| <b>Wojewódzki Bank Pożycz-<br/>kowy w Poznaniu <sup>a</sup> . .</b>                    | <b>12 584,1</b> | <b>2 675,2</b>                                | <b>9 908,9</b>                  | <b>—</b>                   | <b>13 032,0</b> | <b>2 810,0</b>                                | <b>10 222,0</b>                 | <b>—</b>                   | <b>Banque Départementale<br/>de Prêts à Poznań <sup>a</sup></b> |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | —               | —                                             | —                               | —                          | 20,0            | —                                             | 20,0                            | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 425,0           | 380,0                                         | 45,0                            | —                          | 455,0           | 410,0                                         | 45,0                            | —                          | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 12 159,1        | 2 295,2                                       | 9 863,9                         | —                          | 12 557,0        | 2 400,0                                       | 10 157,0                        | —                          | Prêts à long terme                                              |
| <b>Pomorska Krajowa Kasa<br/>Pożyczkowa w Toruniu .</b>                                | <b>180,2</b>    | <b>—</b>                                      | <b>180,2</b>                    | <b>—</b>                   | <b>247,1</b>    | <b>—</b>                                      | <b>247,1</b>                    | <b>—</b>                   | <b>Caisse Nationale de Prêts<br/>de Pomorze à Toruń</b>         |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | 180,2           | —                                             | 180,2                           | —                          | 247,1           | —                                             | 247,1                           | —                          | Prêts à court terme                                             |
| C. Stosunki procentowe kwot — <i>Proportions des montants</i>                          |                 |                                               |                                 |                            |                 |                                               |                                 |                            |                                                                 |
| Ogółem . . . .                                                                         | 100,0           | 15,8                                          | 69,3                            | 14,9                       | 100,0           | 12,4                                          | 77,1                            | 10,5                       | Total                                                           |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 100,0           | 10,8                                          | 49,3                            | 39,9                       | 100,0           | 10,0                                          | 60,0                            | 30,0                       | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 100,0           | 18,8                                          | 80,4                            | 0,8                        | 100,0           | 18,0                                          | 81,4                            | 0,6                        | Prêts à long terme                                              |
| <b>Polski Bank Komunalny<br/>w Warszawie . . . . .</b>                                 | <b>100,0</b>    | <b>7,2</b>                                    | <b>92,8</b>                     | <b>—</b>                   | <b>100,0</b>    | <b>2,7</b>                                    | <b>97,3</b>                     | <b>—</b>                   | <b>Banque Communale Polo-<br/>naise à Varsovie</b>              |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | —               | —                                             | —                               | —                          | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 100,0           | 7,8                                           | 92,2                            | —                          | 100,0           | 5,1                                           | 94,9                            | —                          | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | Prêts à long terme                                              |
| <b>Komunalny Bank Kredy-<br/>towy w Poznaniu . . .</b>                                 | <b>100,0</b>    | <b>6,3</b>                                    | <b>3,6</b>                      | <b>90,1</b>                | <b>100,0</b>    | <b>9,2</b>                                    | <b>4,6</b>                      | <b>86,2</b>                | <b>Banque Communale de<br/>Crédit à Poznań</b>                  |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 100,0           | 3,7                                           | 2,2                             | 94,1                       | 100,0           | 7,3                                           | 3,3                             | 89,4                       | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 100,0           | 39,2                                          | 21,8                            | 39,0                       | 100,0           | 36,4                                          | 23,5                            | 40,1                       | Prêts à long terme                                              |
| <b>Wojewódzki Bank Pożycz-<br/>kowy w Poznaniu <sup>a</sup> . .</b>                    | <b>100,0</b>    | <b>21,3</b>                                   | <b>78,7</b>                     | <b>—</b>                   | <b>100,0</b>    | <b>21,6</b>                                   | <b>78,4</b>                     | <b>—</b>                   | <b>Banque Départementale de<br/>Prêts à Poznań <sup>a</sup></b> |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | —               | —                                             | —                               | —                          | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | Prêts à court terme                                             |
| Średnioterminowe . .                                                                   | 100,0           | 89,4                                          | 10,6                            | —                          | 100,0           | 90,1                                          | 9,9                             | —                          | Prêts à terme moyen                                             |
| Długoterminowe . .                                                                     | 100,0           | 18,9                                          | 81,1                            | —                          | 100,0           | 19,1                                          | 80,9                            | —                          | Prêts à long terme                                              |
| <b>Pomorska Krajowa Kasa<br/>Pożyczkowa w Toruniu .</b>                                | <b>100,0</b>    | <b>—</b>                                      | <b>100,0</b>                    | <b>—</b>                   | <b>100,0</b>    | <b>—</b>                                      | <b>100,0</b>                    | <b>—</b>                   | <b>Caisse Nationale de Prêts<br/>de Pomorze à Toruń</b>         |
| Krótkoterminowe . .                                                                    | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | 100,0           | —                                             | 100,0                           | —                          | Prêts à court terme                                             |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928, et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Ob. uwagę na str. 457. Voir la note page 457

Tablica 21 wskazuje zależność zabezpieczenia pożyczki od terminu, na jaki została wydana. Z tablicy tej wynika, że pożyczki krótkoterminowe we wszystkich bankach są udzielane wyłącznie na skrypta dłużne. Pożyczki średnioterminowe w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie były udzielane przeważnie na skrypta dłużne, a częściowo miały zabezpieczenie hipoteczne; przyczem zabezpieczenie to odnosi się do pożyczek dawniej udzielonych.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu pożyczki średnioterminowe są przeważnie niezabezpieczane (są to przeważnie pożyczki komunalnych kas oszczędności). W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu pożyczki średnioterminowe w roku 1926 były udzielane na skrypta dłużne, a w latach 1927—1928 były udzielane za zabezpieczeniem hipotecznym.

Pożyczki długoterminowe w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie są udzielane wyłącznie na skrypta dłużne. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu trafiają się pożyczki długoterminowe zarówno niezabezpieczone, jak i zabezpieczone hipotecznie, a mniej więcej w  $\frac{1}{5}$  są udzielone na skrypta dłużne.

W Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu pożyczki długoterminowe zabezpieczone hipotecznie trafiają się w nieznacznym procencie, który odpowiada procentowi pożyczek udzielonych osobom i firmom prywatnym.

#### e) Kredyt długoterminowy obligacyjny

Cechą kredytu obligacyjnego jest to, że dłużnik otrzymuje pożyczkę w obligacjach, które następnie spienięża i w ten sposób uzyskuje gotówkę. Wysokość kwoty, którą otrzyma za obligacje zależy od kursu, jakie one w obiegu posiadają. Zazwyczaj instytucje emitujące same przeprowadzają transakcję spieniężenia obligacji. Dzięki temu dłużnik otrzymuje zazwyczaj najwyższą cenę, jaką

za dane obligacje można otrzymać. Termin pożyczki jest uzależnionym od daty oznaczonej na arkuszu obligacyjnym, jako ostatecznej dla umorzenia kapitału. Spłaty pożyczek obligacyjnych są rozkładane na półroczne raty; raty w zasadzie są uiszczane w gotówce, którą bank jest zobowiązany zużyć na wykup obligacji, znajdujących się w obiegu, bądź drogą skupu, bądź drogą losowania. Jednak dłużnikowi przysługuje prawo umarzania swego długu przez zwrócenie bankowi wylosowanych i płatnych już, lub jeszcze niewypowiedzianych obligacji. Wypuszczone w obieg obligacje muszą znajdować pokrycie, czyli muszą być ufundowane w udzielonych pożyczkach długoterminowych t. zw. obligacyjnych. W ten sposób są emitowane obligacje Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie. Nieco inaczej przedstawia się sprawa z obligacjami Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego, wypuszczonemi przez Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu. Obligacje Związku Komunalnego Poznańskiego mają pokrycie w ogólnej sumie pożyczek wydanych przez Wojewódzki Bank Pożyczkowy. Tem się będzie tłumaczyła różnica między sumą wypuszczonych obligacji a sumą wydanych pożyczek obligacyjnych. 7% Pożyczka Annuitetowa Wojewódzkiego Związku Komunalnego Poznańskiego została wypuszczona na sumę zł. 5 000,0 tys., podczas gdy suma pożyczek wydanych w obligacjach wynosi tylko zł. 3 088,4 tys. Pozostała część obligacji znajduje pokrycie w innych pożyczkach długoterminowych. Różnicę między kursem obligacji a kwotą nominalną pokryto w ciężar rachunku strat, innemi słowy pokryto ją przez pobieranie wyższych odsetków od pożyczek gotówkowych niż obligacyjnych. Przywilej emitowania obligacji niefundowanych mają wyłącznie instytucje prawa publicznego.

Pożyczki obligacyjne spotykamy jedynie w dwóch bankach komunalnych, a mianowicie w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu.

Tabl. 22. Pożyczki obligacyjne — Crédit en obligations

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

1925—1928

| Nazwa banku                                                                            | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | S a m o r z ą d y<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> |                                          |                                          |                                              |                                                        | Inne instytucje publiczne<br><i>Autres institutions de droit public</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Dénomination de la banque                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
|                                                                                        |                     |                        | miej-<br>skie<br><i>municipalités</i>                               | wiej-<br>skie<br><i>communes rurales</i> | powia-<br>towe<br><i>arrondissements</i> | woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>départements</i> | związki celowe<br><i>associations inter-communales</i> |                                                                         |                                                                    |                                                      |
|                                                                                        |                     |                        |                                                                     |                                          |                                          |                                              |                                                        |                                                                         |                                                                    |                                                      |
| A. Ilość pożyczek — <i>Nombre des prêts</i>                                            |                     |                        |                                                                     |                                          |                                          |                                              |                                                        |                                                                         |                                                                    |                                                      |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1925                | 48                     | 31                                                                  | —                                        | 17                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Total                                                |
|                                                                                        | 1926                | 48                     | 31                                                                  | —                                        | 17                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 93                     | 57                                                                  | 1                                        | 35                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 108                    | 56                                                                  | 1                                        | 40                                       | 2                                            | 2                                                      | 1                                                                       | 6                                                                  |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .                                                  | 1925                | 48                     | 31                                                                  | —                                        | 17                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                                                        | 1926                | 48                     | 31                                                                  | —                                        | 17                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 93                     | 57                                                                  | 1                                        | 35                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 90                     | 54                                                                  | 1                                        | 35                                       | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                     | 1928                | 18                     | 2                                                                   | —                                        | 5                                        | 2                                            | 2                                                      | 1                                                                       | 6                                                                  | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des prêts en milliers de zlotys</i> |                     |                        |                                                                     |                                          |                                          |                                              |                                                        |                                                                         |                                                                    |                                                      |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1925                | 224,7                  | 170,1                                                               | —                                        | 54,6                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Total                                                |
|                                                                                        | 1926                | 219,2                  | 166,1                                                               | —                                        | 53,1                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 8 664,6                | 5 067,0                                                             | 33,2                                     | 3 564,4                                  | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 12 584,6               | 5 453,1                                                             | 30,8                                     | 4 579,2                                  | 1 929,6                                      | 500,0                                                  | 10,0                                                                    | 81,9                                                               |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .                                                  | 1925                | 224,7                  | 170,1                                                               | —                                        | 54,6                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                                                        | 1926                | 219,2                  | 166,1                                                               | —                                        | 53,1                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 8 664,6                | 5 067,0                                                             | 33,2                                     | 3 564,4                                  | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 9 497,6                | 5 333,3                                                             | 30,8                                     | 4 133,5                                  | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                     | 1928                | 3 087,0                | 119,8                                                               | —                                        | 445,7                                    | 1 929,6                                      | 500,0                                                  | 10,0                                                                    | 81,9                                                               | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| C. Stosunki procentowe kwot — <i>Proportions des montants</i>                          |                     |                        |                                                                     |                                          |                                          |                                              |                                                        |                                                                         |                                                                    |                                                      |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1925                | 100,0                  | 75,7                                                                | —                                        | 24,3                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Total                                                |
|                                                                                        | 1926                | 100,0                  | 75,8                                                                | —                                        | 24,2                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 100,0                  | 58,5                                                                | 0,4                                      | 41,1                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 100,0                  | 43,3                                                                | 0,2                                      | 36,4                                     | 15,3                                         | 4,0                                                    | 0,1                                                                     | 0,7                                                                |                                                      |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie . .                                                  | 1925                | 100,0                  | 75,7                                                                | —                                        | 24,3                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  | Banque Communale Polonaise à Varsovie                |
|                                                                                        | 1926                | 100,0                  | 75,8                                                                | —                                        | 24,2                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1927                | 100,0                  | 58,5                                                                | 0,4                                      | 41,1                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
|                                                                                        | 1928                | 100,0                  | 56,2                                                                | 0,3                                      | 43,5                                     | —                                            | —                                                      | —                                                                       | —                                                                  |                                                      |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                     | 1928                | 100,0                  | 3,9                                                                 | —                                        | 14,4                                     | 62,5                                         | 16,2                                                   | 0,3                                                                     | 2,7                                                                | Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Ob. uwagę na str. 457. Voir la note page 457.

Pożyczki obligacyjne, figurujące w zamknięciach Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie za lata 1925—1926 w liczbie 48 pochodzą z pożyczek wydanych w obligacjach z roku 1920 i 1921, następnie skonwertowanych w roku 1925. Są to wyłącznie pożyczki samorządów miejskich i powiatowych. Oży-

wienie w dziedzinie kredytu obligacyjnego następuje dopiero w r. 1927 dzięki wypuszczeniu w tym roku dwu dalszych emisji obligacyj. Zmniejszenie w ilościach pożyczek, jakie obserwujemy w r. 1928 w stosunku do 1927 r., nastąpiło skutkiem umorzenia pożyczek z czasów markowych. Kwoty wyda-

nych pożyczek wcale nie zostały przez to zmniejszone, przeciwnie wykazują w tym samym czasie dalszy wzrost.

Wojewódzki Bank Pożyczkowy wydawanie pożyczek obligacyjnych rozpoczął w roku 1928, wobec czego stan ich z końca roku nie różni się od sumy pożyczek wydanych

w ciągu roku, które zostaną omówione poniżej.

Dla zilustrowania czynnej działalności banków komunalnych w dziedzinie kredytu obligacyjnego zestawiono tablicę 23, zawierającą pożyczki udzielone w ciągu badanego okresu od 1926—1928.

**Tabl. 23. Pożyczki obligacyjne udzielone w ciągu roku**  
**Crédit en obligations accordé au cours de l'exercice**

1926 — 1928

| Nazwa banku                                                                            | Rok<br><i>An-<br/>née</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Samorządy<br><i>Administrations autonomes<br/>territoriales</i> |                                                    |                                                      |                                                    |                                                                                | Inne<br>insty-<br>tucje<br>prawa<br>publ.<br><i>Autres<br/>insti-<br/>tutions<br/>de<br/>droit<br/>public</i> | Osoby<br>i firmy<br>pry-<br>watne<br><i>Person-<br/>nes et<br/>institu-<br/>tions<br/>privées</i> | Dénomination de la<br>banque                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
|                                                                                        |                           |                        | miej-<br>skie<br><i>municipi-<br/>palités</i>                   | wiej-<br>skie<br><i>com-<br/>munes<br/>rurales</i> | powia-<br>towe<br><i>arron-<br/>disse-<br/>ments</i> | woje-<br>wódz-<br>kie<br><i>dépar-<br/>tements</i> | związki<br>celowe<br><i>associa-<br/>tions<br/>inter-<br/>commu-<br/>nales</i> |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                         |
| A. Ilość pożyczek — <i>Nombre des prêts</i>                                            |                           |                        |                                                                 |                                                    |                                                      |                                                    |                                                                                |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1926                      | —                      | —                                                               | —                                                  | —                                                    | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Total                                                   |
|                                                                                        | 1927                      | 48                     | 27                                                              | 1                                                  | 20                                                   | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
|                                                                                        | 1928                      | 27                     | 6                                                               | —                                                  | 10                                                   | 2                                                  | 2                                                                              | 1                                                                                                             | 6                                                                                                 |                                                         |
| Polski Bank Komunalny<br>w Warszawie . . . . .                                         | 1926                      | —                      | —                                                               | —                                                  | —                                                    | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Communale Po-<br>lonaise à Varsovie              |
|                                                                                        | 1927                      | 48                     | 27                                                              | 1                                                  | 20                                                   | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
|                                                                                        | 1928                      | 9                      | 4                                                               | —                                                  | 5                                                    | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                | 1928                      | 18                     | 2                                                               | —                                                  | 5                                                    | 2                                                  | 2                                                                              | 1                                                                                                             | 6                                                                                                 | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| B. Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des prêts en milliers de zlotys</i> |                           |                        |                                                                 |                                                    |                                                      |                                                    |                                                                                |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1926                      | —                      | —                                                               | —                                                  | —                                                    | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Total                                                   |
|                                                                                        | 1927                      | 8 670,0                | 5 040,8                                                         | 34,4                                               | 3 594,8                                              | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
|                                                                                        | 1928                      | 4 563,4                | 760,0                                                           | —                                                  | 1 281,9                                              | 1 929,6                                            | 500,0                                                                          | 10,0                                                                                                          | 81,9                                                                                              |                                                         |
| Polski Bank Komunalny<br>w Warszawie . . . . .                                         | 1926                      | —                      | —                                                               | —                                                  | —                                                    | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Communale Po-<br>lonaise à Varsovie              |
|                                                                                        | 1927                      | 8 670,0                | 5 040,8                                                         | 34,4                                               | 3 594,8                                              | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
|                                                                                        | 1928                      | 1 475,0                | 640,0                                                           | —                                                  | 835,0                                                | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                | 1928                      | 3 088,4                | 120,0                                                           | —                                                  | 446,9                                                | 1 929,6                                            | 500,0                                                                          | 10,0                                                                                                          | 81,9                                                                                              | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |
| C. Stosunki procentowe kwot — <i>Proportions des montants</i>                          |                           |                        |                                                                 |                                                    |                                                      |                                                    |                                                                                |                                                                                                               |                                                                                                   |                                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 1927                      | 100,0                  | 58,1                                                            | 0,4                                                | 41,5                                                 | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Total                                                   |
|                                                                                        | 1928                      | 100,0                  | 16,6                                                            | —                                                  | 28,1                                                 | 42,3                                               | 11,0                                                                           | 0,2                                                                                                           | 1,8                                                                                               |                                                         |
| Polski Bank Komunalny<br>w Warszawie . . . . .                                         | 1927                      | 100,0                  | 58,1                                                            | 0,4                                                | 41,5                                                 | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 | Banque Communale Po-<br>lonaise à Varsovie              |
|                                                                                        | 1928                      | 100,0                  | 43,4                                                            | —                                                  | 56,6                                                 | —                                                  | —                                                                              | —                                                                                                             | —                                                                                                 |                                                         |
| Wojewódzki Bank Po-<br>życzkowy w Poznaniu <sup>a</sup>                                | 1928                      | 100,0                  | 3,9                                                             | —                                                  | 14,5                                                 | 62,5                                               | 16,2                                                                           | 0,3                                                                                                           | 2,6                                                                                               | Banque Départementale<br>de Prêts à Poznań <sup>a</sup> |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928 — 31. III 1929 r.

<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Ob. uwagę na str. 457. Voir la note page 457.

Jak z tablicy 23 wynika, rok 1926 był martwym w zakresie kredytu obligacyjnego, dopiero w roku 1927 Polski Bank Komunalny w Warszawie wydał 48 pożyczek obligacyjnych na sumę ogólną zł. 8670 tys., z czego 27 na sumę zł. 5040,8 tys. otrzymały gminy miejskie, 20 pożyczek na sumę zł. 3594,8 tys. otrzymały związki powiatowe, a 1 pożyczkę na zł. 34,4 tys. otrzy-

mała gmina wiejska. Z wyjątkiem jednej pożyczki na zł. 70,0 tys., wydanej w obligacjach II emisji, opiewającej na złote obiegowe, wszystkie pozostałe pożyczki zostały wydane w obligacjach III emisji, opiewającej na złote w złocie.

W roku 1928 Polski Bank Komunalny w Warszawie po wyczerpaniu III emisji obligacyj wydawał jedynie pożyczki w obli-

gacjach II emisji. Pożyczek tych udzielił 9 na sumę zł. 1 475,0 tys., z czego samorządy powiatowe otrzymały 5 pożyczek na kwotę zł. 835,0 tys., a 4 pożyczki na sumę zł. 640,0 tys. otrzymały samorządy miejskie.

Pożyczki wydawane w obligacjach III emisji, opiewającej na złote w złocie, są wydawane na okres 10 lat. Pożyczki wydawane w obligacjach II emisji, opiewającej na złote obiegowe, są wydawane na okres do 29 lat. Oprocentowanie tych pożyczek wynosi 8% w stosunku rocznym. Do tego doliczane są koszty administracyjne banku w wysokości  $\frac{3}{4}\%$  w stosunku rocznym od pożyczek powyżej kwoty 300 000 złotych, zaś od pożyczek poniżej 300 000 złotych 1% w stosunku rocznym. Kurs giełdowy obligacji II emisji wahał się w latach 1927—1928 między zł. 81,50—81,75, a kurs obligacji III emisji między zł. 91—93 za 100 zł. nominalnie.

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu wydał w 1928 roku 18 pożyczek obligacyjnych na sumę zł. 3 088,4 tys., z czego

samorządy otrzymały 11 pożyczek, które pochłonęły 97,1% ogólnej sumy pożyczek obligacyjnych. Poza tem wydano 6 pożyczek osobom i firmom prywatnym, głównie spółkom meljoracyjnym na sumę łączną zł. 81,9 tys., oraz 1 pożyczkę związkowi kościelnemu na kwotę zł. 10,0 tys. Pożyczki są wydawane na okres  $22\frac{1}{2}$  lat, a oprocentowanie ich wynosi 7 w stosunku rocznym. Kurs emisyjny obligacji wynosił zł. 91 za 100 zł. nominalnych.

#### f) Gwarancje

Do działalności kredytowej banku poza bezpośrednim udzielaniem pożyczek można również zaliczyć udzielanie gwarancji, na mocy których dłużnik gwarancyjny otrzymuje kredyt od wierzyciela gwarancyjnego. Ta forma działalności kredytowej nie angażuje kapitałów banku, chyba w wypadku konieczności wypłacenia wierzycielowi kwoty gwarantowanej. Gwarancje są wydawane w postaci listów gwarancyjnych lub żyra na wekslach.

Tabl. 24. Gwarancje — Garanties

Stan na końcu roku — État à la fin de l'année

1925—1928

| Dłużnicy<br>gwarancyjni               |      | Rok<br><br>An-<br>née | Wierzyciele gwarancyjni — Créanciers garants |                                         |                                                            |                      |                                   |          |                                         |                 |                      |                                         | Débiteurs |  |
|---------------------------------------|------|-----------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------|-----------------------------------|----------|-----------------------------------------|-----------------|----------------------|-----------------------------------------|-----------|--|
|                                       |      |                       | Razem                                        | Samorząd terytorjalny                   | Banki państwowe                                            | Instytucje państwowe | Osoby i firmy prywatne            | Razem    | Samorząd terytorjalny                   | Banki państwowe | Instytucje państwowe | Osoby i firmy prywatne                  |           |  |
|                                       |      |                       | Ensemble                                     | Administrations autonomes territoriales | Banques d'Etat                                             | Institutions d'Etat  | Personnes et institutions privées | Ensemble | Administrations autonomes territoriales | Banques d'Etat  | Institutions d'Etat  | Personnes et institutions privées       |           |  |
| Ilość — Nombre                        |      |                       |                                              |                                         | Kwoty w tysiącach złotych<br>Montant en milliers de zlotys |                      |                                   |          |                                         |                 |                      |                                         |           |  |
| O g ó ł e m — T o t a l               |      |                       |                                              |                                         |                                                            |                      |                                   |          |                                         |                 |                      |                                         |           |  |
| Ogółem . . . . .                      | 1925 | 33                    | 4                                            | 13                                      | 8                                                          | 8                    | 797,0                             | 230,0    | 199,6                                   | 217,9           | 149,5                | Total                                   |           |  |
|                                       | 1926 | 105                   | 1                                            | 87                                      | 11                                                         | 6                    | 2 810,1                           | 200,0    | 2 274,3                                 | 116,1           | 219,7                |                                         |           |  |
|                                       | 1927 | 146                   | 3                                            | 135                                     | 5                                                          | 3                    | 2 781,2                           | 391,0    | 2 048,7                                 | 134,3           | 207,2                |                                         |           |  |
|                                       | 1928 | 115                   | 10                                           | 92                                      | 12                                                         | 1                    | 1 325,5                           | 485,6    | 590,6                                   | 237,5           | 11,8                 |                                         |           |  |
| Komunalne kasy oszczędności . . . . . | 1925 | 8                     | —                                            | 8                                       | —                                                          | —                    | 73,6                              | —        | 73,6                                    | —               | —                    | Caisses d'épargne communales            |           |  |
|                                       | 1926 | 84                    | —                                            | 83                                      | —                                                          | 1                    | 2 160,1                           | —        | 2 148,3                                 | —               | 11,8                 |                                         |           |  |
|                                       | 1927 | 135                   | —                                            | 134                                     | —                                                          | 1                    | 2 025,5                           | —        | 2 013,7                                 | —               | 11,8                 |                                         |           |  |
|                                       | 1928 | 92                    | —                                            | 91                                      | —                                                          | 1                    | 567,4                             | —        | 555,6                                   | —               | 11,8                 |                                         |           |  |
| Samorząd terytorjalny . . . . .       | 1925 | 15                    | 4                                            | 5                                       | —                                                          | 6                    | 489,6                             | 230,0    | 126,0                                   | —               | 133,6                | Administrations autonomes territoriales |           |  |
|                                       | 1926 | 10                    | 1                                            | 4                                       | 2                                                          | 3                    | 372,2                             | 200,0    | 126,0                                   | 1,8             | 44,4                 |                                         |           |  |
|                                       | 1927 | 3                     | 1                                            | 1                                       | —                                                          | 1                    | 268,4                             | 200,0    | 35,0                                    | —               | 33,4                 |                                         |           |  |
|                                       | 1928 | 2                     | 1                                            | 1                                       | —                                                          | —                    | 235,0                             | 200,0    | 35,0                                    | —               | —                    |                                         |           |  |
| Osoby i firmy prywatne . . . . .      | 1925 | 10                    | —                                            | —                                       | 8                                                          | 2                    | 233,8                             | —        | —                                       | 217,9           | 15,9                 | Personnes et institutions privées       |           |  |
|                                       | 1926 | 11                    | —                                            | —                                       | 9                                                          | 2                    | 277,8                             | —        | —                                       | 114,3           | 163,5                |                                         |           |  |
|                                       | 1927 | 8                     | 2                                            | —                                       | 5                                                          | 1                    | 487,3                             | 191,0    | —                                       | 134,3           | 162,0                |                                         |           |  |
|                                       | 1928 | 21                    | 9                                            | —                                       | 12                                                         | —                    | 523,1                             | 285,6    | —                                       | 237,5           | —                    |                                         |           |  |

(dok.—fin)

| Dłużnicy gwarancyjni                                                                       | Rok<br>An-<br>née | Wierzyciele gwarancyjni — <i>Créanciers garants</i> |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          | Débiteurs                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------|----------------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------|----------------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------|
|                                                                                            |                   | Razem                                               | Samorząd terytorjalny                          | Banki państwowe       | Instytucje państwowe       | Osoby i firmy prywatne                   | Razem                                                             | Samorząd terytorjalny                          | Banki państwowe       | Instytucje państwowe       | Osoby i firmy prywatne                   |                                         |
|                                                                                            |                   | <i>Ensemble</i>                                     | <i>Administrations autonomes territoriales</i> | <i>Banques d'Etat</i> | <i>Institutions d'Etat</i> | <i>Personnes et institutions privées</i> | <i>Ensemble</i>                                                   | <i>Administrations autonomes territoriales</i> | <i>Banques d'Etat</i> | <i>Institutions d'Etat</i> | <i>Personnes et institutions privées</i> |                                         |
|                                                                                            |                   | I l o ś ć — <i>N o m b r e</i>                      |                                                |                       |                            |                                          | Kwoty w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie — <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i>           |                   |                                                     |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| a. Listy gwarancyjne — <i>Certificats de garantie</i>                                      |                   |                                                     |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                           | 1925              | 7                                                   | —                                              | —                     | 3                          | 4                                        | 181,0                                                             | —                                              | —                     | 139,0                      | 42,0                                     | Total                                   |
|                                                                                            | 1926              | 11                                                  | —                                              | —                     | 8                          | 3                                        | 75,8                                                              | —                                              | —                     | 63,3                       | 12,5                                     |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 6                                                   | 2                                              | —                     | 4                          | —                                        | 282,3                                                             | 191,0                                          | —                     | 91,3                       | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 19                                                  | 9                                              | —                     | 10                         | —                                        | 467,9                                                             | 285,6                                          | —                     | 182,3                      | —                                        |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .                                                            | 1925              | 2                                                   | —                                              | —                     | —                          | 2                                        | 32,9                                                              | —                                              | —                     | —                          | 32,9                                     | Administrat. autonomes territoriales    |
|                                                                                            | 1926              | 4                                                   | —                                              | —                     | 2                          | 2                                        | 12,8                                                              | —                                              | —                     | 1,8                        | 11,0                                     |                                         |
| Osoby i firmy prywatne . . . . .                                                           | 1925              | 5                                                   | —                                              | —                     | 3                          | 2                                        | 148,1                                                             | —                                              | —                     | 139,0                      | 9,1                                      | Personnes et institutions privées       |
|                                                                                            | 1926              | 7                                                   | —                                              | —                     | 6                          | 1                                        | 63,0                                                              | —                                              | —                     | 61,5                       | 1,5                                      |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 6                                                   | 2                                              | —                     | 4                          | —                                        | 282,3                                                             | 191,0                                          | —                     | 91,3                       | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 19                                                  | 9                                              | —                     | 10                         | —                                        | 467,9                                                             | 285,6                                          | —                     | 182,3                      | —                                        |                                         |
| b. Gwarancje żyrowe na wekslach — <i>Garanties par endossement</i>                         |                   |                                                     |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                           | 1925              | 6                                                   | 3                                              | 1                     | —                          | 2                                        | 122,1                                                             | 30,0                                           | 10,0                  | —                          | 82,1                                     | Total                                   |
|                                                                                            | 1928              | 1                                                   | —                                              | —                     | 1                          | —                                        | 12,2                                                              | —                                              | —                     | 12,2                       | —                                        |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .                                                            | 1925              | 6                                                   | 3                                              | 1                     | —                          | 2                                        | 122,1                                                             | 30,0                                           | 10,0                  | —                          | 82,1                                     | Administrat. autonomes territoriales    |
| Osoby i firmy prywatne . . . . .                                                           | 1928              | 1                                                   | —                                              | —                     | 1                          | —                                        | 12,2                                                              | —                                              | —                     | 12,2                       | —                                        | Personnes et institutions privées       |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i>           |                   |                                                     |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                           | 1925              | 19                                                  | —                                              | 12                    | 5                          | 2                                        | 293,9                                                             | —                                              | 189,6                 | 78,9                       | 25,4                                     | Total                                   |
|                                                                                            | 1926              | 93                                                  | —                                              | 87                    | 3                          | 3                                        | 2 534,3                                                           | —                                              | 2 274,3               | 52,8                       | 207,2                                    |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 139                                                 | —                                              | 135                   | 1                          | 3                                        | 2 298,9                                                           | —                                              | 2 048,7               | 43,0                       | 207,2                                    |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 94                                                  | —                                              | 92                    | 1                          | 1                                        | 645,4                                                             | —                                              | 590,6                 | 43,0                       | 11,8                                     |                                         |
| Komunalne kasy oszczędności . . . . .                                                      | 1925              | 8                                                   | —                                              | 8                     | —                          | —                                        | 73,6                                                              | —                                              | 73,6                  | —                          | —                                        | Caisses d'épargne communales            |
|                                                                                            | 1926              | 84                                                  | —                                              | 83                    | —                          | 1                                        | 2 160,1                                                           | —                                              | 2 148,3               | —                          | 11,8                                     |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 135                                                 | —                                              | 134                   | —                          | 1                                        | 2 025,5                                                           | —                                              | 2 013,7               | —                          | 11,8                                     |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 92                                                  | —                                              | 91                    | —                          | 1                                        | 567,4                                                             | —                                              | 555,6                 | —                          | 11,8                                     |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .                                                            | 1925              | 6                                                   | —                                              | 4                     | —                          | 2                                        | 134,6                                                             | —                                              | 116,0                 | —                          | 18,6                                     | Administrations autonomes territoriales |
|                                                                                            | 1926              | 5                                                   | —                                              | 4                     | —                          | 1                                        | 159,4                                                             | —                                              | 126,0                 | —                          | 33,4                                     |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 2                                                   | —                                              | 1                     | —                          | 1                                        | 68,4                                                              | —                                              | 35,0                  | —                          | 33,4                                     |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 1                                                   | —                                              | 1                     | —                          | —                                        | 35,0                                                              | —                                              | 35,0                  | —                          | —                                        |                                         |
| Osoby i firmy prywatne . . . . .                                                           | 1925              | 5                                                   | —                                              | —                     | 5                          | —                                        | 85,7                                                              | —                                              | —                     | 78,9                       | 6,8                                      | Personnes et institutions privées       |
|                                                                                            | 1926              | 4                                                   | —                                              | —                     | 3                          | 1                                        | 214,8                                                             | —                                              | —                     | 52,8                       | 162,0                                    |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 2                                                   | —                                              | —                     | 1                          | 1                                        | 205,0                                                             | —                                              | —                     | 43,0                       | 162,0                                    |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 1                                                   | —                                              | —                     | 1                          | —                                        | 43,0                                                              | —                                              | —                     | 43,0                       | —                                        |                                         |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu a — <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań a</i> |                   |                                                     |                                                |                       |                            |                                          |                                                                   |                                                |                       |                            |                                          |                                         |
| Ogółem . . . . .                                                                           | 1925              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        | Total                                   |
|                                                                                            | 1926              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .                                                            | 1925              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        | Administrations autonomes territoriales |
|                                                                                            | 1926              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1927              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |
|                                                                                            | 1928              | 1                                                   | 1                                              | —                     | —                          | —                                        | 200,0                                                             | 200,0                                          | —                     | —                          | —                                        |                                         |

a Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za r. 1928—31.III 1929 r.

a Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Ob. uwagę na str. 457 — Voir la note page 457.

Na tablicy 24 są zestawione gwarancje, figurujące w księgach banku na końcu poszczególnych lat bilansowych.

Najwięcej gwarancyj zostało wydanych za komunalne kasy oszczędności na rzecz banków państwowych. Gwarancjami najwięcej operował Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Gwarancje wydane za komunalne kasy oszczędności i samorządy terytorjalne były wydawane w żyrach wekslowych

z wyjątkiem jednej, wydanej za komunalną kasę oszczędności w liście gwarancyjnym. Gwarancje Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie zostały podzielone na listowe i żyrowe. Jedna gwarancja Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego, udzielona za pomorską elektrownię krajową „Grodek” na rzecz Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu, stanowi gwarancję żyrową.

Tabl. 25. Gwarancje — Garanties

Udzielone w ciągu roku — Accordées au cours de l'exercice

1925 — 1928

| Dłużnicy<br>gwarancyjni | Rok<br><br>An-<br>née | Wierzyciele gwarancyjni — Créanciers garants |                                                                         |                                          |                                                    |                                                                    |                                                                   |                                                                         |                                          |                                                    |                                                                    | Débiteurs |
|-------------------------|-----------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------|
|                         |                       | Razem                                        | Samorząd terytorjalny<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> | Banki państwowe<br><i>Banques d'Etat</i> | Instytucje państwowe<br><i>Institutions d'Etat</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> | Razem                                                             | Samorząd terytorjalny<br><i>Administrations autonomes territoriales</i> | Banki państwowe<br><i>Banques d'Etat</i> | Instytucje państwowe<br><i>Institutions d'Etat</i> | Osoby i firmy prywatne<br><i>Personnes et institutions privées</i> |           |
|                         |                       | Ilość — <i>Nombre</i>                        |                                                                         |                                          |                                                    |                                                                    | Kwoty w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |                                                                         |                                          |                                                    |                                                                    |           |

## O g ó ł e m — T o t a l

|                                  |      |     |    |    |    |    |         |       |         |       |       |                                         |
|----------------------------------|------|-----|----|----|----|----|---------|-------|---------|-------|-------|-----------------------------------------|
| Ogółem . . . . .                 | 1926 | 127 | 4  | 85 | 17 | 21 | 3 037,0 | 40,0  | 2 515,9 | 159,8 | 321,3 | Total                                   |
|                                  | 1927 | 96  | 15 | 62 | 19 | —  | 1 937,5 | 371,8 | 1 270,3 | 295,4 | —     |                                         |
|                                  | 1928 | 30  | 17 | —  | 13 | —  | 578,7   | 355,3 | —       | 223,4 | —     |                                         |
| Komunalne kasy oszczędności . .  | 1926 | 79  | —  | 78 | —  | 1  | 2 439,7 | —     | 2 427,9 | —     | 11,8  | Caisses d'épargne communales            |
|                                  | 1927 | 62  | —  | 62 | —  | —  | 1 270,3 | —     | 1 270,3 | —     | —     |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .  | 1926 | 30  | 4  | 6  | 2  | 18 | 240,8   | 40,0  | 53,0    | 1,8   | 146,0 | Administrations autonomes territoriales |
|                                  | 1928 | 1   | —  | —  | 1  | —  | 12,2    | —     | —       | 12,2  | —     |                                         |
| Osoby i firmy prywatne . . . . . | 1926 | 18  | —  | 1  | 15 | 2  | 356,5   | —     | 35,0    | 158,0 | 163,5 | Personnes et institutions privées       |
|                                  | 1927 | 34  | 15 | —  | 19 | —  | 667,2   | 371,8 | —       | 295,4 | —     |                                         |
|                                  | 1928 | 29  | 17 | —  | 12 | —  | 566,5   | 355,3 | —       | 211,2 | —     |                                         |

## Polski Bank Komunalny w Warszawie — Banque Communale Polonaise à Varsovie

## a. Listy gwarancyjne — Certificats de garantie

|                                  |      |    |    |   |    |   |       |       |      |       |     |                                         |
|----------------------------------|------|----|----|---|----|---|-------|-------|------|-------|-----|-----------------------------------------|
| Ogółem . . . . .                 | 1926 | 19 | —  | 1 | 17 | 1 | 196,3 | —     | 35,0 | 159,8 | 1,5 | Total                                   |
|                                  | 1927 | 34 | 15 | — | 19 | — | 667,2 | 371,8 | —    | 295,4 | —   |                                         |
|                                  | 1928 | 29 | 17 | — | 12 | — | 566,5 | 355,3 | —    | 211,2 | —   |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .  | 1926 | 2  | —  | — | 2  | — | 1,8   | —     | —    | 1,8   | —   | Administrations autonomes territoriales |
| Osoby i firmy prywatne . . . . . | 1926 | 17 | —  | 1 | 15 | 1 | 194,5 | —     | 35,0 | 158,0 | 1,5 | Personnes et institutions privées       |
|                                  | 1927 | 34 | 15 | — | 19 | — | 667,2 | 371,8 | —    | 295,4 | —   |                                         |
|                                  | 1928 | 29 | 17 | — | 12 | — | 566,5 | 355,3 | —    | 211,2 | —   |                                         |

## b. Gwarancje żyrowe na wekslach — Garanties par endossement

|                                 |      |    |   |   |   |    |       |      |      |      |       |                                         |
|---------------------------------|------|----|---|---|---|----|-------|------|------|------|-------|-----------------------------------------|
| Ogółem . . . . .                | 1926 | 26 | 4 | 5 | — | 17 | 170,6 | 40,0 | 18,0 | —    | 112,6 | Total                                   |
|                                 | 1928 | 1  | — | — | 1 | —  | 12,2  | —    | —    | 12,2 | —     |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . . | 1926 | 26 | 4 | 5 | — | 17 | 170,6 | 40,0 | 18,0 | —    | 112,6 | Administrations autonomes territoriales |
|                                 | 1928 | 1  | — | — | 1 | —  | 12,2  | —    | —    | 12,2 | —     |                                         |

(dok. — fin)

| Dłużnicy gwarancyjni           |  | Rok<br><i>Année</i> | Wierzyciele gwarancyjni — <i>Créanciers garants</i> |                                                |                                                                   |                            |                                          |                 |                                                |                       |                            |                                          | Débiteurs |
|--------------------------------|--|---------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------|-----------------|------------------------------------------------|-----------------------|----------------------------|------------------------------------------|-----------|
|                                |  |                     | Razem                                               | Samorząd terytorjalny                          | Banki państwowe                                                   | Instytucje państwowe       | Osoby i firmy prywatne                   | Razem           | Samorząd terytorjalny                          | Banki państwowe       | Instytucje państwowe       | Osoby i firmy prywatne                   |           |
|                                |  |                     | <i>Ensemble</i>                                     | <i>Administrations autonomes territoriales</i> | <i>Banques d'Etat</i>                                             | <i>Institutions d'Etat</i> | <i>Personnes et institutions privées</i> | <i>Ensemble</i> | <i>Administrations autonomes territoriales</i> | <i>Banques d'Etat</i> | <i>Institutions d'Etat</i> | <i>Personnes et institutions privées</i> |           |
| I l o ś ć — <i>N o m b r e</i> |  |                     |                                                     |                                                | Kwoty w tysiącach złotych<br><i>Montant en milliers de zlotys</i> |                            |                                          |                 |                                                |                       |                            |                                          |           |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — *Banque Communale de Crédit à Poznań*

|                                  |      |    |   |    |   |   |         |   |         |   |       |                                         |
|----------------------------------|------|----|---|----|---|---|---------|---|---------|---|-------|-----------------------------------------|
| Ogółem . . . . .                 | 1926 | 82 | — | 79 | — | 3 | 2 670,1 | — | 2 462,9 | — | 207,2 | Total                                   |
|                                  | 1927 | 62 | — | 62 | — | — | 1 270,3 | — | 1 270,3 | — | —     |                                         |
| Komunalne kasy oszczędności . .  | 1926 | 79 | — | 78 | — | 1 | 2 439,7 | — | 2 427,9 | — | 11,8  | Caisses d'épargne communales            |
|                                  | 1927 | 62 | — | 62 | — | — | 1 270,3 | — | 1 270,3 | — | —     |                                         |
| Samorząd terytorjalny . . . . .  | 1926 | 2  | — | 1  | — | 1 | 68,4    | — | 35,0    | — | 33,4  | Administrations autonomes territoriales |
| Osoby i firmy prywatne . . . . . | 1926 | 1  | — | —  | — | 1 | 162,0   | — | —       | — | 162,0 | Personnes et institutions privées       |

Ob. uwsgę na str. 457. Voir la note page 457.

Gwarancjami operowały jedynie Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu i Polski Bank Komunalny w Warszawie. Pierwszy z tych banków na 82 gwarancje wydane w r. 1926 wydał 79 za komunalne kasy oszczędności województw poznańskiego, pomorskiego i śląskiego wobec Pocztovej Kasy Oszczędności. W tym samym celu w roku następnym wydano 62 gwarancje. W ten sposób Komunalny Bank Kredytowy, nie mogąc sam zaopatrzyć komunalne kasy oszczędności w kredyt, ułatwia im uzyskanie go w innych instytucjach. Gwarancje za komunalne kasy oszczędności są wyłącznie gwarancjami żyrowymi.

W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie gwarancje listowe były wydawane niemal wyłącznie za osoby i firmy prywatne wobec samorządów terytorjalnych i instytucji państwowych. Natomiast gwarancje żyrowe były wydawane za instytucje samorządowe najczęściej na rzecz osób i firm prywatnych.

## g) Ocena działalności kredytowej

Reasumując wywody o działalności kredytowej, stwierdzamy, że banki komunalne dysponują znacznie lepiej zorganizowanym kredytem krótkoterminowym, aniżeli długoterminowym. Świadczy o tym silniejszy rozwój różnych form kredytu krótkoterminowego, aniżeli długoterminowego. Według

stanu wierzytelności banków z końca roku 1925 wynika, że kredyt krótkoterminowy we wszystkich swych formach, a więc wekslowej, otwartego kredytu i pożyczek terminowych wydanych na okres krótszy od 1 roku, zajmował razem 29,6% ogólnej sumy wierzytelności z tytułu udzielonych kredytów. W końcu roku 1926 odsetek ten wynosi 40,1%, w końcu 1927 roku 38,8%, a w końcu 1929 roku kredyt krótkoterminowy zajmuje już 52,3% ogólnej sumy wierzytelności z tytułu udzielonych kredytów. Głównemu Urzędowi Statystycznemu brak danych cyfrowych co do zapotrzebowania samorządów w dziedzinie kredytu krótkoterminowego, wobec tego nie pozostaje nic innego, jak oprzeć się na opinii samych banków. Na pytanie 11-te zawarte w kwestjonariuszu, wystosowanym do banków komunalnych, odpowiedziano, że w dziedzinie kredytu krótkoterminowego zapotrzebowania samorządów są zaspakajane w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu do wysokości  $\frac{2}{3}$ , w Polskim Banku Komunalnym w połowie, a w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu do 30%. Natomiast w dziedzinie kredytu długoterminowego banki przyznają zgodnie, że zaspakajają potrzeby samorządów tylko w nieznacznym stopniu.

Z tablicy 11 wynika, że pożyczki długoterminowe gotówkowe i obligacyjne w końcu roku 1928 wynosiły zgorą 26 milionów, t. j.

35,2% ogólnej sumy wierzytelności banków komunalnych z tytułu udzielonych kredytów. Jeżeli się zważy, że w kwocie pożyczek długoterminowych figurują przedwojenne wierzytelności Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego, wynoszące około 10 milionów złotych, zauważymy, że stosunek kredytów długoterminowych do ogólnej sumy wierzytelności banków z tytułu udzielonych kredytów wypadnie jeszcze mniejszy. Uwzględniając tę poprawkę, podział kredytów udzielonych przez banki komunalne będzie się przedstawiał następująco: kredyt krótkoterminowy wynosi około 39 milionów, kredyt średnioterminowy około 9,5 milionów, a kredyt długoterminowy około 16,5 milionów.

Chcąc należycie ocenić działalność kredytową banków komunalnych, należy wykazać, jakie miejsce one zajmują w zadłużeniach samorządów. W tym celu zestawiono tablice 26 i 27, zawierające dane cyfrowe, zaczerpnięte z pracy D-ra J. Piekalkiewicza p. t. *Długi samorządu terytorjalnego*<sup>1</sup>. Tablica 26 służy do porównania liczb i kwot pożyczek, zaciągniętych przez samorządy, w stosunku do takichże pożyczek, zaciągniętych u różnych instytucyj. Tablica 27 wykazuje, w jakiej mierze korzystają z ban-

ków komunalnych samorządy poszczególnych dzielnic Polski.

Dane zawarte w pracy D-ra Piekalkiewicza, zaczerpnięte bezpośrednio od samorządów, nie pokrywają się z danymi, zaczerpniętymi z banków komunalnych. Różnice te należy tłumaczyć nie pokrywającami się datami zamknięć rachunkowych. Zamknięcia samorządów są sporządzane na dzień 31 marca, podczas gdy zamknięcia bankowe sporządzono na koniec roku kalendarzowego. Poza tem różnice mogą pochodzić z odrębnych zasad księgowania. Naprzykład, bank po przyznaniu kredytu obciąża odnośny samorząd na rachunku pożyczek, a uznaje jego rachunek bieżący, z którego władze samorządu dowolnie w miarę zapotrzebowania podejmują gotówkę. Samorządy natomiast księgują raczej jedynie kwoty efektywnie podjęte. Naogół przyczyny różnic mogą być rozmaite.

Stąd wynika, że dane, zawarte w tablicach 26 i 27 mają wartość jedynie w celu wykazania miejsca, jakie banki komunalne zajmują w zadłużeniu samorządów, a nie do porównywania z danymi zaczerpniętymi z banków komunalnych.

**Tabl. 26. Pożyczki udzielone samorządom przez banki komunalne w stosunku do ogółu pożyczek zaciągniętych przez samorządy**

**Prêts accordés aux administrations autonomes territoriales par les banques communales par rapport au total des emprunts de ces administrations**

1926—1927/28

| Samorządy                                                                              | Ogółem—Total |         | W tem od banków komunalnych<br>Dont emprunts contractés aux<br>banques communales |         |                          |         | Administrations<br>autonomes territoriales |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|--------------------------|---------|--------------------------------------------|
|                                                                                        | 1926         | 1927/28 | 1926                                                                              | 1927/28 | % do ogółu<br>% au total |         |                                            |
|                                                                                        |              |         |                                                                                   |         | 1926                     | 1927/28 |                                            |
| Liczba pożyczek — <i>Nombre des emprunts</i>                                           |              |         |                                                                                   |         |                          |         |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 972          | 1 431   | 188                                                                               | 352     | 19,3                     | 24,6    | Total                                      |
| Miasta ponad 20 000 mieszk. .                                                          | 253          | 222     | 19                                                                                | 23      | 7,5                      | 10,4    | Villes au-dessus de 20000 habit.           |
| Miasta poniżej 20 000 mieszk. .                                                        | 390          | 664     | 68                                                                                | 133     | 17,4                     | 20,0    | Villes au-dessous de 20000 habit.          |
| Związki powiatowe . . . . .                                                            | 329          | 545     | 101                                                                               | 196     | 30,7                     | 35,9    | Unions communales d'arrondis.              |
| Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des emprunts en milliers de zlotys</i> |              |         |                                                                                   |         |                          |         |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                       | 59 995       | 230 432 | 4 968                                                                             | 17 898  | 8,3                      | 7,8     | Total                                      |
| Miasta ponad 20 000 mieszk. .                                                          | 43 045       | 171 299 | 929                                                                               | 2 206   | 2,2                      | 1,3     | Villes au-dessus de 20000 habit.           |
| Miasta poniżej 20 000 mieszk. .                                                        | 8 111        | 26 726  | 1 192                                                                             | 4 636   | 14,7                     | 17,3    | Villes au-dessous de 20000 habit.          |
| Związki powiatowe . . . . .                                                            | 8 839        | 32 407  | 2 847                                                                             | 11 056  | 32,2                     | 34,1    | Unions communales d'arrondis.              |

Z tablicy powyższej wynika, że miasta, liczące ponad 20 tysięcy mieszkańców, otrzymały od banków komunalnych w 1926 roku 7,5% pożyczek, a w roku budżetowym 1927/28 10,4% pożyczek. Co do kwot pożyczek udział banków komunalnych w zadłużeniu tych

<sup>1</sup> Kwartalnik Statystyczny zeszyt I r. 1929. Również w oddzielnej odbitce.

miast w 1926 r. wynosił 2,2%, a w r. 1927/28 1,3%. Znacznie większy udział mają banki komunalne w zadłużeniu miast, liczących poniżej 20 tysięcy mieszkańców. Na ogólną sumę zaciągniętych przez te miasta pożyczek banki komunalne udzieliły w 1926 r. 14,7%, a w 1927/28 r. 17,3%. Jeszcze wyższym jest udział banków komunalnych w pożyczkach zaciągniętych przez związki powiatowe. W roku 1926 udział ten wynosił 32,2%, a w

1927/28 r.—34,1%. Z tablicy tej wynika więc, że udział banków komunalnych w sumie pożyczek zaciągniętych przez samorządy powiększa się, oraz że banki komunalne stanowią ważniejszy czynnik w życiu samorządów powiatowych i mniejszych miast, aniżeli większych miast, dla których uzyskanie kredytu na innej drodze jest znacznie łatwiejszem.

Tabl. 27. Samorządy korzystające z pożyczek banków komunalnych

Administrations autonomes territoriales ayant bénéficié des emprunts contractés aux banques communales

1927/28

| Samorządy | Ogółem<br><i>Total</i> | Województwa— <i>Départements</i>       |                                   |                                         |                                  | Administrations autonomes<br>territoriales |
|-----------|------------------------|----------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------|
|           |                        | central-<br>ne<br><i>du<br/>centre</i> | wscho-<br>dnie<br><i>de l'est</i> | zacho-<br>dnie<br><i>de<br/>l'ouest</i> | połu-<br>dniowe<br><i>du sud</i> |                                            |
|           |                        |                                        |                                   |                                         |                                  |                                            |

| Liczba samorządów — Nombre des administrations                                        |     |     |    |    |    |                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|----|----|----|---------------------------------------|
| Samorządy zaciągające pożyczki ogółem                                                 |     |     |    |    |    |                                       |
| <i>Total des administrations autonomes territoriales ayant contracté des emprunts</i> |     |     |    |    |    |                                       |
| Ogółem . . . . .                                                                      | 454 | 206 | 62 | 98 | 88 | Total                                 |
| Miasta ponad 20 000 mieszkańców                                                       | 47  | 24  | 5  | 8  | 10 | Villes au-dessus de 20 000 habitants  |
| Miasta poniżej 20 000 mieszkańców                                                     | 252 | 108 | 27 | 63 | 54 | Villes au-dessous de 20 000 habitants |
| Związki powiatowe . . . . .                                                           | 154 | 74  | 30 | 26 | 24 | Unions commun. d'arrondissement       |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                         | 1   | —   | —  | 1  | —  | Unions commun. départementales        |

| W tem korzystające z pożyczek banków komunalnych                       |     |     |    |    |   |                                       |
|------------------------------------------------------------------------|-----|-----|----|----|---|---------------------------------------|
| <i>Dont celles ayant contracté des emprunts aux banques communales</i> |     |     |    |    |   |                                       |
| Ogółem . . . . .                                                       | 176 | 102 | 22 | 47 | 5 | Total                                 |
| Miasta ponad 20 000 mieszkańców                                        | 10  | 7   | 1  | 1  | 1 | Villes au-dessus de 20 000 habitants  |
| Miasta poniżej 20 000 mieszkańców                                      | 77  | 40  | 7  | 28 | 2 | Villes au-dessous de 20 000 habitants |
| Związki powiatowe . . . . .                                            | 88  | 55  | 14 | 17 | 2 | Unions commun. d'arrondissement       |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                          | 1   | —   | —  | 1  | — | Unions commun. départementales        |

| % samorządów zaciągających pożyczki w bankach komunalnych do ogółu samorządów zadłużonych                                           |       |      |      |       |      |                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|------|-------|------|---------------------------------------|
| <i>% des adm. aut. terr. ayant contracté des emprunts aux banques communales par rapport au total des administrations endettées</i> |       |      |      |       |      |                                       |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                    | 38,8  | 49,5 | 35,5 | 48,0  | 5,7  | Total                                 |
| Miasta ponad 20 000 mieszkańców                                                                                                     | 21,3  | 29,1 | 20,0 | 12,5  | 10,0 | Villes au-dessus de 20 000 habitants  |
| Miasta poniżej 20 000 mieszkańców                                                                                                   | 30,6  | 37,0 | 25,9 | 44,4  | 3,7  | Villes au-dessous de 20 000 habitants |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                         | 57,1  | 74,3 | 46,7 | 65,4  | 8,3  | Unions commun. d'arrondissement       |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                       | 100,0 | —    | —    | 100,0 | —    | Unions commun. départementales        |

| Liczba pożyczek — Nombre des emprunts                                                         |       |     |     |     |     |                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-----|-----|-----|-----|---------------------------------------|
| Pożyczki samorządów z różnych źródeł razem — <i>Total des emprunts de différentes sources</i> |       |     |     |     |     |                                       |
| Ogółem . . . . .                                                                              | 1 431 | 756 | 205 | 219 | 251 | Total                                 |
| Miasta ponad 20 000 mieszkańców .                                                             | 222   | 111 | 17  | 25  | 69  | Villes au-dessus de 20 000 habitants  |
| Miasta poniżej 20 000 mieszkańców .                                                           | 664   | 292 | 103 | 138 | 131 | Villes au-dessous de 20 000 habitants |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                   | 543   | 353 | 85  | 54  | 51  | Unions commun. d'arrondissement       |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                 | 2     | —   | —   | 2   | —   | Unions commun. départementales        |

(dok.—fin)

| Samorządy                                                                                                                                                                           | Ogółem<br><i>Total</i> | Województwa — <i>Départements</i>  |                                   |                                     |                                  | Administrations autonomes<br>territoriales |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                     |                        | central-<br>ne<br><i>du centre</i> | wscho-<br>dnie<br><i>de l'est</i> | zacho-<br>dnie<br><i>de l'ouest</i> | połu-<br>dniowe<br><i>du sud</i> |                                            |
| W tem zaciągnięto w bankach komunalnych — <i>Dont ceux contractés aux banques communales</i>                                                                                        |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                                    | 352                    | 232                                | 41                                | 73                                  | 6                                | Total                                      |
| Miasta ponad 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                    | 23                     | 19                                 | 1                                 | 2                                   | 1                                | Villes au-dessus de 20000 habitants        |
| Miasta poniżej 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                  | 133                    | 74                                 | 18                                | 39                                  | 2                                | Villes au-dessous de 20000 habitants       |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                                                                         | 195                    | 139                                | 22                                | 31                                  | 3                                | Unions commun. d'arrondissement            |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                                                                       | 1                      | —                                  | —                                 | 1                                   | —                                | Unions commun. départementales             |
| % pożyczek zaciągniętych w bankach komunalnych do pożyczek samorządów razem<br><i>% des emprunts contractés aux banques communales par rapport au total des emprunts contractés</i> |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                                    | 24,6                   | 30,6                               | 20,0                              | 33,3                                | 2,4                              | Total                                      |
| Miasta ponad 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                    | 10,3                   | 17,2                               | 5,9                               | 8,0                                 | 1,4                              | Villes au-dessus de 20000 habitants        |
| Miasta poniżej 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                  | 20,0                   | 25,2                               | 17,6                              | 28,2                                | 1,5                              | Villes au-dessous de 20000 habitants       |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                                                                         | 35,9                   | 39,4                               | 25,8                              | 57,4                                | 5,9                              | Unions commun. d'arrondissement            |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                                                                       | 50,0                   | —                                  | —                                 | 50,0                                | —                                | Unions commun. départementales             |
| Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — <i>Montant des emprunts en milliers de zlotys</i>                                                                                              |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Pożyczki samorządów z różnych źródeł razem — <i>Total des emprunts de différentes sources</i>                                                                                       |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                                    | 230 432                | 172 566                            | 9 457                             | 25 590                              | 22 819                           | Total                                      |
| Miasta ponad 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                    | 171 299                | 139 714                            | 2 945                             | 11 466                              | 17 174                           | Villes au-dessus de 20000 habitants        |
| Miasta poniżej 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                  | 26 726                 | 10 007                             | 2 672                             | 10 338                              | 3 709                            | Villes au-dessous de 20000 habitants       |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                                                                         | 31 388                 | 22 845                             | 3 840                             | 2 767                               | 1 936                            | Unions commun. d'arrondissement            |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                                                                       | 1 019                  | —                                  | —                                 | 1 019                               | —                                | Unions commun. départementales             |
| W tem zaciągnięto w bankach komunalnych — <i>Dont ceux contractés aux banques communales</i>                                                                                        |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                                    | 17 898                 | 13 088                             | 1 890                             | 2 714                               | 206                              | Total                                      |
| Miasta ponad 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                    | 2 206                  | 1 704                              | 75                                | 327                                 | 100                              | Villes au-dessus de 20000 habitants        |
| Miasta poniżej 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                  | 4 636                  | 3 055                              | 235                               | 1 315                               | 31                               | Villes au-dessous de 20000 habitants       |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                                                                         | 11 037                 | 8 329                              | 1 580                             | 1 053                               | 75                               | Unions commun. d'arrondissement            |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                                                                       | 19                     | —                                  | —                                 | 19                                  | —                                | Unions commun. départementales             |
| % pożyczek zaciągniętych w bankach komunalnych do pożyczek samorządów razem<br><i>% des emprunts contractés aux banques communales par rapport au total des emprunts contractés</i> |                        |                                    |                                   |                                     |                                  |                                            |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                                                    | 7,8                    | 7,6                                | 20,0                              | 10,6                                | 0,9                              | Total                                      |
| Miasta ponad 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                    | 1,3                    | 1,2                                | 2,6                               | 2,9                                 | 0,6                              | Villes au-dessus de 20000 habitants        |
| Miasta poniżej 20000 mieszkańców .                                                                                                                                                  | 17,4                   | 30,5                               | 8,8                               | 12,7                                | 0,8                              | Villes au-dessous de 20000 habitants       |
| Związki powiatowe . . . . .                                                                                                                                                         | 35,2                   | 36,5                               | 41,1                              | 38,1                                | 3,9                              | Unions commun. d'arrondissement            |
| Związki wojewódzkie . . . . .                                                                                                                                                       | 1,9                    | —                                  | —                                 | 1,9                                 | —                                | Unions commun. départementales             |

Tablica 27 wskazuje, że z usług banków komunalnych najczęściej korzystają samorządy województw centralnych, następnie samorządy województw zachodnich i samorządy województw wschodnich. Samorządy województw południowych korzystają z kredytów banków komunalnych tylko w nieznacznym stopniu.

Co do ilości pożyczek, otrzymanych od banków komunalnych w porównaniu z pożyczkami otrzymanymi z innych źródeł, pierwsze miejsce zajmują samorządy województw zachodnich, drugie województw centralnych, a trzecie województw wschodnich.

Przy porównaniu kwot pożyczek otrzymanych z banków komunalnych z kwotami ogólnymi pożyczek zaciągniętych z różnych źródeł, udział banków komunalnych wypada najmniej pokaźnie. Tutaj na pierwsze miejsce wysuwają się województwa wschodnie, które 20% sumy pożyczonej otrzymały od banków komunalnych. Samorządy województw zachodnich otrzymały od banków komunalnych tylko 10,6% ogólnej sumy pożyczek zaciągniętych. Samorządy województw centralnych z banków komunalnych otrzymały tylko 7,6% ogólnej sumy zaciągniętych pożyczek. Dla samorządów województw południowych odsetek ten wynosi 0,9%.

### Płynność aktywów

Przez określenie płynności aktywów banku rozumiemy taki układ majątku i wierzytelności, któryby harmonizował z zobowiązaniami banku, t. j. któryby pozwalał na wywiązanie się z zobowiązań zgodnie z umowionymi terminami tych zobowiązań. Chcąc punktualnie wywiązywać się z zobowiązań, bank musi utrzymywać rezerwy gotówkowe na wypłaty natychmiastowe, a oprócz tego dalsze rezerwy ulokowane w wierzytelnościach łatwo spieniężalnych, a dopiero pozostała część funduszy obrotowych może być lokowana w wierzytelnościach trudniej spieniężalnych. Wysokość rezerw zarówno pierwszych, jak i drugich zależy od terminów i rodzajów zobowiązań. Im więcej bank ma zobowiązań natychmiast płatnych lub płatnych po krótkim wypowiedzeniu, tem większe winien utrzymywać zasoby gotówkowe względnie wierzytelności, dające się łatwo zamienić na gotówkę. Ponadto wysokość płynnych aktywów zależy również od stosunków gospodarczych, panujących na terenie i wśród warstw objętych działalnością banku. Bank oparty o klientelę, dokonywującą żywe obroty, musi dbać o większą płynność swych aktywów. Odwrotnie bank, posiadający wkłady klientów niedokonywujących dużych obrotów gotówkowych, może sobie pozwolić na utrzymanie swych aktywów w mniejszej płynności, choćby w jednym i drugim wypadku wkłady miały charakter zobowiązań natychmiast płatnych. Niepodobna określić teoretycznie, w jakim stopniu winna być utrzymana płynność aktywów. Przy badaniu płynności pewnych instytucji finansowych dla ocenienia, czy są one dostateczne, można się posługiwać jedynie porównaniami z instytucjami, działającymi w tych samych lub podobnych warunkach. Poza tem o ile badanie płynności odbywa się na przestrzeni dłuższego czasu, wówczas odchylenia między poszczególnymi epokami będą wskazywały o ile badane instytucje mają ustalone stosunki finansowe.

Do najpłynniejszych aktywów należy gotowizna, znajdująca się w kasie banku, oraz gotowizna, spoczywająca na rachunkach żyrowych w Banku Polskim i w Pocztovej Kasie Oszczędności, a ponadto waluty i dewizy zagraniczne oraz kupony papierów wartościowych, których płatność już zapadła, ale które nie zostały jeszcze zaprezentowane do wymiany na gotówkę. Następnie do płynnych aktywów zaliczają się papiery wartościowe, których zbycie w razie potrzeby nie następuje trudności. Jednakowo płynne są również

wierzytelności w stosunku do innych banków. Do papierów wartościowych jako płynnych aktywów nie mogą być zaliczane akcje i udziały w przedsiębiorstwach konsorcjalnych. Papierów wartościowych tego typu bank nie może się z łatwością pozbywać, ponieważ z reprezentowaniem przez nie przedsiębiorstwami jest związany siecią interesów. Papiery te powinny być wliczone do majątku banku podobnie jak nieruchomości.

Według niektórych poglądów do płynnych aktywów zalicza się również weksle zdyskontowane i pożyczki lombardowe. Według nomenklatury przyjętej w niniejszej analizie aktywa powyższe są wliczone do kredytów krótkoterminowych razem z wierzytelnościami z tytułu sald debetowych na rachunkach bieżących i z tytułu pożyczek udzielonych na okres krótszy od jednego roku. O ile chodzi o banki komunalne, to za tym podziałem przemawia fakt, że banki komunalne mało operują weksłami kupieckimi, a więcej weksłami samorządowymi, opiewającymi na terminy do 6 miesięcy. Wobec czego wierzytelności wekslowe nie mogą być wliczane do płynnych aktywów.

Trzeci stopień płynności w nomenklaturze przyjętej w niniejszej analizie stanowią wierzytelności z tytułu kredytów średnio i długoterminowych gotówkowych i obligacyjnych. Są to więc aktywa unieruchomione na dłuższy czas.

Czwarty stopień płynności stanowi majątek banku, na który się składają nieruchomości, urządzenie biurowe oraz akcje i udziały w przedsiębiorstwach konsorcjalnych.

Analogicznie do podziału aktywów, podzielono również pasywa na cztery grupy według ich płatności.

Pierwszą grupę pasywów tworzą zobowiązania natychmiast płatne, t. j. salda kredytowe na rachunkach bankowych i na rachunkach bieżących, oraz wkłady à vista. Grupę drugą zobowiązań krótkoterminowych tworzą wkłady terminowe. Na trzecią grupę zobowiązań długoterminowych składają się fundusze specjalne powierzone do administracji i zobowiązania z tytułu wypuszczonych w obieg obligacji. Grupę czwartą stanowią kapitały własne banku.

Porównanie aktywów z pasywami według powyższych grup wskaże nam płynność aktywów banków komunalnych w stosunku do zobowiązań. Zanim przystąpimy do omawiania tych stosunków, rozpatrzymy wpierw same płynne aktywa banków komunalnych celem zapoznania się z ich składnikami,

Tabl. 28. Płynne aktywa banków komunalnych — Actif liquide des banques communales

Stan na końcu roku — Etat à la fin de l'année

Tysiące złotych — Milliers de zlotys

1925 — 1928

| Rodzaj aktywów                                     | Rok<br>An-<br>née | Liczby bezwzględne — Chiffres absolus |                                                                                                                       |                                                                                                                            |                                                                                                                                           |                                                                                                                                                  | Stosunki procentowe — Proportions |                                                                                                                       |                                                                                                                            |                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   | Nature de l'actif                                                                         |
|----------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                   | Razem<br>En-semble                    | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie<br>Banque<br>Com-<br>munale<br>Polo-<br>naise<br>à Var-<br>sovie | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>zna-<br>niu<br>Banque<br>Com-<br>munale<br>de Cre-<br>dit à<br>Poznań | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu a<br>Banque<br>Dépar-<br>temen-<br>tale de<br>Prêts à<br>Po-<br>znań a | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa<br>Kasa<br>pożycz-<br>kowa<br>w To-<br>runiu<br>Caisse<br>Natio-<br>nale de<br>Prêts de<br>Pomo-<br>rze à<br>Toruń | Razem<br>En-semble                | Polski<br>Bank<br>Komu-<br>nalny<br>w War-<br>szawie<br>Banque<br>Com-<br>munale<br>Polo-<br>naise à<br>Varso-<br>vie | Komu-<br>nalny<br>Bank<br>Kredy-<br>towy<br>w Po-<br>zna-<br>niu<br>Banque<br>Com-<br>munale<br>de Cre-<br>dit à<br>Poznań | Woje-<br>wódzki<br>Bank<br>Pożycz-<br>kowy<br>w Po-<br>zna-<br>niu a<br>Banque<br>Dépar-<br>temen-<br>tale de<br>Prêts à<br>Po-<br>znań a | Pomor-<br>ska<br>Krajo-<br>wa Ka-<br>sa Po-<br>życzko-<br>wa w To-<br>runiu<br>Caisse<br>Natio-<br>nale de<br>Prêts de<br>Pomo-<br>rze à<br>Toruń |                                                                                           |
| <b>Ogółem . . .</b>                                | 1925              | 1 950,0                               | 673,5                                                                                                                 | 708,4                                                                                                                      | 568,1                                                                                                                                     | —                                                                                                                                                | 100,0                             | 100,0                                                                                                                 | 100,0                                                                                                                      | 100,0                                                                                                                                     | 100,0                                                                                                                                             | <b>Total</b>                                                                              |
|                                                    | 1926              | 8 003,1                               | 4 262,1                                                                                                               | 2 657,6                                                                                                                    | 1 083,4                                                                                                                                   | —                                                                                                                                                | 100,0                             | 100,0                                                                                                                 | 100,0                                                                                                                      | 100,0                                                                                                                                     | 100,0                                                                                                                                             |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 11 258,8                              | 5 729,7                                                                                                               | 1 349,8                                                                                                                    | 3 907,5                                                                                                                                   | 271,8                                                                                                                                            | 100,0                             | 100,0                                                                                                                 | 100,0                                                                                                                      | 100,0                                                                                                                                     | 100,0                                                                                                                                             |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 10 511,9                              | 4 973,8                                                                                                               | 2 857,2                                                                                                                    | 2 375,7                                                                                                                                   | 305,2                                                                                                                                            | 100,0                             | 100,0                                                                                                                 | 100,0                                                                                                                      | 100,0                                                                                                                                     | 100,0                                                                                                                                             |                                                                                           |
| Kasa . . . . .                                     | 1925              | 576,9                                 | 81,5                                                                                                                  | 100,7                                                                                                                      | 394,7                                                                                                                                     | —                                                                                                                                                | 29,6                              | 12,1                                                                                                                  | 14,2                                                                                                                       | 69,5                                                                                                                                      | —                                                                                                                                                 | Encaisse                                                                                  |
|                                                    | 1926              | 528,5                                 | 154,2                                                                                                                 | 123,4                                                                                                                      | 250,9                                                                                                                                     | —                                                                                                                                                | 6,6                               | 3,6                                                                                                                   | 4,6                                                                                                                        | 23,2                                                                                                                                      | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 2 161,2                               | 371,0                                                                                                                 | 111,1                                                                                                                      | 1 679,0                                                                                                                                   | 0,1                                                                                                                                              | 19,2                              | 6,5                                                                                                                   | 8,2                                                                                                                        | 43,0                                                                                                                                      | 0,0                                                                                                                                               |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 401,2                                 | 191,3                                                                                                                 | 98,8                                                                                                                       | 109,5                                                                                                                                     | 1,6                                                                                                                                              | 3,8                               | 3,8                                                                                                                   | 3,5                                                                                                                        | 4,6                                                                                                                                       | 0,5                                                                                                                                               |                                                                                           |
| Rachunki żyrowe<br>w Banku Pol-<br>skim i P. K. O. | 1925              | 302,9                                 | 186,8                                                                                                                 | 116,1                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 15,5                              | 27,7                                                                                                                  | 16,4                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | Comptes de vire-<br>ment à la Banque<br>de Pologne et à la<br>Caisse d'Epargne<br>Postale |
|                                                    | 1926              | 2 596,5                               | 2 030,7                                                                                                               | 565,8                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 32,5                              | 47,6                                                                                                                  | 21,3                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 835,1                                 | 489,2                                                                                                                 | 339,2                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | 6,7                                                                                                                                              | 7,4                               | 8,5                                                                                                                   | 25,1                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 2,5                                                                                                                                               |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 1 191,1                               | 412,1                                                                                                                 | 648,9                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | 130,1                                                                                                                                            | 11,3                              | 8,3                                                                                                                   | 22,7                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 42,6                                                                                                                                              |                                                                                           |
| Waluty i dewizy<br>zagraniczne . .                 | 1925              | 31,0                                  | 21,4                                                                                                                  | 9,6                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 1,6                               | 3,2                                                                                                                   | 1,4                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | Monnaies et devi-<br>ses étrangères                                                       |
|                                                    | 1926              | 66,4                                  | 19,5                                                                                                                  | 46,9                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,8                               | 0,5                                                                                                                   | 1,7                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 66,8                                  | 13,4                                                                                                                  | 48,4                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,6                               | 0,3                                                                                                                   | 3,6                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 109,7                                 | 39,8                                                                                                                  | 69,9                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 1,0                               | 0,8                                                                                                                   | 2,4                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
| Zapadłe kupony<br>od papierów<br>wartościowych     | 1925              | —                                     | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | —                                 | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | Coupons échus<br>des valeurs                                                              |
|                                                    | 1926              | 18,2                                  | —                                                                                                                     | 18,2                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,2                               | —                                                                                                                     | 0,7                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 15,3                                  | 15,2                                                                                                                  | 0,1                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,1                               | 0,3                                                                                                                   | 0,0                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 25,0                                  | 20,8                                                                                                                  | 4,2                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,3                               | 0,4                                                                                                                   | 0,1                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
| Papiery warto-<br>ściowe własne                    | 1925              | 439,0                                 | 19,7                                                                                                                  | 245,9                                                                                                                      | 173,4                                                                                                                                     | —                                                                                                                                                | 22,5                              | 2,9                                                                                                                   | 34,7                                                                                                                       | 30,5                                                                                                                                      | —                                                                                                                                                 | Portefeuille-titres                                                                       |
|                                                    | 1926              | 2 079,2                               | 883,5                                                                                                                 | 363,2                                                                                                                      | 832,5                                                                                                                                     | —                                                                                                                                                | 26,0                              | 20,7                                                                                                                  | 13,7                                                                                                                       | 76,8                                                                                                                                      | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 3 806,1                               | 1 250,1                                                                                                               | 250,7                                                                                                                      | 2 228,5                                                                                                                                   | 76,8                                                                                                                                             | 33,8                              | 21,8                                                                                                                  | 18,6                                                                                                                       | 57,0                                                                                                                                      | 28,3                                                                                                                                              |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 4 593,9                               | 1 127,4                                                                                                               | 1 101,7                                                                                                                    | 2 266,2                                                                                                                                   | 98,6                                                                                                                                             | 43,7                              | 22,7                                                                                                                  | 38,6                                                                                                                       | 95,4                                                                                                                                      | 32,3                                                                                                                                              |                                                                                           |
| Banki nostro ra-<br>zem . . . . .                  | 1925              | 599,5                                 | 363,4                                                                                                                 | 236,1                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 30,8                              | 54,0                                                                                                                  | 33,3                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | Correspondants<br>nostro ensemble                                                         |
|                                                    | 1926              | 2 714,3                               | 1 174,2                                                                                                               | 1 540,1                                                                                                                    | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 33,9                              | 27,6                                                                                                                  | 58,0                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 4 374,3                               | 3 585,8                                                                                                               | 600,3                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | 188,2                                                                                                                                            | 38,9                              | 62,6                                                                                                                  | 44,5                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 69,2                                                                                                                                              |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 4 175,3                               | 3 166,7                                                                                                               | 933,7                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | 74,9                                                                                                                                             | 39,7                              | 63,7                                                                                                                  | 32,7                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 24,6                                                                                                                                              |                                                                                           |
| a. Banki pań-<br>stwowe . . .                      | 1925              | 13,8                                  | 13,8                                                                                                                  | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,7                               | 2,1                                                                                                                   | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | a. Banques<br>d'Etat                                                                      |
|                                                    | 1926              | 1 163,3                               | 185,9                                                                                                                 | 977,4                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 14,5                              | 4,4                                                                                                                   | 36,8                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 2 126,4                               | 2 011,6                                                                                                               | 106,7                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | 8,1                                                                                                                                              | 18,9                              | 35,1                                                                                                                  | 7,9                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | 3,0                                                                                                                                               |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 2 498,6                               | 2 407,8                                                                                                               | 89,6                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 1,2                                                                                                                                              | 23,8                              | 48,4                                                                                                                  | 3,1                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | 0,4                                                                                                                                               |                                                                                           |
| b. Inne krajowe                                    | 1925              | 352,8                                 | 349,6                                                                                                                 | 3,2                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 18,1                              | 51,9                                                                                                                  | 0,4                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | b. Autres ban-<br>ques du pays                                                            |
|                                                    | 1926              | 1 190,0                               | 988,3                                                                                                                 | 201,7                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 14,9                              | 23,2                                                                                                                  | 7,6                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 1 788,3                               | 1 574,2                                                                                                               | 34,0                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 180,1                                                                                                                                            | 15,9                              | 27,5                                                                                                                  | 2,5                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | 66,2                                                                                                                                              |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 846,1                                 | 758,9                                                                                                                 | 13,5                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | 73,7                                                                                                                                             | 8,0                               | 15,3                                                                                                                  | 0,5                                                                                                                        | —                                                                                                                                         | 24,2                                                                                                                                              |                                                                                           |
| c. Zagraniczne                                     | 1925              | 232,9                                 | —                                                                                                                     | 232,9                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 12,0                              | —                                                                                                                     | 32,9                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | c. Banques<br>étrangères                                                                  |
|                                                    | 1926              | 361,0                                 | —                                                                                                                     | 361,0                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 4,5                               | —                                                                                                                     | 13,6                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | 459,6                                 | —                                                                                                                     | 459,6                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 4,1                               | —                                                                                                                     | 34,1                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 830,6                                 | —                                                                                                                     | 830,6                                                                                                                      | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 7,9                               | —                                                                                                                     | 29,1                                                                                                                       | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
| Banki loro . . .                                   | 1925              | 0,7                                   | 0,7                                                                                                                   | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,0                               | 0,1                                                                                                                   | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 | Correspondants<br>loro                                                                    |
|                                                    | 1926              | —                                     | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | —                                 | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1927              | —                                     | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | —                                 | —                                                                                                                     | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |
|                                                    | 1928              | 15,7                                  | 15,7                                                                                                                  | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                | 0,2                               | 0,3                                                                                                                   | —                                                                                                                          | —                                                                                                                                         | —                                                                                                                                                 |                                                                                           |

a Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928 -- 31. III 1929 r.  
 a Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Z tablicy powyższej wynika, że między poszczególnymi latami zachodziły duże różnice w składzie płynnych aktywów. W roku 1925 gotówka, znajdująca się w kasie, stanowiła 29,6% ogólnej sumy płynnych aktywów. W roku następnym kasa stanowi tylko 6,6% ogólnej sumy płynnych aktywów, w roku 1927 znów podnosi się do 19,2%, a na koniec roku 1928 ponownie opada do 3,8%. Wahania procentowe zniżkowe na rachunkach kasowych do pewnego stopnia są neutralizowane przez przeciwne wahanie zwyżkowe na rachunkach żyrowych w Banku Polskim.

Najważniejszą rolę wśród płynnych aktywów odgrywają zależnie od banku bądź papiery wartościowe, bądź rachunki bankowe. Papiery wartościowe w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu poza gotówką kasową stanowią jedyny rodzaj płynnych aktywów. W innych bankach komunalnych portfel papierów wartościowych przeważnie odgrywa mniejszą rolę niż rachunki bankowe. W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie rachunki bankowe nostro stanowiły 63,7% ogólnej sumy płynnych aktywów. Na tak znaczną sumę składają się wkłady w bankach państwowych, na które wypada 48,4% i rachunki innych banków krajowych, na które wypada 15,3%. Portfel papierów wartościowych stanowi 22,7% płynnych aktywów, w tem  $\frac{1}{11}$  część wypada na papiery wartościowe

we zakupione w myśl wymagań statutu na rzecz funduszu zapasowego.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu na rachunki bankowe nostro wypada 32,7% sumy płynnych aktywów, z czego 29,1% stanowią korespondenci zagraniczni, których w innych bankach komunalnych się nie spotyka. Papiery wartościowe w tym banku w końcu roku 1928 stanowią 38,6% ogólnej sumy płynnych aktywów. Są to głównie papiery hipoteczne. W latach poprzednich papiery wartościowe odgrywały znacznie mniejszą rolę w składzie płynnych aktywów.

W Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu papiery wartościowe stanowią 32,3% płynnych aktywów, z czego prawie połowa wypada na papiery wartościowe kapitału zasobowego. Rachunki bankowe stanowiące 24,6% płynnych aktywów są to niemal wyłącznie rachunki innych banków krajowych nostro.

Po zapoznaniu się ze składnikami płynnych aktywów przystąpimy do omówienia płynności aktywów, t. j. do omówienia stosunków aktywów, zgrupowanych według czterech stopni płynności, do pasywów. W tym celu zestawiono tablicę 29 w myśl zasad wyłożonych na wstępie niniejszego rozdziału.

Tabl. 29. Płynność aktywów — Liquidité de l'actif

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1925—1928

| Rok<br><br><i>An-<br/>née</i> | A k t y w a — <i>A c t i f</i>     |                                                                                |                                                                                                  |                                                                                                                 |                                                         | P a s y w a — <i>P a s s i f</i>   |                                                           |                                                                      |                                                                    |                                                                   | S t o s u n e k — <i>P r o p o r t i o n</i>  |                                                            |                                                                                                                                                          |                                                                       |                                                    |                                 |
|-------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------|
|                               | Wierzytelności — <i>Créances</i>   |                                                                                |                                                                                                  |                                                                                                                 | Ma-<br>jątek <i>c</i><br><br><i>Fortune</i><br><i>c</i> | Zobowiązania — <i>Engagements</i>  |                                                           |                                                                      |                                                                    | Kapi-<br>tały<br>własne<br><br><i>Fonds</i><br><br><i>propres</i> | sum do dyspozycji                             |                                                            | sum dody-<br>spozycji<br>i kredytu<br>krótko-<br>termino-<br>wego do<br><br><i>des dispo-<br/>nibilités<br/>et du cré-<br/>dit à court<br/>terme aux</i> | wie-<br>rzytel-<br>ności<br>razem<br>do zo-<br>bowią-<br>zań<br>razem | mająt-<br>ku do<br>kapi-<br>tałów<br>włas-<br>nych |                                 |
|                               | Razem<br><br><i>En-<br/>semble</i> | Sumy<br>do dyspo-<br>zycji <i>a</i><br><br><i>Dispo-<br/>nibili-<br/>tés a</i> | Kre-<br>dyty<br>krótko-<br>termi-<br>nowe <i>b</i><br><br><i>Crédits<br/>à court<br/>terme b</i> | Kre-<br>dyty<br>średnio<br>i długo-<br>termi-<br>nowe<br><br><i>Crédits<br/>à moyen<br/>et à long<br/>terme</i> |                                                         | Razem<br><br><i>En-<br/>semble</i> | Natych-<br>miast<br>płatne <i>d</i><br><br><i>A vue d</i> | Krótko-<br>termi-<br>nowe <i>e</i><br><br><i>A court<br/>terme e</i> | Długo-<br>termi-<br>nowe <i>f</i><br><br><i>A long<br/>terme f</i> |                                                                   | des disponibilités<br><i>aux</i>              |                                                            |                                                                                                                                                          |                                                                       |                                                    | zobowiązań — <i>engagements</i> |
|                               |                                    |                                                                                |                                                                                                  |                                                                                                                 |                                                         |                                    |                                                           |                                                                      |                                                                    |                                                                   | zobowiązań — <i>engagements</i>               |                                                            |                                                                                                                                                          |                                                                       |                                                    |                                 |
|                               |                                    |                                                                                |                                                                                                  |                                                                                                                 |                                                         |                                    |                                                           |                                                                      |                                                                    |                                                                   | ra-<br>zem<br><br><i>en-<br/>sem-<br/>ble</i> | na-<br>tych-<br>miast<br>płat-<br>nych<br><br><i>à vue</i> |                                                                                                                                                          |                                                                       |                                                    |                                 |
| O g ó ł e m — T o t a l       |                                    |                                                                                |                                                                                                  |                                                                                                                 |                                                         |                                    |                                                           |                                                                      |                                                                    |                                                                   |                                               |                                                            |                                                                                                                                                          |                                                                       |                                                    |                                 |
| 1925                          | 58167,9                            | 1950,0                                                                         | 5881,7                                                                                           | 50336,2                                                                                                         | 1 887,4                                                 | 58253,3                            | 2894,9                                                    | 7115,7                                                               | 48242,7                                                            | 2066,5                                                            | 3,3                                           | 67,4                                                       | 19,5                                                                                                                                                     | 78,2                                                                  | 99,9                                               | 91,3                            |
| 1926                          | 66303,6                            | 8003,1                                                                         | 10078,6                                                                                          | 48221,9                                                                                                         | 1 353,2                                                 | 64778,2                            | 8118,2                                                    | 10289,6                                                              | 46370,4                                                            | 2963,4                                                            | 12,4                                          | 98,6                                                       | 43,5                                                                                                                                                     | 98,2                                                                  | 102,4                                              | 45,7                            |
| 1927                          | 90437,5                            | 11258,8                                                                        | 18129,4                                                                                          | 61049,3                                                                                                         | 3 233,1                                                 | 86146,6                            | 9077,8                                                    | 21214,3                                                              | 55854,5                                                            | 4149,9                                                            | 13,1                                          | 124,0                                                      | 37,2                                                                                                                                                     | 97,0                                                                  | 105,0                                              | 77,9                            |
| 1928                          | 115163,6                           | 10511,9                                                                        | 39224,6                                                                                          | 65427,1                                                                                                         | 3 553,5                                                 | 110357,7                           | 10380,5                                                   | 39100,4                                                              | 60876,8                                                            | 11238,6                                                           | 9,5                                           | 101,3                                                      | 21,2                                                                                                                                                     | 100,5                                                                 | 104,4                                              | 31,6                            |

(dok. — fin)

| Rok<br><i>An-<br/>née</i> | A k t y w a — <i>A c t i f</i>   |                                        |                                                    |                                                       |                                                     | P a s y w a — <i>P a s s i f</i>  |                                     |                                    |                                   |                                                         | S t o s u n e k — <i>P r o p o r t i o n</i>                 |                                                        |                                                                                                                                                       |                                                                                             |                                                                         |
|---------------------------|----------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
|                           | Wierzytelności — <i>Créances</i> |                                        |                                                    |                                                       | Ma-<br>jątek <i>c</i><br><br><i>For-<br/>tune c</i> | Zobowiązania — <i>Engagements</i> |                                     |                                    |                                   | Kapi-<br>tały<br>własne<br><br><i>Fonds<br/>propres</i> | sum do dyspozycji<br>do<br><i>des disponibilités<br/>aux</i> |                                                        | sum do dys-<br>pozycji<br>i kredytu<br>krótko-<br>termino-<br>wego do<br><i>des dispo-<br/>nibilités<br/>et du cré-<br/>dit à court<br/>terme aux</i> | wie-<br>rzytel-<br>ności<br>razem<br>do zo-<br>bowią-<br>zań<br>razem                       | mająt-<br>ku do<br>kapi-<br>tałów<br>włas-<br>nych                      |
|                           | Razem                            | Sumy<br>do<br>dyspo-<br>zycji <i>a</i> | Kre-<br>dyty<br>krótko-<br>termi-<br>nowe <i>b</i> | Kre-<br>dyty<br>średnio<br>i dlugo-<br>termi-<br>nowe |                                                     | Razem                             | Natych-<br>miast<br>płatne <i>d</i> | Krótko-<br>termi-<br>nowe <i>e</i> | Długo-<br>termi-<br>nowe <i>f</i> |                                                         | zobowiązań—engagements                                       |                                                        |                                                                                                                                                       | <i>du<br/>total<br/>des<br/>créan-<br/>ces au<br/>total<br/>des en-<br/>gage-<br/>ments</i> | <i>de la<br/>fortu-<br/>ne aux<br/>capi-<br/>taux<br/>pro-<br/>pres</i> |
|                           | <i>En-<br/>semble</i>            | <i>Dispo-<br/>nibilités a</i>          | <i>Crédits<br/>à court<br/>terme b</i>             | <i>Crédits<br/>à moyen<br/>et à long<br/>terme</i>    |                                                     | <i>En-<br/>semble</i>             | <i>A vue d</i>                      | <i>A court<br/>terme e</i>         | <i>A long<br/>terme f</i>         |                                                         | razem<br><i>en-<br/>semble</i>                               | na-<br>tych-<br>miast<br>płat-<br>nych<br><i>à vue</i> | natychmiast<br>płatnych<br>i krótkoter-<br>minowych<br><i>à vue et à<br/>court terme</i>                                                              |                                                                                             |                                                                         |
|                           |                                  |                                        |                                                    |                                                       |                                                     |                                   |                                     |                                    |                                   |                                                         |                                                              |                                                        |                                                                                                                                                       |                                                                                             |                                                                         |

Polski Bank Komunalny w Warszawie — *Banque Communale Polonaise à Varsovie*

|      |          |         |         |         |         |          |         |         |         |         |      |       |      |       |       |       |
|------|----------|---------|---------|---------|---------|----------|---------|---------|---------|---------|------|-------|------|-------|-------|-------|
| 1925 | 3 972,6  | 673,5   | 2042,2  | 1256,9  | 641,8   | 3 796,8  | 641,6   | 2073,8  | 1081,4  | 949,4   | 17,7 | 105,0 | 24,8 | 100,0 | 104,6 | 67,6  |
| 1926 | 9 645,4  | 4 262,1 | 3854,2  | 1529,1  | 689,8   | 8 141,8  | 2 356,2 | 4702,0  | 1083,6  | 2 253,7 | 52,3 | 180,9 | 60,4 | 115,0 | 118,5 | 30,6  |
| 1927 | 25 989,5 | 5 729,7 | 7517,6  | 12742,2 | 3 094,2 | 26 104,4 | 4 233,7 | 11367,8 | 10502,9 | 2 834,0 | 21,9 | 135,3 | 36,7 | 84,9  | 100,0 | 109,2 |
| 1928 | 42 656,8 | 4 973,8 | 21389,7 | 16293,3 | 3 320,4 | 43 188,0 | 4 618,3 | 22542,5 | 16027,2 | 5 643,0 | 11,5 | 107,7 | 18,3 | 97,1  | 98,8  | 58,8  |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — *Banque Communale de Crédit à Poznań*

|      |          |         |         |         |         |          |         |         |         |         |     |      |      |       |       |       |
|------|----------|---------|---------|---------|---------|----------|---------|---------|---------|---------|-----|------|------|-------|-------|-------|
| 1925 | 41 168,3 | 708,4   | 3591,9  | 36868,0 | 1 245,6 | 42 056,2 | 1 943,6 | 4675,9  | 35436,7 | 201,7   | 1,7 | 36,4 | 10,7 | 65,0  | 97,9  | 617,6 |
| 1926 | 44 411,6 | 2 657,6 | 5973,8  | 35780,2 | 661,1   | 44 145,4 | 4 831,2 | 5137,6  | 34176,6 | 424,0   | 6,0 | 55,0 | 26,7 | 86,6  | 100,6 | 155,9 |
| 1927 | 46 966,0 | 1 349,8 | 9893,2  | 35723,0 | 127,9   | 45 425,6 | 4 008,9 | 8108,7  | 33308,0 | 634,2   | 3,0 | 33,7 | 11,1 | 92,8  | 103,4 | 20,2  |
| 1928 | 52 866,5 | 2 857,2 | 16974,5 | 33034,8 | 214,1   | 50 372,6 | 5 356,0 | 14064,3 | 30952,3 | 2 505,9 | 5,7 | 53,3 | 14,7 | 102,1 | 105,0 | 8,5   |

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu *g* — *Banque Départementale de Prêts à Poznań g*

|      |          |         |       |         |      |          |       |         |         |         |      |       |       |       |       |     |
|------|----------|---------|-------|---------|------|----------|-------|---------|---------|---------|------|-------|-------|-------|-------|-----|
| 1925 | 13 027,0 | 568,1   | 247,6 | 12211,3 | —    | 12 400,3 | 309,7 | 366,0   | 11724,6 | 915,4   | 4,6  | 183,4 | 84,1  | 120,7 | 105,1 | .   |
| 1926 | 12 246,6 | 1 083,4 | 250,6 | 10912,6 | 2,3  | 12 491,0 | 930,8 | 450,0   | 11110,2 | 285,7   | 8,7  | 116,4 | 78,5  | 96,6  | 98,0  | 0,8 |
| 1927 | 16 697,5 | 3 907,5 | 205,9 | 12584,1 | 10,0 | 14 051,1 | 829,0 | 1 178,5 | 12043,6 | 480,0   | 27,8 | 471,4 | 194,6 | 204,9 | 118,8 | 2,1 |
| 1928 | 18 566,5 | 2 375,7 | 91,8  | 16099,0 | 18,0 | 15 474,4 | 293,0 | 1 284,1 | 13897,3 | 2 871,5 | 15,4 | 810,8 | 150,6 | 156,5 | 120,0 | 0,6 |

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — *Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń*

|      |         |       |       |   |     |         |       |         |   |       |      |        |      |       |       |     |
|------|---------|-------|-------|---|-----|---------|-------|---------|---|-------|------|--------|------|-------|-------|-----|
| 1927 | 784,5   | 271,8 | 512,7 | — | 1,0 | 565,5   | 6,2   | 559,3   | — | 201,7 | 48,1 | 4383,9 | 48,1 | 138,7 | 138,7 | 0,5 |
| 1928 | 1 073,8 | 305,2 | 768,6 | — | 1,0 | 1 322,7 | 113,2 | 1 209,5 | — | 218,2 | 23,1 | 269,6  | 23,1 | 81,2  | 81,2  | 0,5 |

*a* Kasa, rachunki żyrowe, waluty, papiery wartościowe i rachunki banków.*b* Weksle zdyskontowane, salda debetowe na rachunkach bieżących i kredyty krótkoterminowe.*c* Nieruchomości, urządzenia biurowe i udziały konsorcjalne.*d* Salda kredytowe na rachunkach bieżących i wkłady à vista.*e* Wkłady terminowe.*f* Fundusze specjalne i obligacje w obiegu.*g* Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.*a* Encaisse, comptes de virement, monnaies étrangères, valeurs, comptes interbancaires.*b* Effets escomptés, soldes de débit en comptes courants et crédits à court terme.*c* Immeubles, meubles et participations.*d* Soldes de crédit en comptes courants et dépôts à vue.*e* Dépôts à terme.*f* Fonds spéciaux et obligations en circulation.*g* Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Z tablicy powyższej wynika, że ogólna suma wierzytelności w ciągu lat 1925—1928 utrzymywała się w niewielkiej nadwyżce nad ogólną sumą zobowiązań. Na ogólną sumę wierzytelności z końca roku 1928 w wysokości złotych 115 163,6 tys. najpłynniejsze aktywa, zatytułowane w tablicy jako sumy do dyspozycji, stanowiły 9,1%. Kwota ta równoważy sumę zobowiązań natychmiast płatnych, która w ogólnej sumie zobowiązań stanowi 9,4%. W poszczególnych

bankach sumy do dyspozycji stanowią następujące odsetki w ogólnej sumie wierzytelności: w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie 11,7%, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu 5,4%, w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu 12,8%, a najwięcej w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu, bo wynosi 28,4%. Natomiast zobowiązania natychmiast płatne w ogólnych sumach zobowiązań poszczególnych banków stanowią następujące

procenta: w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie 10,7%, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu 10,6%, w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym 1,9%, a w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu 8,6%.

Z powyższego widzimy, że z wyjątkiem Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu we wszystkich pozostałych bankach komunalnych sumy do dyspozycji przewyższają zobowiązania natychmiast płatne, przy czym różnica ta wypada szczególnie duża w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu i w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu. Stosunki te wskazują na dużą przezorność banków komunalnych. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu przewaga zobowiązań natychmiast płatnych nad najpłynniejszymi aktywami jest zrównoważona przez przewagę krótkoterminowych wierzytelności nad krótkoterminowymi zobowiązaniami, które znów w innych bankach wykazują stosunki odwrotne.

Ogólnie biorąc, w największej płynności utrzymuje swoje aktywa Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu: jego wierzytelności z tytułu kredytów krótkoterminowych wraz z sumami do dyspozycji przewyższają zobowiązania natychmiast płatne i krótkoterminowe o 56,5%. W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu nadwyżka ta wynosi tylko 2,1%, w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie zobowiązania przeważają nad wierzytelnościami tego samego typu o 2,9%, zaś w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu o 18,8%.

O ile chodzi o stosunek majątku, t. j. nieruchomości, ruchomości i udziałów w przedsiębiorstwach konsorcyjnych do kapitałów własnych, to stosunek ten w końcu roku 1928 najwyżej wypada w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie.

Na sumę majątku Polskiego Banku Komunalnego składają się nieruchomości, przyjęte w bilansie na kwotę złotych 2 113,0 tys.

oraz udziały w przedsiębiorstwach konsorcyjnych na sumę zł. 974,5 tys. i wartość urządzeń biurowych. Wśród udziałów w przedsiębiorstwach konsorcyjnych na pierwsze miejsce wysuwa się wartość akcji Banku Budowlanego, znajdującego się w likwidacji. Następnie Polski Bank Komunalny partycypuje w przedsiębiorstwach takich jak Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne, Biuro Techniczne Budowy Dróg i Nawierzchni „Celasfalt“, Niepołomicka Fabryka Dachówek oraz Spółka Wydawnicza „Oszczędność“.

W innych bankach wartość majątku dużej roli nie odgrywa. Rażące nadwyżki wartości majątku nad sumami kapitałów własnych wykazuje Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu w latach 1925 i 1926. Nadwyżki te tem się tłumaczą, że Bank posiadał wówczas kilka nieruchomości miejskich oraz majątki ziemskie, które następnie sprzedał, oraz że jako instytucja oparta o Komunalny Związek Kredytowy Bank do roku 1928 nie posiadał kapitału zakładowego.

### Rentowność

Przystępując do rozpatrywania rentowności banków komunalnych, jedno należy mieć na uwadze: banki komunalne nie są instytucjami prywatnymi, są one powołane do pomagania samorządom w pełnieniu ich zadań społecznych, są więc instytucjami dobra społecznego. Celem ostatecznym instytucji dobra społecznego jest spełnianie powierzonych zadań społecznych, a nie gromadzenie zysków. Jednak źleby funkcjonowała instytucja dobra społecznego, gdyby wykazywała straty. Stałaby się wówczas instytucją filantropijną, a banki komunalne mają być instytucjami samopomocy związków samorządowych.

Zanim przystąpimy do omawiania rentowności banków komunalnych w stosunku do ich kapitałów własnych i do kapitałów użytych w ich obrotach, omówimy składniki zysków brutto czyli dochodu i wydatków czyli strat.

Tabl. 30. Zyski brutto — Profits bruts

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

| Rodzaj dochodów                                                                                                                                              | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu<br><i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu<br><i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> | Nature des profits                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| A. Liczby bezwzględne — <i>Chiffres absolus</i>                                                                                                              |                     |                        |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |                                                                        |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                             | 1926                | 3 446,8                | 813,6                                                                             | 1 552,8                                                                           | 1 080,4                                                                                 | —                                                                                                 | Total                                                                  |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 7 717,5                | 1 578,7                                                                           | 2 045,5                                                                           | 4 052,2                                                                                 | 41,1                                                                                              |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 6 423,1                | 2 730,1                                                                           | 2 380,2                                                                           | 1 195,7                                                                                 | 117,1                                                                                             |                                                                        |
| Od dyskonta weksli . . . . .                                                                                                                                 | 1926                | 800,6                  | 440,3                                                                             | 313,3                                                                             | 47,0                                                                                    | —                                                                                                 | Sur effets escomptés                                                   |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 1 140,9                | 826,1                                                                             | 247,7                                                                             | 36,7                                                                                    | 30,4                                                                                              |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 1 857,9                | 1 448,9                                                                           | 338,1                                                                             | 14,3                                                                                    | 56,6                                                                                              |                                                                        |
| Od otwartego kredytu, pożyczek terminowych i obligacyjnych . . . . .                                                                                         | 1926                | 1 775,1                | 194,7                                                                             | 875,1                                                                             | 705,3                                                                                   | —                                                                                                 | Sur crédit à découvert, avances à terme et avances en obligation       |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 2 184,6                | 281,1                                                                             | 1 259,9                                                                           | 633,0                                                                                   | 10,6                                                                                              |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 2 785,0                | 519,8                                                                             | 1 456,8                                                                           | 776,4                                                                                   | 32,0                                                                                              |                                                                        |
| Od rachunków bankowych . . . . .                                                                                                                             | 1926                | 109,6                  | 63,8                                                                              | 45,8                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | Sur comptes interbancaires                                             |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 209,1                  | 143,7                                                                             | 65,4                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 305,5                  | 246,1                                                                             | 59,4                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Różne procenta i prowizje . . . . .                                                                                                                          | 1926                | 35,9                   | 35,9                                                                              | —                                                                                 | 0,0                                                                                     | —                                                                                                 | Intérêts divers et commissions                                         |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 92,8                   | 92,8                                                                              | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 358,3                  | 337,1                                                                             | 4,0                                                                               | 17,2                                                                                    | —                                                                                                 |                                                                        |
| Od papierów wartościowych własnych . . . . .                                                                                                                 | 1926                | 3,3                    | 3,3                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | Sur coupons du portefeuille-titres                                     |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 137,2                  | 39,0                                                                              | —                                                                                 | 98,1                                                                                    | 0,1                                                                                               |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 241,1                  | —                                                                                 | 67,3                                                                              | 171,2                                                                                   | 2,6                                                                                               |                                                                        |
| Prowizje od inkasa i zleceń . . . . .                                                                                                                        | 1926                | 56,5                   | 53,3                                                                              | 3,2                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions pour encaissements et ordres                               |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 35,1                   | 33,4                                                                              | 1,7                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 8,2                    | 4,9                                                                               | 3,3                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Prowizje od operacyj walutami, dewizami i papierami wartościowymi . . . . .                                                                                  | 1926                | 31,1                   | 3,6                                                                               | 27,5                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions pour opérations en monnaies étrangères, devises et valeurs |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 32,1                   | 7,3                                                                               | 24,8                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 28,0                   | 9,4                                                                               | 18,6                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Prowizje gwarancyjne . . . . .                                                                                                                               | 1926                | 24,9                   | —                                                                                 | 24,9                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions de garantie                                                |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 25,6                   | —                                                                                 | 25,6                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 39,1                   | 13,8                                                                              | 9,7                                                                               | 2,0                                                                                     | 13,6                                                                                              |                                                                        |
| Różnice kursowe na papierach wartościowych własnych . . . . .                                                                                                | 1926                | 462,9                  | 0,2                                                                               | 134,6                                                                             | 328,1                                                                                   | —                                                                                                 | Différences de cours des valeurs propres                               |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 3 528,9                | 114,4                                                                             | 130,1                                                                             | 3 284,4                                                                                 | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 413,6                  | 95,7                                                                              | 134,8                                                                             | 172,5                                                                                   | 10,6                                                                                              |                                                                        |
| Różnice kursowe walutowe . . . . .                                                                                                                           | 1926                | 14,9                   | —                                                                                 | 14,9                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 | Différences du change                                                  |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 26,2                   | 9,2                                                                               | 17,0                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 11,1                   | 0,0                                                                               | 11,1                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Inne dochody . . . . .                                                                                                                                       | 1926                | 132,0                  | 18,5                                                                              | 113,5                                                                             | —                                                                                       | —                                                                                                 | Autres profits                                                         |
|                                                                                                                                                              | 1927                | 305,0                  | 31,7                                                                              | 273,3                                                                             | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | 375,3                  | 54,4                                                                              | 277,1                                                                             | 42,1                                                                                    | 1,7                                                                                               |                                                                        |
| B. Procent wzrostu (+) lub zmniejszenia (—) w stosunku do roku poprzedniego<br>% d'accroissement (+) ou de diminution (—) par rapport à l'exercice précédent |                     |                        |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |                                                                        |
| Ogółem . . . . .                                                                                                                                             | 1926                | —                      | —                                                                                 | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | Total                                                                  |
|                                                                                                                                                              | 1927                | + 123,9                | + 94,0                                                                            | + 31,7                                                                            | + 275,1                                                                                 | + ∞                                                                                               |                                                                        |
|                                                                                                                                                              | 1928                | — 16,8                 | + 72,9                                                                            | + 16,4                                                                            | — 70,5                                                                                  | + 184,9                                                                                           |                                                                        |

a Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.

a Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(dok. — fin)

| Rodzaj dochodów                                                             | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu<br><i>Banque Départementale de Prêts à Poznań</i> | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu<br><i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> | Nature des profits                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| C. Stosunki procentowe — <i>Proportions</i>                                 |                     |                        |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                   |                                                                        |
| Ogółem . . . . .                                                            | 1926                | 100,0                  | 100,0                                                                             | 100,0                                                                             | 100,0                                                                                   | —                                                                                                 | Total                                                                  |
|                                                                             | 1927                | 100,0                  | 100,0                                                                             | 100,0                                                                             | 100,0                                                                                   | 100,0                                                                                             |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 100,0                  | 100,0                                                                             | 100,0                                                                             | 100,0                                                                                   | 100,0                                                                                             |                                                                        |
| Od dyskonta weksli . . . . .                                                | 1926                | 23,2                   | 54,1                                                                              | 20,2                                                                              | 4,4                                                                                     | —                                                                                                 | Sur effets escomptés                                                   |
|                                                                             | 1927                | 14,9                   | 52,3                                                                              | 12,1                                                                              | 0,9                                                                                     | 74,0                                                                                              |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 28,9                   | 53,1                                                                              | 14,2                                                                              | 1,2                                                                                     | 48,3                                                                                              |                                                                        |
| Od otwartego kredytu, pożyczek terminowych i obligacyjnych . . . . .        | 1926                | 51,5                   | 23,9                                                                              | 56,4                                                                              | 65,3                                                                                    | —                                                                                                 | Sur crédit à découvert, avances à terme et avances en obligation       |
|                                                                             | 1927                | 28,3                   | 17,8                                                                              | 61,6                                                                              | 15,6                                                                                    | 25,8                                                                                              |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 43,4                   | 19,0                                                                              | 61,2                                                                              | 64,9                                                                                    | 27,3                                                                                              |                                                                        |
| Od rachunków bankowych . . . . .                                            | 1926                | 3,2                    | 7,8                                                                               | 2,9                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Sur comptes interbancaires                                             |
|                                                                             | 1927                | 2,7                    | 9,1                                                                               | 3,2                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 4,8                    | 9,0                                                                               | 2,5                                                                               | 1,5                                                                                     | —                                                                                                 |                                                                        |
| Różne procenta i prowizje . . . . .                                         | 1926                | 1,1                    | 4,4                                                                               | —                                                                                 | 0,0                                                                                     | —                                                                                                 | Intérêts divers et commissions                                         |
|                                                                             | 1927                | 1,2                    | 5,9                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 5,6                    | 12,4                                                                              | 0,2                                                                               | 14,3                                                                                    | —                                                                                                 |                                                                        |
| Od papierów wartościowych własnych . . . . .                                | 1926                | 0,1                    | 0,4                                                                               | —                                                                                 | —                                                                                       | —                                                                                                 | Sur coupons du portefeuille-titres                                     |
|                                                                             | 1927                | 1,8                    | 2,5                                                                               | —                                                                                 | 2,4                                                                                     | 0,2                                                                                               |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 3,8                    | —                                                                                 | 2,8                                                                               | —                                                                                       | 2,2                                                                                               |                                                                        |
| Prowizje od inkasa i zleceń . . . . .                                       | 1926                | 1,6                    | 6,6                                                                               | 0,2                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions pour encaissements et ordres                               |
|                                                                             | 1927                | 0,5                    | 2,1                                                                               | 0,1                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 0,1                    | 0,2                                                                               | 0,1                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Prowizje od operacyj walutami, dewizami i papierami wartościowymi . . . . . | 1926                | 0,9                    | 0,5                                                                               | 1,8                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions pour opérations en monnaies étrangères, devises et valeurs |
|                                                                             | 1927                | 0,4                    | 0,5                                                                               | 1,2                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 0,4                    | 0,3                                                                               | 0,8                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Prowizje gwarancyjne . . . . .                                              | 1926                | 0,7                    | —                                                                                 | 1,6                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Commissions de garantie                                                |
|                                                                             | 1927                | 0,3                    | —                                                                                 | 1,2                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 0,6                    | 0,5                                                                               | 0,4                                                                               | 0,2                                                                                     | 11,6                                                                                              |                                                                        |
| Różnice kursowe na papierach wartościowych własnych . . . . .               | 1926                | 13,4                   | 0,0                                                                               | 8,6                                                                               | 30,3                                                                                    | —                                                                                                 | Différence de cours des valeurs propres                                |
|                                                                             | 1927                | 45,7                   | 7,2                                                                               | 6,4                                                                               | 81,1                                                                                    | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 6,4                    | 3,5                                                                               | 5,7                                                                               | 14,4                                                                                    | 9,1                                                                                               |                                                                        |
| Różnice kursowe walutowe . . . . .                                          | 1926                | 0,5                    | —                                                                                 | 1,0                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Différences du change                                                  |
|                                                                             | 1927                | 0,3                    | 0,6                                                                               | 0,8                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 0,2                    | 0,0                                                                               | 0,5                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
| Inne dochody . . . . .                                                      | 1926                | 3,8                    | 2,3                                                                               | 7,3                                                                               | —                                                                                       | —                                                                                                 | Autres profits                                                         |
|                                                                             | 1927                | 3,9                    | 2,0                                                                               | 13,4                                                                              | —                                                                                       | —                                                                                                 |                                                                        |
|                                                                             | 1928                | 5,8                    | 2,0                                                                               | 11,6                                                                              | 3,5                                                                                     | 1,5                                                                                               |                                                                        |

Poprzednie tablice dowodziły, że banki komunalne z roku na rok coraz to powiększały swoje obroty. Obecnie to samo dowodzi zestawienie dochodów brutto. Ogólna suma dochodu powiększała się rok rocznie w trzech bankach, a mianowicie w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie w roku

1927 o 94%, a w roku 1928 o 72,9%, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu w 1927 roku o 31,7%, a w 1928 roku o 16,4%, oraz w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu w 1928 roku o 184,9%. Jedyne Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, wykazując duży wzrost dochodu

brutto w roku 1927, a mianowicie o 275,1% w stosunku do roku 1926, w roku 1928 wykazuje spadek o 70,5%. Spadek ten jednak nie dowodzi o zmniejszeniu się obrotów lub rentowności; jest on wynikiem przeprowadzonego przeszacowania aktywów, a między nimi również papierów wartościowych, z których pochodzi nieproporcjonalnie duży zysk w roku 1927.

W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie i w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu największą część dochodów stanowią pobrane odsetki od dyskonta weksli. W końcu roku 1928 na ogólną kwotę dochodu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie, wynoszącego zł. 2730,1 tys., dochody z dyskonta weksli stanowiły 53,1%. W Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu na ogólną kwotę dochodu zł. 117,1 tys. dochody z dyskonta weksli stanowiły 48,3%.

W Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu na ogólną kwotę dochodu z roku 1928, wynoszącego zł. 2380,2 tys., największa część wypadała na procenty pobrane z tytułu otwartego kredytu i pożyczek termino-

wych, a mianowicie 61,2%. Dochody z tytułu dyskonta weksli mają w tym banku o wiele mniejsze znaczenie, bo stanowią tylko 14,2% ogólnej sumy dochodu. Podobnie przedstawia się skład dochodów Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu. Dochody z interesów kredytowych stanowią w tym banku 64,9%. Bank ten szczególnie duże dochody, a w następstwie tego i zyski, wykazał w roku 1927. Zyski te wynosiły zł. 4052,2 tys.; z czego 81,1% t. j. zł. 3284,4 tys. pochodzi z różnicy kursowej na papierach wartościowych własnych. Z tego również powodu bank ten wykazuje zmniejszenie się zysków w roku następnym, które wpływa również na sumy ogólne banków komunalnych. W istocie rozwój banków komunalnych w tym okresie nie doznał żadnego zatamowania.

Inne pozycje dochodów, t. zn. poza dochodami z dyskonta weksli i interesów kredytowych, dużego wpływu na kształtowanie się dochodów nie mają.

Zkolei przystąpimy do omówienia drugiej strony rachunku zysków i strat t. j. do wydatków.

Tabl. 31. Straty — Pertes

| Tysiące złotych— <i>Milliers de zlotys</i>                             |                     |                        | 1926—1928                                                                         |                                                                                   |                                                                                                    |                                                                                                   |                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| Rodzaj wydatków                                                        | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski Bank Komunalny w Warszawie<br><i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> | Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu<br><i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i> | Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <i>a</i><br><i>Banque Départementale de Prêts à Poznań a</i> | Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu<br><i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i> | Nature des dépenses                                                       |
| A. Liczby bezwzględne — <i>Chiffres absolus</i>                        |                     |                        |                                                                                   |                                                                                   |                                                                                                    |                                                                                                   |                                                                           |
| Ogółem . . . . .                                                       | 1926                | 2 795,3                | 760,7                                                                             | 1 282,6                                                                           | 752,0                                                                                              | —                                                                                                 | Total                                                                     |
|                                                                        | 1927                | 4 292,8                | 1 393,5                                                                           | 1 599,2                                                                           | 1 275,5                                                                                            | 24,6                                                                                              |                                                                           |
|                                                                        | 1928                | 5 206,6                | 2 380,0                                                                           | 1 860,6                                                                           | 911,5                                                                                              | 54,5                                                                                              |                                                                           |
| Odsetki od wkładów, rachunków bieżących i obligacyj w obiegu . . . . . | 1926                | 1 703,1                | 369,2                                                                             | 661,9                                                                             | 672,0                                                                                              | —                                                                                                 | Intérêts des dépôts, des comptes courants, des obligations en circulation |
|                                                                        | 1927                | 2 361,5                | 736,5                                                                             | 801,8                                                                             | 808,0                                                                                              | 15,2                                                                                              |                                                                           |
|                                                                        | 1928                | 2 867,6                | 1 387,0                                                                           | 807,4                                                                             | 640,5                                                                                              | 32,7                                                                                              |                                                                           |
| Odsetki od redyskonta . . .                                            | 1926                | 115,1                  | 75,9                                                                              | 39,2                                                                              | —                                                                                                  | —                                                                                                 | Intérêts du réescompte                                                    |
|                                                                        | 1927                | 173,1                  | 146,0                                                                             | 27,1                                                                              | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |
|                                                                        | 1928                | 190,6                  | 93,7                                                                              | 96,9                                                                              | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |
| Odsetki od rachunków bankowych . . . . .                               | 1926                | 29,8                   | —                                                                                 | 29,8                                                                              | —                                                                                                  | —                                                                                                 | Intérêts des comptes inter-bancaires                                      |
|                                                                        | 1927                | 76,1                   | 23,4                                                                              | 52,7                                                                              | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |
|                                                                        | 1928                | 270,3                  | 161,0                                                                             | 109,3                                                                             | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |
| Prowizje i różne odsetki . .                                           | 1926                | 41,3                   | 32,1                                                                              | 9,2                                                                               | —                                                                                                  | —                                                                                                 | Commissions et intérêts divers                                            |
|                                                                        | 1927                | 20,0                   | 13,2                                                                              | 6,8                                                                               | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |
|                                                                        | 1928                | 65,0                   | 57,7                                                                              | 7,3                                                                               | —                                                                                                  | —                                                                                                 |                                                                           |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31. III 1928 r., a za rok 1928—31. III 1929 r.  
<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(c. d.—suite)

| Rodzaj wydatków            | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale Po-<br/>lonaise à<br/>Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Communi-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu a<br><i>Banque<br/>Départé-<br/>mentale<br/>de Prêts à<br/>Poznań a</i> | Pomorska<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Nature des dépenses        |
|----------------------------|---------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| Koszty handlowe ogółem . . | 1926                | 538,1                  | 188,9                                                                                                                   | 301,9                                                                                                                   | 47,3                                                                                                                               | —                                                                                                                    | Frais de commerce au total |
|                            | 1927                | 785,4                  | 342,0                                                                                                                   | 373,5                                                                                                                   | 61,7                                                                                                                               | 8,2                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 1 028,1                | 454,6                                                                                                                   | 456,6                                                                                                                   | 96,7                                                                                                                               | 20,2                                                                                                                 |                            |
| a. Wydatki osobowe . .     | 1926                | 409,8                  | 157,2                                                                                                                   | 205,3                                                                                                                   | 47,3                                                                                                                               | —                                                                                                                    | a. Dépenses du personnel   |
|                            | 1927                | 539,4                  | 249,8                                                                                                                   | 225,3                                                                                                                   | 58,4                                                                                                                               | 5,9                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 718,5                  | 355,5                                                                                                                   | 277,8                                                                                                                   | 66,2                                                                                                                               | 19,0                                                                                                                 |                            |
| b. Świadczenia socjalne .  | 1926                | 31,2                   | 7,3                                                                                                                     | 23,9                                                                                                                    | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                    | b. Charges sociales        |
|                            | 1927                | 43,0                   | 12,7                                                                                                                    | 30,1                                                                                                                    | —                                                                                                                                  | 0,2                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 52,5                   | 20,2                                                                                                                    | 30,6                                                                                                                    | 1,7                                                                                                                                | —                                                                                                                    |                            |
| c. Wydatki rzeczowe . .    | 1926                | 97,1                   | 24,4                                                                                                                    | 72,7                                                                                                                    | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                    | c. Dépenses du matériel    |
|                            | 1927                | 203,0                  | 79,5                                                                                                                    | 118,1                                                                                                                   | 3,3                                                                                                                                | 2,1                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 257,1                  | 78,9                                                                                                                    | 148,2                                                                                                                   | 28,8                                                                                                                               | 1,2                                                                                                                  |                            |
| Podatki . . . . .          | 1926                | 265,0                  | 51,8                                                                                                                    | 213,2                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                    | Impôts                     |
|                            | 1927                | 332,6                  | 78,8                                                                                                                    | 252,7                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | 1,1                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 338,8                  | 160,2                                                                                                                   | 177,2                                                                                                                   | —                                                                                                                                  | 1,4                                                                                                                  |                            |
| Amortyzacja . . . . .      | 1926                | 9,0                    | 7,7                                                                                                                     | 1,3                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                    | Amortissement              |
|                            | 1927                | 30,3                   | 26,2                                                                                                                    | 4,0                                                                                                                     | —                                                                                                                                  | 0,1                                                                                                                  |                            |
|                            | 1928                | 103,8                  | 27,2                                                                                                                    | 76,4                                                                                                                    | —                                                                                                                                  | 0,2                                                                                                                  |                            |
| Różnica kursowa . . . . .  | 1926                | 6,4                    | 6,4                                                                                                                     | —                                                                                                                       | —                                                                                                                                  | —                                                                                                                    | Différences de cours       |
|                            | 1927                | 374,8                  | —                                                                                                                       | —                                                                                                                       | 374,8                                                                                                                              | —                                                                                                                    |                            |
|                            | 1928                | 105,6                  | —                                                                                                                       | —                                                                                                                       | 105,6                                                                                                                              | —                                                                                                                    |                            |
| Inne . . . . .             | 1926                | 87,5                   | 28,7                                                                                                                    | 26,1                                                                                                                    | 32,7                                                                                                                               | —                                                                                                                    | Autres                     |
|                            | 1927                | 139,0                  | 27,4                                                                                                                    | 80,6                                                                                                                    | 31,0                                                                                                                               | —                                                                                                                    |                            |
|                            | 1928                | 236,8                  | 38,6                                                                                                                    | 129,5                                                                                                                   | 68,7                                                                                                                               | —                                                                                                                    |                            |

B. Procent wzrostu (+) lub zmniejszenia (—) w stosunku do roku poprzedniego  
*Pourcentage d'accroissement (+) ou de diminution (—) par rapport à l'exercice précédent*

|                  |      |        |        |        |        |         |       |
|------------------|------|--------|--------|--------|--------|---------|-------|
| Ogółem . . . . . | 1926 | —      | —      | —      | —      | —       | Total |
|                  | 1927 | + 53,6 | + 83,2 | + 24,7 | + 69,6 | ∞       |       |
|                  | 1928 | + 21,3 | + 70,8 | + 16,3 | — 28,5 | + 121,5 |       |

C. Stosunki procentowe — *Proportions*

|                                                                                |      |      |      |      |      |      |                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Odsetki od wkładów, rachun-<br>ków bieżących i obligacyj<br>w obiegu . . . . . | 1926 | 60,9 | 48,5 | 51,6 | 89,4 | —    | Intérêts des dépôts, des<br>comptes courants, des<br>obligations en circulation |
|                                                                                | 1927 | 55,0 | 52,9 | 50,1 | 63,4 | 61,8 |                                                                                 |
|                                                                                | 1928 | 55,1 | 58,3 | 43,4 | 70,3 | 60,0 |                                                                                 |
| Odsetki od redyskonta . . .                                                    | 1926 | 4,1  | 10,0 | 3,1  | —    | —    | Intérêts du réescompte                                                          |
|                                                                                | 1927 | 4,0  | 10,5 | 1,7  | —    | —    |                                                                                 |
|                                                                                | 1928 | 3,7  | 3,9  | 5,2  | —    | —    |                                                                                 |
| Odsetki od rachunków ban-<br>kowych . . . . .                                  | 1926 | 1,1  | —    | 2,3  | —    | —    | Intérêts des comptes inter-<br>bancaires                                        |
|                                                                                | 1927 | 1,8  | 1,7  | 3,3  | —    | —    |                                                                                 |
|                                                                                | 1928 | 5,2  | 6,8  | 5,9  | —    | —    |                                                                                 |
| Prowizje i różne odsetki . .                                                   | 1926 | 1,5  | 4,2  | 0,7  | —    | —    | Commissions et intérêts<br>divers                                               |
|                                                                                | 1927 | 0,5  | 0,9  | 0,4  | —    | —    |                                                                                 |
|                                                                                | 1928 | 1,2  | 2,4  | 0,4  | —    | —    |                                                                                 |
| Koszty handlowe ogółem . .                                                     | 1926 | 19,3 | 24,9 | 23,5 | 6,3  | —    | Frais de commerce au total                                                      |
|                                                                                | 1927 | 18,3 | 24,5 | 23,4 | 4,8  | 33,3 |                                                                                 |
|                                                                                | 1928 | 19,7 | 19,1 | 24,5 | 10,6 | 37,1 |                                                                                 |

(dok.—fin)

| Rodzaj wydatków           | Rok<br><i>Année</i> | Ogółem<br><i>Total</i> | Polski<br>Bank Ko-<br>munalny<br>w War-<br>szawie<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale Po-<br/>lonaise à<br/>Varsovie</i> | Komunal-<br>ny Bank<br>Kredyto-<br>wy w Po-<br>znaniu<br><i>Banque<br/>Commu-<br/>nale de<br/>Crédit<br/>à Poznań</i> | Woje-<br>wódzki<br>Bank Po-<br>życzkowy<br>w Pozna-<br>niu<br><i>Banque<br/>Départé-<br/>mentale<br/>de Prêts à<br/>Poznań a</i> | Pomorska<br>Krajowa<br>Kasa Po-<br>życzkowa<br>w Toruniu<br><i>Caisse<br/>Nationale<br/>de Prêts de<br/>Pomorze<br/>à Toruń</i> | Nature des dépenses      |
|---------------------------|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| a. Wydatki osobowe . .    | 1926                | 14,7                   | 20,7                                                                                                                  | 16,0                                                                                                                  | 6,3                                                                                                                              | —                                                                                                                               | a. Dépenses du personnel |
|                           | 1927                | 12,6                   | 17,9                                                                                                                  | 14,1                                                                                                                  | 4,6                                                                                                                              | 24,0                                                                                                                            |                          |
|                           | 1928                | 13,8                   | 14,9                                                                                                                  | 14,9                                                                                                                  | 7,3                                                                                                                              | 34,9                                                                                                                            |                          |
| b. Świadczenia socjalne . | 1926                | 1,1                    | 1,0                                                                                                                   | 1,8                                                                                                                   | —                                                                                                                                | —                                                                                                                               | b. Charges sociales      |
|                           | 1927                | 1,0                    | 0,9                                                                                                                   | 1,9                                                                                                                   | —                                                                                                                                | 0,8                                                                                                                             |                          |
|                           | 1928                | 1,0                    | 0,9                                                                                                                   | 1,6                                                                                                                   | 0,2                                                                                                                              | —                                                                                                                               |                          |
| c. Wydatki rzeczowe . .   | 1926                | 3,5                    | 3,2                                                                                                                   | 5,7                                                                                                                   | —                                                                                                                                | —                                                                                                                               | c. Dépenses du matériel  |
|                           | 1927                | 4,7                    | 5,7                                                                                                                   | 7,4                                                                                                                   | 0,2                                                                                                                              | 8,5                                                                                                                             |                          |
|                           | 1928                | 4,9                    | 3,3                                                                                                                   | 8,0                                                                                                                   | 3,1                                                                                                                              | 2,2                                                                                                                             |                          |
| Podatki . . . . .         | 1926                | 9,5                    | 6,8                                                                                                                   | 16,6                                                                                                                  | —                                                                                                                                | —                                                                                                                               | Impôts                   |
|                           | 1927                | 7,7                    | 5,6                                                                                                                   | 15,8                                                                                                                  | —                                                                                                                                | 4,5                                                                                                                             |                          |
|                           | 1928                | 6,5                    | 6,7                                                                                                                   | 9,5                                                                                                                   | —                                                                                                                                | 2,6                                                                                                                             |                          |
| Amortyzacja . . . . .     | 1926                | 0,3                    | 1,0                                                                                                                   | 0,1                                                                                                                   | —                                                                                                                                | —                                                                                                                               | Amortissement            |
|                           | 1927                | 0,7                    | 1,9                                                                                                                   | 0,3                                                                                                                   | —                                                                                                                                | 0,4                                                                                                                             |                          |
|                           | 1928                | 2,0                    | 1,2                                                                                                                   | 4,1                                                                                                                   | —                                                                                                                                | 0,3                                                                                                                             |                          |
| Różnica kursowa . . . . . | 1926                | 0,2                    | 0,8                                                                                                                   | —                                                                                                                     | —                                                                                                                                | —                                                                                                                               | Différences de cours     |
|                           | 1927                | 8,7                    | —                                                                                                                     | —                                                                                                                     | 29,4                                                                                                                             | —                                                                                                                               |                          |
|                           | 1928                | 2,0                    | —                                                                                                                     | —                                                                                                                     | 11,6                                                                                                                             | —                                                                                                                               |                          |
| Inne . . . . .            | 1926                | 3,1                    | 3,8                                                                                                                   | 2,1                                                                                                                   | 4,3                                                                                                                              | —                                                                                                                               | Autres                   |
|                           | 1927                | 3,3                    | 2,0                                                                                                                   | 5,0                                                                                                                   | 2,4                                                                                                                              | —                                                                                                                               |                          |
|                           | 1928                | 4,6                    | 1,6                                                                                                                   | 7,0                                                                                                                   | 7,5                                                                                                                              | —                                                                                                                               |                          |

Przy porównaniu ogólnych sum wydatków z ogólnymi sumami dochodów zauważymy, że sumy wydatków procentowo wzrastały mniej niż sumy dochodów z tych samych okresów. Największy procent w sumie wydatków wszystkich banków stanowią odsetki zapłacone od wkładów, sald kredytowych na rachunkach bieżących i obligacji znajdujących się w obiegu. W Polskim Banku Komunalnym w Warszawie odsetek ten w końcu roku 1928 wynosił 58,3%, w Komunalnym Banku Kredytowym w Poznaniu 43,4%, w Wojewódzkim Banku Pożyczkowym w Poznaniu 70,3%, a w Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu 60,0%. Drugą z kolei pozycję wydatków stanowią koszty handlowe, które średnio wynoszą  $\frac{1}{5}$  wszystkich wydatków. Największa część kosztów handlowych wypada na wydatki osobowe. Po-

zycje zapłaconych podatków stanowią z kolei trzecią pozycję wydatków. Inne pozycje wydatków większego znaczenia nie mają.

Wobec tego, że zestawione w powyższy sposób dochody i wydatki brutto nie dają należytego pojęcia o rentowności operacji kredytowych, sporządzono oddzielne zestawienie zysków i strat, pochodzących wyłącznie z dochodów z tytułu oprocentowania udzielonych pożyczek z jednej strony i z wydatków z tytułu oprocentowania kapitałów obcych użytych w przedsiębiorstwie z drugiej strony. Z sum tych wykazano oddzielnie wydatki i dochody, pochodzące z oprocentowania rachunków międzybankowych. Różnica między odsetkami pobranymi i wypłaconymi stanowi zysk względnie stratę brutto z operacji kredytowych.

**Tabl. 32. Rentowność operacji kredytowych — Rentabilité des opérations de crédit**  
Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

| Nazwa operacyj bankowych                                                                                         | Rok<br><i>Année</i> | Odsetki— <i>Interêts</i>      |                                | Zysk (+)<br>względnie<br>strata (—)<br>brutto<br><i>Profit(+)</i><br><i>brut ou</i><br><i>perte(—)</i><br><i>brute</i> | Nature de l'opération                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                  |                     | po-<br>brane<br><i>perçus</i> | wy-<br>placone<br><i>payés</i> |                                                                                                                        |                                                                                                       |
| O g ó ł e m — T o t a l                                                                                          |                     |                               |                                |                                                                                                                        |                                                                                                       |
| Od operacyj kredytowych ogółem . .                                                                               | 1926                | 2 721,2                       | 1 889,3                        | + 831,9                                                                                                                | Du total des opérations de crédit                                                                     |
|                                                                                                                  | 1927                | 3 627,4                       | 2 630,7                        | + 996,7                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 5 306,7                       | 3 393,5                        | + 1913,2                                                                                                               |                                                                                                       |
| Odsetki od operacji wekslowych<br>(eskontowych i reeskontowych),<br>pożyczek, wkładów, obligacyj i t. p.         | 1926                | 2 611,6                       | 1 859,5                        | + 752,1                                                                                                                | Intérêts de l'escompte et du rées-<br>compte d'effets, des prêts, des<br>dépôts, des obligations etc. |
|                                                                                                                  | 1927                | 3 418,3                       | 2 554,6                        | + 863,7                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 5 001,2                       | 3 123,2                        | + 1878,0                                                                                                               |                                                                                                       |
| Odsetki od rachunków bankowych                                                                                   | 1926                | 109,6                         | 29,8                           | + 79,8                                                                                                                 | Intérêts des comptes de banque                                                                        |
|                                                                                                                  | 1927                | 209,1                         | 76,1                           | + 133,0                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 305,5                         | 270,3                          | + 35,2                                                                                                                 |                                                                                                       |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie — <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i>                                 |                     |                               |                                |                                                                                                                        |                                                                                                       |
| Od operacyj kredytowych ogółem . .                                                                               | 1926                | 734,7                         | 477,2                          | + 257,5                                                                                                                | Du total des opérations de crédit                                                                     |
|                                                                                                                  | 1927                | 1 343,7                       | 919,1                          | + 424,6                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 2 551,9                       | 1 699,4                        | + 852,5                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od operacyj wekslowych<br>(eskontowych i reeskontowych),<br>pożyczek, wkładów, obligacyj i t. p.         | 1926                | 670,9                         | 477,2                          | + 193,7                                                                                                                | Intérêts de l'escompte et du rées-<br>compte d'effets, des prêts, des<br>dépôts, des obligations etc. |
|                                                                                                                  | 1927                | 1 200,0                       | 895,7                          | + 304,3                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 2 305,8                       | 1 538,4                        | + 767,4                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od rachunków bankowych .                                                                                 | 1926                | 63,8                          | —                              | + 63,8                                                                                                                 | Intérêts des comptes de banque                                                                        |
|                                                                                                                  | 1927                | 143,7                         | 23,4                           | + 120,3                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 246,1                         | 161,0                          | + 85,1                                                                                                                 |                                                                                                       |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i>                                 |                     |                               |                                |                                                                                                                        |                                                                                                       |
| Od operacyj kredytowych ogółem . .                                                                               | 1926                | 1 234,2                       | 740,1                          | + 494,1                                                                                                                | Du total des opérations de crédit                                                                     |
|                                                                                                                  | 1927                | 1 573,0                       | 888,4                          | + 684,6                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 1 858,3                       | 1 020,9                        | + 837,4                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od operacyj wekslowych<br>(eskontowych i reeskontowych),<br>pożyczek, wkładów, obligacyj i t. p.         | 1926                | 1 188,4                       | 710,3                          | + 478,1                                                                                                                | Intérêts de l'escompte et du rées-<br>compte d'effets, des prêts, des<br>dépôts, des obligations etc. |
|                                                                                                                  | 1927                | 1 507,6                       | 835,7                          | + 671,9                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 1 798,9                       | 911,6                          | + 887,3                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od rachunków bankowych .                                                                                 | 1926                | 45,8                          | 29,8                           | + 16,0                                                                                                                 | Intérêts des comptes de banque                                                                        |
|                                                                                                                  | 1927                | 65,4                          | 52,7                           | + 12,7                                                                                                                 |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 59,4                          | 109,3                          | — 49,9                                                                                                                 |                                                                                                       |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> — <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></i> |                     |                               |                                |                                                                                                                        |                                                                                                       |
| Od operacyj kredytowych ogółem . .                                                                               | 1926                | 752,3                         | 672,0                          | + 80,3                                                                                                                 | Du total des opérations de crédit                                                                     |
|                                                                                                                  | 1927                | 669,7                         | 808,0                          | — 138,3                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 807,9                         | 640,5                          | + 167,4                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od operacyj wekslowych<br>(eskontowych i reeskontowych),<br>pożyczek, wkładów, obligacyj i t. p.         | 1926                | 752,3                         | 672,0                          | + 80,3                                                                                                                 | Intérêts de l'escompte et du rées-<br>compte d'effets, des prêts, des<br>dépôts, des obligations etc. |
|                                                                                                                  | 1927                | 669,7                         | 808,0                          | — 138,3                                                                                                                |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | 807,9                         | 640,5                          | + 167,4                                                                                                                |                                                                                                       |
| Odsetki od rachunków bankowych .                                                                                 | 1926                | —                             | —                              | —                                                                                                                      | Intérêts des comptes de banque                                                                        |
|                                                                                                                  | 1927                | —                             | —                              | —                                                                                                                      |                                                                                                       |
|                                                                                                                  | 1928                | —                             | —                              | —                                                                                                                      |                                                                                                       |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.

<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

(dok. — fin)

| Nazwa operacyj bankowych                                                                                 | Rok<br><i>Année</i> | Odsetki— <i>Interêts</i>      |                                | Zysk (+)<br>względnie<br>strata (—)<br>brutto<br><i>Profit (+)<br/>brut ou<br/>perte (—)<br/>brute</i> | Nature de l'opération                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                          |                     | po-<br>brane<br><i>perçus</i> | wy-<br>płacone<br><i>payés</i> |                                                                                                        |                                                                                                       |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — <i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i>         |                     |                               |                                |                                                                                                        |                                                                                                       |
| Od operacyj kredytowych ogółem . .                                                                       | 1927                | 41,0                          | 15,2                           | + 25,8                                                                                                 | Du total des opérations de crédit                                                                     |
|                                                                                                          | 1928                | 88,6                          | 32,7                           | + 55,9                                                                                                 |                                                                                                       |
| Odsetki od operacyj wekslowych<br>(eskontowych i reeskontowych),<br>pożyczek, wkładów, obligacji i t. p. | 1927                | 41,0                          | 15,2                           | + 25,8                                                                                                 | Intérêts de l'escompte et du rées-<br>compte d'effets, des prêts, des<br>dépôts, des obligations etc. |
|                                                                                                          | 1928                | 88,6                          | 32,7                           | + 55,9                                                                                                 |                                                                                                       |
| Odsetki od rachunków bankowych .                                                                         | 1927                | —                             | —                              | —                                                                                                      | Intérêts des comptes de banque                                                                        |
|                                                                                                          | 1928                | —                             | —                              | —                                                                                                      |                                                                                                       |

Z tablicy powyższej wynika, że nadwyżki z operacyj kredytowych dla czterech banków komunalnych razem w roku 1926 wynosiły zł. 831,9 tys., w roku 1927 zł. 996,7 tys., a w roku 1928 podniosły się o prawie 100% t. j. do kwoty zł. 1913,2 tys. Dla ścisłości należałoby jeszcze obliczyć oprocentowanie tej części kapitałów własnych, która jest zaangażowana w interesach kredytowych, t. zn. po odjęciu wartości majątku, papierów wartościowych i t. p. Wobec tego, że po dokonaniu tej redukcji kapitałów własnych, stosunkowo niewiele pozostanie, jako zaangażowanych w interesach kredytowych, można uważać zyski obliczone w tablicy 32 za zbliżone do zysków rzeczywistych z ope-

racyj kredytowych. Stratę w operacjach kredytowych wykazuje jedynie Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu za rok 1927. Strata ta jednak została zrównoważona dużymi zyskami na różnicy kursowej na papierach wartościowych własnych.

Po zapoznaniu się ze składnikami dochodów i wydatków, oraz po obliczeniu rentowności operacyj kredytowych, pozostaje obliczenie rentowności kapitałów własnych z punktu widzenia dochodowości handlowej, oraz obliczenie rentowności kapitałów użytych w przedsiębiorstwie z punktu widzenia dochodu społecznego.

Tabl. 33. Rentowność kapitałów własnych — *Rentabilité des fonds propres*Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

| Rok<br><i>Année</i>                                                              | Kapitały własne — <i>Capitaux propres</i> |                                                                                                                                                                                              |                                                                               | Zyski brutto — <i>Profits bruts</i> |                                                                              | Zyski netto — <i>Profits nets</i> |                                                       |                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                  | Razem<br><i>Ensemble</i>                  | Średnia między<br>kapitałem<br>zakładowym<br>z początku<br>i końca roku<br>bilansowego<br><i>Moyenne entre<br/>le capital social<br/>au commence-<br/>ment et à la fin<br/>de l'exercice</i> | Rezerwy<br>na początku<br>roku<br><i>Réserves<br/>au début<br/>de l'année</i> | Kwota<br><i>Montant</i>             | % do kapitałów<br>własnych<br><i>% par rapport<br/>aux fonds<br/>propres</i> | Kwota<br><i>Montant</i>           | w % do — <i>% par rapport</i>                         |                                                                            |
|                                                                                  |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   | kapitałów<br>własnych<br><i>aux fonds<br/>propres</i> | średniej<br>kapitałów<br>zakładowych<br><i>au capital<br/>social moyen</i> |
| O g ó ł e m — T o t a l                                                          |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   |                                                       |                                                                            |
| 1926                                                                             | 2 137,7                                   | 1 804,4                                                                                                                                                                                      | 333,3                                                                         | 3 446,8                             | 161,2                                                                        | 651,5                             | 30,5                                                  | 36,1                                                                       |
| 1927                                                                             | 3 138,4                                   | 2 393,8                                                                                                                                                                                      | 744,6                                                                         | 7 717,5                             | 245,9                                                                        | 3 424,7                           | 109,1                                                 | 143,1                                                                      |
| 1928                                                                             | 8 255,9                                   | 5 725,0                                                                                                                                                                                      | 2 530,9                                                                       | 6 423,1                             | 77,8                                                                         | 1 216,5                           | 14,7                                                  | 21,2                                                                       |
| Polski Bank Komunalny w Warszawie — <i>Banque Communale Polonaise à Varsovie</i> |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   |                                                       |                                                                            |
| 1926                                                                             | 1 356,2                                   | 1 250,0                                                                                                                                                                                      | 106,2                                                                         | 813,6                               | 60,0                                                                         | 52,9                              | 3,9                                                   | 4,2                                                                        |
| 1927                                                                             | 2 253,7                                   | 2 000,0                                                                                                                                                                                      | 253,7                                                                         | 1 578,7                             | 70,0                                                                         | 185,2                             | 8,2                                                   | 9,3                                                                        |
| 1928                                                                             | 3 809,0                                   | 3 500,0                                                                                                                                                                                      | 309,0                                                                         | 2 730,1                             | 71,7                                                                         | 350,1                             | 9,2                                                   | 10,0                                                                       |

(dok. — fin)

| Rok<br><i>Année</i>                                                                                              | Kapitały własne — <i>Capitaux propres</i> |                                                                                                                                                                                              |                                                                               | Zyski brutto — <i>Profits bruts</i> |                                                                              | Zyski netto — <i>Profits nets</i> |                                                       |                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                  | Razem<br><i>Ensemble</i>                  | Średnia między<br>kapitałem<br>zakładowym<br>z początku<br>i końca roku<br>bilansowego<br><i>Moyenne entre<br/>le capital social<br/>au commence-<br/>ment et à la fin<br/>de l'exercice</i> | Rezerwy<br>na początku<br>roku<br><i>Réserves<br/>au début<br/>de l'année</i> | Kwota<br><i>Montant</i>             | % do kapitałów<br>własnych<br><i>% par rapport<br/>aux fonds<br/>propres</i> | Kwota<br><i>Montant</i>           | w % do — <i>% par rapport</i>                         |                                                                            |
|                                                                                                                  |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   | kapitałów<br>własnych<br><i>aux fonds<br/>propres</i> | średniej<br>kapitałów<br>zakładowych<br><i>au capital<br/>social moyen</i> |
| Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu — <i>Banque Communale de Crédit à Poznań</i>                                 |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   |                                                       |                                                                            |
| 1926                                                                                                             | 201,7                                     | —                                                                                                                                                                                            | 201,7                                                                         | 1 552,8                             | 769,9                                                                        | 270,2                             | 134,0                                                 |                                                                            |
| 1927                                                                                                             | 424,0                                     | —                                                                                                                                                                                            | 424,0                                                                         | 2 045,5                             | 482,4                                                                        | 446,3                             | 105,3                                                 |                                                                            |
| 1928                                                                                                             | 1 384,2                                   | 750,0                                                                                                                                                                                        | 634,2                                                                         | 2 380,2                             | 172,0                                                                        | 519,6                             | 37,5                                                  | 69,3                                                                       |
| Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup> — <i>Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup></i> |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   |                                                       |                                                                            |
| 1926                                                                                                             | 579,8                                     | 554,4                                                                                                                                                                                        | 25,4                                                                          | 1 080,4                             | 186,3                                                                        | 328,4                             | 56,6                                                  | 59,2                                                                       |
| 1927                                                                                                             | 285,7                                     | 218,8                                                                                                                                                                                        | 66,9                                                                          | 4 052,2                             | 1 418,3                                                                      | 2 776,7                           | 971,9                                                 | 1 269,1                                                                    |
| 1928                                                                                                             | 2 861,0                                   | 1 300,0                                                                                                                                                                                      | 1 561,0                                                                       | 1 195,7                             | 41,8                                                                         | 284,2                             | 9,9                                                   | 21,9                                                                       |
| Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu — <i>Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń</i>                 |                                           |                                                                                                                                                                                              |                                                                               |                                     |                                                                              |                                   |                                                       |                                                                            |
| 1927                                                                                                             | 175,0                                     | 175,0                                                                                                                                                                                        | —                                                                             | 41,1                                | 23,5                                                                         | 16,5                              | 9,4                                                   | 9,4                                                                        |
| 1928                                                                                                             | 201,7                                     | 175,0                                                                                                                                                                                        | 26,7                                                                          | 117,1                               | 58,1                                                                         | 62,6                              | 31,0                                                  | 35,8                                                                       |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Celem obliczenia kapitałów własnych, pracujących w ciągu roku w danym banku, obliczono średnią arytmetyczną między kapitałami zakładowymi z początku i z końca roku bilansowego. W ten sposób uwzględniono przepływ kapitału własnego w postaci nowej emisji lub przedpłat na nowe emisje, które od razu w ciągu danego roku bilansowego weszły w tok działalności przedsiębiorstwa. Do tego doliczono sumę rezerw, figurujących na początku danego roku bilansowego. Obliczenie średniej arytmetycznej kapitałów rezerwowych, jak to miało miejsce przy kapitałach zakładowych, dałoby nieśluszenie wielką sumę kapitałów własnych, ponieważ kapitały rezerwowe powiększane są najczęściej dopiero z końcem roku bilansowego.

Przy obliczeniu kapitałów zakładowych Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu za rok 1928 wzięto połowę sumy kapitału zakładowego z końca roku bilansowego, ponieważ kapitał ten wpłynął do przedsiębiorstwa już czynnego w ciągu roku bilansowego. Dla Pomorskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Toruniu za rok 1927 wykazano całą kwotę kapitału zakładowego z końca roku bilansowego, ponieważ kapitał ten wpłynął do przedsiębiorstwa w pełnej wysokości z chwilą jego uruchomienia, a zatem był czynnym przez cały czas jego dzia-

łalności w danym roku bilansowym. Przy obliczeniu kapitału zakładowego Wojewódzkiego Banku Pożyczkowego w Poznaniu za rok 1928 wzięto za podstawę bilans sporządzony na dzień 1 kwietnia 1928 r. po przeszacowaniu aktywów i pasywów w miejsce bilansu zamknięcia z roku bilansowego poprzedniego.

W ten sposób obliczono w tablicy 33, że wszystkie banki komunalne, razem wzięte, w ciągu całego roku bilansowego 1926 obracały kapitałem własnym w wysokości zł. 2 137,7 tys., w r. 1927 kapitałem w sumie zł. 3 138,4 tys., a w roku 1928 w sumie zł. 8 255,9 tys. Następnie obliczono procent zysków brutto i zysków netto do obliczonych w ten sposób kapitałów własnych i procent zysków netto do średniej kapitałów zakładowych z danego roku bilansowego.

Procent zysków brutto do kapitałów własnych za rok 1928 wynosi 77,8%, a procent zysków netto do tych samych kapitałów wynosi 14,7%. Natomiast procent zysków netto do kapitałów zakładowych wypada na 21,2%. Obliczenia dla lat poprzednich nie są miarodajne, ponieważ Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, z powodu nieprzeszacowania bilansu, wykazywał za niskie kapitały, mimo że pierwotnie posiadał je w tej samej wartości rzeczywistej. Najwyższe pro-

centy zysków zarówno brutto, jak netto wykazuje Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Na drugim miejscu, o ile chodzi o zyski brutto, stoi Polski Bank Komunalny w Warszawie, a o ile chodzi o zyski netto, drugie miejsce zajmuje Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu, trzecie Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, a dopiero czwarte miejsce zajmuje Polski Bank Komunalny w Warszawie.

Z punktu widzenia społeczno-gospodarczego najbardziej interesującym jest obliczenie rentowności wszystkich kapitałów użytych do obrotów bankowych. W tym celu sporządzono tablicę 34.

**Tabl. 34. Rentowność kapitałów użytych w obrotach banków**

**Rentabilité des fonds affectés aux opérations de banque**

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

| Rok<br><i>Année</i> | Kapitały użyte w obrotach banków<br><i>Fonds affectés aux opérations de banque</i> |                                                     |                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                 | %                                                                                                                              |                                                    |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
|                     | Razem<br><i>Ensemble</i>                                                           | Kapi-<br>tały<br>własne<br><i>Fonds<br/>propres</i> | Połowa<br>zysków<br>netto<br>z końca ro-<br>ku bi-<br>lansowego<br><i>Moitié des<br/>profits<br/>nets de la<br/>fin de<br/>l'exercice</i> | Średnia<br>między ka-<br>pitałami<br>obcemi z po-<br>czątku i koń-<br>ca roku bi-<br>lansowego<br><i>Moyenne<br/>entre les en-<br/>gagements<br/>au début et<br/>à la fin de<br/>l'exercice</i> | zysków<br>brutto<br><i>des<br/>profits<br/>bruts</i>                                                                           | zysków<br>netto<br><i>des<br/>profits<br/>nets</i> |
|                     |                                                                                    |                                                     |                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                 | do kapitałów<br>użytych<br>w obrotach<br>banków<br><i>par rapport aux<br/>fonds affectés<br/>aux opérations<br/>de banques</i> |                                                    |

**Ogółem — Total**

|      |           |         |         |          |     |     |
|------|-----------|---------|---------|----------|-----|-----|
| 1926 | 63 979,3  | 2 137,7 | 325,8   | 61 515,8 | 5,4 | 1,0 |
| 1927 | 80 596,0  | 3 138,4 | 1 712,4 | 75 745,2 | 9,6 | 4,2 |
| 1928 | 107 116,4 | 8 255,9 | 608,3   | 98 252,2 | 6,0 | 1,1 |

Polski Bank Komunalny w Warszawie  
*Banque Communale Polonaise à Varsovie*

|      |          |         |       |          |      |     |
|------|----------|---------|-------|----------|------|-----|
| 1926 | 7 352,0  | 1 356,2 | 26,5  | 5 969,3  | 11,1 | 0,7 |
| 1927 | 19 469,4 | 2 253,7 | 92,6  | 17 123,1 | 8,1  | 1,0 |
| 1928 | 38 630,3 | 3 809,0 | 175,1 | 34 646,2 | 7,1  | 0,9 |

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu  
*Banque Communale de Crédit à Poznań*

|      |          |         |       |          |     |     |
|------|----------|---------|-------|----------|-----|-----|
| 1926 | 43 437,6 | 201,7   | 135,1 | 43 100,8 | 3,6 | 0,6 |
| 1927 | 45 432,7 | 424,0   | 223,2 | 44 785,5 | 4,5 | 1,0 |
| 1928 | 49 543,1 | 1 384,2 | 259,8 | 47 899,1 | 4,8 | 1,0 |

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu <sup>a</sup>  
*Banque Départementale de Prêts à Poznań <sup>a</sup>*

|      |          |         |         |          |      |      |
|------|----------|---------|---------|----------|------|------|
| 1926 | 13 189,7 | 579,8   | 164,2   | 12 445,7 | 8,2  | 2,5  |
| 1927 | 14 945,2 | 285,7   | 1 388,4 | 13 271,1 | 27,1 | 18,6 |
| 1928 | 17 765,9 | 2 861,0 | 142,1   | 14 762,8 | 6,7  | 1,6  |

Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu  
*Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń*

|      |         |       |      |       |     |     |
|------|---------|-------|------|-------|-----|-----|
| 1927 | 748,7   | 175,0 | 8,2  | 565,5 | 5,5 | 2,2 |
| 1928 | 1 177,1 | 201,7 | 31,3 | 944,1 | 9,9 | 5,3 |

<sup>a</sup> Zamknięcie za rok 1927 sporządzono 31.III 1928 r., a za rok 1928—31.III 1929 r.

<sup>a</sup> Le bilan de 1927 a été établi le 31 mars 1928 et celui de 1928 le 31 mars 1929.

Kapitały użyte do obrotów bankowych w ciągu poszczególnych lat bilansowych składają się z kapitałów własnych według obliczenia z tablicy 33, a następnie z kapitałów obcych i z narastających w ciągu roku zysków. Kapitały obce, pracujące w przedsiębiorstwie w ciągu całego roku, teoretycznie obliczono podobnie jak kapitały zakładowe t. j. wzięto średnią arytmetyczną między stanami kapitałów obcych z początku i z końca danego roku bilansowego.

Narastające w ciągu roku zyski, które od razu zaczęły brać udział w obrotach banku, ustalono przez średnią arytmetyczną między zerowym stanem na początku roku i stanem końcowym zysków, wykazanych w bilansie netto t. j. na połowę zysków netto z końca danego roku bilansowego.

Po teoretycznym ustaleniu wysokości kapitałów, które przez cały rok bilansowy brały udział w obrotach banków, obliczono w stosunku do nich procent zysków brutto i zysków netto.

Obliczenie rentowności kapitałów, użytych w obrotach banku za lata 1926 i 1927, nie jest zupełnie miarodajne z tych samych powodów co w tablicy 33.

Średnio dla czterech banków komunalnych rentowność brutto za rok 1928 wynosi 6%, a rentowność netto 1,1%. Najwyższą rentowność zarówno brutto, jak netto wykazuje Pomorska Krajowa Kasa Pożyczkowa w Toruniu. Następnie, o ile chodzi o rentowność brutto, na drugim miejscu stoi Polski Bank Komunalny w Warszawie, na trzecim—Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, a na czwartym—Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Pod względem rentowności netto na drugim miejscu stoi Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu, na trzecim Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, a na czwartym Polski Bank Komunalny w Warszawie.

**Wnioski ogólne**

Chcąc wyciągnąć wnioski ogólne z działalności banków komunalnych i ocenić je należycie, należy jeszcze raz zdać sobie sprawę z zadań, które na nich ciążyą. Ostatecznie zadania te dają się zszeregować w dwóch punktach:

1. Rola banków komunalnych, jako centrali żyrowych i wyrównawczych dla obrotów między komunalnymi kasami oszczędności,

2. Rola banków komunalnych, jako instytucyj kredytowych dla samorządów i komunalnych kas oszczędności.

Na podstawie niniejszej analizy niepodobna zdecydowanie wydać opinii, co do roli banków komunalnych jako centrali żyrowych. Głównemu Urzędowi Statystycznemu nie udało się uchwycić wysokości obrotów banków komunalnych z komunalnymi kasami oszczędności, a tem mniej są znane obroty, dokonywane przez komunalne kasy oszczędności poza bankami komunalnymi.

Nie mniej jednak można twierdzić, że banki komunalne koncentrują u siebie rezerwy gotówkowe komunalnych kas oszczędności w zbyt szczupłych rozmiarach. Wynika to przede wszystkim ze zbyt rzadkiej sieci banków komunalnych w Polsce. W obrotach banków komunalnych nie biorą udziału silnie rozwinięte komunalne kasy oszczędności województw południowych. Poza tem nawet na terenach bliskich bankom komunalnym, komunalne kasy oszczędności utrzymują łączność z rynkiem kapitałowym bez pośrednictwa banków komunalnych. Ostatecznie nie byłoby to wadą, gdyby nie zależało na skoncentrowaniu w jednym miejscu obfitych kapitałów, jakimi rozporządzają komunalne kasy oszczędności.

Co do roli banków komunalnych jako instytucyj kredytowych dla samorządów i komunalnych kas oszczędności, to pod tym względem niniejsza analiza jasno wykazuje, że banki komunalne wśród nieskoncentrowania panującego w dziedzinie kredytu komunalnego w Polsce, sytuacji jeszcze nie opanowują. Nie mniej jednak banki komunalne są na właściwej drodze. Skupiają u siebie największą część zapotrzebowań kredytowych małych samorządów z pominięciem wielkich miast, dla których zdobycie

kredytu nie przedstawia takiej trudności, jak dla samorządów małych. Drugą dodatnią cechą działalności banków komunalnych jest rozwijanie samorządowego kredytu krótkoterminowego, który powinien całkowicie przejść w ich zakres działania. Nie zaniedbują przytem kredytu długoterminowego, który w ich rękach powinien być uzupełnieniem długoterminowego kredytu samorządowego Banku Gospodarstwa Krajowego.

Braki, rzucające się w oczy, mają swoje źródła niemal wyłącznie poza bankami komunalnymi. Do ważniejszych braków zalicza się nieobecność banku komunalnego dla województw południowych, oraz brak współpracy i podziału zakresu działań między bankami komunalnymi z jednej strony i Bankiem Gospodarstwa Krajowego jako jednym z najważniejszych czynników kredytu długoterminowego z drugiej strony. Ideałem dobrej organizacji kredytu komunalnego byłoby jego oparcie na samopomocy samorządów i podległych im komunalnych kas oszczędności. Jednak z powodu dysproporcji między zapotrzebowaniem kredytu samorządowego a jego podażą, urzeczywistnienie samopomocy zdaje się być odsunięte na daleką przyszłość. Kredyt komunalny, a więc i banki komunalne długo jeszcze będą musiały opierać się na funduszach państwowych lub instytucyj prawa publicznego, zanim zostanie zorganizowany odpowiedni dopływ kapitału ze strony samorządów a przede wszystkim komunalnych kas oszczędności. Poszukiwania kredytu zagranicznego nie powinny ustawać, ale głównie powinny one być zwrócone do rynku wewnętrznego za pośrednictwem najlepiej do tego nadających się komunalnych kas oszczędności. Na tej drodze banki komunalne rozpoczęły swą działalność, należy teraz dążyć do jej rozszerzenia i ugruntowania.

# Les Banques Communales en Pologne à la période 1926—1928

## S O M M A I R E

Définition, évolution et situation des banques communales en Pologne p. 391. Buts et méthodes de la statistique des banques communales, p. 393. Fonds de roulement: a) Elements des fonds de roulement, p. 344, b) Fonds propres, p. 397, c) Fonds spéciaux, p. 401, d) Obligations, p. 403, e) Dépôts et soldes de crédit en comptes courants, p. 407, f) Soldes de crédit des banques et autre passif, p. 419, g) Caractéristique générale des fonds de roulement, p. 420. Opérations de crédit: a) Sphère des opérations de crédit, p. 420, b) Crédit d'escompte, p. 429, c) Crédit à découvert, p. 436, d) Crédit à terme, p. 439, e) Crédit à long terme en obligations, p. 464, f) Garanties, p. 467, g) Analyse générale des opérations de crédit, p. 470. Liquidité de l'actif, p. 474. Rentabilité, p. 478. Conclusions générales p. 487.

Les banques communales sont des institutions financières, qui constituent la propriété des administrations autonomes territoriales. Leur mission consiste à organiser et à fournir des crédits, conformément aux tâches qui incombent aux administrations autonomes territoriales. Comparées aux caisses d'épargne communales, qui appartiennent également aux administrations territoriales, les banques communales se distinguent par leur plus vaste sphère d'action et surtout par le caractère actif de leurs opérations dans le domaine du crédit, ce qui est leur principale fonction. Les caisses d'épargne communales fonctionnent sur le territoire d'une commune, d'un arrondissement ou tout au plus de plusieurs communes ou arrondissements; leur principal but est de rassembler les petites économies, ce qui est une fonction passive.

Il existe en Pologne 4 banques communales. A Varsovie, la Banque Communale Polonaise, société anonyme, dont les actionnaires ne peuvent être que les municipalités, les administrations autonomes d'arrondissement, les caisses d'épargne communales et les institutions de droit public. Cette banque a été fondée en 1919.

A Poznań il y a deux banques communales: la Banque Communale de Crédit et la Banque Départementale de Prêts. La première est l'organe de l'Union Communale de Crédit, fondée par les administrations territoriales et les caisses d'épargne communales. Cette banque existe depuis 1912.

L'autre institution poznanienne est l'organe de l'Union Communale Départementale de Poznań. c. à d. de l'administration autonome départementale. Cette banque a été fondée en 1847.

La quatrième banque communale est la Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń, qui est l'organe de l'Union Communale Nationale de Pomorze, c. à d. de l'admini-

nistration autonome départementale de Pomorze. Cette banque existe depuis 1927.

Le principal but des deux premières banques est de remplir le rôle de l'intermédiaire pour les opérations de virement des caisses d'épargne communales, ainsi que pour la répartition de l'excédent des capitaux entre les différentes régions. De plus, ces banques ont pour mission de fournir des crédits aux administrations autonomes; ceci est même actuellement le premier objectif dans leur sphère d'action.

Les deux dernières banques, étant les organes des administrations autonomes départementales, ont pour mission de financer toutes les entreprises qui visent l'amélioration de la situation économique de la population sur le territoire des administrations qui se portent garantes. En premier lieu elles accordent des prêts aux administrations autonomes, et ensuite aux institutions de droit public, aux sociétés de construction et d'amélioration, ainsi qu'aux personnes et aux institutions privées.

Les données statistiques ci-présentes ont été obtenues par voie d'une enquête organisée par l'Office Central de Statistique.

L'analyse embrasse trois années d'activité, depuis 1926 jusqu'à 1928. Afin de se rendre compte du fonctionnement pendant la première année envisagée, c. à d. en 1926, on a pris pour point de départ le bilan de fin 1925.

Les fonds de roulement des banques communales (tableau 1) se composent des fonds propres, des fonds spéciaux, des capitaux provenant de l'émission des obligations ainsi que des dépôts. A la Banque Communale Polonaise à Varsovie et à la Banque Communale de Crédit à Poznań le capital social est représenté par les actions ou les participations des villes, des arrondissements et des caisses d'épargne communales (ta-

bleau 3). A la Banque Départementale de Prêts à Poznań et à la Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń le capital social est versé en entier par les administrations autonomes départementales qui en sont garantes.

Les fonds spéciaux (tableau 4) sont des fonds publics institués en vue de fournir un crédit, ordinairement à longue échéance aux administrations autonomes ou en vue d'encourager toutes sortes d'investissements. Le plus important de ces fonds spéciaux est le Fonds Communal de Prêts et de Secours créé au moyen de taxes supplémentaires aux impôts indirects. Ce fonds est destiné à fournir aux administrations autonomes un crédit à courte échéance, et plus tard un crédit à longue échéance.

Avec les intérêts perçus pour ces prêts on forme un fonds de secours qui n'est pas encore assez considérable pour être mis en mouvement.

Parmi les dépôts et les soldes de crédit en comptes courants (tableau 6) le rôle le plus important incombe aux dépôts des institutions de droit public et des institutions d'Etat. Vu la mission spéciale des banques communales, qui sont des institutions appelées à rassembler l'argent comptant libre des administrations autonomes et des caisses d'épargne communales, on a dressé pour elles des tableaux à part: 7, 8 et 9.

Les opérations de crédit dans chacune des banques communales sont très différentes. La Banque Commune Polonaise à Varsovie fait le plus d'opérations de crédit d'escompte d'effets et à courte échéance. De plus, depuis la mise en circulation des II-e et III-e émissions d'obligations en 1927, les prêts en obligations y jouent un rôle important.

Les institutions qui bénéficient surtout des crédits de cette banque sont, en premier lieu, les administrations autonomes territoriales, puis les caisses d'épargne communales.

La Banque Commune de Crédit à Poznań accorde la plupart des prêts sous forme de crédit à découvert et aussi d'escompte d'effets.

Cette banque offre son crédit aux caisses d'épargne communales.

La Banque Départementale de Prêts à Poznań se borne exclusivement au crédit à longue échéance. Les créances d'avant guerre jouent

un rôle important à son actif. Son activité est plus animée à partir de 1928 grâce à l'émission d'obligations de l'Union Communale Départementale à Poznań qui en est garante.

La Caisse Nationale de Prêts de Pomorze à Toruń fait exclusivement des opérations de crédit d'escompte et à courte échéance. Les caisses d'épargne communales en profitent abondamment.

Les banques communales disposent de capitaux trop restreints de sorte que, dans le domaine du crédit communal à long terme ils ne font que compléter le crédit accordé par la Banque de l'Economie Nationale qui est une banque de l'Etat. A la fin de 1928, au seul titre des avances en obligations, cette banque était le créancier des institutions autonomes pour une somme de plus de 450 millions de zlotys. La mission des banques communales est de procurer leur crédit là où celui de la Banque de l'Economie Nationale ne parvient pas. Dans le domaine du crédit à court terme leur importance est plus grande, quoiqu'elle ne domine pas celle de la Banque de l'Economie Nationale. Les banques communales constituent tout d'abord un appui pour les administrations autonomes plus faibles au point de vue financier c. à d. pour les petites villes et les arrondissements. Les grandes villes ne profitent de leurs crédits que dans des limites restreintes. Ayant un contact plus étroit avec les administrations autonomes territoriales, les banques communales leur accordent ordinairement des prêts sans garantie coûteuse.

Pour le moment les banques communales ne jouent qu'un petit rôle au point de vue de la concentration des réserves d'argent comptant des caisses d'épargne communales et des administrations autonomes territoriales. Dans quatre départements du Sud et dans le département de Silésie les banques communales ne font que très peu d'opérations.

En vue de compléter le réseau de ces banques on projette de fonder une banque communale à Lwów.

Dans le but de démontrer le bon fonctionnement financier des banques communales, on a calculé, dans l'avant-dernière partie de l'analyse, la rentabilité des banques par rapport à leurs propres capitaux ainsi qu'à tous les capitaux engagés dans l'entreprise.